

สิทธิ สวัสดิการและการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา

นางสาวจันทิมา เจริญสุภกร

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RIGHTS, WELFARE AND SELF ADJUSTMENT OF PEOPLE WITH VISUAL DISABILITY

Miss Chantima Charoensupakorn

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Anthropology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สิทธิ สวัสดิการและการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา

โดย

นางสาวจันทิมา เจริญสุภกร

สาขาวิชา

มานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ตินณะกุล

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สุภางศ์ จันทวานิช)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ตินณะกุล)

..... กรรมการ
(อาจารย์สุนนทิพย์ จิตสว่าง)

สํานักงานทะเบียนบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จันทิมา เจริญสุภกร : สิทธิ สวัสดิการและการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา. (RIGHTS, WELFARE AND SELF ADJUSTMENT OF PEOPLE WITH VISUAL DISABILITY) อ.
ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ตินณะกุล, 160 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพครอบครัว การศึกษา และสภาพแวดล้อม อีกทั้งความสามารถในการปรับตัวของผู้พิการทางสายตาที่ขึ้นอยู่กับความสลับซับซ้อนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมถึงสิทธิและสวัสดิการของรัฐและเอกชนที่มีผลต่อโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการดังกล่าว กรณีศึกษาในครั้งนี้เป็นตัวแทนของผู้พิการทางสายตาจาก 2 แห่ง คือ ผู้พิการทางสายตาที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด จ.นนทบุรี จำนวน 5 คน และที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า ครอบครัว สภาพแวดล้อม สภาพความพิการ สิทธิและสวัสดิการ รวมทั้งด้านการปรับตัวของกรณีศึกษาจากทั้ง 2 แห่งนี้ ไม่มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด มีเพียงแต่ทางด้านการศึกษา และความถนัดในการประกอบอาชีพเท่านั้น ที่มีความแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย โดยที่ทางด้านการศึกษาของทางมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนั้น ผู้พิการสามารถเรียนการศึกษานอกโรงเรียนควบคู่ไปกับการฝึกอาชีพด้วย แต่ทางศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด จังหวัดนนทบุรี ไม่มี ส่วนความถนัดในการประกอบอาชีพ ทางศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดได้มีการสอนอาชีพอื่นร่วมด้วย ทั้งอาชีพทอเสื่อ และอาชีพเกษตรกรรม ในขณะที่ทางมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดมีแต่เพียงการฝึกอาชีพทอเสื่อแบบไทยอย่างเดียว สุดท้ายแล้วทุกกรณีศึกษาก็สามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ในปัจจุบัน

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ลายมือชื่อนิสิต..... จันทิมา เจริญสุภกร
สาขาวิชา มานุษยวิทยา ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ไดโน พิญา
ปีการศึกษา 2549

478 11110 24 : MAJOR ANTHROPOLOGY

KEY WORD: RIGHTS / WELFARE / SELF ADJUSTMENT

CHANTIMA CHAROENSUPAKORN : RIGHTS, WELFARE AND SELF ADJUSTMENT OF PEOPLE WITH VISUAL DISABILITY. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. NITHET TINNAKUL, Ph.D., 169 pp.

The objective of this research is to study family background, education, environment, and self adjustment of people with visual disability, which are conditioned by the complicate economics, social, and political situations. The rights and welfare of the state and private organizations also affect the chance to reach those people. This research selects 5 cases with visual disability from the Skills Development Center for the Blind at Nonthaburi Province, and another 5 cases from the Foundation for the Employment Promotion of the Blind. The qualitative research method was employed.

The research finds that family background, environment, deformation conditions, rights and welfare, and self adjustment of case studies from both places are similar. There is only some difference in education and work skill of the disabled. The Foundation for the Employment Promotion of the Blind allows people with visual disability to study at the Department of Non-Formal Education while attending training for occupations. However, the Skills Development Center for the Blind at Nonthaburi Province does not. It offers working training in various occupations such as weaving reed mat and farm work. While the Foundation for the Employment Promotion of the Blind offers only training in Thai traditional massage. Finally, all case studies can adjust themselves to their daily life activities.

Department Sociology and Anthropology

Field of study Anthropology

Academic year 2006

Student's signature.....

Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความสำเร็จจาก รศ. ดร. นิเทศ
ตินณะกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และท่านอาจารย์ที่เป็นกรรมการสอบ ศาสตราจารย์
ดร.สุภางค์ จันทวานิช ซึ่งเป็นประธานกรรมการสอบ และอาจารย์สุมนทิพย์ จิตสว่าง ซึ่งเป็น
กรรมการสอบ บุคคลที่กล่าวมานี้ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆที่
เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จ
สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบคุณ คุณเพชรรัตน์ เตชวัชรา ประธานมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด และ
คุณพ่อชาร์ลส์ เจ เวลาร์โด บาทหลวงคณะซาเลเซียนชาวอิตาลี ซึ่งเป็นผู้อำนวยการศูนย์
พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด จ.นนทบุรี รวมถึงผู้พิการทางสายตาของทั้ง 2 แห่ง ที่ได้เอื้อเพื่อ
ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบพระคุณมารดา ที่ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจ
ขอขอบคุณ พี่ น้อง และเพื่อนๆที่ช่วยเหลือ แนะนำ ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย
ครั้งนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า สำหรับผู้ที่สนใจหรือมีส่วน
ดีประการใด ผู้วิจัยขอขอบคุณดีให้แก่ผู้ที่ได้กล่าวถึง แต่หากเกิดข้อบกพร่องประการใด
ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ทุกประการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1.บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
ขอบเขตการศึกษา.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2.แนวคิด ทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้.....	5
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัญหาของผู้พิการทางสายตา.....	5
แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิคนพิการและการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ.....	11
แนวคิดการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการ.....	17
แนวคิดการวางแผนการประกอบอาชีพและการพึ่งพาตนเองของคนพิการ.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวของคนพิการ.....	27
งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	31
สมมติฐานในการวิจัย.....	39
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	39
3.ระเบียบวิธีวิจัย	42
ประชากรและกรณีศึกษา.....	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	43
การตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	44
4.มูลนิธส่งเสริมอาชีพคนตาบอดและศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด :	
บริบทของผู้พิการทางสายตา.....	45

บทที่	หน้า
มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด.....	47
ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด.....	53
5.กรณีศึกษา.....	61
กรณีศึกษา (สมาชิกของมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด).....	61
กรณีศึกษา (สมาชิกของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด).....	86
6.อภิปรายผลการศึกษา.....	117
วิถีชีวิตในโลกมืด.....	118
ปัญหาและแนวทางในการยอมรับสภาพความพิการ.....	127
ความถนัดในอาชีพหมวดแผนไทย.....	134
โอกาสในการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ.....	139
การเรียนรู้การปรับตัว.....	143
7.บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	145
บทสรุป.....	145
ข้อเสนอแนะ.....	152
รายการอ้างอิง.....	155
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	160

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1. สรุปกรณีศึกษาสมาชิกมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด.....	108
2. สรุปกรณีศึกษาสมาชิกศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด.....	112
3. สรุปสมมติฐานในการวิจัย.....	117

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
1. กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	38
2. ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในการศึกษา.....	39
3. การนวดกดจุด.....	45
4. การนวดตัว.....	46
5. แผนที่มีมูลนิธिस่งเสริมอาชีพคนตาบอด.....	50
6. การฝึกสอนการนวดที่มีมูลนิธिस่งเสริมอาชีพคนตาบอด.....	52
7. ชาร์ลส์ เจ เวลาร์โด (ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด).....	53
8. แผนทีศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด.....	58
9. การฝึกสอนนวดที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด.....	59
10. การฝึกสอนทอเสื่อที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด.....	59
11. การสอนคอมพิวเตอร์ที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด.....	60
12. การสอนการใช้อักษรเบรลล์.....	60

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบัน คนส่วนใหญ่ทั่วไปมักมีความเข้าใจว่าคนพิการเป็นกลุ่มบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพ แต่คนทั่วไปก็มีความเข้าใจที่เกินเลยไปว่าคนพิการนั้นต้องได้รับความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลาไม่มีการสิ้นสุด จนเห็นว่าเป็นเรื่องน่ารำคาญน่าเบื่อและมีความคิดว่าคนเหล่านั้นเป็นส่วนเกินที่ไม่ปกติ ต้องพึ่งพิงคนอื่นอยู่ตลอดไป ซึ่งโดยทั่วไปคนพิการส่วนใหญ่สูญเสียความสามารถของอวัยวะเพียงบางส่วนเท่านั้น มิได้สูญเสียความสามารถทุกอย่างโดยสิ้นเชิง แต่ต้องจำยอมตกอยู่ในภาวะเสมือนสูญเสียความสามารถในทุกด้าน การพึ่งพาตัวเองในชีวิตประจำวันแทบไม่ได้โอกาสของการได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานจากสังคม เช่น โอกาสทางการศึกษา การประกอบอาชีพ ศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ก็เลือนหายไป ด้วย อันนำมาซึ่งความท้อแท้กับการมีชีวิตอยู่ คนพิการจึงถูกมองว่าเป็นผู้ที่ไม่มีความสำคัญและไม่มีบทบาทในเชิงสร้างสรรค์ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

“ผู้พิการทางสายตา” ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีหน่วยงานของรัฐและเอกชนต่างให้ความสนใจด้านสวัสดิการของคนพิการมากขึ้น แต่ด้วยเหตุที่ว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อ ทัศนคติความเข้าใจต่อผู้พิการทางสายตาหรือคนตาบอดที่ยังไม่ถูกต้อง อาทิไม่เชื่อว่าคนตาบอดนั้นจะสามารถพัฒนาศักยภาพได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป หรือเป็นความเชื่อความเข้าใจว่าความพิการ ไม่ว่าจะทางแขน ขา ตาหรือหูนั้น เป็นเรื่องของกรรมเก่า ซึ่งเป็นทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง และเจตคติด้านลบที่หล่อหลอมให้คนไทยที่มีความเชื่อว่าคนตาบอดไม่มีความสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ ได้ ที่พอจะทำได้ก็มีเพียงแต่การขายสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นหมอนวดแผนโบราณ เป็นหมอดูหรือขอทานเลี้ยงชีวิตไปวันๆ ทำให้คนตาบอดหลายคนถูกแยกตัวออกจากสังคม (Exclusion) และขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการทางสังคม

อย่างไรก็ตาม คนตาบอดนับเป็นคนกลุ่มหนึ่งของสังคม ซึ่งอาจมีจำนวนไม่มากนัก เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรของประเทศทั้งหมด แต่ในขณะเดียวกันความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมเกี่ยวกับคนตาบอด ย่อมมีผลกระทบต่อการปฏิบัติต่อผู้พิการทางสายตาอย่างมีอคติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากความรู้ ความเข้าใจและความรู้สึก

นี่ก็คิดเกี่ยวกับคนตาบอดมีแนวโน้มไปในทางลบ ได้รับการถ่ายทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบต่อมาหลายชั่วอายุคน ก็ย่อมเป็นการแน่นอนที่ว่า การปฏิบัติต่อคนตาบอดนั้นจะเป็นไปในทางที่ไม่สร้างสรรค์ (มถนเชียร บุญตัน, 2542, น.1) ในความเป็นจริง คนตาบอดก็เหมือนคนปกติทั่วไป ที่ต้องการมีส่วนร่วมในสังคม ต้องการมีการศึกษา มีอาชีพและต้องการยื่นหยัดได้ด้วยตนเองเท่าเทียมกับบุคคลอื่น ดังที่สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยได้ให้คำนิยามคนตาบอดว่าหมายถึง คนปกติธรรมดา ที่สายตามองไม่เห็น หรือมองเห็นได้จำกัด นอกเหนือไปจากนี้แล้ว คนตาบอดก็ไม่ได้แตกต่างไปจากบุคคลทั่วไป

นอกจากนี้ รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ที่ว่า การพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมที่จะนำไปสู่ความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า ขึ้นอยู่กับการพัฒนาประชากรของประเทศให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยถ้วนหน้ากัน ทั้งนี้เพราะประชากรถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และเป็นปัจจัยหลักที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศในระดับต่างๆ ดังนั้นประเทศใดที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่พร้อมด้วยศักยภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ประเทศนั้นถือว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและประสบผลสำเร็จ แต่ในความเป็นจริงไม่ว่าประเทศจะเจริญและพัฒนาก้าวหน้าเพียงใด สังคมยังคงมีบุคคลที่มีความพิการบกพร่องทั้งทางร่างกาย พฤติกรรม และจิตใจรวมอยู่ด้วย และก็มีได้หมายความว่าบุคคลเหล่านี้จะสูญเสียความสามารถและคุณค่าของความเป็นมนุษย์โดยสิ้นเชิง ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และวิทยาการสมัยใหม่ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า คนพิการนั้นหากได้รับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้ว คนพิการโดยส่วนใหญ่จะสามารถกลับไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ หรืออย่างน้อยที่สุดสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในชีวิตประจำวัน ถึงแม้จะเป็นภาระอยู่บ้างก็จะไม่มากนักหรือหนักเกินไป หากได้รับการดูแลดำเนินการแก้ไข ฟื้นฟูสมรรถภาพตั้งแต่แรกเริ่มแล้วก็จะสามารถกลับมาามีคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัวและเป็นกำลังการผลิตที่จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมได้ในที่สุด (ชนิษฐา เทวินทรภักดี, 2540 : 1-2)

ดังนั้นการที่ได้ประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวจึงเป็นความต้องการสูงสุดของคนพิการ เพื่อที่จะได้ไม่ต้องเป็นภาระแก่ผู้อื่น เพราะการประกอบอาชีพเป็นเหตุให้ได้มาซึ่งรายได้ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงความสามารถ ได้เข้าร่วมกิจกรรมของสังคม ในวิถีทางเช่นเดียวกับคนทั่วไปและนำมาซึ่งเกียรติยศ ศักดิ์ศรี ความมีคุณค่าในตนเอง

แต่ในปัจจุบันนี้ ยังมีผู้พิการทางสายตาที่ต้องเผชิญกับอุปสรรคในการประกอบอาชีพอยู่มาก เนื่องจากส่วนใหญ่มีสภาพร่างกายปกติทุกอย่างยกเว้นข้อจำกัดทางการมองเห็น ทำให้ผู้พิการทางสายตามีศักยภาพในการพัฒนาตัวเอง และโอกาสในการทำงานน้อยกว่าคนปกติทั่วไป ผู้พิการทางสายตาสามารถทำงานได้เพียงบางอย่าง แม้ว่าในปัจจุบันได้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะตามเมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์รวมของคนพิการที่อพยพโยกย้ายจากภาคต่างๆเข้ามาประกอบอาชีพหาเลี้ยงชีพ เช่น ขายล็อตเตอรี่ ร้องเพลง และเล่นวงดนตรีคนตาบอดที่ขอรับบริจาคเงิน เป็นต้น ผู้พิการทางสายตาเหล่านี้มักถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนสายตาดี ทั้งนี้ก็ยังมีปัญหาสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

ปัญหาและอุปสรรคของคนพิการทางสายตาต่อการทำงานมีอยู่ด้วยกันหลายด้าน ปัญหาส่วนใหญ่ที่มักพบคือ ปัญหาในด้านการปรับตัวในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวด้านสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร การปรับตัวด้านสังคม การปรับตัวด้านการทำงาน นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวคนพิการเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านความพร้อมทางกายและจิตใจ การยอมรับในความสามารถของตนเอง รวมทั้งปัญหาของความรู้สึกของความมั่นคงในจิตใจ ดังนั้นการให้ความสนใจช่วยเหลือเอื้ออำนวยประโยชน์แก่คนพิการในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนพิการทางสายตา เปรียบเสมือนจากที่คนพิการอยู่ในโลกแคบๆไปสู่โลกกว้าง ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนพิการทางสายตามีความมั่นใจในตนเอง และรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งในสังคม มีสิทธิมีส่วนร่วมในสังคมเท่าเทียมกับคนปกติทั่วไป ด้วยเหตุนี้คนพิการทางสายตาก็ถือว่าเป็นอีกกลุ่มที่ควรมีการศึกษาวិถีชีวิตตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิตและการปรับตัวในการประกอบอาชีพอย่างลึกซึ้ง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าสภาพปัญหาและวิถีชีวิตของคนพิการทางสายตา การปรับตัวของผู้พิการทางสายตารวมถึงสวัสดิการที่พึงมีให้แก่ผู้พิการทางสายตา เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและหาแนวทางการจัดบริการทางสังคมที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพของผู้พิการทางสายตา เพื่อให้มีชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพครอบครัว การศึกษา และสภาพแวดล้อมของผู้พิการทางสายตา
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา ที่ขึ้นอยู่กับความสลับซับซ้อนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

3. เพื่อศึกษาสิทธิและสวัสดิการของรัฐและเอกชนที่มีผลต่อโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐและเอกชนที่จัดให้แก่ผู้พิการทางสายตา

ขอบเขตการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้พิการทางสายตา

2. พื้นที่ศึกษา คือ ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด จ.นนทบุรี จำนวน 5 คน จากสมาชิกทั้งหมด 40 คน และมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด เขตยานนาวา จ.กรุงเทพฯ จำนวน 5 คน จากสมาชิกทั้งหมด 40 คน โดยเลือกแบบสุ่มตัวอย่าง ในการจัดลำดับการทำงาน ของกรณีศึกษา รวมไปถึงความแตกต่างทางด้านเพศและอายุ รวมทั้งหมด 10 คน

3. ประเด็นในการศึกษา

3.1. ศึกษาสภาพครอบครัว การศึกษา และสภาพแวดล้อมของผู้พิการทางสายตาที่เป็นสมาชิกศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด จ.นนทบุรี รวมถึงมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด เขตยานนาวา จ.กรุงเทพฯ ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านสถานที่ตั้งระหว่างใจกลางเมืองกับปริมณฑล

3.2. ศึกษาความสามารถในการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา ที่ขึ้นอยู่กับความสลับซับซ้อนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

3.3. ศึกษาสิทธิและสวัสดิการของรัฐและเอกชนที่มีผลต่อโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐและเอกชนที่จัดให้แก่ผู้พิการทางสายตา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสภาพครอบครัว การศึกษา และสภาพแวดล้อมของผู้พิการทางสายตา

2. ได้ทราบถึงความสามารถในการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา ที่ขึ้นอยู่กับความสลับซับซ้อนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

3. ได้ทราบถึงสิทธิและสวัสดิการของรัฐและเอกชนที่มีผลต่อโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐและเอกชนที่จัดให้แก่ผู้พิการทางสายตา

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

ในการศึกษา เรื่องสภาพปัญหาและการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา มีกรอบแนวคิด ทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 1.แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัญหาของผู้พิการทางสายตา
- 2.แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิคนพิการและการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
- 3.แนวคิดการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการ
- 4.แนวคิดการวางแผนการประกอบอาชีพและการพึ่งพาตนเองของคนพิการ
- 5.แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวของคนพิการ
- 6.งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัญหาของผู้พิการทางสายตา

โดยทั่วไปแล้วคนมักจะมีใจความเข้าใจว่า “ผู้พิการทางสายตา” หรือ “ผู้ที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น” คือ คนที่มองไม่เห็นอะไรเลย หรือคนที่ไม่มีอาการเห็นอยู่เลย ซึ่งมักเป็นความเข้าใจที่ผิด เพราะตามความเป็นจริงแล้ว คำนี้ยังรวมถึงผู้ที่พอมีการเห็นอยู่บ้าง ดังนั้นความหมายของคำว่า “พิการทางการมองเห็น” หรือ “ความบกพร่องทางการมองเห็น” มีความเหมือนที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ แล้วแต่จุดมุ่งหมายหรือแพทย์ผู้วินิจฉัย เช่น องค์การอนามัยโลกได้ให้ความจำกัดความของ “ผู้พิการทางสายตา” (Blindness) ตามมูลนิธิรอสส์ เอ็ดินเบิร์ก สกอตแลนด์ (Ross Foundation, Edinburg, Scotland) [W.H.O. (no date) Disability and Handicap. (online) available : <http://www.who.int/en/>] ว่าเป็นบุคคลที่ไม่สามารถใช้สายตาเป็นสำคัญในการประกอบอาชีพใดๆได้ถือว่า “พิการทางการมองเห็น”

อย่างไรก็ตาม คำจำกัดความหรือความหมายของผู้พิการทางสายตา สามารถแบ่งได้ตามลักษณะทั่วไปดังนี้คือ (วิฑิตย์ ทรัพย์สาคร, 2539, น. 13)

1)ความหมายโดยทั่วไป ผู้พิการทางสายตา คือ ผู้ที่มองไม่เห็นหรือเห็นอยู่บ้างแต่ไม่สามารถที่จะทำงาน โดยใช้สายตาได้ดีเท่าคนปกติ

2) ความหมายทางการศึกษา หมายถึง ผู้ที่ไม่สามารถรับการศึกษาได้โดยการมองเห็นหรือการใช้สายตา แต่สามารถศึกษาได้โดยการฟัง การสัมผัส การดมกลิ่น และการใช้กล้ามเนื้อ เป็นต้น

3) ความหมายทางการแพทย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแพทย์ของอเมริกา ได้กำหนดว่า “ผู้ใดมองเห็นต่ำกว่าปกติ 10% ถือว่าเป็นผู้พิการทางสายตา” ทั้งนี้รวมทั้งผู้มีลานสายตาแคบด้วย

4) ความหมายทางกฎหมาย หลายๆประเทศกำหนดไว้เหมือนกัน คือหมายถึง คนที่มีระดับการเห็นต่ำกว่า 20/200 ฟุต หรือ 6/60 เมตร (20/200 ฟุต , 6/60 เมตร หมายถึง คนปกติมองเห็นวัตถุชิ้นหนึ่งในระยะ 200 ฟุต หรือ 60 เมตร แต่คนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจะเห็นวัตถุชิ้นเดียวกันในระยะ 20 ฟุต หรือ 6 เมตรเท่านั้น หรือผู้ที่มีลานสายตาไม่เกิน 20 องศา) คนปกติจะมีลานสายตา 180 องศา ในขณะที่คนมีความบกพร่องทางการมองเห็นลานสายตาจะไม่เกิน 20 องศาภายหลังแก้ไขและรักษา

5) ความหมายทางอาชีพ หมายถึง ผู้ที่ไม่สามารถประกอบอาชีพโดยใช้การเห็นได้ เช่น อาชีพเกี่ยวกับการเขียนหนังสือปกติ การเจรจาในอัญมณี และอาชีพออกแบบก่อสร้าง เป็นต้น

ในสังคมมาตรฐานสำหรับสายตาศีการและพิการทางการมองเห็นนั้น ย่อมแตกต่างกันออกไปตามเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ประเทศที่พัฒนาถึงขั้นสุดยอด มีการใช้อุตสาหกรรมที่เจริญก้าวหน้าและระบบสังคมสงเคราะห์ถึงระดับที่สมบูรณ์อยู่แล้ว กฎหมายได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า การมองเห็นระดับไหนถึงยอมรับว่าเป็นระดับที่ว่าจำเป็นสำหรับการดำรงชีพ เป็นบุคคลที่มีความสามารถประกอบอาชีพในสังคม ถ้ามีระดับการมองเห็นที่ต่ำกว่ากำหนดจึงจัดเป็นบุคคลสายตาศีการ ซึ่งมีความยากลำบากในการประกอบอาชีพ เช่น ในประเทศญี่ปุ่นรับตรวจผู้ป่วยโรคตา เมื่อเห็นว่าไม่สามารถรักษาให้ดีขึ้นแล้ว และจักษุแพทย์อื่นๆ ลงความเห็นเช่นเดียวกัน รัฐบาลจะพิจารณาและทำรายงานเป็นคนสายตาศีการขึ้นใหม่ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยผู้ป่วยได้รับสิทธิบางอย่าง ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้

สำหรับในบางประเทศที่กำลังพัฒนา ระดับการเห็นสำหรับใช้แยกสายตาศีการย่อมแตกต่างกัน เช่น ประเทศไทยประชากรที่เป็นเกษตรกร เมื่อเป็นโรคตาก็ยังสามารถทำงานได้ ทั้งๆที่เห็นเหลือประมาณ 6/60 เมตร (สายตาระดับนี้เห็นหน้าคนที่อยู่ห่าง 6 เมตรไม่ชัด) ซึ่งในระดับนี้คนทำงานนั่งโต๊ะในกรุงเทพฯ ไม่สามารถปฏิบัติงานได้แล้ว ซึ่งเห็นว่าระดับสายตาศีการในสังคมเกษตรกรรม และคนในกรุงเทพฯ ที่ประกอบอาชีพไม่เหมือนกันจะแตกต่างกัน คน

ที่มีสายตาพิการเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง และอาจส่งผลกระทบต่อถึงโอกาสในการที่จะทำงานอื่นๆอีกด้วย

จากความหมายของความพิการทางสายตา หมายถึง ความบกพร่องทางการมองเห็น อาจเกิดขึ้นได้กับทุกคนทุกหมู่เหล่า โดยไม่เลือกชั้นวรรณะ ความพิการทางสายตาอาจเป็นตั้งแต่กำเนิดหรือเกิดขึ้นภายหลัง ดังเช่นกลุ่มคนพิการทางสายตาที่เป็นกรณีศึกษา คนพิการทางสายตาที่มองไม่เห็นหรือเห็นอยู่บ้างแต่ไม่สามารถที่จะทำงานโดยใช้สายตาได้ดีเท่ากับคนปกติ และไม่สามารถรับการศึกษาได้โดยการมองเห็นหรือการใช้สายตา แต่สามารถศึกษาได้โดยการฟัง การสัมผัส การดมกลิ่น และการใช้กล้ามเนื้อ เป็นต้น ความพิการทางสายตาจึงเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต

ถึงแม้ว่าคนพิการทางสายตาจะสามารถปฏิบัติภารกิจในชีวิตประจำวันตลอดจนทำอะไรได้คล่องแคล่ว เพราะการเรียนรู้ที่จะฝึกฝน ฝึกประสาทสัมผัสอย่างอื่นเข้ามาช่วย แต่สภาพของการเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตต่าง ๆ นั้นยังขึ้นอยู่กับกรอบมดแล่ยมดู ฐานะทางครอบครัว การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่างๆอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ปัญหาและความต้องการของคนพิการ

จิวรีรัตน์ ผ่องแผ้ว (2535 : 23) ได้แบ่งปัญหาและความต้องการหลักๆในการดำเนินชีวิตของคนพิการไว้ 4 ประการดังนี้

1. ปัญหาและความต้องการทางการด้านการแพทย์ คนพิการจำนวนมากเกือบร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในชนบท คนพิการเหล่านี้จึงมักไม่เคยได้รับการดูแลรักษาให้หายได้ หรือป้องกันได้ กลับกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้พิการ อาจเป็นเพราะขาดความรู้ การศึกษา เศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวย จึงทำให้คนพิการเหล่านี้ขาดโอกาสในการเข้ารักษาพยาบาล ตลอดจนไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยคนพิการได้

2. ปัญหาและความต้องการทางการด้านการศึกษา ด้วยเหตุที่คนพิการส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบทยากจน และรัฐไม่สามารถกระจายบริการทางการศึกษาพิเศษไปสู่ชนบทได้อย่างเพียงพอกับความต้องการด้านการศึกษาของเด็ก ผู้ปกครองของคนพิการจึงต้องพาเด็กเข้ารับการศึกษาพิเศษ ซึ่งมีอยู่เพียงในจังหวัดใหญ่เพียงไม่กี่แห่งเท่านั้น ส่วนเด็กที่เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติก็ต้องเผชิญกับปัญหาทัศนคติของครูและเพื่อนๆที่มีต่อเด็กพิการ บางคนถูกรังเกียจ ล้อเลียน หรือแสดงความสงสารอย่างผิดๆ อุปสรรคในการเดินทางไปโรงเรียนของเด็กพิการทางการมองเห็น ความไม่เข้าใจในบทเรียนของเด็ก การขาดแคลนอุปกรณ์ช่วยในการ

ศึกษา เป็นต้น

3.ปัญหาและความต้องการทางด้านอาชีพ คนพิการที่ไม่พิการมากจนทำอะไรไม่ได้ส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะพึ่งพาตนเอง ต้องการมีรายได้เป็นของตนเอง ไม่ต้องการทำตนเป็นภาระของครอบครัวและสังคม แต่ทัศนคติของสังคมที่มีต่อผู้พิการไม่เอื้ออำนวย ไม่เปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความสามารถ ประกอบกับคนพิการเองขาดความรู้ ความชำนาญ จึงเป็นการยากที่คนพิการได้ทำงาน แต่ถ้าได้มีการพัฒนาขีดความสามารถและคุณภาพของคนพิการให้มีประสิทธิภาพคนพิการก็จะสามารถประกอบอาชีพได้

4.ปัญหาและความต้องการด้านสังคม คนพิการจะเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมนั้นจะต้องคำนึงถึงตัวประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ ความพร้อมของผู้พิการ และความพร้อมของสังคม เมื่อคนพิการมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะประกอบอาชีพได้ตามความถนัด ตามสมรรถภาพร่างกายและมีความพร้อมทางใจ จะเข้าไปมีส่วนร่วม มีบทบาทและความรับผิดชอบในสังคม แต่ในขณะเดียวกันถ้าสังคมยังไม่พร้อมทางใจก็ย่อมจะแสดงอาการไม่ยอมรับ ประกอบกับการไม่เอื้ออำนวยประโยชน์ด้านวัตถุ เช่น อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม สาธารณะอื่นๆ และบริการอื่นๆ ให้ผลก็คือ คนพิการไม่สามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่และเสมอภาค

จากปัญหาต่างๆดังที่กล่าวมานี้ ทำให้คนพิการขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาให้สามารถพึ่งพิงตนเองได้ โดยเฉพาะคนพิการที่อาศัยอยู่ในชนบท คนเหล่านั้นมักจะขาดความรู้ในการรักษาให้หาย และป้องกันความพิการให้เขาเหล่านั้น จึงต้องกลายเป็นคนพิการ อีกทั้งฐานะทางด้านเศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวย จึงทำให้คนพิการเหล่านี้ขาดโอกาสในการรักษาพยาบาล อีกทั้งรัฐไม่สามารถกระจายบริการด้านการศึกษาพิเศษไปสู่ชนบทได้อย่างเพียงพอ คนพิการในชนบทจึงขาดโอกาสในการศึกษาและการพัฒนาทางด้านร่างกาย แต่ถ้าหากได้มีการพัฒนาขีดความสามารถ และคุณภาพของคนพิการให้มีประสิทธิภาพ ทำให้คนพิการสามารถประกอบอาชีพและพึ่งพาตนเองได้ จากปัญหาต่างๆจึงได้มีการกำหนดถึงสิทธิคนพิการไว้ ซึ่งครอบคลุมถึงคนพิการทุกประเภทรวมถึงผู้พิการทางสายตา

ส่วนทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เป็นรากฐานของความเข้าใจปัญหาและความต้องการต่างๆของคนพิการ จำแนกออกเป็น 3 ทฤษฎี แม็คแดเนียล (McDaniel, 1976 : 1-10) ได้แก่

ทฤษฎีภาพลักษณ์เรือนร่าง (Body Image)

ทฤษฎีนี้กล่าวถึงรูปลักษณ์หรือภาพของตัวเอง ซึ่งเกิดขึ้นในใจหรือในแนวความคิดของตนเอง เจ้าของทฤษฎี คือ ซิลเดอร์ (Schilder อ้างถึงใน ระเบียบภัทร วรชภัคดี, 2542, น.11) ได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในมโนภาพของรูปร่างของคนเมื่อร่างกายส่วนหนึ่งส่วนใดได้สูญเสียไป อาจเป็นการสูญเสียในหน้าที่ของอวัยวะนั้นๆหรือสูญเสียไปเลย เช่น การตาบอด การผ่าตัดบางอย่าง อัมพาตของแขนขา สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้จิตใจแปรปรวนไปด้วย รูปลักษณ์หรือภาพของตัวเองนี้ เกิดขึ้นในใจหรือในความคิดของตนเอง ซึ่งเป็นมโนภาพที่เกิดขึ้นเองทุกตัวบุคคล

การมีมโนภาพในร่างกายเปลี่ยนแปลงไปเพราะการตาบอดนี้ มีผลกระทบกระเทือนต่อผู้พิการทางสายตาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้ที่พิการทางสายตาทายหลังกำเนิด เพราะเป็นการยากที่จะให้เกิดความสมบูรณ์ทางจิตใจให้เหมือนเดิม เมื่อผู้พิการทางสายตาเจริญเติบโตขึ้นไปแล้ว จะมีปัญหาทางประสบการณ์ทางชีวิตและปัญหาทางอารมณ์เข้าเกี่ยวข้องด้วยโดยผู้พิการทางสายตานั้น มักจะย้อนกลับไปมี Body Image ในสมัยเมื่อยังมีตาดี ตาปกติอยู่อีกเสมอ ทฤษฎีนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์วิถีชีวิตผู้พิการทางสายตาในภายหลังว่ามีการย้อนกลับไปยังรูปลักษณ์หรือภาพของตัวเองในอดีตมากน้อยเพียงใด และส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันหรือไม่

ทฤษฎีปมด้อย (Inferiority complex)

ปมด้อยเป็นความรู้สึกอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น โดยตนเองคิดว่าเป็นผู้ที่ด้อยกว่าหรือหย่อนสมรรถภาพกว่าคนอื่น เจ้าของทฤษฎีคือ อัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler อ้างถึงในระเบียบภัทร วรชภัคดี, 2542, น.11) เป็นผู้สร้างทฤษฎีนี้ขึ้นจากประสบการณ์ของตนเอง เนื่องจากเขาเป็นคนไม่แข็งแรงเนื่องมาจากโรคกระดูกอ่อนในวัยเด็ก เขาพบว่าความผิดปกติของอวัยวะในร่างกายทำให้เกิดความแปรปรวนทางจิตใจได้โดยที่ก่อให้เกิดปมด้อยขึ้นมาภายในใจเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น จึงต้องหาทางแก้ไขโดยอัตโนมัติเพื่อชดเชยหรือข่มปมด้อยนั้น

อัลเฟรด แอดเลอร์ เน้นความสำคัญของปมด้อยว่ามีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคนเรามาก ปมด้อยจะช่วยหล่อหลอมบุคลิกภาพให้เด่นชัดขึ้น ปมด้อยเกิดขึ้นเมื่อบุคคลไม่อาจแก้ไขปัญหาต่างๆได้ จนเกิดความตึงเครียดขึ้น ซึ่งถ้าผู้พิการทางสายตาเห็นว่าการตาบอดเป็นปมด้อยอย่างหนึ่งของตนเองแล้ว ก็จะทำให้เกิดความวิตกกังวลขึ้น มีความละอาย จึงต้องพยายามหาความรู้สึกเด่นขึ้นมาทดแทน วิธีการที่จะไปสู่ความเด่นมีต่างกัน จึงก่อให้เกิดบุคลิกภาพ

ประจำตัวขึ้น คนที่มีสุขภาพจิตดีจะต่อสู้อย่างกล้าหาญ และมีสามัญสำนึก ยอมรับสภาพความเป็นจริงได้

แอดเลอร์ ยังเน้นว่า คนที่รู้สึกมีปมด้อยทางกายภาพ เป็นความรู้สึกพื้นฐานที่มนุษย์จะต้องพยายามปรับตัวเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในการทำสิ่งทดแทนเพื่อแก้ปมด้อยนั้น อาจนำไปสู่ความสำเร็จในทางสร้างสรรค์ หรือไปสู่แรงผลักดันของโรค

ทฤษฎีจิต-สรีระ (Somatopsychology)

ทฤษฎีจิต-สรีระเป็นทฤษฎีร่วมสมัย ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาผู้ที่มีความเจ็บป่วยทางกาย หรือมีความพิการ สาระสำคัญของทฤษฎีนี้ คือ สภาวะทางกายและจิตมีความเกี่ยวเนื่อง และไม่เป็นอิสระแก่กัน สภาวะทางกายสามารถส่งผลกระทบต่อสภาวะจิตใจ ตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลได้ เพราะสภาวะทางกายเป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพต่างๆของร่างกายอันเป็นเครื่องมือในการแสดงพฤติกรรม และสภาวะทางกายของบุคคลก็ยังคงเป็นสิ่งรื้อให้บุคคลนั้น และผู้นรอบข้างเขาแสดงพฤติกรรมต่างๆต่อเขา กล่าวคือ สภาวะความบกพร่องทางกายทำให้ตัวคนพิการเองและบุคคลอื่นๆประเมินคุณค่าของเขาต่ำลง นอกจากนี้ สภาพความพิการยังทำให้บุคคลรอบข้างมองคนพิการอย่างมีอคติ ทำให้แสดงพฤติกรรมที่เป็นการปฏิเสธคนพิการหรือการให้ความปกป้องคุ้มครองคนพิการจนเกินความจำเป็น ทำให้คนพิการยิ่งเห็นคุณค่าของตนน้อยลง และพลอยทำให้เขารู้สึกว่าเขาไร้ความสามารถในเรื่องอื่นๆที่ไม่เกี่ยวกับความพิการทางกายของเขาอีกด้วย แม็คแดเนียล (McDaniel, 1976 : 8)

แม็คแดเนล ศึกษาผู้ที่มีความเจ็บป่วยหรือมีความพิการ สาระสำคัญในแนวคิดของเขา คือ สภาวะทางกายและจิตมีความเกี่ยวเนื่องกันและไม่เป็นอิสระแก่กัน สภาวะทางกายสามารถส่งผลกระทบต่อสภาวะจิตใจ ตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลได้ เพราะสภาวะทางกายเป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพต่างๆของร่างกายอันเป็นเครื่องมือในการแสดงพฤติกรรม และสภาวะทางกายของบุคคลก็ยังคงเป็นสิ่งรื้อให้บุคคลนั้น และผู้นรอบข้างเขาแสดงพฤติกรรมต่างๆต่อเขา กล่าวคือ สภาพความบกพร่องทางกายทำให้ตัวคนพิการและบุคคลอื่นๆประเมินคุณค่าของเขาต่ำ นอกจากนี้สภาพความพิการยังทำให้บุคคลรอบข้างมองคนพิการอย่างมีอคติ ทำให้แสดงพฤติกรรมที่เป็นการปฏิเสธ หรือการให้ความปกป้องคุ้มครองคนพิการจนเกินความจำเป็น ทำให้คนพิการยิ่งเห็นคุณค่าของตนน้อยลงและพลอยทำให้เขารู้สึกว่าเขาไร้ความสามารถในเรื่องอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับความพิการทางกายของเขาอีกด้วย

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการทางสายตาและความพิการดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่าการที่ตาบอดหรือมีสภาพความพิการที่ปรากฏออกมาภายนอกนั้น ไม่ว่าจะ เป็นเพราะว่าตาบอดมาตั้งแต่กำเนิดหรือในภายหลัง ได้ส่งผลกระทบต่อจิตใจและตัวตนของผู้พิการทางสายตาซึ่งมีผลต่อการปรับตัวและพฤติกรรมที่แสดงออกมา โดยเฉพาะผู้ที่พิการทางสายตาในภายหลังย่อมจะเกิดภาวะทางอารมณ์ในแง่ร้ายมากกว่าผู้ที่พิการมาแต่กำเนิด และมักจะหนีขึ้นไปถึงสมัยที่ตายังปกติ ทำให้เกิดเป็นปมด้อยมากขึ้นถ้าบุคคลรอบข้างมีอคติต่อคนตาบอด ผู้พิการทางสายตาเหล่านั้นก็จะมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ซึ่งจะมีผลต่อปัญหาทางจิตที่ทำให้ไม่ยอมรับตนเอง ไม่มั่นใจในตนเอง และความสัมพันธ์ทางสังคม ที่ละเอียดและหลีกเลี่ยงได้จากสังคม ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้พิการทางสายตาสามารถยอมรับสภาพตนเอง รวมถึงสังคมเข้าใจและให้โอกาสผู้พิการทางสายตาอย่างคนปกติ ย่อมส่งผลให้ผู้พิการรู้สึกมีคุณค่าในตนเองจนนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตได้ ดังเช่นบุคคลตาบอดที่มีชื่อเสียงในสังคมไทย ได้แก่ มิสเยเนวีฟ คอลฟีลด์ สตรีตาบอดชาวอเมริกันเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ หรือ รองศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และประธานกรรมการที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีด้านคนพิการ เป็นต้น

2.แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิคนพิการและการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

สิทธิคนพิการ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการ

สิทธิของคนพิการได้รับความสนใจและมีประกาศขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของคนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ ในวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2514 โดยกรอบแนวคิดนี้ยืนยันให้การส่งเสริมสนับสนุนคนพิการทางสติปัญญา หรือการเรียนรู้ให้มีสิทธิเท่าเทียมกับคนอื่นๆ ในสังคม ให้คนกลุ่มนี้ได้รับสิทธิที่จะได้รับการบริการทางการแพทย์ การศึกษา และฝึกฝนอาชีพวิชาชีพอิสระตามความสามารถสูงสุด ได้รับหลักประกันทางเศรษฐกิจในระดับที่สามารถดำรงชีพได้ และได้อาศัยอยู่กับครอบครัวและชุมชน รวมถึงสิทธิที่จะมีผู้ปกครองเพื่อการคุ้มครองผลประโยชน์ สิทธิได้รับความคุ้มครองไม่ถูกแสวงประโยชน์ หรือถูกกระทำอันตรายคุณธรรม ถูกเหยียดหยาม หรือการใช้ความรุนแรงเป็นต้น และในวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2518 ทางองค์การสหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ซึ่งได้เน้นให้เห็นถึงสิทธิของคนพิการที่จะต้องได้รับความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีสิทธิโดยปราศจากข้อโต้แย้งใดๆ อันระบุไว้ในประกาศตามหลักสิทธิมนุษยชน สิทธิของคนพิการได้มี

การกำหนดไว้อย่างเด่นชัดเพิ่มเติมจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เพื่อย้ำให้คนพิการพึงได้รับการคุ้มครองในฐานะของมนุษย์อย่างสมบูรณ์ เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีพ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมได้อย่างเท่าเทียมและสมบูรณ์

คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับการบำบัดรักษาทางการแพทย์ การให้ช่วยเหลือหรือเทียม การศึกษา การฝึกวิชาชีพ ตลอดจนการให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือสนับสนุนตามสมควร คนพิการมีสิทธิที่จะได้หลักประกันทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประกันรายได้ รวมถึงสิทธิในการรับความเป็นพิเศษทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

คนพิการต้องได้รับการปกป้องจากการที่จะแสวงหาผลประโยชน์ทุกรูปแบบ กฎ เกณฑ์ และการปฏิบัติที่มีลักษณะการเลือกปฏิบัติ ละเมิด หรือเหยียดหยาม องค์การคนพิการสามารถเป็นที่ปรึกษาในทุกเรื่องเกี่ยวข้องกับสิทธิคนพิการ ครอบครัว และชุมชน จะได้รับแจ้งให้ทราบอย่างเต็มที่โดยวิธีทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับสิทธิต่างๆที่บัญญัติไว้ในปฏิญญา [United nations. (no date) Human Rights Declarations. (online) available : <http://www.un.org/depts/dh/resguide/hrdec.htm>. (26 June 2000. อ้างใน สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์, 2544, น.17)]

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541 ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 โดยมีเนื้อหาสาระดังนี้

1.คนพิการมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ มีสิทธิ และเสรีภาพ แห่งบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในฐานะพลเมืองไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมีสิทธิต่างๆตามที่ได้ระบุไว้ในปฏิญญาฉบับนี้ โดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ และโดยปราศจากการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา การเมือง ภาษา ถิ่นกำเนิด เพศ อายุ หรือสถานะอื่นใด

2.คนพิการมีสิทธิแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

3.คนพิการมีสิทธิเข้าร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย และแผนงานทุกด้านที่เกี่ยวกับคนพิการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

4.คนพิการมีสิทธิได้รับการดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนา ตั้งแต่แรกเกิดและแรกเริ่มที่พบความพิการ รวมทั้งผู้ปกครองและครอบครัวของคนพิการต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐในทุกด้าน เพื่อให้สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาคนพิการอย่างเต็มศักยภาพและสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล

5.คนพิการมีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระได้ด้วยตนเองอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

6.คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพในทุกระดับ ทุกรูป

แบบของการจัดการศึกษา ตามความต้องการของคนพิการอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ทั้ง การศึกษาในระบบและนอกระบบ และการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยไม่จำกัด กีดกัน เลือกลงปฏิบัติ หรือข้อยกเว้นใดๆ

7.คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพทุกประเภท ให้ได้รับการจ้างงานหรือว่าจ้างเข้าทำงานตามความต้องการและ ความสามารถโดยได้รับค่าตอบแทน และสวัสดิการ ได้รับความก้าวหน้า รวมทั้งได้เข้าร่วม เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานโดยไม่มีกีดกันหรือเลือกปฏิบัติ

8.คนพิการมีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการถูกคุกคามทางเพศ ทำร้าย ร่างกายและจิตใจ กักขัง เอารัดเอาเปรียบ หรือการแสวงหาประโยชน์ใดๆจากความพิการ ทั้งนี้ได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

9.คนพิการมีสิทธิอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนของตน และมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม

10.คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลือ อื่นจากรัฐ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

11.คนพิการมีสิทธิได้รับการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ครอบครัว ชุมชน และ สังคมได้รับรู้และเข้าใจในคนพิการ ในทางสร้างสรรค์โดยเฉพาะในเรื่องของสิทธิ ศักยภาพ และ ความสามารถ รวมทั้งการบำเพ็ญประโยชน์ของคนพิการ

12.คนพิการมีสิทธิได้รับ และเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้อง กับสิทธิของคนพิการ ทั้งนี้ต้องได้รับการสนับสนุนให้มีสื่อทุกประเภทที่เหมาะสมกับความพิการ รวมทั้งต้องจัดให้มีล่ามภาษามือ อักษรเบรลล์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์พิเศษอื่นๆที่ใช้ในการ สื่อสาร

13.คนพิการและครอบครัว ชุมชน สังคม มีสิทธิได้รับและเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร เพื่อทราบถึงสิทธิอันระบุไว้ในปฏิญญาฉบับนี้โดยทั่วถึง

14.รัฐต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตามพันธะสัญญาที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ซึ่ง ได้ลงนามหรือตกลงร่วมกันในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

จากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการขององค์การสหประชาชาติและปฏิญญาสากลว่า ด้วยสิทธิคนพิการไทยนั้น ได้ระบุสิทธิของคนพิการไว้อย่างครอบคลุมในทุกด้านไว้อย่างเด่นชัด และเพื่อให้คนพิการมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแห่งบุคคลย่อมได้รับในฐานะ พลเมืองไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมีสิทธิต่างๆตามที่ได้ระบุไว้ภายใต้

ปฏิญญาฉบับนี้ โดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆตั้งนั้นคนพิการทางสายตาสมควรได้รับสิทธิต่างๆตามที่ระบุไว้ภายใต้ปฏิญญาฉบับนี้ด้วย

ในอดีตที่ผ่านมา แม้สังคมเชื่อว่าคนพิการ คือ บุคคลไร้ความสามารถ ที่ไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆได้เหมือนบุคคลทั่วไป แต่ในความเป็นจริงแล้วผู้ที่มีสภาพความพิการมีศักยภาพและความสามารถ เช่น คนพิการส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่กับครอบครัวได้พยายามช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมประจำวันหรือช่วยงานต่างๆในบ้าน ส่วนคนพิการอีกกลุ่มหนึ่งที่ครอบครัวไม่สามารถอุปการะได้จะดิ้นรนขอความช่วยเหลือสิ่งใดทำเพื่อการยังชีพ คนพิการเหล่านี้ทำสิ่งต่างๆได้โดยที่ในหลายกิจกรรมสภาพความพิการของเขาไม่เป็นอุปสรรค แต่ในบางกิจกรรมนั้นต้องใช้อวัยวะอื่นที่ยังเหลืออยู่ทดแทน ในทางปฏิบัติทำให้คนบางกลุ่มในสังคมตระหนักว่า คนพิการไม่ใช่บุคคลไร้ความสามารถโดยสิ้นเชิง หากได้รับการฝึกสอนจะทำสิ่งต่างๆที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นได้ ความคิดนี้ก่อให้เกิดการริเริ่มดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่คนพิการโดยเริ่มจากการสอนเป็นกลุ่มเล็กๆไปจนถึงการก่อตั้งโรงเรียนเฉพาะสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภท

สถานการณ์สำคัญที่ผลักดันและบีบบังคับให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดด้านการปฏิบัติต่อคนพิการ ได้แก่ เหตุการณ์ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ซึ่งประเทศต่างๆต้องดูแลทหารผ่านศึกพิการจากสงครามเป็นจำนวนมาก รัฐบาลประสบปัญหาขาดรูปแบบการให้ความช่วยเหลือที่เป็นระบบ ขณะเดียวกันทหารพิการเป็นผู้ที่มีบุญคุณต่อประเทศชาติ จึงเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการปฏิบัติไปในแนวทางที่จะนำไปสู่การเสื่อมเสียเกียรติ เสียศักดิ์ศรี นอกจากนี้ทหารพิการเป็นจำนวนมากมีความปรารถนาที่จะเอาชนะต่อสภาพความพิการของตนเอง เช่น ทหารผ่านศึกตาบอดในประเทศสหรัฐอเมริกาได้พยายามใช้ไม้เท้ามาช่วยในการเดินทาง ซึ่งได้วิวัฒนาการมาเป็นไม้เท้าขาวสำหรับคนตาบอดในปัจจุบัน แสดงให้เห็นความต้องการที่จะช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเท่าเทียมกัน ประเทศต่างๆ จึงต้องให้ความสนใจอย่างจริงจังกับการเปลี่ยนแนวคิดและการดำเนินงานเกี่ยวกับคนพิการ

กรอบแนวคิดหลักของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการมาจากความเชื่อว่า คนพิการคือผู้ที่สูญเสียสมรรถภาพบางส่วนไปเนื่องจากสภาพความพิการ แต่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพจะช่วยให้คนพิการได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง

2.1 ความหมายของการฟื้นฟูสมรรถภาพ

มีนักวิชาการให้ความหมายของคำว่า “การฟื้นฟูสมรรถภาพ” ดังนี้

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการพ.ศ. 2540 - 2544 (สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2540, น.91) ให้ความหมายของคำว่า “การฟื้นฟูสมรรถภาพ หมายถึง การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือการเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้มีหรือกลับสู่สภาพที่ดี โดยอาศัยวิธีการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพเพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมเช่นคนปกติ”

พาร์คเกอร์ (Randall M. Parker) และแฮนสัน (Carl E. Hanson) (กิตติยา รัตนากร, 2531, น.41) ให้คำจำกัดความว่า “การฟื้นฟูสมรรถภาพ หมายถึง การเสริมสร้างความสามารถและสมรรถภาพด้านต่างๆของคนพิการ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และการศึกษา ตลอดจนการปรับตัวด้านสังคมให้กลับคืนสู่สภาพที่ดีขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข”

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพนั้นเป็นกระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม ให้คนพิการได้มีสภาพที่ดีขึ้น สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2 กระบวนการของการฟื้นฟูสมรรถภาพ

การฟื้นฟูสมรรถภาพให้กับคนพิการในการสร้างเสริมสมรรถภาพให้สามารถกลับสู่สภาพที่ดี โดยผ่านกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพแบ่งออกเป็น 4 สาขา ดังนี้

- การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ (Medical Rehabilitation)
- การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา (Education Rehabilitation)
- การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม (Social Rehabilitation)
- การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ (Vocational Rehabilitation)

2.2.1 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ (Medical Rehabilitation)

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ เป็นการบำบัดรักษาทางการแพทย์ และฟื้นฟูสมรรถภาพโดยการรักษา ป้องกัน การปรับสภาพและการแก้ไขสภาพที่บกพร่องหรือผิดปกติที่เกิดจากผลของโรคต่างๆอุบัติเหตุหรือการมีสภาพผิดปกติมาแต่กำเนิด เพื่อช่วยให้บุคคลนั้นสามารถดำรงชีวิตได้อย่างคนทั่วไปหรือใกล้เคียงให้ได้มากที่สุด ซึ่งการฟื้นฟูสมรรถภาพทาง

การแพทย์นี้จำเป็นต้องอาศัยวิธีการด้านเวชศาสตร์ฟื้นฟู (Physical Medicine หรือ Rehabilitation Medicine)

2.2.2 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา (Education Rehabilitation)

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา หมายถึง การให้บริการแก่บุคคลด้อยโอกาสหรือพิการประเภทต่างๆในเรื่องการศึกษา เพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพและลักษณะที่เหมาะสมให้บุคคลนั้นๆสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากเท่าที่จะทำได้ และจัดการศึกษาเป็นบริการที่จัดให้บุคคลลักษณะพิเศษ ดังนั้นการจัดระบบการศึกษาต้องพิจารณาจากองค์ประกอบต่างๆ เช่น ประเภทของผู้เรียน หลักสูตร ครูผู้สอน สถานที่เรียน เป็นต้น

2.2.3 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม (Social Rehabilitation)

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม หรือการฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตวิทยาสังคม (Psycho-Social Rehabilitation) เป็นการแก้ไขปัญหาทางอารมณ์ จิตใจ การแก้ปัญหาทางครอบครัว การปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม สังคม และงานอาชีพของเขาได้ การทำให้บุคคลยอมรับสภาพของตน ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่บุคคลนั้นว่าตนยังมีความสามารถที่จะดำรงชีพ และทำงานได้ไม่แพ้ผู้อื่น ตลอดจนดึงศักยภาพ (Potentiality) ของบุคคลมาใช้ให้มากที่สุด ซึ่งต้องอาศัยหลักการทางสังคมสงเคราะห์ จิตวิทยา ฯลฯ สรุปได้ว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม คือ การผสมผสานบุคคลด้อยโอกาสให้เข้ากับสังคม (ประสิทธิ์ ดิศวัฒน์, 2526, น. 76)

2.2.4 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ (Vocational Rehabilitation)

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ให้แก่คนพิการหรือผู้สูญเสียสมรรถภาพในการทำงานนั้น ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องวางแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพเป็นรายบุคคล โดยมุ่งเน้นความสำเร็จเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การให้คนพิการนำไปประกอบอาชีพ เพื่อมีรายได้เลี้ยงดูตนเอง ทั้งนี้การวางแผนในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพอย่างยิ่ง เพราะเจ้าหน้าที่จะต้องเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพได้พิจารณาถึงความเหมาะสมในสาขาอาชีพที่ตนเองพึงพอใจ โดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาพความพิการ การศึกษา สิ่งแวดล้อม สภาพครอบครัว ความถนัด ความพึงพอใจในการทำงาน ฯลฯ ในกระบวนการนี้เจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ชี้แนะ นำข้อมูลต่างๆมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจ แต่จะมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพเป็นผู้ตัดสินใจ (สุพรรณรัตน์ นันทไพโรจน์, 2544, น. 18)

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ เปรียบเสมือนกระบวนการรวมการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคือ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพนอกจากจะเป็นการฝึกอาชีพให้คนพิการสามารถทำงานประกอบอาชีพได้แล้วนั้น ยังแสดงให้เห็นถึงผลการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้าน การแพทย์ การศึกษา และทางสังคมก็ถือว่าผลที่สุดของการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่างๆจนสามารถประกอบอาชีพเช่นคนปกติได้นั้น ทั้งนี้เพราะการทำงานนั้นจะสามารถแสดงให้เห็นถึงผลรวมของการฟื้นฟูการปรับตัวทั้งหมดของคนพิการ (กิตติยา รัตนากร, 2531, น. 87-88) การมีงานทำของคนพิการ ซึ่งนอกจากจะเป็นบทพิสูจน์ของกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้านแล้ว ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยา คนพิการและครอบครัวต้องการมีงานทำด้วยเหตุผลดังนี้

1.ความต้องการมีรายได้จากการมีงานทำ คนพิการและครอบครัวของคนพิการส่วนมากก็เหมือนกับครอบครัวอื่นๆโดยทั่วไป กล่าวคือ เขามีชีวิตอยู่ไม่ได้ถ้าขาดรายได้ประจำ

2.ความต้องการมีคุณค่าในสังคม การทำงานนับว่าเป็นคุณค่าอันสูงส่งสำหรับทุกชาติ ทุกศาสนา ทุกวัฒนธรรม เพราะเป็นส่วนที่ทำให้ชีวิตมีความสมบูรณ์ ดังนั้นเมื่อเกิดความพิการแล้วไม่สามารถทำงานได้ คนพิการก็จะถูกตัดสินว่าเป็นผู้ล้มเหลวในชีวิตและนี้อาจเท่าเทียมกับผู้อื่นได้ในสังคมเดียวกัน

3.ความต้องการมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตอย่างปกติในสังคม ตลอดจนในครอบครัว ในโรงเรียน สถานที่ทำงาน ซึ่งเป็นแหล่งสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ถ้าคนพิการขาดโอกาสการมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวก็เท่ากับว่า คนพิการได้ถูกขัดขวางอย่างรุนแรงในการอยู่ร่วมกันในสังคม

4.คุณค่าของการมีงานทำที่เหมาะสม ย่อมอยู่บนพื้นฐานของความจริงที่ว่า งานทำให้ชีวิตอยู่ในกฎเกณฑ์และเป็นรูปธรรมเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป การมีชีวิตอยู่ไปวันๆนั้นโดยปราศจากสิ่งท้าทายจากการทำงานเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่ายและหงอยเหงา แม้ว่าการทำงานจะไม่ใช่อะไรที่แก้ปัญหาก็ได้ แต่ก็ยังเป็นข้อสำคัญมาก รัฐบาลบางประเทศเชื่อว่าควรจัดสวัสดิการให้แก่ผู้พิการ เพื่อแสดงถึงความเมตตา กรุณา แต่คนพิการส่วนใหญ่ไม่ต้องการทำงาน เพราะสิ่งเหล่านี้ทำให้คนพิการต้องพึ่งพิงผู้อื่นตลอดไป ขณะเดียวกันเมื่อคนพิการได้มีงานจะได้รับการตอบสนองในด้านต่างๆอันเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต (กิตติพงศ์ สุทธิ, 2543, น. 26-27)

3.แนวคิดการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการ

ในปัจจุบันมีกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผู้พิการทางสายตา เนื่องจากผู้พิการทางสายตาถูกจัดให้อยู่ในประเภทคนพิการ ดังนั้นผู้พิการทาง

สายตาก็เป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งในการช่วยเหลือ ตามที่แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2540-2544) ที่ได้กำหนดแนวทางการจัดสวัสดิการคนพิการไว้ดังนี้

1) เร่งรัดการดำเนินงานเพื่อให้ผู้พิการได้รับการดูแลตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ทั้งในด้านการรักษาพยาบาล การศึกษา การประกอบอาชีพ และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเร่งรัดการจดทะเบียนคนพิการให้ทั่วถึง และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการตามสถานที่สาธารณะ รถประจำทาง ทางข้าม และการส่งเสริมให้คนพิการได้รับการศึกษาและฝึกอาชีพร่วมกับบุคคลทั่วไป

2) ส่งเสริมให้มีการดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในชุมชน รวมทั้งให้มีการจัดตั้งศูนย์ดูแลคนพิการในชุมชน

3) สนับสนุนการดำเนินงานกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และการให้มีเบี้ยยังชีพสำหรับคนพิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

4) เพิ่มโอกาสการมีงานทำให้คนพิการ โดยพัฒนาการฝึกอาชีพ การจัดหางานและการสร้างการยอมรับของสังคมในการรับคนพิการเข้าทำงานกับคนปกติ

5) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของคนพิการทุกประเภทในทุกระดับ และให้องค์กรของคนพิการมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาของคนพิการ

6) รณรงค์ให้ครอบครัว ชุมชน สังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการมีเจตคติต่อคนพิการอย่างถูกต้องและให้มีการใช้ภาษามือในการสื่อสารประชาสัมพันธ์แก่ผู้พิการทางหูให้มากขึ้น

7) ให้มีการขจัดกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่จำกัดสิทธิหรือเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (อานนท์ ตั้งพิทักษ์ไกร, 2544 , น.7) ยังระบุถึงสิทธิ ความเสมอภาคโดยเท่าเทียมกันของบุคคล ซึ่งมีนัยรวมถึงคนพิการด้วย เช่น ในมาตรา 30 ว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน”

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ที่ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของคนพิการ เพื่อเป็นเป้าหมายของการพัฒนา ดังนี้

- 1) เป็นคนที่มีสุขภาพดีตามสภาวะความพิการที่เป็นจริง
- 2) เป็นคนที่มีความสามารถเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล
- 3) เป็นคนที่มีรู้จักสิทธิและหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี
- 4) เป็นคนที่มีอาชีพ มีงานทำ
- 5) เป็นคนที่ดำรงชีวิตอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี เท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม
- 6) ครอบครัว ชุมชน และสังคม ให้โอกาสและยอมรับผู้พิการอย่างเช่นคนทั่วไป

ในส่วนของการศึกษาของคนพิการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี 2540 ได้ กำหนดให้คนไทยทุกคน รวมทั้งคนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษาฟรี เป็นเวลา 12 ปี ซึ่งบัญญัติ ไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 43 วรรค 1 ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้น พื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 วรรค 3 กำหนดให้ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการ โดยไม่เสีย ค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความ ช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (รุ่งเพชร สุमितินันท์และมงคล จันทน์บำรุง, 2545, น. 3)

นอกจากนโยบายทางด้านการศึกษาสำหรับคนพิการแล้ว แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคน พิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 มีลักษณะเป็นแบบแผนบูรณาการงานด้านต่างๆ เพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแบบองค์รวม ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับอาชีพ และการจ้างงานคน พิการ โดยการพัฒนากระบวนการบริการแนะแนวอาชีพ การศึกษาอาชีพ และบริการจัดหางาน ส่งเสริมในการมีงานทำทั้งในสถานประกอบการภาคเอกชน และหน่วยงานภาครัฐหรือรัฐวิสาหกิจ การประกอบอาชีพอิสระ การพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการ ตลอดจนจัดให้มีมาตรการ ค้ำคอง สวัสดิการแรงงานคนพิการ รวมทั้งการเสริมสร้างความปลอดภัยในการทำงานให้กับ คนพิการด้วย (มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย, 2547)

การจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการส่วนใหญ่มีแนวคิด วิธีปฏิบัติและจุดมุ่งหมายที่โน้มเอียง ไปทางทฤษฎีการจัดสวัสดิการแบบชั่วคราว บรรเทาปัญหา หรือแบบเก็บตก (Residual Model

of Social Welfare, or Residualism) เป็นการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชนที่เหลือจากประชาชนทั่วไป ซึ่งมีอำนาจซื้อหาบริการในตลาดของระบบเศรษฐกิจเสรี ทั้งนี้ด้วยความเชื่อว่าระบบเศรษฐกิจจะทำหน้าที่ของมันเอง โดยกลไกของตลาดเสรีจะปรับตัวเองได้อย่างอัตโนมัติ รัฐบาลไม่ควรเข้าแทรกแซงตลาดหรือเข้ามาในสัดส่วนที่น้อยที่สุด มองอีกด้านหนึ่งเป็นการรอให้ปัญหาเกิดขึ้นก่อนแล้วจึงให้บริการในลักษณะตามแก้ไขมากกว่าที่จะเป็นการป้องกันปัญหา หรือเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดการรับรู้ว่าเป็นประชาชนที่ใช้บริการของรัฐบาลเป็นผู้ที่ช่วยตนเองไม่ได้ เป็นภาระของสังคมและไม่สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสวัสดิการสังคมแบบนี้เป็นการตามแก้ปัญหา ในลักษณะของการสงเคราะห์ช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้ามากกว่าเป็นการแก้ปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชนอย่างจริงจัง (กิติพัฒน์ นนทปัทมดุลย์, 2538, น.12-13)

กิติพงศ์ สุทธิ (2543, น.19-20) กล่าวว่าไว้ว่าสำหรับการสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการในระยะแรกตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้แก่ผู้ที่ด้อยกว่า โดยมุ่งแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้า ขณะเดียวกันเพื่อปลดปล่อยความรู้สึกเวทนาสงสารที่เกิดขึ้นในจิตใจของผู้ให้เมื่อพบเห็นคนพิการ โดยสิ่งที่จัดให้แก่คนพิการส่วนใหญ่อยู่ในรูปของเงินหรือเครื่องอุปโภค บริโภค ตลอดจนความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่เป็นรูปธรรม การสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการในลักษณะนี้ ดำเนินการร่วมกับผู้ด้อยโอกาสกลุ่มอื่นๆด้วย เช่น เด็กกำพร้า คนยากจน คนชรา การเกิดรูปแบบของการสงเคราะห์ในยุคนี้ไม่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ เมื่อมี Elizabeth Poor Law สำหรับช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาเดือดร้อน ทำให้เป็นจุดเริ่มต้นของการให้ความสนใจกลุ่มบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือในประเทศต่างๆ เมื่อมีการปรับปรุงกฎหมายในระยะต่อมาทำให้ลักษณะของการสงเคราะห์เริ่มให้เป็นเงิน ในรูปของเงินประกัน เบี้ยเลี้ยงเพื่อยังชีพ เป็นต้น ในสหรัฐอเมริกา จุดเริ่มต้นของการสงเคราะห์คนพิการเริ่มจากการตั้ง Alm Houses เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ คนป่วย คนพิการและหลังจากได้รับเอกราชจากอังกฤษ รัฐได้ให้ความสนใจและรับผิดชอบต่อการช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาหลากหลาย จนทำให้เกิดสถานสงเคราะห์คนพิการหลายแห่งจะเห็นได้ว่า ลักษณะให้ความช่วยเหลือคนพิการในระยะแรกๆมักจะเป็นในลักษณะของการสงเคราะห์ที่เป็นรูปธรรม เป็นการช่วยเหลือให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ (กิตติยา รัตนากร, 2531, น. 47)

ลักษณะสำคัญของการให้ความช่วยเหลือคนพิการ ด้วยวิธีการสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการที่ดำเนินการอยู่ สามารถสรุปได้ดังนี้ (กิติพงศ์ สุทธิ, 2543, น. บทคัดย่อ)

- 1) การดำเนินการโดยรัฐหรือเอกชน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่า ซึ่งวิธีและบรรยากาศในการดำเนินงานขึ้นอยู่กับกิจกรรมทางการกุศล
- 2) เป้าหมายของการดำเนินงาน เน้นการบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าแก่คนพิการ และให้ความสำคัญในการบรรลุเป้าหมายเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ
- 3) การกำหนดว่าจะดำเนินการอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับพิจารณาตัดสินใจของผู้ดำเนินการ
- 4) การดำเนินงานแบบทางเดียวไม่ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ดำเนินการกับผู้รับบริการ รวมทั้งไม่ให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โดยเฉพาะผลที่เกิดกับคนพิการที่ได้รับบริการ ทำให้ไม่มีการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการของการดำเนินงาน

4.แนวคิดการวางแผนการประกอบอาชีพและการพึ่งพาตนเองของคนพิการ

สังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและในทุกๆด้าน โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดข้อมูลข่าวสารต่างๆมากมาย และเกิดสายงานใหม่ๆที่ต้องการความรู้ ความชำนาญมากขึ้น ความสำเร็จในอนาคตนั้น ต้องอาศัยการวางแผนซึ่งจะต้องมีการสำรวจตนเองว่า มีความสามารถ ความสนใจ ความชำนาญในด้านใด ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้บุคคลได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

การวางแผน เป็นกระบวนการที่มีระบบ ในอันที่จะช่วยให้บุคคลได้พิจารณาเป้าหมายในชีวิตตนรวมทั้งพิจารณาทางเลือกต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและอาชีพ ที่เปิดโอกาสให้กับบุคคล การวางแผนการศึกษาและอาชีพของบุคคลนั้น มักจะเป็นไปในลักษณะของแผนระยะสั้น (Short-Range Goals) กล่าวคือ เป็นการวางแผนที่คำนึงถึงเฉพาะความสำเร็จที่จะมาถึงในไม่ช้าหรือคำนึงถึงความสนุกและความสุขที่จะเกิดขึ้นในวันหนึ่งๆ โดยมีได้คำนึงถึงอนาคตที่ไกลออกไปข้างหน้าอันเป็นแผนระยะยาว (Long-Range Goals) ซึ่งการวางแผนที่ดีนั้นต้องมองให้กระจ่างทั้งเป้าหมายในระยะสั้นและเป้าหมายระยะยาว

บุคคลมักต้องการความช่วยเหลือเพื่อให้ตนเองเกิดความกระจ่างในเป้าหมายระยะยาวของตน รวมทั้งยังสามารถตัดสินใจได้ว่าเป้าหมายระยะสั้นอันใดที่จะช่วยส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายระยะยาวในอนาคต โดยจุดมุ่งหมายของการวางแผน เพื่อลดความผิดพลาดในการเลือกตัดสินใจที่อาจเกิดขึ้นได้ และที่สำคัญปัจจุบันมีอาชีพหลากหลายและมีทางเลือกต่างๆมากมายที่คนพิการควรจะต้องทราบและนำมาพิจารณา ซึ่งถ้าไม่มีการวางแผนที่ดีและถูกต้องแล้ว อาจทำให้บุคคลเลือกเส้นทางอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง และทำให้เกิดผลกระทบ

ต่อการเปลี่ยนแปลงของอนาคตที่จะไม่ดำเนินไปตามที่ควรจะเป็น ไม่ได้พัฒนาไปสู่จุดสูงสุดที่ควรจะไป (นุชลี อุปมัย, 2543, น. 119)

ทฤษฎีการเลือกอาชีพ

บุคคลทั่วไปจะเลือกอาชีพตามความสนใจและความต้องการของตนเอง ซึ่งต้องสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ประสบการณ์ ความชำนาญของบุคคลนั้นเอง แต่การเลือกอาชีพของบุคคลนั้น มีปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคลดังนี้ (ทิพย์วรรณ ประภาพรรณศิริ, 2531, น. 9)

1) ด้านตนเอง

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ (Holland's Theory of Vocational Choice) จอห์น แอล ฮอลแลนด์ อธิบายทฤษฎีการเลือกอาชีพของบุคคลในปี ค.ศ. 1959 ว่า “แบบฉบับของพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน” ซึ่งต่อมาเข้าได้สร้างเครื่องมือสำหรับวัดความคิดออกมา 2 อย่าง คือ เครื่องมือสำรวจความสนใจอาชีพ (Vocational Preference Inventory - VPI) และ (Self – Directed Search – SDS) ทฤษฎีนี้ขึ้นอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ความสนใจในการเลือกอาชีพ เป็นรูปแบบชนิดหนึ่งซึ่งตามธรรมชาติเรียกว่า บุคลิกภาพ ดังนั้นลักษณะของความสนใจในการเลือกอาชีพของบุคคล คือ ลักษณะของบุคลิกภาพของบุคคลนั่นเอง ซึ่งฮอลแลนด์ได้แบ่งกลุ่มของความสนใจในการเลือกอาชีพออกไปตามลักษณะของกลุ่มคน ดังนี้

- 1.1) เป็นบุคคลที่ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวกับการควบคุมการปฏิบัติกับเครื่องยนตร์ กลไก (Realistic) งานเกษตรกรรม เทคนิคช่าง กีฬา เป็นต้น
- 1.2) เป็นบุคคลที่ชอบวิเคราะห์ประเมินผล (Investigation) อยากรู้อยากเห็น ชอบคิด ค้นคว้า ยึดระเบียบกฎเกณฑ์และมีความแน่นอน
- 1.3) เป็นบุคคลที่ชอบแสดงออกไม่คล้อยตามบุคคลอื่น (Artistic) เป็นคนชอบริเริ่มไม่เอาอย่างใคร ทำงานอย่างมีอิสระ ไม่มีโครงสร้างมากนัก ใช้ความคิดฝันได้สะดวก
- 1.4) เป็นบุคคลที่ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น (Social) ช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยคนที่มีปัญหาทางด้านจิตใจ แต่ไม่ชอบให้ใครสั่ง ไม่ชอบอยู่ใต้บังคับบัญชาของใคร
- 1.5) เป็นบุคคลที่ชอบกิจกรรมที่มีอิทธิพลเหนือคนอื่น (Enterprising) ใช้ทักษะทางการพูดจา มองเห็นตนเองเป็นผู้นำเต็มตัว ชอบชักจูงชักนำให้ผู้อื่นคล้อยตาม
- 1.6) เป็นบุคคลที่ชอบทำงานเกี่ยวกับตัวเลข การนับจำนวน (Conventional) ชอบบทบาทที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา พอใจที่จะคล้อยตามหรือเชื่อฟัง เลี่ยงการโต้แย้ง

ซึ่งการที่บุคคลรู้จักบุคลิกภาพของตนเอง และมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพ มีความสำคัญมากในการเลือกอาชีพ เพราะความคาดหวังเกี่ยวกับระดับอาชีพของบุคคลนั้น ขึ้นอยู่กับการที่บุคคลนั้นประเมินตนเอง ถ้าบุคคลมีบุคลิกภาพที่คงที่ที่เหมาะสมสำหรับอาชีพใดอาชีพหนึ่ง รู้จักตนเองและรู้ข้อมูลทางด้านอาชีพ จะทำให้สามารถเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม แต่ถ้าบุคคลใดมีบุคลิกภาพไม่คงที่ ไม่มีความชอบความสนใจในด้านใดเลย จะประสบปัญหาในการเลือกอาชีพ

บุคคลจะตัดสินใจเลือกอาชีพโดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเอง และวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน โดยที่แฟรงค์ พาร์สัน (Frank Parsons) ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการแนะแนวอาชีพ โดยมีหลักการในการเลือกอาชีพดังนี้

การวิเคราะห์ตนเอง โดยบุคคลจะวิเคราะห์คุณสมบัติต่างๆ และองค์ประกอบของตนเอง เป็นต้นว่า ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด บุคลิกภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพการณ์ต่างๆในครอบครัว

การวิเคราะห์อาชีพ โดยบุคคลจะแสวงหาความรู้ต่างๆเกี่ยวกับอาชีพ เป็นต้นว่า ความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงานเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ เวลาและทุนทรัพย์ที่ใช้ในการเตรียมตัวประกอบอาชีพ รายได้ ความมั่นคง และโอกาสก้าวหน้าในอาชีพต่างๆ

การใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน

ดังนั้นการเลือกอาชีพ เป็นการตัดสินใจที่สำคัญต่ออนาคตของผู้เข้ารับการศึกษา ไม่ใช่การตัดสินใจในครั้งเดียว แต่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในช่วงนั้นๆที่เขาประสบอยู่ การเลือกอาชีพจะเลือกจากลักษณะของตนเองและความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ความต้องการของผู้เข้ารับการศึกษาเอง การจะประสบความสำเร็จในการเลือกอาชีพได้หรือไม่นั้น เขาจะต้องมีความรู้ ความชำนาญ ความถนัด ความพร้อมของสภาพร่างกายควบคู่ไปด้วย

2)ด้านครอบครัว

ครอบครัวมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล โดยที่บุตรจะเลือกอาชีพตามความต้องการของบิดามารดา และสถานะเศรษฐกิจของครอบครัวจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเลือกอาชีพของคนพิการ ซึ่งมีแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของโร (Roe's Theory of Vocational Choice)

แอนนี โร (Anne Roe) ได้ให้แนวความคิดของการเลือกอาชีพว่า บุคคลจะเลือกอาชีพให้เหมาะกับบุคลิกภาพ และสนองความต้องการของตน ประกอบกับประสบการณ์ในวัยเด็กที่ได้จากการอบรมเลี้ยงดู มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ โดยได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow ที่เชื่อว่า บุคคลเลือกอาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการต่างๆ เช่น ความต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือ ความต้องการความมั่นคง ตำแหน่ง ความต้องการทางเศรษฐกิจ ซึ่งความต้องการจะได้รับการตอบสนองหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นบุคลิกภาพ และบุคลิกภาพจะมีผลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล โดยบุคคลจะเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพและความต้องการของตน

บิดามารดามีอิทธิพลต่อบุตร มักจะให้บุตรของตนเลือกอาชีพระดับที่สูงกว่าอาชีพของบิดามารดา และสนับสนุนให้เลือกอาชีพที่มีเกียรติ มีรายได้ดีกว่าตนและได้รับการยอมรับนับถือ

3) ด้านสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ คือ บุคคลแวดล้อม เช่น เจ้าหน้าที่ในศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการ เพื่อนสนิท และสื่อมวลชน ทางด้านวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์ต่างๆ

บุคคลแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของคนพิการ เช่น คนพิการบางคนอาจเลือกอาชีพตามเพื่อน ซึ่งเพื่อนจะเป็นแรงกดดันให้เกิดความรู้สึกการคล้อยตามกัน จากการเปรียบเทียบคนอื่นคล้ายๆกันกับตัวคนพิการ หรืออาจเลือกตามญาติ พี่น้องของตนที่ประสบความสำเร็จในอาชีพนั้นๆและเห็นว่ามียาได้ดีก็จะดำเนินรอยตาม

สื่อมวลชนมีอำนาจและอิทธิพลสูง ที่จะสามารถดึงดูดความสนใจมากที่สุด โดยเฉพาะโทรทัศน์ ซึ่งมีผลทั้งทางดีและทางร้ายต่อความเชื่อ ความคิด ทัศนคติ ค่านิยม การเรียนรู้ พฤติกรรมต่างๆที่แสดงออก เช่น ในช่วงระยะเวลาปัจจุบันเทคโนโลยีมีความทันสมัย คอมพิวเตอร์ที่ใช้กันมีมาก และเข้ามาอยู่ในชีวิตประจำวันของคนส่วนใหญ่ อาชีพที่นิยมคือเจ้าหน้าที่ทางด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกของคนพิการได้

สรุปได้ว่า การเลือกอาชีพของบุคคลส่วนใหญ่ จะเลือกอาชีพจากความต้องการของตนเอง ซึ่งการเลือกอาชีพนั้นอาจมีปัจจัยด้านอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้อง คือ จากตัวคนพิจารณาในด้านของความถนัด ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ที่มีอยู่ จากครอบครัว บิดามารดามีส่วนอย่างยิ่งในการช่วยเลือกอาชีพ บางครั้งอาจขัดแย้งกับความต้องการของคนพิจารณาเอง นอกจากนี้แล้วสิ่งแวดล้อมจากเพื่อน เจ้าหน้าที่ในศูนย์ฝึกอาชีพที่ให้คำแนะนำต่างๆในการเลือกอาชีพ การที่จะประสบความสำเร็จในการเลือกอาชีพของคนพิจารณานั้น ต้องขึ้นอยู่กับความต้องการและความสามารถของตนเองประกอบกับความรู้ในด้านอาชีพ จะทำให้คนพิจารณาสามารถพัฒนาศักยภาพตนเองได้อย่างเต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง

แนวคิดการพึ่งพาตนเองในแง่ของงานด้านคนพิจารณา คือ แนวคิดด้านการดำรงชีวิตอิสระหรือการพึ่งตนเองของคนพิจารณา (Independent living) ตามความหมายขององค์การสหประชาชาติ (สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์, 2544, น. 71-72) หมายถึงชีวิตที่เหมือนคนทั่วไป มีโอกาสตัดสินใจสิ่งที่มีผลกระทบต่อชีวิตของตนเอง สามารถเลือกทำกิจกรรมใดๆด้วยตนเอง หากจะมีข้อจำกัดก็เช่นเดียวกับคนทั่วไปที่ไม่พิจารณา

คนพิจารณามีความต้องการเช่นเดียวกับคนทั่วไป ทั้งความต้องการทางสังคม ความต้องการทางเพศ (Sexuality) ความต้องการเรียนรู้ (Learning) ความต้องการมีรายได้และพึ่งตนเองได้ (Economic independent) ต้องการศักดิ์ศรี (Dignity) และได้รับการยอมรับนับถือ (Respect) ความต้องการใช้บริการสาธารณะหรือบริการเฉพาะที่จัดไว้สำหรับคนพิจารณาเมื่อจำเป็น ต้องการมีคู่ครอง (Marriage) และสร้างครอบครัว (Family raising) โดยที่มีความต้องการเป็นสมาชิกที่สามารถทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน คนพิจารณาต้องการให้ผู้รอบรับฟังความคิดเห็นและข้อกังวลใจของตนเองบ้าง ต้องการใช้สิทธิตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อตนเอง

การดำรงชีวิตอย่างอิสระไม่ควรจำกัดความเป็นการมีชีวิตด้วยตนเอง (Living one's own) แต่เป็นการให้ความสำคัญของการตัดสินใจด้วยตนเอง (Self-determination) หมายถึงการมีสิทธิและโอกาสเลือกหนทางปฏิบัติและมีโอกาสผิตหวัง ร่วมรู้ถึงการผิดพลาดของผู้อื่น

ด้วยสภาพของสังคมไทยที่คนพิจารณาจะถูกครอบงำทางความคิดและการตัดสินใจจากครอบครัวหรือคนในสังคม การที่คนพิจารณาจะมีชีวิตที่อิสระจึงเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนัก คนพิจารณา

จะพบอุปสรรคทั้งตนเองและสภาพแวดล้อม ด้วยความพิการที่มีส่วนทำให้คนพิการมีความรู้สึกด้อยและไม่กล้าแสดงออกทางสังคม ด้วยเจตคติของคนในสังคมที่ไม่เห็นความสำคัญของคนพิการต่อการออกมาดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคไม่ว่าจะเป็นการเดินทาง อาคารสถานที่ หรือแม้แต่การติดต่อสื่อสาร

นอกจากนี้แล้วคนพิการที่จะสามารถออกสู่สังคมและมีชีวิตอิสระได้ จำเป็นต้องได้รับแรงจูงใจทั้งภายในตนเอง (Self-motivation) และการสนับสนุนที่ดีจากสังคม (Social Support)

จากบทความในจุลสารทางเลือกเพื่อการพัฒนา (2533 : 2 อ้างใน ระเบียบภัทร์ 2542 : 27) ได้ให้ความหมายของการพึ่งตนเองไว้ 2 ความหมายดังนี้

1. ความหมายในเชิงสัมพันธ คือ พึ่งตนเองในขณะที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น เป็นการพึ่งพาที่นำไปสู่การไม่พึ่งพา คือ อาศัยกันอยู่อย่างรู้เท่าทัน และกรอบการมองเรื่องนี้จะต้องไม่มุ่งแข่งขันหรือไม่ครอบงำเหนือกว่า แต่เป็นการมุ่งไปสู่ความเป็นไทต่อกัน การช่วยเหลือกันเป็นสิ่งจำเป็นคือพึ่งพาในสิ่งที่เขาไม่มีเกื้อกูลที่เรามีให้ผู้อื่น การพึ่งพานี้จะทำไปเพื่อให้แต่ละชุมชนพึ่งตนเองได้

2. ความหมายเชิงอำนาจตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจด้วยตนเอง ความเป็นตัวเองในทางความคิด ทักษะในการมองปัญหาต่างๆ เป็นขบวนการทางภูมิปัญญาของชุมชนนั่นเอง ซึ่งย่อมจะมีความสำนึกอย่างถ่องแท้ถึงสาเหตุของวิกฤตการณ์แห่งปัญหา การวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง และตัดสินใจในการดำเนินการโดยตนเองและสถาบันในชุมชน เพื่อประโยชน์ของตนเองและชุมชนในด้านการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า การพึ่งตนเองเป็นการส่งเสริมให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหาต่างๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยใช้ภูมิปัญญาของตนเองเป็นความพยายามที่จะพึ่งความสามารถของตนเองให้มากที่สุด ในการดำเนินชีวิตด้านต่างๆ

ระเบียบภัทร์ วงษ์ภักดี (2542, น. 27) ได้สรุปว่าการพึ่งตนเองไม่ได้ หมายถึงการกลับไปสู่การแสวงหาวิธีการแบบเดิม หรือการรอรับบริการจากสถาบัน หรือการทำให้คนจำนวนมากยอมรับสภาพแบบเลื่อนลอย แต่เป็นการ “ก้าวร้าวไปข้างหน้า” อย่างเป็นตัวของตัวเอง ตามมรรควิธีแห่งการพึ่งตนเอง การก้าวไปข้างหน้าต้องไปทั้งภูมิปัญญา ศักยภาพ การตัดสินใจเท่าทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตัวเองตลอดเวลา ในวิถีปฏิบัติบนเงื่อนไขของความเป็นจริง

ชนนาถ โชตินันท์ (2545 , น. 25-26) ได้สรุปถึงแนวทางการพึ่งพาตนเองว่า การพึ่งพาตนเองนั้นบุคคลจะต้องมีการรับรู้และตระหนักถึงความรู้ ความสามารถ คุณสมบัติต่างๆ ของตน สิ่งแวดล้อม รวมทั้งอาศัยการสนับสนุนทางสังคมในกรณีที่เป็น เพื่อนำไปใช้ในการพึ่งพาตนเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจและทางการเมือง ความมีจิตใจในการพึ่งพาตนเอง ซึ่งหมายถึงการดำรงชีวิตอยู่โดยใช้ความรู้ความสามารถทั้งร่างกายและสติปัญญา ในการที่จะประกอบอาชีพ การใช้ชีวิตประจำวันได้โดยตนเองตามสมควร โดยไม่หวังพึ่งพาบุคคลอื่น หรือพึ่งพาบุคคลอื่นให้น้อยที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง เป็นแนวทางการพัฒนาอย่างหนึ่งซึ่งเริ่มมาจากความเข้าใจในธรรมชาติของบุคคล ในฐานะที่เป็นมนุษย์ที่มีพลังปัญญา ความสามารถอยู่โดยพื้นฐานทางธรรมชาติ แต่ไม่มีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้ เพราะสาเหตุมาจากปัจจัยแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร และวัฒนธรรม การพัฒนาจึงไม่ใช่เป็นการกำหนดโดยบุคคลภายนอก หากแต่เป็นการส่งเสริมให้บุคคลพิจารณาทำความเข้าใจกับปัญหาตนเอง และคิดค้นหาวิธีแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ในลักษณะที่สัมพันธ์ต่อปัญหาความต้องการ และความสามารถของตนเอง

จากสภาพของความพิการทางสายตา จึงทำให้คนพิการทางสายตามีความจำกัดในการพึ่งพาตนเองหลายด้าน แต่อย่างไรก็ตามการพึ่งตนเองมีความจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับคนพิการทางสายตาในการดำรงชีพ เช่น ในการประกอบอาชีพ การใช้ชีวิตประจำวันด้วยตนเอง และการเดินทาง ฯลฯ โดยไม่หวังพึ่งพาบุคคลอื่น หรือพึ่งพาบุคคลอื่นให้น้อยที่สุด

5.แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวของคนพิการ

5.1 ความหมายของการปรับตัว

มนุษย์ทุกคนมักแสวงหาความสุขในการดำเนินชีวิต แต่หากในความเป็นจริงแล้วมนุษย์ทุกคนต่างต้องเผชิญกับเหตุการณ์และปัญหาต่างๆ มากมาย ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ ซึ่งผลดังกล่าวทำให้มนุษย์แต่ละคนมีการปรับตัวกรรมในรูปแบบต่างๆ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น โดยการปรับตัวกรรมมีหลายลักษณะแตกต่างกันออกไปทั้งระดับจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก ซึ่งเรียกว่า “การปรับตัว”

ในเรื่องการปรับตัวนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายคำจำกัดความ ไว้ดังนี้

อิงลิช และอิงลิช (English & English, 1958 : 15) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่า การปรับตัวเป็นภาวะของความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งบุคคลจะได้รับ ความพอใจในการตอบสนองทั้งทางกายและสังคม การที่บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี เป็นลักษณะที่แสดงถึงการเป็นคนปกติ ทางตรงกันข้ามถ้าตัวบุคคลไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือปรับตัวได้ไม่ดี ไม่สามารถรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับคนส่วนใหญ่ได้ บุคคลนั้นจะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโดยปราศจากความสุข ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมส่วนมากมักจะเป็นผลจากการปรับตัวไม่ดี

กันยา สุวรรณแสง (2533 : 61) ได้กล่าวถึงการปรับตัวว่า การปรับตัวเป็นกิจกรรมสำคัญของชีวิต ซึ่งการปรับตัวของแต่ละบุคคลจะมีลักษณะอย่างไรมัน ย่อมขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคลนั้น และสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ที่บุคคลกำลังเผชิญอยู่ การดำเนินชีวิตของคนเราย่อมมีอุปสรรคมาขัดขวาง จึงทำให้เกิดความเครียดเกิดขึ้น จึงต้องพยายามที่จะปล่อยความเครียดเหล่านั้นออกไป เพื่อรักษาสภาพแห่งความสมดุลของชีวิตไว้ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้เกิดการปรับปรุงพฤติกรรมของตนที่เรียกว่า การปรับตัว

อริศรา วิริยะปราโมทย์ (2539 : 24) กล่าวว่า การปรับตัวนั้นคือสภาพจิตใจของคนเราที่ได้ประสบกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมรอบๆข้าง โดยปัญหาเหล่านั้นตนเองมีการรับรู้ในระดับจิตสำนึก และต้องการให้การกระทำของตนเองสอดคล้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสังคมนั้นๆได้อย่างมีความสุข

พรธมเลขา พลอยสระศรี (2546 : 11) กล่าวว่า การปรับตัวเป็นความสามารถของบุคคล ในการเผชิญกับปัญหาความขัดแย้ง ความวิตกกังวลและความคับข้องใจต่างๆ โดยสามารถตอบสนองต่อความต้องการของร่างกายและจิตใจ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม กลุ่มบุคคลต่างๆและอยู่อย่างมีความสุข

จากคำจำกัดความและความหมายของการปรับตัว พอสรุปได้ว่า การปรับตัวหมายถึง ความสามารถที่จะเข้ากับสภาพแวดล้อม สถานการณ์ใหม่ๆ การแก้ปัญหาต่างๆได้ สามารถขจัดความคับข้องใจ ความขัดแย้งในใจ หรือความวิตกกังวล ประพฤติตนได้ตามแนวทางส่วนใหญ่ของสังคม ตลอดจนเข้าใจสภาพของตนเอง สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

5.2 ลักษณะและสาเหตุของการปรับตัว

ทอร์ป และชมูลเลอร์ (Thorpe & Schmuller, 1965 อ้างถึงในสมชาย วรดิเรก, 2527 : 9) ได้จำแนกการปรับตัวของบุคคลออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

- 1) การปรับตัวด้านส่วนตัว ซึ่งหมายถึง ความคิด ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง
- 2) การปรับตัวทางสังคม หมายถึง ความคิด ความรู้สึก หรือพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น

และให้ทัศนะว่าบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี คือ บุคคลที่สามารถทำให้การปรับตัวด้านส่วนตัวและการปรับตัวทางสังคมอยู่ในลักษณะสมดุลกัน

สรุปได้ว่า ลักษณะการปรับตัวเกี่ยวข้องกับทางด้านชีววิทยาและด้านจิตวิทยา คือ

- 1) การปรับตัวทางชีววิทยา เป็นการปรับตัวที่เป็นไปตามสภาพความต้องการของร่างกายจากแรงผลักดันทั้งจากภายนอกและภายใน
- 2) การปรับตัวทางจิตวิทยา เป็นการปรับตัวที่เป็นไปตามสภาพความต้องการทางจิตใจของบุคคล ได้แก่ การปรับตัวด้านส่วนตัวทั้งทางกายและอารมณ์ กับการปรับตัวทางสังคม

สำหรับสาเหตุของการปรับตัวนั้น อริศรา วิริยะปราโมทย์ (2539 : 30) ได้สรุปว่าสาเหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัวของคนเรานั้นเกิดจากความต้อการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ความต้อการทางร่างกาย ความต้อการทางจิตใจ และความต้อการทางสังคม ความต้อการดังกล่าวนี้มีทั้งความสมหวังและความผิดหวัง เมื่อสมหวังจะทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจมีความสุข ในทางตรงกันข้ามถ้าผิดหวังจะทำให้เกิดความรู้สึกตึงเครียด มีความทุกข์เสียใจวิตกกังวล สับสน ว้าวุ่นใจ และคับข้องใจ สาเหตุดังกล่าวต่าง ๆ นี้ล้วนเป็นแรงผลักดันให้บุคคลต้อการปรับตัวเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

5.3 ลักษณะและปัจจัยที่ทำให้บุคคลปรับตัวได้ดี

รัตน ยัญทิพย์ (2522 : 38) ได้กล่าวว่า การปรับตัวได้ดีนั้นจะมีการแสดงออกดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึงความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่มีปมด้อย ไม่เกรงกลัวตำแหน่งหรือความยิ่งใหญ่ ไม่ก้าวร้าว ขณะเดียวกันยอมรับความสามารถและความสำเร็จของผู้ที่เหนือกว่าตน

2. ยอมรับสภาพความเป็นจริง มีความกล้าที่จะเผชิญกับชีวิต แม้ว่าจะมีเหตุร้ายบางขณะก็ไม่ท้อแท้ กล้าที่จะต่อสู้เต็มกำลังความสามารถ
3. มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น เป็นผู้ที่มองบุคคลอื่นในแง่ดีปราศจากอคติใดๆ
4. ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม หมายความว่า ไม่เป็นผู้ที่มีแต่ความเบียดเบียน ไม่มีการทะเลาะวิวาทบ่อยๆ และไม่ยุติธรรมต่อบุคคลอื่น
5. ไม่เป็นผู้ที่มีความประพฤติด้อยหน้า เป็นบุคคลที่สามารถนำเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วมาใช้ประโยชน์ ไม่เป็นคนเก็บตัว
6. สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี มีใจกว้างพอที่จะรับฟังความคิดเห็นและข้อโต้แย้งของผู้อื่น
7. ปราศจากนิสัยทางจิตที่กระทบกระเทือนบุคลิกภาพ
8. มีความเข้าใจและยอมรับสภาพของตนเอง รู้จุดเด่นและปมด้อยของตนเอง
9. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม นั่นคือทำตนให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสังคม
10. มีความรู้สึกเป็นอิสระ รู้สึกว่าตนไม่ถูกบังคับ

นิภา นิธยาน (2530 : 20) ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า บุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดีมิใช่ผู้ที่ปราศจากปัญหา แต่เป็นผู้ที่กล้าเผชิญปัญหาอุปสรรคและความยุ่งยากในชีวิตอย่างมีสติและไม่หวาดหวั่น ตลอดจนเป็นผู้พร้อมที่จะเผชิญทั้งความสุขและความทุกข์ในชีวิต บางครั้งแม้จะประสบชะตากรรมที่ยังความผิดหวังและล้มเหลวในชีวิต ก็ยังกล้าหาญเข้มแข็งพอที่จะดำเนินชีวิตต่อไปโดยไม่พ่ายแพ้หรือท้อถอย

จากเอกสารดังกล่าวอาจสรุปได้ว่าบุคคลที่สามารถปรับตัวที่ดี จะต้องเป็นบุคคลที่เข้าใจและยอมรับสภาพของตนเอง สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดี มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น ปฏิบัติตนให้เป็นไปตามมาตรฐานของสังคม มีวุฒิภาวะและอารมณ์มั่นคง ยอมรับสภาพความเป็นจริงของชีวิตได้ สามารถเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคในชีวิตของตนได้อย่างมีสติ

ส่วนบุคคลที่จะปรับตัวได้ดีนั้นต้องประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

- 1) รับรู้และเข้าใจสถานการณ์หรือปัญหาอย่างถูกต้องและตรงตามความเป็นจริง ทำให้แก้ไขถูกต้อง
- 2) มีมนุษยสัมพันธ์ดี ทำให้ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง และบุคคลอื่นในสังคม

3)ได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องในวัยเด็ก ทำให้เมื่อโตขึ้น มีความเข้มแข็ง หนักแน่น อดทน กล้าเผชิญกับสถานการณ์หรือปัญหาได้

4)มีประสบการณ์ในการแก้สถานการณ์หรือปัญหามากพอ รู้ว่าเมื่อไรควรแก้ปัญหาด้วยการต่อสู้หรือเผชิญหน้า นิ่งเฉย หรือถอยหนี

5)มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดพอควร

6)สถานการณ์หรือปัญหาไม่รุนแรง ยุ่งยากหรือซับซ้อนมากนัก

7)มีเวลาเพียงพอ เนื่องจากสถานการณ์หรือปัญหาบางอย่างต้องใช้เวลาในการปรับตัวหรือแก้ไข

6.งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

6.1งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

อรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ (2537) ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาการเข้าสู่แรงงานของคนพิการที่เคยได้รับการฟื้นฟูอาชีพ จากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพของคนพิการ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน และเจ้าหน้าที่ในศูนย์จำนวน 7 คน ค้นพบว่า หลังฝึกอาชีพจบใหม่ๆศูนย์ช่วยหางานให้คนพิการส่วนใหญ่ทำ 1 ใน 5 ของคนพิการได้งานไม่ตรงกับที่ฝึกอาชีพซ่อมวิทยุโทรทัศน์เป็นอาชีพที่ได้งานตรงกับที่ฝึกเกือบทุกคนและงานมั่นคง ในขณะที่อาชีพเย็บหนังและเย็บผ้าพบปัญหามาก เมื่อคนพิการทำงานนั้นๆไม่ได้ จะติดต่อให้ศูนย์ช่วย ศูนย์จะพยายามหางานให้อีก ถ้าคนพิการยังทำงานที่หาให้ไม่ได้อีก ศูนย์จะแนะนำให้คนพิการไปติดต่อหรือหางานเอง ในขณะที่ทำวิจัยร้อยละของคนพิการที่มีงานทำลดลงเล็กน้อย แต่กว่าครึ่งทำงานไม่ตรงกับอาชีพที่ฝึก ปัญหาในการเข้าสู่แรงงาน ได้แก่ งานหนัก งานไม่เหมาะกับร่างกาย รายได้น้อยและไม่แน่นอน คนพิการส่วนใหญ่มีรายได้ต่อวันน้อยกว่า รายได้ขั้นต่ำ (130บาทต่อวัน) สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล ด้านที่พักยังไม่พอเพียง ยังไม่มีทางลาด และห้องน้ำสำหรับคนที่ขาพิการ คนพิการยังถูกเอาเปรียบ และยังมีอาการคนพิการเพื่อเจ้าของกิจการจะได้เสียภาษีลดลง คนพิการ 1 ใน 3 ต้องการขายสลากกินแบ่งของรัฐบาล เพราะเหมาะกับสภาพร่างกายของเขา แต่ยังมีทุนและไม่ได้รับเลือกเป็นผู้ขาย (สิทธิเป็นผู้ขายสลากกินแบ่งนี้ ต้องให้รัฐบาลเป็นผู้จัดสรรตามส่วน) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเข้าสู่แรงงานของคนพิการคือ รายได้น้อย อาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการ ได้แก่ ขายสลากกินแบ่งรัฐบาล เปิดร้านขายของชำ โปรแกรมเมอร์หรือเจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ ซ่อมวิทยุโทรทัศน์ เจียรนัยพลอย ซ่อมนาฬิกา ทำเซรามิค เป็นต้น

ศิริสุข ทองสนธิ (2538) ทำการศึกษาเรื่อง การปรับตัวสู่สถานการณ์ชีวิตใหม่ของผู้พิการจากการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันประเทศ : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภายใจไทยที่หน่วยฝึกอาชีพ กรุงเทพฯ พบว่า ผู้พิการส่วนใหญ่มีการปรับตัวด้านอารมณ์และสังคมในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวคือปัจจัยด้านจิตวิทยา อันได้แก่ ความรู้สึกไร้อารมณ์ คือ ความรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถกำหนดสิ่งที่พึงพอใจหรือใฝ่หาได้ และความรู้สึกไร้ความหมาย คือความไม่เข้าใจ ที่ไม่อาจทำนายได้ถึงผลลัพธ์ในอนาคตที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง

โอบาส พิมลวิชยาภิจ (2539) ทำการศึกษาเรื่อง การปรับตัวทางสังคมของคนพิการ ในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ โดยศึกษาจากคนพิการที่ได้รับการฝึกอาชีพ จำนวน 6 แห่ง ของกรมประชาสงเคราะห์ จำนวน 329 คน ที่มีความพิการทางการเคลื่อนไหว โดยแสดงการเปรียบเทียบของความสัมพันธระหว่างลักษณะส่วนบุคคลและสังคมของคนพิการกับการปรับตัวทางสังคม พบว่าการปรับตัวทางสังคมของคนพิการ 6 ด้าน คือ การปรับตัวกับเพื่อน เจ้าหน้าที่ ครูฝึกอาชีพ คนแปลกหน้า ผู้มาเยี่ยมเยียน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม กฎระเบียบ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กันกับระดับความพิการเครือข่ายทางสังคม ประเภทครอบครัว ระยะเวลาที่มีความพิการ บทบาทของคนป่วย และการนับถือตนเอง ดังนั้นคนพิการมากกว่าครึ่งหนึ่งไม่มีบทบาท คนป่วยส่วนใหญ่มีการนับถือตนเองน้อยหรือต่ำ มีการปรับตัวสูง ส่วนใหญ่กับเพื่อน เจ้าหน้าที่และครู รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมและกฎระเบียบของศูนย์ แต่มีการปรับตัวกับคนแปลกหน้าและข่าวสารต่ำ ส่วนคนพิการที่มีระยะเวลาความพิการนั้นจะฟื้นหรือปรับเข้ากับระเบียบได้ยาก

แหวดาว ทองเจิม (2540) ทำการศึกษาเรื่อง การมองตนเองและโลกทัศน์ของเด็กพิการตาบอด ที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพมหานคร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 จำนวน 56 คน ตลอดจนครูหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเจาะลึกเฉพาะกรณีจำนวน 5 คน ค้นพบว่า การมองตนเองเด็กที่อยู่กับพ่อแม่จะมองภาพรวมในครอบครัวว่าทุกคนในครอบครัวรัก และเอาใจใส่ดูแลตนเองเป็นอย่างดี ส่วนเด็กที่อยู่กับญาติจะมองว่าความสุขในครอบครัวของตนเองลดน้อยลงกว่าเด็กที่อยู่กับพ่อแม่ แต่ก็พยายามปรับตัวให้เข้ากับบุคคลในครอบครัวได้ การมองตนเองเกี่ยวกับเพื่อน เด็กทุกคนต้องการที่จะมีเพื่อนทั้งที่มีร่างกายปกติและพิการทางสายตา ซึ่งเด็กจะมีทั้งเพื่อนที่บ้านและโรงเรียน และคิดว่าเพื่อนที่ตนเองคบอยู่นั้นเป็นคนดีและจะคบกันตลอดไป การมองตนเองเกี่ยวกับตนเองนั้น เด็กจะมองว่าตนเองพิการและยอมรับในความพิการของตนเองได้ ลักษณะนิสัยของแต่ละคนจะแตกต่างกันไป ที่เกิดมาร่างกายพิการคิดว่าเป็นเพราะโชคชะตา การมองตนเองในด้านสังคม เด็กจะให้ความสำคัญ

ในสังคมมาก เพราะตนเองจะต้องเผชิญอยู่ในสังคมตลอดไป และต้องปรับตัวเพื่อให้เข้า อยู่ในสังคมได้ สิ่งที่เด็กต้องการจากสังคม คือ เรื่องการศึกษา และการจัดสภาพแวดล้อม ให้เหมาะสมสำหรับคนพิการ เพราะคิดว่าเป็นความสำคัญกับคนพิการทางสายตามาก โลกทัศน์ในการที่จะเข้าใจในฐานะที่ตนเองเป็นสมาชิกของสังคม เด็กมีความเห็นว่า คนในสังคม ยอมรับคนพิการมากขึ้นและให้การช่วยเหลือเด็กพิการ และคิดว่าในอนาคตการช่วยเหลืออาจจะ ดีขึ้นไปอีก โลกทัศน์การเข้าใจในสภาพแวดล้อม เด็กจะมองสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เหมือนกัน แต่สภาพแวดล้อมที่บ้านจะมีความแตกต่างกันไป และสังคมโลกโดยทั่วไปมีทั้งสิ่ง ที่ดีและไม่ดี โลกทัศน์การเข้าใจในธรรมชาติ ความคิดด้านธรรมชาติของเด็กจะเป็นความรู้สึกนึก คิดและจินตนาการที่เด็กได้เรียนรู้มาถึงแม้ว่าจะได้ไปสัมผัสจากสถานที่จริง โลกทัศน์ในสิ่งเหนือ ธรรมชาติ เด็กจะเชื่อเรื่องของการทำความดีและความชั่ว เชื่อในเรื่องพุทธศาสนามีความเชื่อ เกี่ยวกับเรื่องบาปกรรม เพราะคิดว่าตนเองเคยทำกรรมในสิ่งที่ไม่ดีไว้ เมื่อเกิดมาแล้วจึงต้อง มีสภาพร่างกายเช่นปัจจุบัน และยังมีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติอยู่มาก

ระกัณฑ์ วงษ์ภักดี (2542) ทำการศึกษาเรื่อง สิทธิและโอกาสในการประกอบอาชีพ ของคนพิการ : ศึกษากรณีผู้พิการทางการมองเห็น โดยการสัมภาษณ์คนตาบอดที่มีอาชีพและไม่มี อาชีพ และหัวหน้าหรือนายจ้าง พบว่าคนตาบอดยังถูกกีดกันหรือรังเกียจทำให้กลายเป็น ส่วนเกินของสังคม ขาดการรับรู้ข่าวสารหรือเข้าถึงบริการของรัฐ โอกาสในการประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะเป็อาชีพอิสระ ลูกจ้าง หรือเป็นครู ยังจำกัดและเต็มไปด้วยอุปสรรคมากมาย คนตา บอดต้องมีความอดทนและต่อสู้อย่างมากจึงจะสามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้วยเจตคติของคนใน สังคมยังไม่ยอมรับในความสามารถของคนตาบอด แม้แต่นายจ้างที่รับคนตาบอดเข้าทำงานมัก จะรับเข้าทำงานด้วยความสงสารหรือเป็นเพราะนโยบายของหน่วยงาน แต่ไม่ได้เกิดจากความ ตระหนักถึงสิทธิ และศักยภาพของคนตาบอด คนตาบอดจึงมีทางเลือกที่จำกัด

สุพรรณรัตน์ นันทไพโรจน์ (2544) ทำการศึกษาเรื่อง ทักษะของคนพิการต่อการ สนับสนุนให้เกิดความมั่นคงในชีวิตภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ศึกษาเฉพาะกรณี : ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพและศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและ สวัสดิการสังคม โดยศึกษาจากคนพิการภายหลังการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ จำนวน 218 ราย พบว่าทักษะของคนพิการต่อวิธีการสนับสนุนของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพและศูนย์พัฒนาอาชีพคน พิการ ที่จะเสริมสร้างให้เกิดความมั่นคงในชีวิตทางด้านจิตใจ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ ต้องการได้รับการคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ศูนย์ การรวมกลุ่มฝึกอาชีพและจัดกิจกรรมที่จะ เสริมสร้างการพัฒนาฝีมือ ด้านรายได้คนพิการต้องการให้ศูนย์สนับสนุนทุนในการประกอบอาชีพ

การจัดหางานให้ทำและการจัดหาอาชีพเสริม สำหรับทักษะของคนพิการต่อความมั่นคงในชีวิต ด้านจิตใจ หลังจากได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ พบว่า คนพิการต้องการได้รับการยอมรับจากครอบครัว ได้รับคำปรึกษาจากศูนย์ฯ การได้รับทุนประกอบอาชีพเพื่อให้สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

อานนท์ ตั้งพิทักษ์ไกร (2544) ทำการศึกษาเรื่อง ความเสมอภาคของโอกาสการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาและสังคมของคนพิการ : ศึกษากรณีคนพิการตาบอด ค้นพบว่า สภาพการบริหารและการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมมีศูนย์การเรียนร่วมโรงเรียนสอนคนตาบอด กรุงเทพมหานคร จัดส่งนักเรียนตาบอดไปโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมโดยไม่ต้องสอบแข่งขัน และการประสานงานกับโรงเรียน โดยมีครูการศึกษาพิเศษหรือครูสอนเสริม และสนับสนุนสื่อต่างๆ สภาพการเรียนร่วมและกระบวนการเรียนการสอนโรงเรียนที่เรียนร่วมจัดรูปแบบการเรียนร่วมแบบเต็มเวลาที่นักเรียนปกติในชั้น กิจกรรมการเรียนต่างๆที่มีการปรับในบางรายวิชาที่มีการปฏิบัติ นักเรียนที่บกพร่องทางการเห็นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนเช่นเดียวกันกับนักเรียนปกติ การประเมินผลมีปัญหาเรื่องเวลาในการสอบน้อย และการประสานงานระหว่างครูสอนเสริมและครูประจำวิชายังไม่ดีพอ ไม่มีแผนการสอนรายบุคคลสำหรับคนพิการ การจัดการเรียนร่วมยังขาดการทำงานเป็นหมู่คณะ มีการประสานงานในเรื่องเฉพาะหน้า ที่ไม่มีการกำหนดเป้าหมาย และวางแผนร่วมกัน โดยนักเรียนที่บกพร่องทางการเห็นนั้นมีความสัมพันธ์อันดีกับครูผู้สอนและต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากครู ในเรื่องการเรียนรู้ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียนปกติมีการยอมรับและช่วยเหลือในการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และครูสอนเสริมนั้นมีความสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนที่บกพร่องทางการเห็น การสอนเสริม การผลิตสื่ออักษรเบรลล์ เป็นต้น แต่ยังขาดบุคลากรทางการศึกษาพิเศษที่พอเพียง และไม่มีการอบรมครูผู้สอนทำให้ขาดทักษะในการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น งบประมาณก็เป็นปัจจัยสำคัญทำให้มีปัญหาด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ดังนั้นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจึงตามบทเรียนไม่ทัน แม้มีอุปสรรคในการเรียนร่วมแต่ส่วนใหญ่ก็มีทัศนคติในทางบวก มีความสุขในการเรียน ต้องการเรียนร่วมต่อไป รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนและคิดว่าตนเองมีความสามารถที่จะเรียนร่วมได้ และพยายามปรับตัวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนเหมือนเพื่อนนักเรียนปกติ

จุฑามาศ ชาญเจริญลาภ และจอมขวัญ ขวัญยืน (2545) ทำการศึกษาเรื่อง ความลำบากในโลกมืด : กรณีศึกษาข้อเท็จจริงในวงวิถีชีวิต ความทุกข์ รวมไปถึงสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมของผู้พิการทางสายตาที่ประกอบอาชีพผกและขอทาน บนพื้นที่แห่งหนึ่งใน

กรุงเทพมหานคร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นผู้ที่ตาบอดในภายหลัง และพบว่าไม่ได้รับคำแนะนำหรือข้อมูลใดๆที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพหรือการปรับตัว ที่ต้องอยู่ในโลกมืดและเดินทางทางไปกันเอง ผู้วิจัยพบว่าปัญหาต่างๆที่คนตาบอดเผชิญนั้นมาจากปัญหาในเชิงโครงสร้างและมีความซับซ้อนกันในหลายระบบ ตั้งแต่ระบบสาธารณสุข ระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ ระบบกฎหมาย ที่สำคัญคือเป็นปัญหาที่อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดและความเชื่อของคนในสังคม ที่ยังไม่เอื้อต่อการให้คนเหล่านี้ได้สิทธิ มีโอกาส มีทางเลือก อันจะสามารถทำให้คนตาบอดสามารถก้าวข้ามขอบที่ยืนอยู่ได้ การจะแก้ปัญหานี้ได้อย่างแท้จริงนั้น จึงต้องหันกลับไปมองทั้งระบบ ไม่ใช่ผลลัพท์จะไปให้หน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่ง ซึ่งไม่อาจแก้ปัญหานี้ได้โดยลำพัง การถามหาความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและความจริงจังในการแก้ไข จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในเวลานี้

อารี ช้างทอง (Ari Changtong, 2002) ทำการศึกษาเรื่อง Self – Care of Blind People in Bangkok Metropolis : An Ethnographic Study งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายรูปแบบการดูแลตนเองและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลตนเองตามการรับรู้ของผู้พิการทางสายตาในชุมชนเขตททม. จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 15 คน เป็นเพศชาย 9 คน เพศหญิง 6 คน พิการทางสายตามาแต่กำเนิด ในระดับที่มองไม่เห็น พบว่า ผู้พิการทางสายตาให้ความหมายของสุขภาวะ คือ การอยู่อย่างมีความสุข ประกอบด้วย การทำมาหากินได้ ไม่อดอยาก ไม่เจ็บป่วย และไม่ทะเลาะกัน ความหมายของการดูแลตนเองเพื่อให้มีชีวิตอย่างปกติสุขคือการช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คือ การจัดตั้งชมรมคนตาบอดภายในที่พัก และให้การดูแลซึ่งกันและกันเหมือนพี่น้อง รวมทั้งการมีพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือทำตัวดี ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มเหล้า

6.2งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

เชคสเปียร์ (Shakespeare, 1975 : 25-26) ทำการศึกษาเรื่อง The Psychology of Handicap โดยกล่าวว่า คนพิการที่มีความพิการน้อยจะรู้สึกสับสนเพราะไม่แน่ใจว่าจะจัดตนเองอยู่ในกลุ่มคนพิการ หรือคนปกติและความไม่แน่ใจนี้ ทำให้เขาพยายามกลบเกลื่อนความพิการของตนเองจากสายตาของผู้อื่นอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามเชคสเปียร์ กล่าวว่าคนที่มีความพิการมากก็มีปัญหาในเรื่องการขาดความเป็นส่วนตัว เพราะความพิการของเขาทำให้เขาต้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นในการทำกิจกรรมต่างๆบ่อยกว่าผู้ที่มีความพิการน้อย

ไอฟริง (Irving, 1983) ทำการศึกษาเรื่อง Basic Psychiatric Nursing และได้ให้ความหมายของการปรับตัวว่าหมายถึง การปะทะสังสรรค์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมของเขา แต่ละบุคคลพยายามที่จะบรรลุความต้องการและไปถึงเป้าหมายของตน ในขณะที่เดียวกันบุคคลที่อยู่ภายใต้ความกดดันจากสภาพแวดล้อม เพื่อให้มีพฤติกรรมในทางที่ถูกต้อง การปรับตัวนำไปสู่ความปรองดองระหว่างความต้องการของบุคคลและสิ่งแวดล้อม

ไรเมอร์-รีสส์ (Riemer – Reiss, 1997) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ทำให้จำนวนคนพิการยกเลิกการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยร่วมที่ทำให้จำนวนคนพิการยกเลิกการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก โดยศึกษาจากผู้พิการที่อยู่ในรัฐโคโรลาโด ที่เป็นผู้เคยใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งการวิจัยนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายประการที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การใช้เครื่องมือ รวมทั้งประโยชน์ที่ได้รับ ผู้สนับสนุน ความเดือดร้อนทางการเงินของผู้ใช้ การทดลองให้ใช้ ผู้ใช้สามารถเปลี่ยนของได้ การประดิษฐ์ชิ้นใหม่ และความสอดคล้องไปด้วยกันได้ระหว่างผู้ใช้กับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งหมดนี้เป็นตัวที่จะตัดสินว่าจำนวนผู้พิการแต่ละประเภทจะยกเลิกการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือไม่ และผลจากการวิเคราะห์สามารถแปรได้ดังนี้ คือ การเลิกใช้ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่ได้รับและตัวผู้ใช้ และสิ่งที่มีอิทธิพลสำคัญที่สุดคือความเดือดร้อนทางการเงิน รวมไปถึงความแตกต่างที่สำคัญระหว่างคนที่เลิกใช้กับผู้ที่ยังใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประโยชน์ที่ผู้ใช้ได้รับ ความเดือดร้อนทางการเงินของผู้ใช้ และความสอดคล้องหรือความไปด้วยกันได้ของผู้ใช้กับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

เบทท์ และผู้ร่วมวิจัย (Bate and others, 2001 : Abstract) ทำการศึกษาเรื่องการออกแบบและพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับคนตาบอด เพื่อพัฒนาทักษะและเทคนิคของคนตาบอดให้สามารถประกอบอาชีพ ด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า TruVision

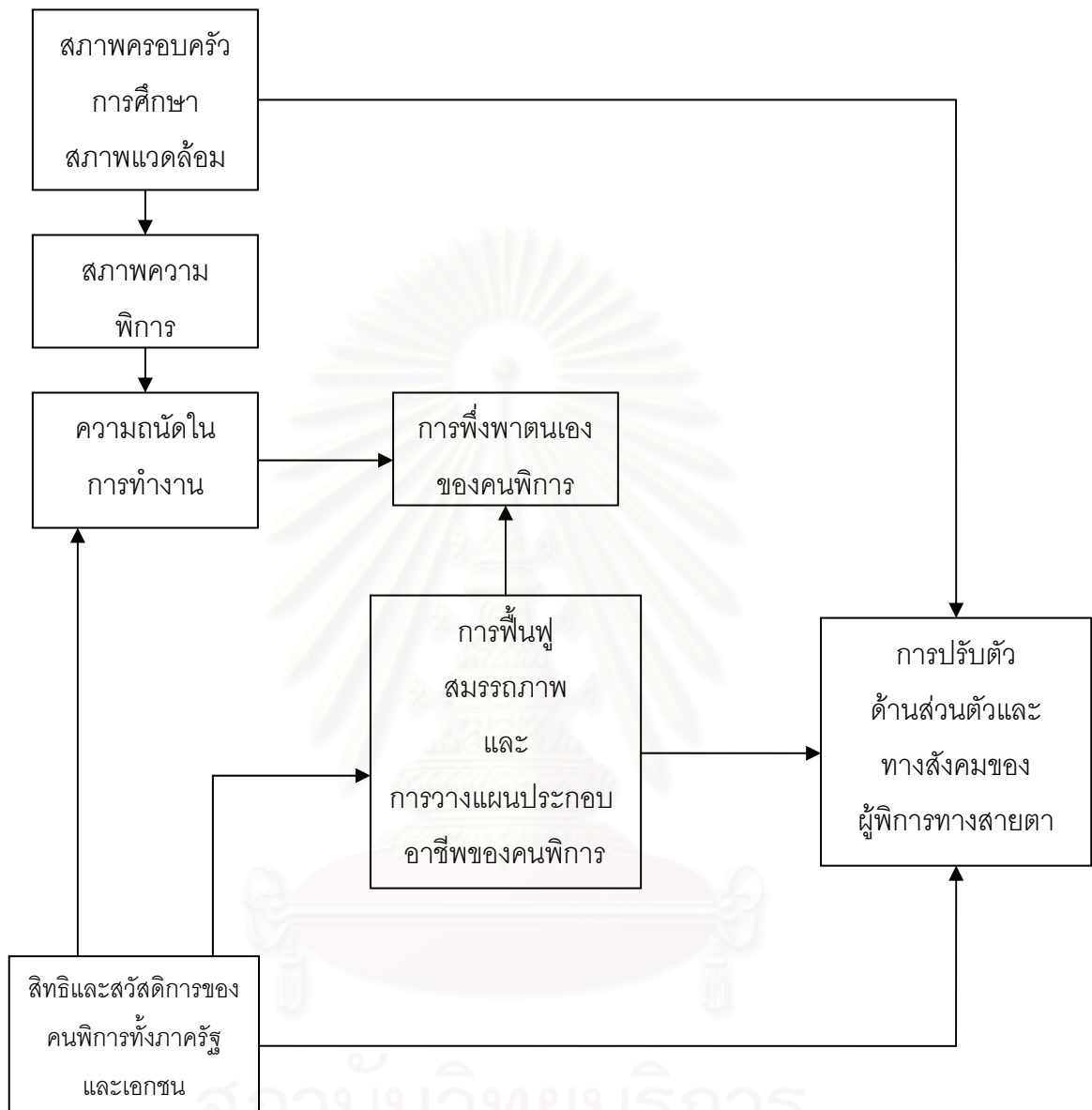
จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้พิการทางสายตาส่วนใหญ่ประสบปัญหามากมายไม่ว่าในด้านเศรษฐกิจ สังคม อารมณ์และจิตใจ ส่งผลต่อการปรับตัวของคนพิการ ส่วนทัศนคติของสังคมไม่เปิดโอกาสให้แก่คนพิการเหล่านี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อคนพิการ ครอบครัว และสังคม รวมถึงการดำเนินงานการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพคนพิการนั้น ยังคงมีคุณภาพไม่เพียงพอต่อการให้บริการแก่คนพิการทั้งในด้านการฝึกอาชีพ ที่ยังไม่สนองตอบความต้องการของตลาดแรงงาน พร้อมทั้งขาดอุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยีที่ทันสมัย

ต่อการสนับสนุนการฝึกอาชีพของคนพิการ ในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ กระบวนการคัดเลือกเป็นกระบวนการขั้นต้นที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของคนพิการ ซึ่งจะส่งผลต่อกระบวนการสิ้นสุดในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ คนพิการสามารถที่จะออกไปประกอบอาชีพ ภายหลังจากได้รับการฟื้นฟูอาชีพจากศูนย์ฯแล้ว และมีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยไม่เปลี่ยนงานบ่อย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

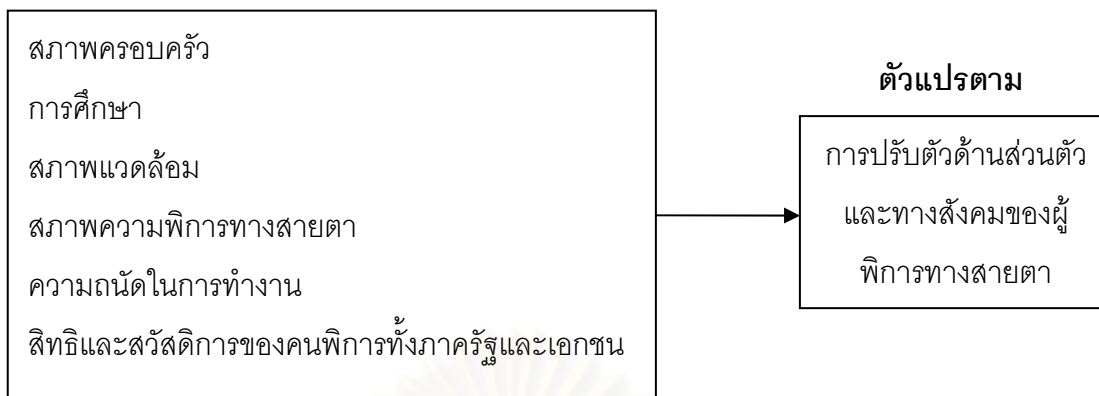
กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพประกอบที่ 1 : กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากกรอบแนวคิดข้างต้น ทำให้สามารถสร้างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งนำไปสู่สมมติฐานได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ภาพประกอบที่ 2 : ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สภาพครอบครัว การศึกษา สภาพแวดล้อม สภาพความพิการทางสายตา ความถนัดในการทำงาน สิทธิและสวัสดิการของคนพิการทั้งภาครัฐและเอกชน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การปรับตัวด้านส่วนตัวและทางสังคมของผู้พิการทางสายตา

สมมติฐานในการวิจัย

- 1.สภาพครอบครัว การศึกษา และสภาพแวดล้อมส่งผลต่อการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา
- 2.สภาพความพิการทางสายตาและความถนัดในการทำงาน ส่งผลต่อปัญหาและการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา
- 3.สิทธิและสวัสดิการของคนพิการทั้งภาครัฐและเอกชนส่งผลต่อการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

นิยามศัพท์ทั่วไป

ผู้พิการทางสายตา หมายถึง ผู้ที่มองไม่เห็น หรือพอเห็นแสง เห็นเลือนลาง และมีความบกพร่องทางสายตาทั้งสองข้าง โดยมีความสามารถในการเห็นได้ไม่ถึง 1/10 ของคนสายตาปกติ (10% ในการมองเห็นเมื่อเทียบกับคนสายตาปกติ)

สภาพปัญหา หมายถึง สิ่งที่เป็นความยากลำบากต่อการดำเนินชีวิต รวมถึงสิ่งที่เป็นความยากลำบากต่อการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ

การตัดสินใจ หมายถึง ความพร้อมในการตกลงที่จะเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งของผู้ฝึกการทางสายตา ซึ่งการเลือกนั้นมาจากตนเอง ครอบครัว สิ่งแวดล้อม เช่น เจ้าหน้าที่ เพื่อน เป็นต้น ที่เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจ

การฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ หมายถึง กระบวนการที่เอื้ออำนวยให้แก่คนพิการได้ก้าวถึงระดับสูงสุดของสมรรถภาพทางด้านร่างกาย ประสาทสัมผัส สติปัญญา จิตใจ และสังคม และสามารถดำรงสมรรถภาพในระดับสูงสุดนั้นไว้ได้ต่อไป

การวางแผนประกอบอาชีพ หมายถึง กระบวนการที่มีระบบในอันที่จะช่วยให้บุคคลได้พิจารณาเป้าหมายในการประกอบอาชีพ

การพึ่งพาตนเองของคนพิการ หมายถึง ชีวิตที่เหมือนคนทั่วไป มีโอกาสตัดสินใจสิ่งที่มีผลกระทบต่อชีวิตของตนเอง สามารถเลือกทำกิจกรรมใดๆด้วยตนเอง หากจะมีข้อจำกัดก็เช่นเดียวกับคนทั่วไปที่ไม่พิการ

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

สภาพครอบครัว หมายถึง สภาพฐานะทางด้านเศรษฐกิจของผู้ฝึกการทางสายตา ที่มีผลต่อการพัฒนาฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ฝึกการทางสายตา

การศึกษาของผู้ฝึกการทางสายตา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ของผู้ฝึกการทางสายตาที่ได้รับจนถึงปัจจุบัน และมีผลต่อการพัฒนาฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ฝึกการทางสายตา

สภาพแวดล้อม หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในวิถีชีวิตหรือในการดำเนินชีวิตในทุกด้าน ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ฝึกการทางสายตาในการดำเนินชีวิต รวมถึงการคำนึงถึงความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตด้วย

สภาพความพิการทางสายตา หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดในด้านความบกพร่องทางสายตาของผู้ที่เริ่มพิการ และผู้ที่พิการตั้งแต่กำเนิด

ความกดดันในการทำงาน หมายถึง ความสามารถและความชำนาญของผู้พิการทางสายตาที่จะสามารถทำงานได้

สิทธิของผู้พิการทางสายตา หมายถึง การพึงมีพึงได้อันชอบธรรมของผู้พิการทางสายตาที่สามารถได้รับจากปฏินญาสากลที่ว่าด้วยสิทธิคนพิการที่ได้จากภาครัฐและเอกชน

สวัสดิการของผู้พิการทางสายตา หมายถึง สิ่งที่อำนวยความสะดวก ความเจริญก้าวหน้า และสภาพการทำงานที่ดี รวมถึงความสะดวกสบายสำหรับผู้พิการทางสายตาที่ได้จากภาครัฐและเอกชน

การปรับตัวด้านส่วนตัวและทางสังคมของผู้พิการทางสายตา หมายถึง ความสามารถของผู้พิการทางสายตาที่จะเข้ากับสภาพแวดล้อม สถานการณ์ใหม่ๆ แก้ไขปัญหาต่างๆได้ สามารถขจัดความคับข้องใจ ความขัดแย้งในใจ หรือความวิตกกังวล ประพฤติตนได้ตามความเข้าใจในสภาพของตนเอง ตลอดจนแนวทางส่วนใหญ่ของสังคม สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ดังนี้

1. การศึกษาในภาคสนาม โดยการเข้าไปศึกษาและเก็บข้อมูลจากผู้พิการทางสายตาในสถานที่ที่ผู้พิการทางสายตาดำรงอยู่ เพื่อศึกษาถึงสภาพครอบครัว การศึกษา และสภาพแวดล้อม ผ่านการเล่าเรื่องจากประสบการณ์ชีวิตของพวกเขาเหล่านั้น ดูว่าผู้พิการทางสายตานั้นมีวิธีการดำเนินชีวิตอย่างไร รวมถึงสภาพความพิการทางสายตาและความถนัดในการทำงานมีผลต่อปัญหาและการปรับตัวของผู้พิการทางสายตาทางด้านใดบ้าง รวมทั้งสิทธิและนโยบายรัฐด้านสิทธิและบริการว่ามีผลต่อการปรับตัวของผู้พิการทางสายตาหรือไม่

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - depth interview) กับกรณีศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้พิการทางสายตาที่เป็นกรณีศึกษา รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการทางสายตาด้วย เช่น ครอบครัว ญาติ เพื่อน และผู้ชำนาญการในการทำงานร่วมกับคนตาบอด ที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกถึงการดำเนินชีวิต การเผชิญปัญหา เจ็บป่วย ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ประสบการณ์การจัดการกับปัญหาและผลกระทบที่ได้รับ โดยจะสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายดังกล่าว ทั้งนี้จะคำนึงถึงความเพียงพอของข้อมูลและประเด็นต่างๆที่ได้รับมานั้นให้ครอบคลุมทั้งหมด

3. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant observation) เน้นเรื่องสภาพแวดล้อม ชีวิตความเป็นอยู่ สภาพปัญหา และการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา โดยเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่างที่ถูกศึกษา เพื่อสังเกตพฤติกรรม สีหน้า ท่าทาง และคำพูดต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์กับคำถามและประเด็นการศึกษาที่ตั้งไว้

4. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆทั้งหนังสือวิชาการ บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์จากอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ อันจะเป็นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา กรอบแนวคิด ทฤษฎี และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ประชากรและกรณีศึกษา

ประชากรที่อยู่ในขอบข่ายของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้พิการที่สังกัดอยู่ในศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด จ.นนทบุรี จำนวน 5 คน จากจำนวนทั้งหมด 40 คน และมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด เขตยานนาวา จ.กรุงเทพฯ จำนวน 5 คน จากจำนวนทั้งหมด 40 คน รวมทั้ง 2 แห่ง จำนวน 10 คน

ส่วนกรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการคัดเลือกกรณีศึกษาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ในการจัดลำดับการทำงานของกรณีศึกษา รวมไปถึงความแตกต่างทางด้านเพศและอายุ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคำถามที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ สวัสดิการ และการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา เพื่อให้จะให้ครอบคลุมกับประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แนวคำถามที่ประกอบด้วย 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นรายละเอียดของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สภาพครอบครัว การศึกษา สภาพแวดล้อม สภาพความพิการ ความถนัดในการทำงาน สิทธิและสวัสดิการของคนพิการทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของผู้พิการทางสายตา

ส่วนที่ 2 เป็นรายละเอียดที่ถามถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้พิการทางสายตารวมถึงการสังเกตลักษณะท่าทาง สีหน้า และคำพูดต่างๆของกรณีศึกษา

การตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพนี้คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) โดยมีวิธีการดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2548 : 129) การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) คือการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบคือการสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่มาจะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่ แหล่งสถานที่

ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ เช่น ที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด จ.นนทบุรี กับมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด เขตยานนาวา จ.กรุงเทพฯ และแหล่งบุคคลคือมีการตรวจสอบจากกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันทั้งทางด้านอายุและเพศ ว่าข้อมูลที่ได้มาจะเหมือนกันหรือไม่ และการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล คือ การใช้วิธีรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบต่างๆด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบ คือ จะเปรียบเทียบผู้พิการทางสายตาในศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด จ.นนทบุรี กับผู้พิการทางสายตาที่อยู่ในมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด เขตยานนาวา จ.กรุงเทพฯ ในกรณีศึกษาทั้งหมด 10 กรณีศึกษาว่าทั้ง 2 แหล่งข้อมูลได้ข้อมูลที่เหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปคือ เป็นการตีความข้อมูลที่ได้พรรณนา การตีความหรือหาความหมายข้อมูลให้หลักตรรกวิทยา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) เป็นการสร้างข้อสรุปข้อมูลจากอุปสรรคหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น (สุภางค์ จันทวานิช, 2548 : 131)

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะผู้พิการทางสายตาที่ประกอบอาชีพวาดแผนโบราณจากมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดและศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดเท่านั้น ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ข้อมูลนั้นจึงเป็นเพียงตัวแทนเพียงบางส่วนของผู้พิการทางสายตา ซึ่งไม่อาจสรุปรวมผู้พิการทางสายตาได้ทั้งหมดกับทุกอาชีพ อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างนี้มีข้อจำกัดทางด้านเวลาที่มีอยู่ไม่แน่นอน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างต้องประกอบอาชีพดังกล่าวนี้ตามลำดับที่ทางสถานที่ได้กำหนดไว้ จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการติดตาม รวมไปถึงผู้พิการทางสายตาบางส่วนนี้ไม่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ด้วยเหตุผลที่ว่าไม่ได้ก่อประโยชน์อย่างใดให้แก่ผู้พิการทางสายตา

บทที่ 4

มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดและ ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด : บริบทของผู้พิการทางสายตา

ปัจจุบันนี้ มีผู้พิการทางสายตาเป็นจำนวนมากที่ต้องดิ้นรนช่วยเหลือตนเอง บางคนก็ไปขอทาน ขายล็อตเตอรี่ และบางคนก็ยึดอาชีพเป็นหมอนวด ซึ่งการเป็นหมอนวดนั้นสายตาผู้คนมักมองว่าจะนวดได้จริงหรือไม่? จะเรียนได้อย่างไรในเมื่อตาก็มองไม่เห็น

ภาพประกอบที่ 3 : การนวดกดจุด

อย่างไรก็ตาม ผู้สายตาพิการมีหูที่ยังได้ยิน 2 มือยังมีประสาทสัมผัสที่ดีมาก ด้วยเหตุนี้หมอนวดผู้สายตาพิการหลายคนจึงประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี บางคนก็ยังได้คำตอบแทนพิเศษอีก ทำให้พึ่งตนเองได้เป็นอย่างดี

ผู้พิการทางสายตา ปกติแล้วจะมีประสาทสัมผัสที่ดี ทั้งการฟัง และการสัมผัส จึงพบว่า อาชีพหนึ่ง ที่ผู้พิการทางสายตา สามารถทำได้ดี คือ หมอนวด แต่ก็ยังคำถามมากมายอยู่ในใจว่า

- ผู้พิการทางสายตาสามารถนวดได้ดีเหมือนกับคนตาดีหรือไม่?
- มีความรับผิดชอบในการนวดหรือไม่?
- ใครจะเป็นผู้สอน?

- หลักสูตรการเรียนการสอนจะเป็นอย่างไร?
- ใครจะรับผิดชอบในการรับรองหลักสูตรการเรียนการสอน?

นี่จึงถือเป็นเหตุผลหนึ่งที่ว่า ทำไมผู้พิการทางสายตา มีทางเลือกน้อย ให้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นหมอนวดที่ดี คนส่วนใหญ่ไม่มั่นใจหมอนวดผู้พิการทางสายตา แต่ก็เลือกที่จะนวดกับหมอนวดผู้พิการทางสายตา เพราะรู้สึกสงสาร และเห็นอกเห็นใจหมอนวด

สถาบันการแพทย์แผนไทย พบว่า ผู้ที่ตาบอดจากอุบัติเหตุ สามารถเป็นหมอนวดที่ดีได้ ถ้าเขายอมรับสภาพความไม่สมบูรณ์ได้ และถ้าผู้พิการทางสายตามีความรู้พื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ ที่เกี่ยวกับชีววิทยา หรือกายวิภาคแล้ว ก็ยังเป็นผลดี

ภาพประกอบที่ 4 : การนวดตัว

ดังนั้นทางสถาบันการแพทย์แผนไทย ได้ประสานงานกับมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด เขตยานนาวา กรุงเทพฯ และศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดปากเกร็ด นนทบุรี ในการวิจัยเรื่อง "โครงการศึกษาประสิทธิภาพ การให้บริการการนวด ของหมอนวดตาบอด" มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด มีหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตร และให้บริการด้านการนวดไทย โดยเปิดคลินิกและประเมินผลทุกปี หลักสูตรได้รับอนุมัติ โดยอธิบดีกรมการแพทย์ ส่วนสถาบันการแพทย์แผนไทย มีหน้าที่ดำเนินการ และออกไปประกาศนียบัตรให้ และสถาบันการแพทย์แผนไทย ยังให้ทุนสนับสนุน ในการดำเนินการโครงการ

มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด

มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดแห่งนี้นักก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2536 โดย คุณเพชรรัตน์ เตชวัชราน เป็นประธานมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด และมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้คนตาบอดได้รับการฟื้นฟูทางการแพทย์ การศึกษา การฝึกอาชีพ และให้มีงานทำโดยไม่เป็นภาระต่อสังคม

คนตาบอดจำนวนมากต้องเผชิญกับการดำรงชีวิตอยู่ตามต่างจังหวัด ที่ห่างไกลความเจริญ ขาดการศึกษา ขาดอาชีพ พวกเขาถูกทอดทิ้งเป็นผู้ด้อยโอกาสอยู่ที่บ้าน เป็นขอทาน หรืออาศัยพ่อแม่ พี่น้อง อาศัยวัด แต่เขาเหล่านั้นต้องการมีครอบครัวเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปในสังคม

ด้วยเหตุนี้เองทางมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด จึงได้จัดตั้ง "มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดขึ้น ที่ 2218 / 86 ถ.จันทน์เก่า แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพฯ" ขึ้นในปี 2537 โดยฝึกสอนอาชีพหมวดแผนโบราณ ในขณะที่เป็นที่นิยมของประชาชน คนตาบอดที่เรียนจบหลักสูตรแล้วบางส่วนทำงานที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด บางส่วนออกไปประกอบอาชีพด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังมี นวดฝ่าเท้า , คอมพิวเตอร์ , พนักงานรับโทรศัพท์ , พยากรณ์โชคชะตา ทักษะมหายุคศาสตร์ , การเดินทางโดยใช้ไม้เท้า โดยทางมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด ร่วมกับ กรมอาชีวศึกษา เปิดสอนหลักสูตร ปวช. , ปวส. ขึ้นที่ วิทยาลัยสารพัดช่างนครหลวง , มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด ร่วมกับ กรมการศึกษานอกโรงเรียนเขตยานนาวา เปิดสอนหลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียนในระดับ .ม.ต้น และ ม.ปลาย ขึ้น ที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด และในทุก ๆ ปี มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด ร่วมกับ สถาบันการแพทย์แผนไทย จัดการสัมมนา เพื่อเพิ่มศักยภาพหมอนวดผู้พิการทางสายตา โดยได้เชิญอาจารย์ ผู้ที่มีความรู้ในด้านต่าง ๆ จาก โรงพยาบาล รัฐ และ เอกชน มาให้ความรู้กับผู้พิการทางสายตา

มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด จัดการอบรมทางด้านจริยธรรม อากาณสำคัญ และติดตามผลหลังจากให้บริการการนวด โดยอบรมอาทิตย์ละ 2 ครั้ง และมีการประชุมรวมเดือนละครั้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการนวดของหมอนวดผู้พิการทางสายตา ติดตามความประพฤติ ประสิทธิภาพการทำงาน รวมทั้งการปฏิบัติตามตารางเวลาของหมอนวด ซึ่งใน 10 เดือน ทุกคนจะต้องมีชั่วโมงการทำงาน 1,500 ชั่วโมง มีการทดสอบ ทางด้านจริยธรรม และมารยาทของหมอนวด ซึ่งเป็นการบังคับเพื่อการจบหลักสูตร และทางมูลนิธิส่งเสริมได้ทำการวิจัยการนวด ซึ่งทุกคนต้องทำงานให้ได้อย่างน้อย 30 วันทำงาน โดยสรุป

การนวดในแต่ละวัน ในรูปของการวิจัยผล และประสิทธิภาพการประกอบการ และสุดท้ายทุกคนที่จบหลักสูตรจะต้องเข้าร่วมสัมมนาเป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อตรวจสอบวิชาความรู้ด้านการนวดท่างานพื้นฐาน และการแก้อาการต่างๆ โดยมีการเชิญวิทยากรที่มีความชำนาญการพิเศษด้านกายภาพบำบัดมาช่วยสอนอบรม การดูแลบริหารผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต มีการเพิ่มเติมการนวดฝ่าเท้าโบราณ กายบริหารฤาษีตัดตน รวมทั้งการใช้ยาสมุนไพรสำหรับการนวด

การจัดกิจกรรม/โครงการมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด ปี 2547

1. กิจกรรม/โครงการ : โครงการสอนนวดแผนไทยแก่คนตาบอด ฝึกสอนการนวดแผนไทยแก่คนตาบอดจำนวน 30 คน ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ 1,261 ชม. ระยะเวลา 12 เดือน
2. กิจกรรม/โครงการ : ฝึกคนตาบอดเป็นพนักงานรับโทรศัพท์ ฝึกอบรมคนตาบอด จำนวน 20 คน โดยแบ่งเป็น 2 รุ่น ๆ ละ 20 คน แต่ละรุ่นจะใช้เวลาสอนประมาณ 6 เดือน รวมระยะเวลาสอนทั้งหมด 2 รุ่น 12 เดือน
3. กิจกรรม/โครงการ : พัฒนาบุคลิกภาพและการเคลื่อนไหวโดยใช้ไม้เท้าชาว ฝึกอบรมคนตาบอดจำนวน 20 คน ที่จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 8 เดือน โดยแบ่งออกเป็น 2 รุ่น ๆ ละ 48 ชม.
4. กิจกรรม/โครงการ : โครงการสอนพยากรณ์โชคชะตาทักษามหายุคศาสตร์ ทำการสอนนักเรียนตาบอด จำนวน 15 คน หลักสูตร 200 ชม. ใช้ระยะเวลา 12 เดือน
5. กิจกรรม/โครงการ : โครงการพยากรณ์โชคชะตาจากไพ่ยิปซี จัดสอนคนตาบอดจำนวน 10 คน โดยใช้ระยะเวลา 100 ชม.
6. กิจกรรม/โครงการ : โครงการจัดอาชีพะศึกษาให้แก่นักเรียนตาบอด (ปวช. , ปวส.) มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด ร่วมกับ กรมอาชีวศึกษา จัดสอนหลักสูตร ปวช. , และ ปวส. ขึ้นที่วิทยาลัยสารพัดช่างนครหลวง โดยมีนักเรียน
 - ปวช. ปี 1 จำนวน 2 คน
 - ปวช. ปี 2 จำนวน 5 คน
 - ปวช. ปี 3 จำนวน 5 คน
 - รวมนักเรียน ปวช. 12 คน
 - ปวส. ปี 1 จำนวน 2 คน
 - ปวส. ปี 2 จำนวน 5 คน
 - รวมนักเรียน ปวส. 5 คน

7. กิจกรรม/โครงการ : สอนดนตรีสากลสำหรับคนตาบอด จัดสอนคนตาบอดจำนวน 12 คน โดยใช้ระยะเวลา 100 ชม.
8. กิจกรรม/โครงการ : สัมมนาเพิ่มศักยภาพหมอนวดผู้พิการทางสายตา มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด ร่วมกับ กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จัดการอบรมผู้ผ่านการเรียนด้านการนวดแผนไทย จากสถาบันที่มูลนิธิฯ รับรอง อย่างน้อย 1 ปี จำนวน 50 คน มาเข้าอบรมเพิ่มความรู้โดยเชิญ อาจารย์ทางด้านนวดแผนไทย นักวิชาการและแพทย์ทางด้านกายภาพและ สรีระวิทยา มาให้ความรู้โดยใช้ระยะเวลาในการอบรม 7 วัน และในปีนี้อธิปไตยกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้ให้เกียรติมามอบประกาศนียบัตรให้กับ ผู้ที่ผ่านการอบรม
9. กิจกรรม/โครงการ : เรื่องคนตาบอดฟังเพิ่มได้อย่างไร โดยเชิญวิทยากรผู้ที่มีความพิการทางสายตาและเป็นผู้ที่มีความชำนาญทางด้านนวดเพิ่มจากประเทศญี่ปุ่น มาบรรยายที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด มีผู้สนใจเข้ารับการอบรมจำนวน 40 คน
10. กิจกรรม/โครงการ : สอนภาษาอังกฤษและอักษรเบรลล์ สอนนักเรียนตาบอดจำนวน 10 คน ใช้เวลา 6 เดือน หลักสูตร 100 ชม.
11. กิจกรรม/โครงการ : สอนคอมพิวเตอร์ ARIA สำหรับคนตาบอด สอนคนตาบอดจำนวน 5 คน ใช้ระยะเวลา 6 เดือน
12. กิจกรรม/โครงการ : โครงการประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง - ลูกกรุง จัดขึ้นในวันอาทิตย์ที่ 19 ธันวาคม 2547 เพื่อให้คนตาบอดได้แสดงความสามารถทางด้านนวดร้องเพลงและการประพันธ์เพลง และในปีนีทางมูลนิธิฯ ได้รับเกียรติจากท่าน ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน มามอบถ้วยเกียรติยศแด่ผู้ประพันธ์เพลงผู้พิการทางสายตา มีผู้เข้าร่วมงานประมาณ 400 คน
13. กิจกรรม/โครงการ : กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก ได้เชิญมูลนิธิฯ เข้าร่วมงานมหกรรมนวดแผนไทย และงานมหกรรมสมุนไพรไทย โดยให้ส่งหมอนวดผู้พิการทางสายตาเข้าร่วมงานทั้ง 2 งาน ที่อิมแพ็ค เมืองทองธานี
14. กิจกรรม/โครงการ : การแข่งขันกีฬาโกลบอล สำหรับคนตาบอด ชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 ณ ยิมเนเซียม อาคารนิมิตบุตร สนามกีฬาแห่งชาติ ในระหว่างวันที่ 22 - 23 ธ.ค.2547 ประเภททีมชายชิงถ้วยรางวัลชนะเลิศ จาก พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และทีมหญิงชิงถ้วยชนะเลิศจาก ฯพณฯ สุวัจน์ ลิปตพัลลภ ผลปรากฏว่าทีมชายและทีมหญิงของมูลนิธิฯ ได้รับรางวัลชนะเลิศทั้ง 2 ทีม
15. กิจกรรม/โครงการ : การแข่งขันกีฬาโกลบอลประเทศทีมชาย - ทีมหญิง ครั้งที่ 2 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 30 - 31 ธันวาคม 2547 ณ ศูนย์ฝึกอาชีพคนตาบอด อ.สนามชัยเขต จ.

ฉะเชิงเทรา ซึ่งด้วยรางวัลชนะเลิศประเภททีมชาย จากนายจาตุรนต์ ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรี และซึ่งด้วยรางวัลชนะเลิศประเภททีมหญิง จาก นายสุชาติ ตันเจริญ รองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่ 2 มีผู้เข้าร่วมงานประมาณ 100 คน

16. กิจกรรม/โครงการ : มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดได้รับเชิญให้ไปออกบูธนัดในงานการประชุมสันนิบาตมูลนิธิแห่งประเทศไทย ที่ศูนย์เยาวชนไทยญี่ปุ่น-ดินแดง ในฐานะตัวแทนกลุ่มเจ้าพระยา เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

ภาพประกอบที่ 5 : แผนที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด

ภาพประกอบที่ 6 : การฝึกสอนการนวดที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด

ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ตั้งอยู่ที่อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายในอาณาบริเวณที่กว้างขวางร่มรื่นด้วยแมกไม้ไม่น้อยใหญ่ มีหมู่ตึกปลูกกระจายอยู่ไม่หนาแน่น อาคารหลังเล็กด้านหน้าศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ติดตั้งป้ายมีข้อความว่า “ศาลาสุขสัมพันธ์” หมอนวดคนตาบอดจำนวนหนึ่งนั่งอยู่ภายในอาคารนั้น เพื่อรอเรียกตัวไปนวดบริการให้ลูกค้าในศาลานวดที่ตั้งอยู่ติดกัน เป็นเวลาหลายปีมาแล้วที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดได้เปิดหลักสูตรสอนวิชาชีพการนวดแผนไทย ทำให้คนตาบอดที่เรียนจบออกไปรุ่นแล้วรุ่นเล่า สามารถประกอบอาชีพ มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวอย่างมีศักดิ์ศรี โดยไม่ต้องตกเป็นภาระของสังคม

ภาพประกอบที่ 7 : ชาร์ลส์ เจ เวลาร์โด (ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด)

คุณพ่อชาร์ลส์ เจ เวลาร์โด บาทหลวงคณะซาเลเซียนชาวอิตาลี ซึ่งเป็นผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด คือบุคคลผู้อุทิศตนทำงานเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่คนตาบอด ตลอดช่วงเวลาที่ท่านดำรงตำแหน่งนี้จวบจนปัจจุบัน

ประวัติความเป็นมา

ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดเป็นหน่วยงานในสังกัดของมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เดิมทีมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยนี้มีโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ตั้งอยู่ที่บริเวณสี่แยกตึกชัย เป็นสถานศึกษาสำหรับเด็กที่อยู่ในวัยเรียน ไม่ว่าจะประถมหรือมัธยม อย่างไรก็ตาม ยังมีคนตาบอดที่อายุมากกว่าวัยเรียน บางคนก็ไม่อยากเรียนหนังสือ บางคนก็ไม่มีศักยภาพที่จะเรียน ผู้อำนวยการของทางมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย จึงมีความคิดจะสร้างศูนย์ฝึกอาชีพแห่งใหม่ เป็นที่มาของการก่อตั้งศูนย์ฝึกอาชีพคนตาบอดนนทบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2506 ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดเมื่อปี 2526 ในช่วงแรกศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนี้ได้เปิดสอนอาชีพหลายอย่าง แต่น่าเสียดายที่สังคมไทยสมัยนั้นไม่ค่อยยอมรับเท่าไร คนตาบอดที่เข้ามารับการฝึกอาชีพนั้นหางานทำไม่ได้ จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานใหม่ ในขณะที่ประมาณปี 2520 มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยได้ทำข้อตกลงกับมูลนิธิซาเลเซียน (คณะหนึ่งของนักบวชศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก) พวกนักบวชคณะซาเลเซียนจึงได้เข้ามาช่วยบริหารที่นี้ ตั้งแต่นั้นมาก็มีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ โดยที่ได้ทำการทดลองหาอาชีพหลายอย่างมาลองฝึกให้แก่คนตาบอด รวมถึงทางศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดยังได้พยายามศึกษาว่าคนตาบอดควรจะเข้าไปในช่องทางไหน ที่พวกเขาจะสามารถหางานทำได้ เพราะฝึกเพื่อฝึกไม่มีความหมาย พวกเขาต้องฝึกเพื่อประกอบอาชีพ เพื่อให้มีรายได้พอจะเลี้ยงตัวเอง เลี้ยงครอบครัวได้ โดยที่ไม่ต้องเป็นภาระกับใคร และมีศักดิ์ศรีเหมือนคนทั่วไป แต่เมื่อทดลองฝึกอาชีพหลายอย่าง ก็เห็นว่าตลาดงานยังไม่ค่อยเปิดโอกาสสำหรับคนตาบอด เพราะสังคม นายจ้างโดยทั่วไป ไม่ค่อยแน่ใจนักว่าคนตาบอดจะมีความรู้ความสามารถมากน้อยแค่ไหน ยิ่งต้องแข่งขันกับคนตาดีโอกาสที่คนตาบอดจะได้งานก็ยิ่งยากขึ้นไปอีก ในที่สุดก็ต้องหาอะไรสักอย่างที่คนตาบอดสามารถทำเป็นอาชีพได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่นมากนัก ทางศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดพบว่าวิชาชีพนวดแผนไทยนี้น่าจะเป็นช่องทางที่ดี แต่โอกาสที่คนตาบอดจะเข้าสู่ตลาดแรงงานทางด้านนี้ได้ คนตาบอดเหล่านั้นก็ต้องเป็นมืออาชีพ ดังนั้นทางศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนั้นจะสอนแบบฉาบฉวยไม่ได้ ทางศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดจึงได้พยายามหาอาจารย์ฝีมือดีมาสอนวิชาชีพนวดแผนไทยให้แก่คนตาบอดเหล่านั้น สุดท้ายทางศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดก็ได้อาจารย์พิศิษฐ์ เบญจมงคลวารีย์ หมอนวดแผนไทยที่ได้รับความเชื่อถือคนหนึ่งในวงการนวดแผนไทยมาสอน จากนั้นการเรียนการสอนก็ได้พัฒนาไปเรื่อยๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และที่นี้จัดว่าเป็นที่แรกที่เริ่มสอนนรีวิทยากายวิภาค รวมไปถึงด้านสรีรวิทยาควบคู่ไปกับการนวดแผนไทย ในขณะเดียวกัน สังคมก็เริ่มรับรู้ โดยมีคนภายนอกเข้ามาใช้บริการนวดจากคนตาบอดของศูนย์พัฒนา

สมรรถภาพคนตาบอดมากขึ้น เพราะเริ่มเชื่อในฝีมือการนวด จนกระทั่งทางศูนย์ฯได้ทำหลักสูตรนวดแผนไทยสำหรับสอนคนตาบอดขึ้นมา แล้วปรับเปลี่ยนพัฒนามาเรื่อย โดยเน้นทั้งด้านฝีมือ ด้านวิชาการ และบุคลิกภาพ จนได้หลักสูตรที่สมบูรณ์แบบและผ่านการรับรองจากกระทรวงสาธารณสุข ปัจจุบันหลักสูตรการนวดแผนไทยของศูนย์ฯเป็นหลักสูตรที่นานที่สุด คือ 1,500 ชั่วโมง นอกจากนั้นทางศูนย์ฯพัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดยังมีโลโก้ “สุขสัมผัส” ซึ่งได้จดลิขสิทธิ์ทั้งตัวข้อความและโลโก้ไว้กับกระทรวงพาณิชย์เรียบร้อยแล้ว เมื่อคนเห็นชื่อนี้ก็จะเข้าใจได้ว่าเป็นหมอนวดคนตาบอดที่เรียนจบจากที่นี่และรับประกันว่ามีฝีมือจริง

ปรัชญา

“คนตาบอดทุกคนมีความสามารถ หากเขามีโอกาส เขาสามารถดำเนินชีวิตเยี่ยงผู้มีเกียรติ มีศักดิ์ศรีในสังคม”

จุดมุ่งหมาย

ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด มุ่งช่วยคนตาบอดให้พัฒนาความสามารถที่จำเป็น และฟื้นฟูสมรรถภาพของคนตาบอด ทั้งทางด้านการเคลื่อนที่ด้วยไม้เท้า การสร้างบุคลิกภาพ การเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยตัวเองในชีวิตประจำวัน รวมทั้งทางด้านพลศึกษา การออกกำลังกาย เพื่อการดำรงชีวิตที่ดีด้วยอาชีพการงานอย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรีในสังคม

การสมัครเรียนและบริการที่ให้

ก.ช่วงเวลาสมัครเข้าเรียน : ตลอดปี

ข.สถานที่สมัครเรียน

1.ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด 78/2 ถ.ติวานนท์ ต.บางตลาด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120 โทร. 0-2583-7327 , 0-2583-2533 แฟกซ์ 0-2583-2534

2.มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยฯ 420 ถ.ราชวิถี เขตราชเทวี กทม. 10400 โทร. 0-2246-0070 , 0-2248-1365-8

3.กรมประชาสงเคราะห์ของทุกจังหวัด

ค.บริการที่ให้

- อาหารและที่พัก

- การดูแลสุขภาพพื้นฐาน

- การฟื้นฟูสมรรถภาพ
- การฝึกอาชีพและการหางานหลังจบ

หลักสูตรการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด

โดยพื้นฐานแล้วหลักสูตรการนวดแผนไทยของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดก็ไม่แตกต่างกับหลักสูตรการนวดแผนไทยของคนตาดี แต่ทางศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดพยายามที่จะทำให้สมบูรณ์มากขึ้น โดยนำความรู้จากหลายด้านเข้ามาประกอบกัน ส่วนที่แตกต่างกันก็คือวิธีการสอน เนื่องมาจากหลักสูตรการนวดแผนไทยสำหรับคนตาดีสามารถฝึกนวดตามที่อาจารย์แสดงให้ดูได้ ในขณะที่คนตาบอดนั้นมองไม่เห็น อาจารย์ของทางศูนย์นั้นก็เป็นคนตาบอดเช่นกัน ดังนั้นจึงต้องเป็นการสอนแบบตัวต่อตัว โดยการจับมือลูกศิษย์ทำท่านวดต่างๆ ตามท่าทางที่ถูกต้อง และในบางครั้งอาจารย์ยังต้องนอนเป็นหุ่นให้ลูกศิษย์นวด เพื่อตรวจและแนะนำได้ว่าพวกเขาสามารถได้ตรงจุดหรือไม่ กดลึกหรือไม่ลึก ช่วงเวลาการกดถูกหรือไม่ ดังนั้นจึงเป็นการเรียนการสอนที่ค่อนข้างละเอียด ซึ่งหลักสูตรของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนั้นใช้เวลาเรียน 2 ปีจบ โดยที่ในปีแรกนักเรียนจะได้เรียนวิชานวดแผนไทยและวิชาอื่นๆ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไปด้วย ส่วนปีที่ 2 นักเรียนก็ต้องฝึกปฏิบัติงานในสนามจริง คือทำงานเป็นหมอนวดประจำศาลาสุขสัมพันธ์ของที่นี่ เพื่อนวดให้แก่ลูกค้าผู้มารับบริการ แต่ต้องแต่งเครื่องแบบและทำงานตามเวลาจริง และเมื่อใกล้จะจบหลักสูตรปีที่ 2 นักเรียนแต่ละคนต้องทำวิทยานิพนธ์นวดลูกค้า 100 ราย โดยที่นักเรียนเหล่านั้นต้องจดรายงานด้วยว่าการนวดในแต่ละรายว่าเจอปัญหาอะไรบ้าง และต้องแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร แล้วลูกค้าที่ได้รับบริการนั้นพอใจไหม ซึ่งพวกเขาจะต้องขอความคิดเห็นจากลูกค้าด้วย และหลังจากนั้นก็จะมีการสัมมนาจบ ซึ่งต่อจากนั้นนักเรียนก็จะได้รับประกาศนียบัตร และในขณะนี้ทางศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดมีอาจารย์เป็นคนตาบอด 3 คน โดยที่อาจารย์สอนนวดแผนไทยทั้งหมด 2 คน ส่วนอีกคนที่เหลือสอนวิชากายวิภาคและสรีรวิทยา ซึ่งในปัจจุบันนี้ทางศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดได้เปิดรับนักเรียนคนตาบอดรุ่นใหม่มทุกปี

วิชาที่สอน

ก.วิชาสามัญ

- การอ่าน เขียน เบริลล์ (อักษรนูนของคนตาบอด)
- สังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ – ภูมิศาสตร์

- จริยธรรม
- วิชาทั่วไป (ภาษาไทย คณิตศาสตร์)
- การเรียนในระบบการศึกษานอกโรงเรียน (ระดับประถม มัธยมศึกษา มัธยมศึกษาปลาย)

ข.วิชาชีพ

- การวางแผนไทย
- การเกษตร และการเลี้ยงสัตว์
- งานหัตถกรรม

ช่วงระยะเวลาเรียน 2 ปี

- ปีที่ 1 ตั้งแต่ พฤษภาคม – มีนาคม
หลักสูตรพื้นฐานสำหรับผู้ผ่านเกณฑ์ตรวจสอบตามขั้นตอน
- ปีที่ 2 ตั้งแต่ เมษายน – มีนาคม
การฝึกความชำนาญการในด้านวิชาชีพ
การวางแผนไทย

ค่าบำรุง : 2,000 บาท

การบริการเสริม

- ศาลาสุขสัมพันธ์ เป็นคลินิกที่เปิดให้บริการแก่สาธารณะ และเป็นสนามฝึกงานของนักศึกษาตาบอด ปีที่ 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบที่ 8 : แผนที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด

ภาพประกอบที่ 9 : การฝึกสอนนวดที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด

ภาพประกอบที่ 10 : การฝึกสอนทอเสื่อที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด

ภาพประกอบที่ 11 : การสอนคอมพิวเตอร์ที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด

ภาพประกอบที่ 12 : การสอนการใช้อักษรเบรลล์

บทที่ 5

กรณีศึกษา

กรณีศึกษา (สมาชิกของมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด)

กรณีศึกษาที่ 1 : สมศรี (นามสมมติ)

สมศรีเป็นคนจังหวัดลำพูน เธอพิการทางสายตาตอนอายุ 13 ปี ปัจจุบันอายุ 45 ปี มีสถานภาพโสด เธอได้อาศัยอยู่กับลูกสาวที่ขอมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งเป็นลูกของคณงานก่อสร้างที่เธอรู้จัก แต่มีลูกหลายคนและไม่ไหวเลี้ยง จึงยกให้สมศรีเป็นผู้ดูแล เธอขอเด็กมาเลี้ยงไว้ตั้งแต่อายุได้เพียง 3 เดือนเศษ จนกระทั่งปัจจุบันนี้ลูกสาวบุญธรรมของเธอนี้มีอายุได้ 15 ปี เรียนหนังสืออยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง สมศรีประกอบอาชีพทอผ้าไหมไทยเพียงอย่างเดียว และเป็นทางเดียวที่มีรายได้เลี้ยงครอบครัว

การดำเนินชีวิต

สภาพครอบครัว

สมศรีเกิดเมื่อปี พ.ศ. 2504 ที่จังหวัดลำพูน มีพี่น้องทั้งหมด 7 คน เธอเป็นคนที่ 3 ของครอบครัว สมศรีเป็นลูกสาวคนโตของครอบครัว เป็นพี่สาวที่ดูแลน้องๆ แทนพ่อแม่ได้เป็นอย่างดี จึงเป็นที่รักใคร่ของทุกคนในครอบครัว เธอใช้ชีวิตในวัยเด็กเหมือนกับเด็กคนอื่นๆทั่วไป แต่แล้วก็เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ชีวิตของเธอต้องเปลี่ยนไป เมื่อตอนที่เธออายุได้ 12 ปี เธอเป็นโรคตาแดงและได้ไปซื้อยามาหยอดตา เมื่อหยอดตาไปยิ่งทำให้เกิดอาการเจ็บตามากขึ้น จึงรีบไปหาหมอที่โรงพยาบาลที่ใกล้บ้านแต่ก็รักษาไม่หาย พ่อกับแม่จึงพาสมศรีมารักษาต่อที่โรงพยาบาลศิริราชก็ไม่หาย เนื่องจากมารักษาช้าเกินไป และหมอบอกว่าสายตาของเธอทั้งสองข้างใช้การไม่ได้แล้ว เธอไม่มีโอกาสที่จะมองเห็นโลกภายนอกได้อีกต่อไป ต้องสูญเสียการมองเห็นทั้งสองข้าง เมื่อสมศรีรู้ว่าตนเองต้องตาบอดจริงๆก็มีความรู้สึกเสียใจมาก และได้พัวพันกับตัวเอง “ทำไมจึงต้องเกิดกับเราด้วย” แต่โชคดีที่สมาชิกในครอบครัวของเธอไม่มีใครรังเกียจ และยังให้การช่วยเหลือสมศรีเป็นอย่างดีทุกอย่าง ตลอดจนครอบครัวของเธอก็ยัง

เข้าใจและเป็นกำลังใจให้เธอได้ต่อสู้ชีวิตต่อไป สมศรีจึงไม่มีความรู้สึกกว่าตนเองเป็นภาระกับทางบ้านมากนัก

การศึกษา

เนื่องจากเธอต้องตามบิดาในวัยที่เธอกำลังเริ่มจะเป็นสาว เธอจึงมีความรู้สึกอายเพื่อนๆและคนในหมู่บ้านเป็นอย่างมากที่เธอจะต้องมีสภาพเป็นเช่นนี้ ในขณะที่นั้นเธอกำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และหลังจากเธอเรียนจบเธอก็ไม่ได้เรียนหนังสือต่ออีกเลยได้แต่เก็บตัวอยู่แต่ในบ้าน เพราะจะไปไหนมาไหนก็ไม่สะดวกสบายเหมือนสมัยก่อนต้องพึ่งพาพี่น้องให้พาไป สมศรีต้องใช้เวลาในการปรับตัวอยู่นานกว่าที่จะมีความรู้สึกคุ้นเคยกับโลกที่มองไม่เห็นนี้ แต่ในความรู้สึกลึกๆของเธอแล้วนั้นเธอยังเป็นกังวลกับอนาคตของตนเองเหมือนกัน เพราะพ่อแม่ก็แก่เฒ่าลงไปทุกวัน พี่น้องของเธอก็เริ่มมีครอบครัวกันไปและต่างต้องมีภาระหน้าที่ของแต่ละคน เธอจึงได้มีความคิดที่จะหางานทำ แต่เนื่องด้วยสมศรีจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น ดังนั้นเธอจึงคิดว่าวุฒิมัธยมศึกษาของเธอเพียงเท่านั้นคงหางานทำงานได้ยาก และไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพของเธอ

สภาพแวดล้อม

สมศรีได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมในตอนนั้นของเธอว่า เธอโชคดีที่มีเพื่อนที่เข้าใจคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด และได้ชักชวนให้สมศรีเข้ามาอาศัยอยู่ที่กรุงเทพฯเพื่อหางานทำ สมศรีได้มาอาศัยอยู่กับเพื่อนที่แฟลตพระประแดง ซึ่งเพื่อนของเธอคนนี้มีส่วนช่วยให้เธอได้มีงานทำ โดยการพาสมศรีไปฝึกอาชีพที่ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง หลังจากที่ได้รับบริการฝึกอาชีพเรียบร้อยแล้ว เธอจึงได้เริ่มออกหางานทำ ในช่วงแรกที่ออกมาหางานทำนั้นเธอมีความรู้สึกท้อถอยกับชีวิตเป็นอย่างมาก เพราะความพิการทางสายตาของเธอนั้นจึงทำให้ไม่มีใครต้องการที่จะรับเธอเข้าทำงาน แต่เธอก็ยังโชคดีที่มีผู้ใจบุญรับเธอเข้าไว้ทำงานในโรงงานทำเฟอร์นิเจอร์หวายเมื่อปี 2530 ซึ่งในขณะนั้นสมศรีได้ค่าแรงวันละ 73 บาท คิดว่าก็ยังดีสำหรับคนที่พิการทางสายตาอย่างตน สมศรีทำงานที่นั่นได้ประมาณ 10 ปี จนกระทั่งปี พ.ศ. 2540 โรงงานที่เธอทำงานอยู่นั้นได้เลิกกิจการเนื่องมาจากขาดทุน เธอจึงได้ย้ายที่อยู่ไปอยู่กับลูกบุญธรรมของเธอที่แถวสุรศักดิ์มนตรี เนื่องมาจากเธอไม่อยากจะมาเป็นภาระกับเพื่อนของเธออีก และอยากจะยืนหยัดได้ด้วยตัวของตัวเอง เมื่อเธอย้ายไปแล้วเธอได้ประกอบอาชีพเล่นดนตรีและร้องเพลงอยู่แถวนั้นได้ประมาณ 4 – 5 ปี จนกระทั่งได้รู้ว่าแถว ถ.จันทร์เกษามีมูลนิธิ

ส่งเสริมอาชีพคนตาบอดอยู่แถวนั้น และที่มูลนิธินี้ยังมีการฝึกอาชีพนวดแผนไทยให้กับคนตาบอดพร้อมมีที่พักให้แก่คนพิการในขณะที่ฝึกด้วย เธอจึงมีความสนใจที่จะไปฝึกอาชีพนวดแผนไทยที่มูลนิธินี้ และสมศรีก็ได้ยึดอาชีพนวดแผนไทยอย่างเดียวนมาจนถึงปัจจุบัน

สภาพความพิการและความถนัดในการทำงาน

สมศรีเริ่มพิการเมื่อตอนที่เธออายุได้ 12 ปี โดยมีสาเหตุมาจากโรคตาแดงและได้รับการรักษาในขั้นต้นแบบไม่ถูกวิธี โดยการซื้อยาหยอดตามาใช้เอง จึงทำให้ตาของเธออักเสบมาก จนกระทั่งครอบครัวของเธอต้องพาเธอไปรักษาที่โรงพยาบาลแถวบ้านของเธอ ซึ่งทางโรงพยาบาลดังกล่าวก็ไม่สามารถรักษาได้ ดังนั้นทางครอบครัวของเธอจึงต้องส่งเธอไปรักษาที่โรงพยาบาลศิริราช แต่เนื่องจากเธอได้เข้ารับการรักษาช้าไป จึงทำให้ไม่สามารถรักษาได้และในที่สุดตาของเธอก็บอด ซึ่งในตอนแรกที่เราารู้ตัวว่าเธอต้องมีสภาพที่พิการทางสายตานั้น เธอก็มีความรู้สึกสับสนและหวาดกลัวว่าเธอจะใช้ชีวิตอยู่ในโลกมืดนี้ได้ต่อไปหรือไม่ อย่างไรก็ตาม เธอได้ยอมรับว่าในตอนนั้นเธอยังมีความรู้สึกเสียใจ และอายเพื่อนของเธอกับสภาพความพิการเช่นนี้ แต่เมื่อเธอได้ใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวและเพื่อนสนิทของเธอที่คอยให้กำลังใจให้เธอมีชีวิตต่อไปในสภาพนี้ให้ได้ด้วยการหางานให้สมศรีทำ จนเธอเกิดความเคยชินและยอมรับสภาพความพิการนี้ได้ในที่สุด

ในตอนแรกนั้นที่สมศรีได้เข้ามาฝึกอาชีพนวดแผนไทยที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนี้ เธอต้องใช้เวลาในการฝึก 2 ปีเช่นเดียวกับคนอื่น โดยในปีแรกนั้นต้องไปฝึกอาชีพอยู่ที่ จ. ฉะเชิงเทรา เพราะที่นั่นเป็นสถานที่ฝึกอาชีพโดยเฉพาะ แต่ที่ ถ.จันทร์เก้านี้เป็นสถานที่ทำงานและฝึกภาคปฏิบัติ เพื่อให้คนตาบอดได้ชั่วโมงการทำงานในการที่จะได้ไปประกาศนียบัตรรับรองการทำงานนวดแผนไทย ช่วงระหว่างที่ฝึกอยู่ที่ จ. ฉะเชิงเทรานี้ก็ไม่มีปัญหาอะไรในการฝึกอาชีพนี้ ทั้งในเรื่องการเรียนและเพื่อนร่วมเรียน ปัจจุบันสมศรีประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและลูกสาวบุญธรรมด้วยการนวดแผนไทยเพียงอย่างเดียว เธอต้องตื่นตั้งแต่ตีห้าครึ่งในช่วงที่ลูกของเธอเปิดเรียน เพื่อเตรียมหาอาหารและส่งลูกเธอไปเรียน แต่เธอก็ไม่ได้ส่งลูกของเธอถึงที่โรงเรียน เพราะเธอคิดว่าลูกของเธอโตพอที่จะไปโรงเรียนเองได้แล้วจึงให้ไปเอง หลังจากที่ลูกของเธอไปเรียนแล้วเธอก็จะกลับไปพักผ่อนต่อจนถึง 8.00 น. เธอก็จะตื่นขึ้นมาเพื่อเตรียมตัวที่จะประกอบอาชีพนวด เพราะที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนี้เริ่มเปิดให้บริการนวดตั้งแต่ 9.00 น. – 20.00 น.

พอถึงช่วงเวลาที่สมศรีว่างจากการให้บริการนวด เนื่องจากที่มูลนิธินี้จะมียุติกรรม
 คิวสำหรับหมอนวด เพื่อความเป็นระเบียบและความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพของผู้พิการ
 ทางสายตา ในช่วงเวลาที่เธอว่างนั้นเธอจะไม่ปล่อยเวลาให้เสียเปล่า เธอจะใช้เวลานั้นไป
 ทำงานบ้านของเธอ เช่น ซักผ้า กวาดบ้าน เป็นต้น เพราะเธอมีความคิดว่างานเหล่านี้ตัว
 เธอเองก็ยังทำไหวไม่ลำบากอะไร แต่ถ้าเป็นงานบ้านที่เสี่ยงกับอันตรายหรือไม่เหมาะที่คนตา
 บอดนั้นจะทำได้ก็จะเป็นหน้าที่ของลูกเธอที่จะกลับมาทำหลังเลิกเรียน เช่น รีดผ้า ต้มน้ำ ถู
 บ้าน เป็นต้น และถ้าเป็นช่วงที่ลูกของเธอปิดเทอม เธอก็จะตื่นสายได้เพราะไม่ต้องส่งลูกไป
 โรงเรียน และในช่วงนี้ทุกครั้งลูกของเธอก็จะหางานพิเศษทำ เช่น แจกใบปลิว เป็นพนักงาน
 เสริฟตามร้านอาหาร เป็นพนักงานฝึกหัดในห้างต่างๆ เป็นต้น เพื่อช่วยค่าใช้จ่ายต่างๆใน
 ครอบครัวและเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในช่วงปิดเทอม สมศรีก็มีความรู้สึกภูมิใจใน
 ตัวลูกสาวบุญธรรมของเธอที่รู้จักทำงานหาเงินเพื่อช่วยเหลือแม่ที่มีสภาพตาพิการเช่นนี้

ดังนั้นรายได้ในแต่ละเดือนของสมศรีนั้นจึงไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับว่าในแต่ละวันนั้น
 จะมีลูกค้ามาใช้บริการนวดแผนไทยมากน้อยเท่าไร หรือจะถึงคิวที่เธอได้นวดหรือยัง บางวันเธอ
 ก็ไม่ได้นวดเลย เนื่องจากที่มูลนิธินี้มีหมอนวดเยอะและลูกค้าก็น้อย จึงทำให้เธอมีรายได้ที่
 ไม่แน่นอนในแต่ละเดือน รวมไปถึงเงินเก็บในแต่ละเดือนของเธอด้วยที่ไม่แน่นอน แต่ในสมัยก่อน
 นั้นเธอยังพอมีเงินเก็บบ้างในแต่ละเดือน เพราะค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนนั้นก็ไม่ได้มากมาย แต่ใน
 ปัจจุบันนี้ทางมูลนิธิได้ขอเพิ่มค่าไฟในอุปกรณ์ไฟฟ้าแต่ละชิ้นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เครื่อง
 เสียงก็เก็บขึ้นจากเดิม 30 บาท / เดือน มาเป็น 200 บาท / เดือน , ตู้เย็นก็เก็บขึ้นจากเดิม 100
 บาท / เดือน มาเป็น 200 บาท / เดือน เป็นต้น โดยที่ทางมูลนิธิได้ให้เหตุผลที่ขึ้นค่าไฟนี้
 เพราะว่าทางมูลนิธิมีค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนที่สูงมาก ในขณะที่รายได้ที่ทางมูลนิธิได้รับในแต่ละ
 เดือนนั้นไม่เพียงพอกับรายจ่ายที่เสียไป รวมทั้งทางมูลนิธิยังมีนโยบายที่ต้องรับผู้พิการทาง
 สายตารุ่นต่อไป ซึ่งเป็นภาระและหน้าที่ที่ทางมูลนิธิต้องรับผิดชอบต่อไป

อย่างไรก็ตามสมศรีก็ยังมีลูกค้าประจำที่ติดใจฝีมือการนวดของเธออยู่เป็นจำนวน
 หนึ่ง และจากการที่สมศรีได้สอบถามความคิดเห็นของลูกค้าเหล่านั้น ต่างก็ให้เหตุผลอย่าง
 เดียวกันว่า “สมศรีเป็นหมอนวดที่มีความชำนาญสูงมาก และมีการกดจุดที่น้ำหนักพอดี” นี้
 เป็นเหตุผลที่ว่าทำไมสมศรีถึงได้มีลูกค้าประจำที่พอใจในการนวดของเธอ และมักจะเรียกใช้
 บริการของสมศรีทุกครั้งที่มาใช้บริการ โดยที่ในอนาคตข้างหน้าสมศรีมีความคิดว่าจะเปิดกิจการ
 นวดแผนโบราณเป็นของตนเอง แต่กำลังเก็บเงินและหาทำเลที่พอจะเป็นกิจการนวดให้เป็นหลัก

แหล่งที่มั่นคง และเธอก็ไม่ได้หวังว่าจะมีใครมาเลี้ยงดูตนเองแม้กระทั่งลูกสาวของเธอเองก็ตาม

สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ

เนื่องจากสุขภาพทั่วไปของสมศรีนั้น เป็นคนที่มีสุขภาพที่แข็งแรงไม่เคยเจ็บป่วยเลยตั้งแต่ผ่าตามา นอกจากนี้แล้วเธอก็ยังเป็นคนที่สุขภาพจิตที่ดีอีกด้วย ไม่คิดมากและไม่สนใจเกี่ยวกับคำพูดของคนทั่วไป หรือแม้แต่จะมีคนมาเรียกเธอว่าคนตาบอดก็ยังไม่รู้สึกเฉยๆ เพราะคิดว่าตนเองเป็นคนตาบอดจริง จึงพยายามต่อสู้ดิ้นรนไปตามการดำเนินชีวิตของตนเองเพื่อความอยู่รอดในสังคม

สมศรีเป็นสมาชิกของสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเธอก็ได้รับสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลเหมือนกับคนอื่นทั่วไป และเธอก็ยังเป็นสมาชิกคนพิการของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย จึงทำให้ได้รับค่าเลี้ยงดูบุตรอีกเดือนละ 1,000 บาท แต่เธอก็ไม่เคยเป็นสมาชิกของชมรมคนพิการต่างๆเลย เพราะเธอเกรงว่าจะเสียค่าสมาชิกและกลัวว่าจะได้ไม่คุ้มกับที่เสียเงินไป ในส่วนของการช่วยเหลือจากกรมประชาสงเคราะห์นั้น นอกจากค่ารักษาพยาบาลแล้วเธอก็ไม่เคยได้รับการช่วยเหลือใดๆ จากกรมประชาสงเคราะห์เลย รวมไปถึงการกู้ยืมเงินมาทำทุนในการประกอบอาชีพในอนาคตด้วย เพราะขั้นตอนการให้กู้ยืมเงินของกรมประชาสงเคราะห์นั้น มีขั้นตอนมากมายในการให้กู้ยืมเงิน และจะต้องมีผู้ค้ำประกันให้ยุ่งยากและไม่มีใครกล้าค้ำประกันให้กับคนตาบอดอย่างพวกตน จึงไม่สามารถที่จะกู้เงินได้

การปรับตัว

ด้วยเหตุที่สมศรีเริ่มพิการตอนที่เธออายุ 12 ปี จึงทำให้ในตอนแรกนั้นเธอยังยอมรับสภาพความพิการนี้ยังไม่ได้ โดยเธอมีความรู้สึกหวาดกลัวและเสียใจกับสถานการณ์ในตอนนั้นของเธอว่าจะดำเนินชีวิตต่อไปอย่างไร ซึ่งในขณะนั้นสมศรีได้ยอมรับว่าเธอยังไม่สามารถปรับตัวกับสภาพความพิการของเธอได้ แต่เนื่องจากเธอได้รับความรัก ความเอาใจใส่ รวมถึงความเข้าใจจากครอบครัวและเพื่อนของเธอ จึงทำให้สมศรีค่อยๆปรับตัวกับการดำเนินชีวิตในสภาพความพิการทางสายตานี้ได้ด้วยตัวเอง จนถึงปัจจุบันนี้เธอสามารถทำงานเลี้ยงตัวเองพร้อมกับลูกบุญธรรมของเธอได้อย่างมีความสุขและสบายตามอัธยาศัยของเธอ

กรณีศึกษาที่ 2 : จักรภพ (นามสมมติ)

จักรภพ ชายตาบอดวัย 48 ปี กำเนิดที่จ. เพชรบูรณ์ เป็นลูกคนที่ 3 ในบรรดาพี่น้องทั้งหมด 6 คน เขาตาบอดแบบเลือนรางทั้ง 2 ข้าง ปัจจุบันเขาอาศัยอยู่ที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดกับภรรยาที่ตาบอดสนิททั้ง 2 ข้าง และเป็นคนจ.เพชรบูรณ์เหมือนกัน แต่ยังไม่มีลูกทั้งคู่นี้เจอกันที่มูลนิธิแห่งนี้ และทำงานหาเลี้ยงปากท้องของตนเองด้วยการประกอบอาชีพนวดแผนไทยเพียงอย่างเดียว

การดำเนินชีวิต

สภาพครอบครัว

จักรภพเกิดในครอบครัวที่ยากจนประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยการปลูกข้าวโพดกับทำนา รวมทั้งเลี้ยงวัวบ้างเล็กน้อย โดยที่พ่อแม่ของจักรภพนั้นได้รับการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น แต่ก็ได้ให้การดูแลเขาเป็นอย่างดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ทั้งตอนที่ยังมองเห็นเป็นปกติและตอนที่ตาพิการ จักรภพพิการตาข้างขวาก่อนตอนอายุประมาณ 23 ปี เนื่องจากป่วยเป็นตาแดงและใช้วิธีการรักษาแบบแผนโบราณก่อน จนกระทั่งตาอักเสบและทำให้ตาบอดเลือนรางทางข้างขวาก่อน แต่ครอบครัวของเขาก็มียมีส่วนช่วยเหลืออย่างมาก ทั้งให้กำลังใจและจิตใจเพื่อไม่ให้เขาคิดมาก ถึงแม้ว่าฐานะทางบ้านจะยากจน แต่ก็ไม่เคยปิดกั้นให้จักรภพต้องอยู่แต่ในบ้าน รวมทั้งครอบครัวของเขายังพยายามส่งเสริมให้เขาได้เรียนหนังสือต่อไปหลังจากที่เขาพิการตาข้างขวาแล้ว เพื่อที่จักรภพจะได้มีความรู้ช่วยเหลือตนเองได้เหมือนคนปกติในอนาคต ปัจจุบันนี้จักรภพแต่งงานแล้วแต่ยังไม่มีลูกด้วยกัน ภรรยาของเขาก็มีสภาพพิการทางสายตาเหมือนกันรู้จักกันตอนที่ฝึกอาชีพนวดแผนไทยที่มูลนิธิฯ นี้ และเขาก็มีความคิดว่เมื่อเขามีครอบครัวแล้วทำให้เขาต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น โดยที่เขาจะปล่อยตัวตามสบายเหมือนเมื่อก่อนไม่ได้ “เพราะเรามีเขามารับผิดชอบด้วยอีกคนที่เราต้องดูแลไปจนแก่เฒ่า”

การศึกษา

ส่วนทางด้านการศึกษา นั้น จักรภพได้มีโอกาสได้เรียนหนังสือถึงแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น เนื่องจากครอบครัวของเขาไม่มีเงินพอที่จะส่งเสียให้จักรภพได้เรียนหนังสือต่อ ประกอบกับที่เขามีน้องอีกหลายคนที่ต้องเรียนหนังสือ และเขาเป็นพี่คนกลางจึงต้องเสียสละออกมาทำงานช่วยพ่อแม่ เพื่อที่จะได้ส่งเสียให้พวกน้องๆ ของเขาได้เรียน

หนังสือต่อ แต่ในขณะนั้นเขายังตาบอดทั้ง 2 ข้าง จนกระทั่งจักรภพอายุ 23 ปี เขาก็ตาบอดแบบเลื่อนรางข้างขวา และพอเขาอายุครบเบญจเพสจักรภพก็มีความคิดที่จะบวชให้กับพ่อแม่ ในขณะที่เขาบวชเรียนอยู่นั้นก็ไม่ได้มีการปรับตัวมากมายอะไร เพราะขณะนั้นเขายังตาบอดแบบเลื่อนรางแค่ข้างเดียว จักรภพได้บวชเรียนอยู่นานจนจบชั้นนักธรรมชั้นโท ในตอนแรกนั้นเขาก็มีความคิดที่จะเรียนต่อถึงชั้นนักธรรมชั้นเอก แต่ด้วยที่ตาซ้ายของเขาเริ่มพรั่มัวเขาจึงมีความคิดที่จะสึกออกมา เพื่อที่จะได้ไม่เป็นภาระกับพระสงฆ์ที่อยู่ร่วมวัดกัน พอสึกออกมาแล้วจักรภพได้ย้ายไปอาศัยอยู่กับพี่สาวที่แถวสำโรง และได้เข้ารับการรักษาดตาข้างซ้ายที่โรงพยาบาลศิริราช จนกระทั่งได้ทราบข่าวจากผู้ป่วยด้วยกันว่ามีมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด ที่สอนเกี่ยวกับการนวดแผนไทยให้กับผู้พิการทางสายตา จักรภพจึงได้ไปสมัครเรียนนวดที่นั่นเพื่อที่จะได้มีอาชีพที่แน่นอนเลี้ยงตัวเอง ขณะที่ฝึกอาชีพนั้นจักรภพต้องปรับตัวเองให้มีความขยันมากกว่าคนอื่นเนื่องมาจากเขาได้เข้ามาเรียนวิธีการจับเส้นที่มีอยู่มากมายและเป็นส่วนหนึ่งของการนวด ตอนที่เขาอายุมากแล้ว ถึงอย่างไรก็ตามนั้นก็ไม่ได้ถือว่าเป็นอุปสรรคแต่อย่างไรต่อการฝึกอาชีพของจักรภพ เพราะได้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างเขากับเพื่อนที่ร่วมฝึกอาชีพด้วยกัน ในระหว่างที่ฝึกอาชีพอยู่นี้ทางมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนี้ ก็ยังเปิดโอกาสให้ผู้ฝึกได้มีโอกาสได้เรียนหนังสือแบบการศึกษาออกโรงเรียนด้วย โดยที่ขณะนี้จักรภพกำลังเรียนกศน. อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถึงแม้ว่าเขาจะมีอายุที่มากแล้วก็ตาม แต่เขาก็ยังคิดว่าการศึกษาที่เราได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นนั้นทำให้คนเรารู้จักวิธีการแก้ไขปัญหาได้กว้างขึ้น

สภาพแวดล้อม

เมื่อก่อนที่จักรภพจะเริ่มพิการทางสายตานั้น เขามีอาการทางตาเพียงแต่ตาแดงเท่านั้น แต่ในขณะนั้นเขาอยู่ที่ต่างจังหวัดและเขายังยากจนไม่มีเงินพอที่จะไปหาหมอที่โรงพยาบาลได้ ปู่ของจักรภพจึงทำการรักษาเขาด้วยวิธีแผนโบราณตามความเชื่อของผู้เฒ่าผู้แก่ โดยการใช้สมุนไพรที่หาได้ตามบ้านมาเป่าใส่ตา จนกระทั่งทำให้ตาของเขาอักเสบมากจนยากที่จะรักษาให้หายได้เมื่อเขาไปรักษาที่โรงพยาบาล ประกอบกับความเจริญทางการแพทย์ยังเข้าไปไม่ถึง จึงทำให้พวกเขาไม่รู้วิธีที่จะปฐมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว และตอนที่จักรภพบวชเป็นพระอยู่นั้น เขายังพิการแค่ตาข้างขวาข้างเดียวแบบเลื่อนราง ประกอบกับที่ยังมีลูกศิษย์วัดคอยช่วยทำงานด้วย จึงทำให้ไม่ต้องมีการปรับตัวในการดำเนินชีวิตมากนัก ต่อมาเมื่อเขาตาบอดแบบเลื่อนรางทั้ง 2 ข้างแล้วนั้น เขาก็สึกออกมาเพราะไม่อยากจะจะเป็นภาระกับพระสงฆ์และลูกศิษย์วัดที่อยู่ร่วมกัน และเมื่อเขาสึกออกมาแล้วก็มาฝึกอาชีพที่มูลนิธิ

ส่งเสริมอาชีพคนตาบอด ในขณะที่เขาได้อยู่ร่วมกับคนตาบอดด้วยกัน จึงทำให้ต้องปรับตัว ในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันบ้างด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

สภาพความพิการและความถนัดในการทำงาน

สาเหตุความพิการของจักรภพเนื่องมาจากเมื่อเขาอายุประมาณ 21 ปี เขาได้ เล่นยิงนกกับเพื่อนๆ แล้วบังเอิญเพื่อนจะยิงสัตว์แต่มาโดนขอบตาด้านบนข้างขวาของจักรภพ จึง ทำให้ตาแดงและได้รับการรักษาแบบแผนโบราณจนทำให้ประสาทตาของเขาเสื่อม และในที่สุด ตาข้างขวาของเขาก็บอดแบบเลื่อนราง ในตอนแรกนั้นจักรภพมีความรู้สึกเสียใจเหมือนกัน เพราะตอนนั้นเขาก็ยังเป็นวัยรุ่นอยู่ แต่ก็ไม่มีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเขามากนัก เนื่องจากเขายังมีตาข้างซ้ายในการช่วยมองเห็น ดังนั้นจักรภพจึงมีความรู้สึกแค้นใจที่มองเห็น ได้ชัดแค่ตาเพียงข้างเดียวเท่านั้น ต่อมาอีกไม่นานตาข้างซ้ายของจักรภพก็เริ่มพิการ สาเหตุมา จากการติดเชื้อราที่ตาประกอบกับประสาทตาเสื่อมด้วยจึงทำให้ตาบอดแบบเลื่อนรางทั้ง 2 ข้าง จนกระทั่งเมื่อตาของจักรภพเริ่มพิการทั้ง 2 ข้างแล้ว จึงทำให้เขาต้องมีการเรียนรู้ในการที่จะ ดำเนินชีวิตในสภาพความพิการนี้ให้ได้ เช่น เวลาเดิน , เวลาข้ามถนน ก็ต้องมีความระมัดระวังให้ มากขึ้นกว่าปกติ เพราะเวลาที่คนตาบอดเดินทางไปที่ต่างๆต้องมีไม้เท้าติดตัวไปด้วย หรือถ้าไม่มี ไม้เท้าติดตัวไปด้วยก็ต้องค่อยๆเดินเพื่อไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ แต่ในกรณีของจักรภพนั้นมีความ พิการทางสายตาแบบเลื่อนรางเท่านั้น จึงทำให้เขายังเดินทางไปได้สะดวกสบายกว่าคนตา บอดสนิททั้ง 2 ข้าง ดังนั้นจักรภพจึงเป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือผู้พิการทางสายตาที่อยู่ร่วมกันในมูลนิธิ ส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนี้อยู่เสมอ และเขาก็เต็มใจที่จะช่วยเหลือเพื่อนๆเหล่านั้นด้วย เพราะ เขาเข้าใจความรู้สึกของพวกเขาด้วยกันดีว่ามีความยากลำบากในการเดินทางเพียงใด “ถ้าเรามี กำลังที่จะช่วยพวกเขาได้ก็ช่วยเหลือกันไป เพราะถ้าเราไม่ช่วยเหลือกันแล้วใครจะมาช่วยเหลือ พวกเรากันเอง ไม่มีใครที่จะมาเข้าใจคนตาบอดได้ดีเท่ากับคนที่ตาบอดเหมือนกัน”

ส่วนทางด้านการทำงานประกอบอาชีพนั้น ปัจจุบันจักรภพได้ทำอาชีพนวดแผนไทย เพียงอย่างเดียวเหมือนกับเพื่อนพิการทางสายตาที่อยู่ในมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดเดียวกันนี้ เพราะทางมูลนิธิฯนี้ไม่อนุญาตให้สมาชิกประกอบอาชีพอย่างอื่นร่วมกับอาชีพนวดนี้ด้วย โดยที่ ทางมูลนิธิฯได้ให้เหตุผลว่าถ้าให้โอกาสสมาชิกได้ทำอาชีพอื่นร่วมด้วยนั้น อาจจะทำให้สมาชิก ประกอบอาชีพนวดแผนไทยนี้อย่างไม่เต็มที่และอาจจะทำให้เสียงานได้ และถ้ามีสมาชิกคนใดที่ อยากรจะประกอบอาชีพอื่นร่วมกับอาชีพนวดแผนไทยนี้ด้วยนั้น ก็ต้องออกจากมูลนิธิส่งเสริมอาชีพ คนตาบอดนี้เลย ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยกับเหตุผลดังกล่าวนี้ของมูลนิธิฯด้วย เพราะ

จักรภพก็มีความคิดว่าถ้าต้องออกจากมูลนิธิแล้วก็ต้องไปหาที่อยู่ใหม่ ซึ่งจะทำให้เสียค่าใช้จ่าย ในแต่เดือนที่มากขึ้นกว่าเดิมและทำให้อาจจะไม่มีเงินเก็บหรือมีหนี้สินเพิ่มขึ้นด้วย ส่วนปัญหา ในช่วงระหว่างการฝึกอาชีพของจักรภพนั้นก็เหมือนคนพิการทั่วไป เพราะเขาไม่เคยเรียนนวด มาก่อนจึงต้องใช้เวลาในการปรับตัวค่อนข้างมาก ปัญหาส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ มือที่ไม่ถูกต้อง จนทำให้จักรภพมักจะปวดข้อมือหลังจากที่ได้รับการฝึกในแต่ละวัน และ ยังมีปัญหาในเรื่องที่ยังไม่ชำนาญเรื่องการจับเส้นในการนวด ซึ่งอาจจะทำให้จับเส้นผิดให้กับ ลูกค้าได้ แต่เมื่อจักรภพมีความชำนาญในการฝึกอาชีพนวดแล้ว จึงทำให้เขามีความเชื่อมั่นใน การที่จะประกอบอาชีพนวดแผนไทยนี้เพิ่มมากขึ้น และเมื่อมีความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพนี้ ก็ทำให้มีลูกค้าประจำที่ติดใจในฝีมือการนวดของเขาเพิ่มขึ้นก็ทำให้เริ่มมีรายได้มากขึ้นด้วย ใน แต่ละวันที่จักรภพทำงานนั้นในช่วงเช้าๆมักจะไม่ค่อยมีลูกค้า ส่วนใหญ่แล้วมักจะมีลูกค้าในช่วง บ่ายเยอะมากกว่า อาจจะเนื่องมาจากที่ตั้งของมูลนิธินี้อยู่ที่ใจกลางเมืองเป็นที่ที่มีการจราจร คับคั่ง ยากต่อการที่จะเดินทางมาในตอนเช้าได้จึงทำให้มีลูกค้าในช่วงบ่ายมากกว่า ในตอน แรกนั้นจักรภพก็ไม่ได้คิดที่จะทำอาชีพนวดแผนไทยนี้ แต่ด้วยที่ไม่มีโอกาสที่จะทำอาชีพอื่นได้ หรือสภาพความพิการที่เป็นอุปสรรค ประกอบกับที่อายุของเขาเองก็มากแล้ว จึงต้องยึดอาชีพนี้ เป็นอาชีพหลักไว้ก่อน ในความเป็นจริงแล้วจักรภพก็เคยคิดที่จะทำอาชีพอื่นร่วมด้วยและก็เคย เรียนการฝึกอาชีพอื่นร่วมด้วย แต่สมองของเขาไม่ไปแล้วจึงไม่ได้ฝึกต่อ และเมื่อเขาได้รับการฝึก อาชีพนวดแล้ว จักรภพก็คิดว่าการฝึกอาชีพนี้มีประโยชน์ในทางด้านที่ได้ช่วยเหลือคนที่มีความ รู้สึกปวดเมื่อย แต่อาชีพนี้ก็มิใช่เสียด้วยเหมือนกันเพราะถ้าเกิดหมอนวดจับเส้นให้ลูกค้าผิดนั้น ก็อาจจะอันตรายต่อลูกค้าที่มานวดได้

สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ

เนื่องจากจักรภพได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย เขาจึงได้สิทธิในด้านค่ารักษาพยาบาลเช่นเดียวกันกับผู้พิการทางสายตาคคนอื่นๆ โดยที่เขาจะ ได้รับค่ารักษาพยาบาลปีละ 2,000 บาทเท่านั้น นอกจากนี้แล้วเขาก็ไม่ได้รับสิทธิอะไรเพิ่มอีก เลยเพราะเขาไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกที่อื่นร่วมด้วย แต่เมื่อจักรภพได้เข้ารับการฝึกอาชีพที่มูลนิธิ ส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนี้แล้ว เขาจึงได้รับสิทธิเช่าห้องพร้อมกับได้รับสิทธิประกอบอาชีพที่มูลนิธิ ขันี้ โดยที่ผู้พิการทางสายตาทุกคนที่ได้เข้ารับการฝึกอาชีพนวดที่มูลนิธินี้จบแล้ว จะได้ รับโอกาสที่จะประกอบอาชีพนวดที่นี้ และจะได้รับค่าตอบแทนเป็นจำนวนเงินครึ่งหนึ่งจากจำนวนเงิน เต็มที่ทางมูลนิธิกำหนดเป็นค่าบริการ

ส่วนทางด้านสวัสดิการนั้น จักรภพคิดว่าในปัจจุบันนี้ทั้งทางภาครัฐและเอกชน ยังมีให้แก่คนตาบอดน้อยเกินไป ไม่ว่าจะทางด้านการศึกษา , ความเป็นอยู่ รวมถึงด้านค่ารักษาพยาบาลที่ควรจะมีเพิ่มให้แก่คนพิการทั้งหมด เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนพิการ

การปรับตัว

ในด้านการปรับตัวนั้น จักรภพได้ให้เหตุผลว่า เนื่องจากเขาต้องมามีสภาพความพิการทางสายตาในตอนที่เขาอยู่ในวัยหนุ่ม จึงทำให้เขามีความรู้สึกละอายใจกับสภาพความพิการนี้บ้าง แต่เพราะเขาเริ่มพิการที่ตาข้างขวาเพียงข้างเดียวก่อน รวมถึงเป็นความพิการทางสายตาแบบเลือนรางเท่านั้น จักรภพจึงใช้เวลาในการปรับตัวดำเนินชีวิตของตัวเองแบบค่อยเป็นค่อยไปและไม่ลำบากมากนัก ประกอบกับที่เขาได้รับกำลังใจและใจจากครอบครัวเป็นอย่างดี จึงทำให้เขาไม่คิดมากอะไรกับสภาพความพิการเช่นนี้ และถึงแม้ว่าต่อมาอีกไม่นานตาข้างซ้ายของเขาก็เริ่มพิการ สาเหตุมาจากการติดเชื้อราที่ตาประกอบกับประสาทตาเสื่อมด้วย จึงทำให้ตาของจักรภพต้องบอดแบบเลือนรางทั้ง 2 ข้าง ซึ่งในตอนนั้นเขาก็มีความรู้สึกเสียใจและต้องปรับตัวในการดำเนินชีวิตในสภาพความพิการนี้บ้างเล็กน้อย ด้วยเหตุผลที่ว่าในขณะนั้นเขากำลังอยู่ในสมณเพศ จึงทำให้จิตใจของเขาสงบและไม่คิดมากกับสภาพที่เขาเป็นอยู่นี้ ประกอบกับสภาพความพิการของเขานี้เป็นแบบเลือนราง พอที่จะเดินทางไปต่างๆได้ในระยะใกล้ๆได้อย่างไม่ลำบาก ดังนั้นจักรภพจึงไม่ต้องปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเขามากนัก

กรณีศึกษาที่ 3 : เจนจิรา (นามสมมติ)

เจนจิรา เป็นสาวสวย แต่งงานแล้ว อายุ 30 ปี พิการทางสายตาทั้ง 2 ข้างมาตั้งแต่เกิด ภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดสุรินทร์ เธอเกิดมาในครอบครัวที่ยากจน ประกอบอาชีพเกษตรกร เจนจิราเป็นลูกคนที่ 3 ของครอบครัว ในบรรดาพี่น้องทั้งหมด 4 คน ผู้หญิง 2 คน ผู้ชาย 2 คน โดยที่พี่น้องทั้งหมดของเธอมีสายตาที่ปกติกันทุกคน ยกเว้นเธอเพียงคนเดียวเท่านั้น

การดำเนินชีวิต

สภาพครอบครัว

เจนจิราเกิดมาในครอบครัวที่ยากจน พ่อแม่ของเธอประกอบอาชีพทำนา อยู่ในจังหวัดสุรินทร์ จึงไม่ค่อยมีเวลาที่ดูแลเธอ ดังนั้นเจนจิราจึงต้องเรียนรู้ที่จะพึ่งพา

ตัวเองในการดำเนินชีวิตแต่ละวัน เจนจิราไม่ได้เรียนหนังสือมาตั้งแต่เด็ก เนื่องจากไม่มีโรงเรียนไหนในหมู่บ้านที่เธออาศัยอยู่หรือแม้แต่บริเวณใกล้เคียงนั้นที่รับเธอเข้าเรียน เพราะเธอมีสภาพที่พิการทางสายตา และครอบครัวในวัยเด็กของเธอที่อยู่ในชนบทห่างไกลความเจริญ ถึงอย่างไรก็ตามพ่อแม่ของเจนจิรานั้นก็ได้พยายามที่จะส่งเธอให้ได้เรียนหนังสือที่โรงเรียนสอนคนตาบอดที่กรุงเทพฯ เพื่อที่เธอจะได้มีความรู้เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต โดยมีป่าของเธอคอยช่วยเหลือดูแลเธอเป็นอย่างดี จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้เธอได้แต่งงาน มีครอบครัวแล้วนั้น ทำให้เธอคิดว่ามีอีกคนหนึ่งที่เคยช่วยดูแลซึ่งกันและกันแทนป่าของเธอที่แก่ชรามากแล้ว

การศึกษา

เมื่อสมัยก่อนตอนที่เจนจิราอายุ 9 ขวบ เธอเห็นเพื่อนๆ ของเธอได้ไปเรียนหนังสือ เธอก็มีความคิดที่อยากจะเรียนหนังสือเหมือนกับเพื่อนๆ ของเธอบ้าง พ่อแม่ของเจนจิราจึงไปขอร้องทางโรงเรียนต่างๆ แถวบ้าน เพื่อจะได้ส่งเธอได้เรียนหนังสือเหมือนเด็กนักเรียนปกติทั่วไป แต่ทางโรงเรียนต่างๆ เหล่านั้นไม่ยอมรับให้ผู้พิการทางสายตาได้เรียนหนังสือ โดยที่โรงเรียนทุกแห่งนั้นจะให้เหตุผลเดียวกันนี้ว่า “เป็นโรงเรียนสอนคนตาดีเท่านั้น คนตาบอดจะเรียนได้อย่างไร” บางแห่งก็อ้างว่าโรงเรียนไม่มีครูสอนคนตาบอด จึงไม่รู้ว่าจะทำการเรียนการสอนให้แก่ผู้พิการได้อย่างไร ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เองจึงทำให้เจนจิราไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือเหมือนกับเด็กสายตาทปกติทั่วไป ดังนั้นพ่อแม่ของเธอจึงต้องส่งเธอไปเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดโดยเฉพาะ และป่าของเธอก็ได้แนะนำให้ส่งเธอมาเรียนหนังสือที่โรงเรียนสอนคนตาบอดที่กรุงเทพฯ โดยที่ป่าของเธอจะเป็นคนคอยช่วยเหลือดูแลเธอเองเมื่อเธอเข้ามาเรียนหนังสือในกรุงเทพฯ จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เจนจิรามีโอกาสได้เรียนหนังสือเหมือนคนปกติทั่วไป เมื่อเจนจิราได้เข้ามาสมัครเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดในกรุงเทพฯ แล้วนั้น ทางโรงเรียนก็ขอให้ทางผู้ปกครองช่วยร่วมบริจาค เทอมละ 500 บาท แต่ถ้าทางผู้ปกครองคนใดไม่มีก็ไม่เป็นไร เพราะทางโรงเรียนเองได้ให้สาเหตุของการเก็บค่าบริจาค่นี้ว่า “ถือว่าเป็นค่าบำรุงโรงเรียน และค่าอาหารให้กับนักเรียน” เจนจิราได้เล่าต่อว่า บางเทอมพ่อกับแม่ของเธอก็ร่วมบริจาคให้โรงเรียนด้วย แต่บางเทอมที่ไม่มีเงินก็ไม่ได้บริจาค และเมื่อเจนจิราได้เข้าเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดตามที่ได้ตั้งใจไว้แล้วนั้น จึงทำให้เธอสามารถที่จะอ่านเขียนหนังสือเบรลล์ได้เหมือนคนตาบอดทั่วไป

และเมื่อเธอเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว ทางโรงเรียนก็ได้ให้ทางนักเรียนเลือกว่าจะเรียนต่อสายสามัญหรือสายอาชีพต่อไป เจนจิราจึงเลือกที่จะเรียนต่อทางด้านสายอาชีพ เพราะเธอมีความคิดว่าการศึกษาด้านสายอาชีพนี้จะใช้เวลาน้อยกว่าการศึกษาด้านสายสามัญ ประกอบกับจะทำให้มีอาชีพที่เป็นหลักแหล่งได้เร็วกว่าสายสามัญที่ปัจจุบันมีผู้ที่จบได้รับปริญญามากมาย แต่ส่วนใหญ่จะหางานทำไม่ได้ เมื่อเปรียบเทียบกับคนที่เรียนจบทางด้านสายอาชีพจะหางานได้เร็วกว่าและง่ายกว่า อีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เจนจิรามีความคิดที่จะเรียนต่อสายอาชีพ นั่นคือเพื่อที่จะได้แบ่งเบาภาระให้กับพ่อแม่ของเขา ในขณะที่นั้นอาจารย์ของเธอก็ได้แนะนำให้เธอมาฝึกอาชีพที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดที่นี่ เธอจึงสนใจและมาสมัครฝึกอาชีพหมวดที่นี้ ประกอบกับมูลนิธินี้ก็เปิดโอกาสให้สมาชิกได้เรียนหนังสือกับการศึกษานอกโรงเรียนไปพร้อมกันกับการฝึกอาชีพหมวดแผนไทยไปด้วยกัน เธอจึงได้เรียนการศึกษานอกโรงเรียนไปพร้อมการฝึกอาชีพดังกล่าวด้วย โดยที่ขณะนี้เธอเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้ว แต่เธอก็ยังไม่คิดที่จะเรียนต่อในชั้นมหาวิทยาลัยในตอนี้ เพราะการเรียนต่อนั้นทำให้เธอต้องใช้จ่ายเงินมาก และตอนนี้ตัวเธอเองก็มีครอบครัวแล้ว จึงทำให้เธอต้องวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างดีที่สุดเพื่ออนาคตของครอบครัวเธอ ถึงอย่างไรก็ตามเธอก็ยังเชื่อว่าการศึกษามีส่วนช่วยให้คนเรามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ เพราะเราสามารถนำความรู้ที่มีอยู่นี้ในการประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้

สภาพแวดล้อม

ตั้งแต่ที่เจนจิราเกิดมาในสภาพที่พิการทางสายตานั้น เธอก็ได้รับการดูแลและเวทนาสงสารจากเพื่อนบ้านใกล้เคียงของเธอว่า “นี่คงเป็นเวรกรรมของครอบครัวเธอที่ต้องมาเลี้ยงดูคนพิการอย่างนี้” ในขณะที่บางคนก็ให้ความคิดเห็นว่า “ตาบอดอย่างนี้จะทำงานทำการอะไรได้” เมื่อเจนจิราได้ยินเช่นนั้นก็ทำให้เธอรู้สึกเสียใจและน้อยใจมากที่ต้องเกิดมาในสภาพเช่นนี้ จนทำให้ไม่มีกำลังใจที่จะต่อสู้ในการดำเนินชีวิตต่อไป แต่เธอยังโชคดีที่เธอมีครอบครัวที่อบอุ่น และเป็นกำลังใจให้เธอต่อสู้กับชีวิตต่อไปแม้ว่าร่างกายจะพิการ จนกระทั่งเมื่อเธอได้เข้ามาเรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอดที่กรุงเทพฯ แล้ว จึงทำให้เธอคิดว่าไม่ได้มีเธอตาบอดอยู่คนเดียว ยังมีคนอื่นอีกหลายคนที่มีสภาพเหมือนเธอ และเมื่อเธอได้มาฝึกอาชีพหมวดที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนี้ พวกเพื่อนที่พิการทางสายตาเหมือนกันที่ร่วมฝึกอาชีพหมวดแผนไทยกับเธอก็มีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี เพราะมีสภาพที่พิการทางสายตาเหมือนกันจึงมีความรู้สึกคล้ายกันและเห็นใจซึ่งกันและกัน

สภาพความพิการและความถนัดในการทำงาน

จากคำบอกเล่าของเจนจิรา เธอได้เล่าให้ฟังว่าเธอพิการทางสายตามาตั้งแต่เกิด ในช่วงแรกนั้นที่ตัวเองต้องตาบอดเพียงคนเดียวในบ้านนั้น เธอก็มีความรู้สึกน้อยใจและเสียใจบ้าง เนื่องจากในขณะนั้นเธอมีความคิดว่าตนเองเป็นคนตาบอดคนเดียวในโลก “มีเราเพียงคนเดียวเท่านั้นที่มองไม่เห็น” บางครั้งเธอก็มีความคิดว่าตัวเองเป็นส่วนเกินของครอบครัว ดังนั้นในวัยเด็กของเจนจิราจึงค่อนข้างที่จะเป็นคนคิดมาก และเมื่อมีใครมาพูดล้อเธอว่าเป็นคนตาบอด เป็นเด็กพิการ เธอจึงไม่ยอมออกไปไหนห่างไกลจากบ้าน เจนจิราเป็นคนที่ค่อนข้างเก็บตัวอยู่แต่ในบ้าน แต่พอได้มารู้จักและได้พบกับผู้ที่พิการทางสายตาเหมือนกันกับตนก็ทำให้เริ่มทำใจได้ และเริ่มรู้สึกที่ดีขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ก็ถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาไปแล้วสำหรับเธอ ถึงอย่างไรก็ตามแม้ว่าเธอจะมีสภาพที่พิการ แต่เธอก็ยังช่วยเหลืองานบ้านเล็กๆน้อยๆเท่าที่เธอพอจะทำได้ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของครอบครัวได้บ้าง จนกระทั่งเมื่อเธอเรียนหนังสือจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่โรงเรียนสอนคนตาบอดที่กรุงเทพฯ เธอก็มีความคิดที่จะทำงานทุกอย่างเท่าที่ทำได้ เธอเล่าให้ฟังถึงชีวิตที่ไม่ค่อยมีทางเลือกว่า “อะไรที่ทำแล้วได้เงินก็จะทำทุกอย่าง ไม่งั้นก็ไม่จะมีกิน พ่อแม่ก็ลำบากจึงต้องช่วยกัน” ด้วยเหตุนี้เธอจึงต้องมีความคิดว่าสภาพความพิการของเธอนั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานใดๆ เพื่อที่จะได้มีกำลังใจในการทำงานต่อไป

ปัจจุบันนี้เจนจิราประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองด้วยการนวดแผนไทยเพียงอย่างเดียว เหมือนกับผู้พิการทางสายตาที่เป็นสมาชิกในมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด และถ้าใครอยากทำอาชีพอื่นร่วมด้วยก็ต้องออกจากมูลนิธินี้ทันที เพราะถือว่าเป็นกฎของทางมูลนิธิแห่งนี้ และการประกอบอาชีพของเจนจิราในแต่ละวันนั้น ก็ค่อนข้างเหมือนกับเพื่อนที่พิการทางสายตาแห่งนี้นี่ทำกัน โดยที่ทุกคนต้องทำงานตั้งแต่ 9.00 น. – 20.00 น. พร้อมกับมีบัตรคิวของแต่ละคน เพื่อความยุติธรรมของเพื่อนร่วมงานทุกคน ส่วนในช่วงที่เจนจิราฝึกอาชีพนวดแผนไทยอยู่นั้น เธอก็ประสบปัญหาเพียงเล็กน้อยในระหว่างที่ฝึก โดยที่เธอมีปัญหาทางด้านที่เธอยังไม่ชินกับอาชีพดังกล่าวเพียงเท่านั้น แต่เมื่อเธอได้เข้ารับการฝึกนวดแผนไทยแล้ว จึงทำให้เธอมีความเชี่ยวชาญหรือชำนาญในการนวดมากยิ่งขึ้น และทำให้มีลูกค้าที่ติดใจในฝีมือของเธออยู่บ้างจำนวนหนึ่ง จนกระทั่งทำให้เธอมีรายได้ต่อเดือนประมาณเดือนละ 4,000 – 5,000 บาท และพอที่จะทำให้เจนจิราและสามีของเธอมีเงินเก็บเป็นจำนวนหนึ่งในแต่ละปี ดังนั้นเธอและสามีจึงมีความคิดร่วมกันว่า “ถ้ามีเงินพอที่จะเปิดร้านนวดเป็นของตัวเอง ก็คงจะดี” โดยที่ในตอนนี้อะและสามีกำลังมองหาทำเลดีๆอยู่ ถ้าหาได้เธอและสามีก็จะย้ายออกไปตั้งหลักแหล่งเป็นของ

ตัวเอง เพื่ออนาคตของครอบครัวที่มั่นคง แต่เธอก็ยังคงมีรายจ่ายที่เสียไปในแต่ละเดือนเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นค่าห้องและค่าไฟของเครื่องใช้ไฟฟ้าแต่ละอย่างที่เราซื้ออยู่ในมูลนิธินี้ ซึ่งเมื่อก่อนนั้นทางมูลนิธิจะเก็บค่าใช้จ่ายเหล่านั้นในจำนวนเงินที่ไม่สูงนัก แต่ในปัจจุบันนี้ทางมูลนิธิได้ประชุมกันและได้ลงมติว่าควรเพิ่มค่าไฟให้สูงขึ้น เพื่อที่สมาชิกจะได้ใช้ไฟฟ้ากันอย่างประหยัดหน่อย ถึงอย่างไรก็ตามเจนจิราก็ยังคิดว่าค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้ยังพอรับได้

เมื่อเจนจิราได้ถูกถามถึงจุดดีและจุดบกพร่องของมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดแห่งนี้ว่ามีอะไรบ้าง เจนจิราก็ได้ให้เหตุผลในด้านจุดดีของมูลนิธินี้ว่า “ทำให้คนตาบอดมีงานทำ” ส่วนทางด้านจุดบกพร่องของทางมูลนิธินี้เธอก็ได้ให้ความเห็นว่า “ทางมูลนิธิได้ขึ้นค่าไฟสูงไปหน่อยและมีอาชีพที่ฝึกให้กับผู้พิการเลือกน้อยไปหน่อย น่าจะมีอาชีพอย่างอื่นเพิ่มเติมที่คนตาบอดสามารถทำได้อีกมากมาย”

สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ

ในอดีตนั้นเมื่อเจนจิราได้เข้ามาเรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอดในกรุงเทพฯ นั้น ทำให้เธอคิดว่าในตอนนั้นเธอได้รับสิทธิที่จะเรียนฟรีได้ ถ้าเธอไม่มีเงินพอในการที่จะจ่ายค่าบำรุงโรงเรียน ประกอบกับที่โรงเรียนนี้มีที่พักให้กับนักเรียนด้วย เหมือนเป็นโรงเรียนประจำ จึงทำให้เธอรู้สึกว่าเป็นสิทธิอย่างแรกที่ได้รับจากทางสังคม แต่เธอก็คิดว่าน่าจะมีการกระจายโรงเรียนสอนคนตาบอดไปยังต่างจังหวัดที่ยากจน ไม่สามารถส่งลูกหลานที่พิการนั้นมาเรียนที่กรุงเทพฯ นี้ได้ ดังเช่นที่เธอเกือบจะไม่ได้เรียนหนังสือเหมือนกับคนปกติทั่วไป เพราะไม่ทราบถึงสิทธิดังกล่าวว่ามีอยู่ให้กับคนพิการ ถ้าเธอไม่ได้คำแนะนำจากป้าของเธอ

ส่วนทางด้านสวัสดิการที่เจนจิราได้รับนั้น ส่วนใหญ่จะมาจากสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย ซึ่งเธอก็จะได้รับเป็นค่ารักษาพยาบาลในแต่ละปีเท่านั้น เธอยังบ่นให้ฟังว่า “พอโทรไปถามกับทางสมาคมฯ ก็บอกว่ายังไม่มียิบ หรือกว่าจะได้รับก็รอนาน” ในส่วนสวัสดิการของรัฐนั้น เจนจิราได้ขึ้นทะเบียนคนพิการไว้เรียบร้อยแล้ว เธอจึงมีบัตรรับรองสิทธิเหมือนกับคนพิการทั่วไปเท่านั้น ซึ่งเธอก็คิดว่าสิทธิที่มีให้แก่คนพิการในปัจจุบันนี้มีอยู่น้อยมาก และเจนจิรายังได้กล่าวถึงความสะดวกสบายทางด้านสาธารณะ ในเรื่องการเดินทางไปต่างๆก็ยังมีบริการที่ไม่เหมาะสมสำหรับผู้พิการทางสายตาอย่างพวกเรา เช่น ปัจจุบันนี้ที่เธอรู้มานั้นมีเพียงรถประจำทางสาย 12 เพียงสายเดียวเท่านั้น ที่จะคอยบอกให้คนตาบอดทราบว่าถึงที่ไหนแล้ว ในขณะที่รถประจำทางสายอื่นไม่มี รวมไปถึงสะพานลอยต่างๆในกรุงเทพฯ ที่ชอบทวบั้งและทำใหม่ ซึ่ง

ทำให้เกิดอุบัติเหตุกับผู้พิการเป็นจำนวนมาก “ไม่รู้ว่ามีงบมากหรือไง น่าจะเอางบตรงจุดนี้มาให้แก่คนพิการยังจะดีเสียกว่า”

การปรับตัว

ถึงแม้ว่าเจนจิราจะมีสภาพความพิการมาตั้งแต่กำเนิด แต่เธอก็ยังมีความรู้สึกน้อยใจและเสียใจบ้าง เนื่องจากเธอได้ทราบว่าเธอเป็นคนพิการเพียงคนเดียวในครอบครัวของเธอ และทำให้เธอมีความคิดว่าเธอเป็นคนพิการคนเดียวในโลกด้วย ซึ่งต่อมาไม่นานเจนจิราก็ได้รู้ว่าเธอไม่ได้พิการคนเดียวในโลกเมื่อเธอได้เข้ามาเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดในกรุงเทพฯ และเมื่อเธอได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในการดำเนินชีวิตสำหรับผู้พิการทางสายตากรณีจากโรงเรียนแล้วนั้น จึงทำให้เจนจิราสามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตตามสภาพความพิการนี้ได้จนถึงปัจจุบัน

กรณีศึกษาที่ 4 : เกียรติศักดิ์ (นามสมมติ)

เกียรติศักดิ์ พิการทางสายตาทั้งสองข้างมาตั้งแต่กำเนิด เป็นเด็กหนุ่มที่พูดจาให้สัมภาษณ์อย่างมีหลักการและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น อายุขณะนี้ให้สัมภาษณ์นี้ 25 ปี เขาเป็นคนจังหวัดศรีสะเกษ พ่อแม่ของเกียรติศักดิ์สายตาดีทั้งคู่ และมีลูกทั้งหมด 7 คน เกียรติศักดิ์เป็นลูกคนที่ 4 ปัจจุบันนี้เขาประกอบอาชีพพรวนดินไทยอยู่ที่เดียวกับแฟนสาวของเขา

การดำเนินชีวิต

สภาพครอบครัว

เกียรติศักดิ์ เกิดมาในครอบครัวที่ประกอบอาชีพทำไร่ทำนา มีฐานะยากจน ประกอบกับมีพี่น้องหลายคน จึงทำให้พ่อแม่ของเขาไม่มีเวลาที่จะดูแลอย่างใกล้ชิด ดังนั้นเขาจึงต้องพึ่งพาตัวเองเป็นส่วนใหญ่ ถึงแม้ว่าตัวเองจะมีสภาพพิการมาตั้งแต่เกิดก็ตาม แต่เขาก็ยอมรับสภาพที่เป็นอยู่แบบนี้ได้ ส่วนทางด้านงานบ้านนั้นเกียรติศักดิ์ก็จะคอยช่วยเหลือครอบครัวทำงานบ้านแทบทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ แต่ส่วนใหญ่แล้วพ่อแม่ของเขาจะไม่ต้องการให้เขาทำอะไรมากนัก เนื่องจากเห็นว่า他是เด็กตาบอดทำอะไรก็ได้ไม่มาก ไม่คล่องแคล่วทันอกทันใจเหมือนพี่น้องคนอื่น บางครั้งแม่ของเกียรติศักดิ์ก็บ่นว่า “เลี้ยงไปวันๆเท่านั้น ไม่รู้ว่าถ้าตัวเองตายไป ใครจะช่วยดูแลมันต่อ” อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าเกียรติศักดิ์จะตาบอดสนิททั้งสอง

ข้าง พ่อแม่ของเขาก็ยังไม่ปิดกั้นให้เขาอาศัยอยู่แต่ในบ้าน แต่เปิดโอกาสให้เขาได้เรียนหนังสือ เหมือนกับเด็กปกติทั่วไป และถือว่าเป็นโชคดีของเขาที่โรงเรียนในหมู่บ้านที่เขาอยู่รับเกียรติศักดิ์ เข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ ส่วนเหตุผลที่พ่อแม่ของเกียรติศักดิ์ได้พาเขาไปเรียนหนังสือร่วมกับ คนปกติ นั้น เพราะว่าพ่อแม่ของเขาอยากให้เขามีความรู้พอที่จะหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัวที่จะ มีในอนาคตได้ รวมถึงอยากให้เขาได้พบปะกับเพื่อนฝูงคนอื่นๆด้วย ไม่ปิดกั้นตัวเองอยู่แต่ในโลก มีด แม้กระทั่งตอนที่เขาย้ายเข้ามาเรียนต่อที่กรุงเทพฯ เนื่องจากได้รับทุนการศึกษานั้น เกียรติ ศักดิ์ก็ได้มาอาศัยอยู่กับพี่สาวของเขาที่กรุงเทพฯ พี่สาวของเขาก็ช่วยเหลือดูแลใกล้ชิดเป็นอย่างดี และเมื่อเขาได้แต่งงานมีครอบครัวในอนาคตนั้น เขาก็คิดว่า “ครอบครัวมีผลต่อการปรับตัวในการ ดำเนินชีวิต จากที่เคยตั้งอยู่คนเดียว แล้วต่อมาก็มีอีกคนมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน เราก็ต้องเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน ต้องมีการปรับตัวเข้าหากัน”

การศึกษา

จากการสัมภาษณ์เกียรติศักดิ์เกี่ยวกับทางด้านการศึกษาของเขา เขาได้ ให้รายละเอียดว่า ในด้านการศึกษาที่เขาคิดว่าทราบดีมาจากคำบอกเล่าของเพื่อนๆที่อาศัยอยู่ ที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดด้วยกันนี้ เขาถือว่าโชคดีกว่าคนอื่นๆที่มีสภาพความพิการทาง สายตาและอยู่ต่างจังหวัดที่ห่างไกลความเจริญเหมือนกัน แต่ได้เรียนหนังสือร่วมกับนักเรียนที่มี สภาพร่างกายที่ปกติ ถึงแม้ว่าเกียรติศักดิ์จะเกิดมาจากครอบครัวที่ยากจน และอาศัยอยู่ที่ ต่างจังหวัดที่ห่างไกลความเจริญ เพราะสถานที่ดังกล่าวนั้นโรงเรียนส่วนใหญ่จะไม่รับเด็กที่มี สภาพพิการเข้าเรียนร่วมด้วย โดยที่โรงเรียนเหล่านั้นจะให้เหตุผลที่คล้ายๆกันว่า “ไม่รู้ว่าจะสอน นักเรียนตาบอดอย่างไรให้เข้าใจ” ประกอบกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนสำหรับคนพิการก็ ไม่มี ถึงอย่างไรก็ตามก็ยังมีโรงเรียนรับเขาเข้าเรียนหนังสือร่วมกับเด็กปกติ ในระหว่างที่ เกียรติศักดิ์เข้าเรียนหนังสือที่จังหวัดศรีสะเกษบ้านเกิดของเขานั้น เขาได้เล่าว่า “ไม่มีปัญหา อะไรในช่วงนั้น เพราะเราต่างหากที่ต้องเป็นคนปรับตัวเข้าหาพวกเขา ไม่ใช่ให้พวกเขาปรับตัว เขาหาเรา เช่น บางทีพวกเขาไม่เข้าใจเรา เราเองก็ต้องปรับตัวเรียนรู้ที่จะเข้าใจพวกเขา”

เมื่อเขาเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้วนั้น เกียรติศักดิ์ก็ต้องย้ายไป เรียนหนังสือต่อที่ขอนแก่น เนื่องจากคำแนะนำของอาจารย์ที่โรงเรียนเดิมว่า ที่จังหวัด ขอนแก่นนี้มีเทคโนโลยีที่ช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับผู้พิการทางสายตาได้ดีกว่า ที่นี้ พ่อแม่ของเกียรติศักดิ์จึงส่งเขาไปเรียนหนังสือที่นั่นต่อ แต่เขาก็ต้องเรียนอยู่ที่จังหวัด ขอนแก่นได้เพียง 1 ปีเท่านั้นจนกระทั่งจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เนื่องจากเกียรติศักดิ์ได้รับ

ทุนการศึกษาพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ เขาจึงมีโอกาสได้เข้ามาเรียนหนังสือต่อที่โรงเรียนสอนคนตาบอดที่กรุงเทพฯ เกียรติศักดิ์ได้เล่าถึงสาเหตุที่เขาได้รับทุนการศึกษานี้ว่า “ทุนที่เขาได้รับนี้เป็นทุนสำหรับผู้ที่ยากจน แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ และเป็นทุนที่ให้เปล่า ไม่มีระยะเวลาที่กำหนดด้วย จนกว่าจะเลิกเรียน ทุนนี้จะได้เป็นปีละ 4,500 บาท”

หลังจากที่เกียรติศักดิ์เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนสอนคนตาบอดที่กรุงเทพฯ แล้วนั้น เขาก็ได้สอบเข้าเรียนหนังสือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนวัดมกุฎกษัตริย์ต่อทันที ด้วยความที่เขารักในการเรียนหนังสือมาก ในระหว่างที่เกียรติศักดิ์เข้าเรียนที่โรงเรียนวัดมกุฎกษัตริย์นี้ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เขาต้องเรียนหนังสือร่วมกับนักเรียนที่มีร่างกายปกตินี้ เขาก็ไม่มีปัญหาอะไรกับการปรับตัวในระหว่างที่เรียนอยู่ที่นั่น เพราะว่าเขาเคยเรียนร่วมกับคนปกติแล้วที่จังหวัดศรีสะเกษ แต่เกียรติศักดิ์ก็ต้องขยันเรียนมากกว่าเพื่อนที่เรียนร่วมอยู่ชั้นเดียวกันเท่านั้น เนื่องมาจากส่วนใหญ่แล้วนักเรียนที่โรงเรียนดังกล่าวนี้เป็นนักเรียนที่ล้วนแต่เรียนหนังสือเก่งกันทั้งนั้น จึงทำให้เกียรติศักดิ์มีความพยายามที่จะเรียนให้ทันเพื่อนๆ ที่เรียนกันเก่งๆ เพื่อที่ตัวเขาเองจะได้ไม่เป็นตัวถ่วงของเพื่อนๆ ด้วย

แต่เมื่อเขาเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนวัดมกุฎกษัตริย์แล้ว เกียรติศักดิ์ก็มีความคิดที่จะเรียนต่อปวช. แทนที่จะเรียนต่อชั้นม.ปลายที่โรงเรียนเดิม เพราะเขามีความคิดว่าถ้าได้เรียนต่อทางสายอาชีพนั้นจะหางานทำได้ง่ายกว่าที่จะเรียนต่อสายสามัญ และทางอาจารย์ที่โรงเรียนก็ได้แนะนำให้เขามาเรียนปวช. ที่วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ ในช่วงที่เกียรติศักดิ์เรียนหนังสืออยู่ที่วิทยาลัยดังกล่าวนี้ ทางวิทยาลัยได้จัดให้มีทัศนศึกษาให้ไปดูการฝึกอาชีพขนาดแผนไทยที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนี้ เกียรติศักดิ์จึงมีความสนใจที่จะฝึกอาชีพขนาดแผนไทยที่มูลนิธิแห่งนี้ เนื่องมาจากเขามีความคิดว่าอาชีพดังกล่าวนี้น่าจะเหมาะกับเขาที่เป็นคนตาบอด เพราะว่าเป็นอาชีพที่ไม่จำเป็นต้องใช้สายตา ประกอบกับถ้าเขาเข้าฝึกอาชีพขนาดแผนไทยที่มูลนิธินี้ เขาก็ยังสามารถที่จะเรียนหนังสือในระดับต่อไปพร้อมกับการฝึกอาชีพดังกล่าวได้ โดยการเรียนแบบการศึกษานอกโรงเรียนตามที่มูลนิธิได้อนุญาต ดังนั้นเกียรติศักดิ์จึงได้มาฝึกอาชีพขนาดแผนไทยที่มูลนิธิแห่งนี้ หลังจากที่เขาเรียนจบชั้นปวช. ที่วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ แล้ว ในขณะนี้เขาได้ฝึกอาชีพที่จบและได้ไปประกาศแล้ว รวมถึงเขาก็เรียนหนังสือจบในระดับชั้นปวส. แล้วเช่นกัน และเขาก็มีความคิดที่จะเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย แต่ในตอนนี้อาจได้วางแผนในชีวิตที่จะทำงานเก็บเงินให้ได้จำนวนหนึ่ง พอที่จะมีอาชีพเป็นหลักแหล่ง เมื่อตอนที่เขาต้องย้ายออกจากมูลนิธิ เพื่อไปสร้างครอบครัวเป็นของตนเอง และเมื่อไรที่เขา

พร้อมแล้วเขาก็อาจจะเรียนหนังสือในระดับต่อไป เพราะเขามีความคิดว่า “ไม่มีใครที่จะแก่เกินเรียน” ถึงอย่างไรก็ตามเกียรติศักดิ์ก็ยังคงมีความคิดว่าการศึกษามีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตอย่างมาก เนื่องมาจากเขาคิดว่าการศึกษาย่อมช่วยให้คนมีวุฒิภาวะในการตัดสินใจที่จะทำอะไรเพื่อไม่ให้ผิดพลาดหรือผิดพลาดน้อยที่สุด ได้ดีกว่าถ้าคนๆนั้นได้รับการศึกษาที่สูง

สภาพแวดล้อม

ตั้งแต่สมัยที่เกียรติศักดิ์อาศัยอยู่บ้านที่จังหวัดศรีสะเกษ เขาก็คิดว่าสภาพแวดล้อมที่นั่นไม่มีผลต่อการปรับตัวของเขามากเท่าไร อาจจะเป็นเพราะว่าด้วยความเคยชินของเขาตั้งแต่เกิด จนกระทั่งเขาได้เข้าเรียนหนังสือร่วมกับนักเรียนปกติที่โรงเรียนแถวบ้าน ในตอนนั้นเขาก็มีการปรับตัวบ้าง เพราะเพื่อนบางคนก็ยังไม่เข้าใจการดำเนินชีวิตของคนตาบอด แต่ทุกคนรวมทั้งคุณครูที่สอนเกียรติศักดิ์ก็ได้ให้ความช่วยเหลือเขาเป็นอย่างดี และเมื่อเขาได้เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพฯ เขาก็ต้องปรับตัวในการดำเนินชีวิตใหม่หมด ทั้งทางด้านการเดินทางไปไหนมาไหนในกรุงเทพฯ ที่จะต้องมีความระมัดระวังให้มากกว่าเดิม เนื่องจากที่นี่มีรถยนต์วิ่งไปมามากมาย รวมถึงการดำเนินชีวิตที่จะต้องรีบเร่งของคนกรุงเทพฯ เพื่อให้ทันต่อเวลาที่นัดไว้ ดังนั้นเกียรติศักดิ์จึงคิดว่าสภาพแวดล้อมส่งผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนตาบอดอย่างมาก เขาได้เล่าให้ฟังว่า “เพราะเราเจอปัญหาทางด้านความคิดของคนปกติที่มีต่อคนตาบอดอย่างมาก ทำให้เรามีความรู้สึกที่แค้นต่อความรู้สึกของคนรอบข้างด้วย เช่น เวลาเราเดินทางไปไหนมาไหนมีคนคอยช่วยเหลือ แต่บางครั้งเขาอาจไม่รู้วิธีการช่วยเหลือคนตาบอด เราก็จะคิดว่าทำไมเขาช่วยเราแบบนี้ ซึ่งเป็นวิธีที่ผิด”

สภาพความพิการและความถนัดในการทำงาน

เนื่องจากเกียรติศักดิ์พิการทางสายตามาตั้งแต่กำเนิด เขาจึงไม่มีความรู้สึกที่เสียใจต่อชีวิตในโลกมีดนี้ เพราะว่าเขาไม่เคยได้มองเห็นโลกจริงๆ เห็นได้เพียงแต่ในจินตนาการของเขาเท่านั้น แต่ในบางครั้งเกียรติศักดิ์ก็จะน้อยใจบ้าง ที่ได้ยินคนพูดว่า “คนตาบอดอย่างเขาจะทำงานอะไรได้ นอกจากขอทาน” แต่ในความเป็นจริงแล้วคนตาบอดอย่างพวกเขาทำอะไรหลายอย่างได้มากกว่าที่คนปกติคิด เช่น มีคนตาบอดมากมายที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและได้รับการยอมรับจากสังคม ทั้งอาจารย์วิรัช , อาจารย์มณฑิร และอีกมากมายหลายคนถึงอย่างไรก็ตาม เกียรติศักดิ์ก็ยังคิดว่าสภาพความพิการมีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิต เนื่องจากบางทีคนที่มีย่างกายเป็นปกติทุกอย่างก็ไม่เข้าใจคนพิการ เช่น เวลาที่คนตาบอดกินข้าว

นั้น บางทีก็ต้องใช้มือช่วยกันบ้าง เพื่อความสะดวกในการกิน แต่ก็ทำให้พวกเขารังเกียจ เพราะสภาพความพิการของคนตาบอดนี้เอง

ส่วนทางด้าน การประกอบอาชีพของเกียรติศักดิ์นั้น เขาเลือกที่จะฝึกอาชีพนวดแผนไทยที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนี้ เนื่องจากเขาคิดว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่เหมาะสมกับคนตาบอด เพราะเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้สายตา ซึ่งในตอนแรกนั้นเขาก็มีความคิดเหมือนกับคนอื่นๆ ที่คิดว่าอาชีพนวดแผนไทยนี้เป็นอาชีพของคนตาบอดโดยเฉพาะ เนื่องจากเขา มีความคิดที่ไม่มีทางเลือกที่จะประกอบอาชีพอื่นสำหรับคนตาบอด แต่พอหลังจากที่เกียรติศักดิ์ได้เข้ารับการฝึกอาชีพนวดแผนไทยนี้แล้ว เขาก็รักอาชีวดังกล่าวนี้ไปโดยปริยาย สาเหตุอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้เขาประกอบอาชีพนวดแผนไทยนี้ได้เป็นอย่างดี เพราะก่อนที่เขาจะได้รับการฝึกอาชีพนี้เขามีความพร้อมที่จะรับการฝึก ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ในความเป็นจริงแล้วเกียรติศักดิ์ได้ทราบว่ามี การฝึกอาชีพนวดแผนไทยสำหรับคนตาบอดนี้ อยู่ 2 แห่ง คือ ที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดแห่งนี้ กับที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด แต่เขาได้เลือกที่มูลนิธินี้ เพราะที่นี้จะเน้นทางด้านวิชาการมากกว่าตามคำแนะนำของอาจารย์ ประกอบกับที่เขา ก็คิดว่ามูลนิธิแห่งนี้ก็ถือว่าเป็นทางเลือกอย่างหนึ่งให้กับผู้พิการทางสายตาได้มีอาชีพทำเป็นของตนเอง แต่ในความเป็นจริงแล้วที่นี้ก็น่าจะมีอาชีพอื่นให้เลือกทำได้มากกว่านี้ และน่าจะมีการพัฒนาอาชีพนวดแผนไทยนี้ให้ดีขึ้น เช่น ควรผลักดันให้อาชีพนี้ให้กับคนตาบอดได้ไปทำงานนี้ที่ต่างประเทศ

ส่วนปัญหา ระหว่างที่เกียรติศักดิ์ฝึกอาชีพนวดแผนไทยนี้ก็ยังมีบ้าง โดยเฉพาะสิ่งที่เขาต้องจำจุดต่างๆ ในร่างกาย เพื่อที่จะได้นวดให้ตรงจุดที่ปวด ดังนั้นการฝึกอาชีพนวดแผนไทยนี้จึงมีประโยชน์หลายอย่าง คือ เป็นอาชีพที่ช่วยเหลือสังคม โดยเฉพาะผู้พิการทางสายตา รวมไปถึงเป็นอาชีพที่ช่วยเหลือผู้ที่เจ็บไข้ได้ป่วย และทำให้เกิดการยกระดับคนตาบอดไปอีกขั้นหนึ่ง จากที่คนส่วนใหญ่จะไม่มั่นใจว่าคนตาบอดจะทำอาชีพนวดแผนไทยนี้ได้ ส่วนทางด้านข้อเสียของการฝึกอาชีพนวดแผนไทยนี้ คือ มักจะเกิดความขัดแย้งกันว่าคนตาดีหรือคนตาบอดที่นวดดีกว่ากัน โดยในความเป็นจริงแล้วอาชีพนี้เป็นอาชีพที่ใช้การสัมผัสในการนวดมากกว่าที่จะใช้สายตา และเมื่อผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ถึงอนาคตในภายภาคหน้าของเกียรติศักดิ์ เขาก็ได้ให้คำตอบอย่างมุ่งมั่นว่า “ถ้าผมมีร้านเป็นของตนเอง ผมก็คิดที่จะขายของชำ โดยมีโปรโมชันของร้าน คือ ชื่อของภายในร้านครบเท่าไร จะมีบริการนวดแผนไทยให้ฟรี” ซึ่งในความคิดดังกล่าวนี้เกียรติศักดิ์ได้นำมาจากหลักการตลาดที่เขาได้เรียนมา เพื่อที่เขาจะได้ประกอบอาชีพที่เขาได้ฝึกมานี้ ร่วมกับการขายของไปพร้อมกัน ปัจจุบันนี้เกียรติศักดิ์ยังไม่ได้ไปประกาศรับรองมาตรฐานทางอาชีพ

ดังนั้นเขาจึงยังไม่มีลูกค้าประจำของตนเอง เพราะเขายังเก็บชั่วโมงในการทำงานไม่ได้ตามที่กำหนด

สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ

จากคำบอกเล่าของเกียรติศักดิ์ เขาได้เล่าถึงสิทธิอย่างแรกที่เขาได้รับ คือ เมื่อตอนที่เขาอยู่ที่จังหวัดศรีสะเกษ เขาสามารถที่จะเรียนหนังสือร่วมกับนักเรียนปกติได้ ถึงแม้ว่าเขาจะอาศัยอยู่ต่างจังหวัดที่ห่างไกลความเจริญ และสิทธิอีกอย่างที่เขาได้รับนั้น ก็คือสิทธิเรียนฟรี ในขณะที่เขาได้รับทุนจากพระราชินี ซึ่งทุนดังกล่าวนี้เป็นทุนที่ต้องแข่งขันกับนักเรียนที่มีสภาพร่างกายที่เป็นปกติ แต่มีฐานะที่ยากจนและเรียนดีเหมือนกัน รวมไปถึงเขาได้รับสิทธิที่จะได้เรียนหนังสือร่วมกับนักเรียนปกติเมื่อตอนที่เขาได้เข้ามาศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ และเขายังได้รับสิทธิเข้ารับการฝึกอาชีพสำหรับคนตาบอด เกียรติศักดิ์ได้ให้ความคิดเห็นว่าสิทธิดังกล่าวที่เขาได้รับมานั้น เป็นสิทธิที่ตัวเขาเองพยายามทำเพื่อให้ได้มาเอง ไม่ได้เป็นมาตรการของรัฐที่มีให้แก่สังคมของผู้พิการ เพราะเขามีความเห็นว่าการของรัฐแถบจะไม่ได้ยื่นความช่วยเหลืออะไรให้กับคนตาบอดเลย และแถบจะไม่เห็นความสำคัญของคนตาบอดด้วยหรือเห็นว่าคนตาบอดทำอะไรไม่ได้

ส่วนทางด้านสวัสดิการนั้น เกียรติศักดิ์ได้กล่าวว่า “สวัสดิการของภาครัฐที่มีให้แก่คนพิการในปัจจุบันนี้ ผมคิดว่าผมยังได้ไม่เต็มที่” เขายังกล่าวถึงสวัสดิการที่รัฐให้ในเรื่องค่าโดยสารว่า “อย่างเช่นค่ารถนะ ผมยอมเสียตังค์และได้รับบริการที่ดีกว่า” เนื่องจากเขาได้เจอกับตัวเอง เขามักจะได้ยินว่า “คนตาบอดขึ้นมาอีกแล้วทำให้ไม่ได้รับค่าโดยสาร” รวมทั้งเขายังได้พูดถึงว่าในตอนแรกก่อนที่จะฝึกอาชีพนวดแผนไทยนี้ เขาก็มีความหวังว่าอยากจะมีอาชีพที่มั่นคงที่เขาพอจะทำได้ รวมไปถึงเกียรติศักดิ์ก็อยากให้มือสมัครและบริษัทต่างๆ ที่พอจะรองรับคนตาบอดให้ทำงาน เมื่อพวกเขาเรียนหนังสือจบพอที่จะทำงานได้แล้วตามศักยภาพที่พวกเขา มีอยู่ แต่คงจะเป็นไปได้ยาก เพราะจากที่เขาพบเห็นและรู้มาจากรุ่นพี่ที่พิการทางสายตาเหมือนกันที่จบการศึกษาไปแล้ว พวกเขาเหล่านั้นก็ยังหางานทำไม่ได้ เกียรติศักดิ์ยังเล่าอย่างน้อยใจว่า “ขนาดบางคนจบการศึกษาในระดับที่สูงกว่าเรา ยังหางานทำไม่ได้ แล้วเราแค่ปวส. จะหางานอะไรอย่างอื่นทำได้บ้าง พวกเราต้องออกไปประท้วง เพราะรัฐไม่ได้ให้ความสำคัญอะไรกับคนพิการอย่างพวกเรา”

การปรับตัว

เนื่องจากเกียรติศักดิ์มีความพิการทางสายตามาตั้งแต่เกิด ดังนั้นเขาจึงไม่ต้องปรับตัวในการดำเนินชีวิตมากนัก แต่เมื่อเขาต้องมาศึกษาพร้อมกับนักเรียนปกติ เกียรติศักดิ์จึงต้องปรับตัวเองให้ขยันมากกว่าเพื่อนปกติคนอื่น เพื่อที่เขาจะได้เรียนทันเพื่อน แต่การปรับตัวดังกล่าวของเขานี้ เขาถือว่าเป็นการปรับตัวเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยที่เกียรติศักดิ์ได้ให้เหตุผลว่า อาจเป็นเพราะว่าเขาได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการศึกษาจากโรงเรียนสอนคนตาบอดมาก่อนที่เขาจะเข้าเรียนที่โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริย์ เขาจึงได้เรียนรู้วิธีการปรับตัวในการเรียนร่วมกับนักเรียนปกติได้ รวมถึงเกียรติศักดิ์ยังเข้าใจความรู้สึกของเพื่อนที่ร่วมเรียนด้วยกันว่า ทุกคนมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือเขาเป็นอย่างดี และเมื่อเขาได้มาฝึกงานที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนี้ ซึ่งเพื่อนที่ร่วมฝึกงานด้วยกันก็มีสภาพความพิการเช่นเดียวกัน ดังนั้นเกียรติศักดิ์จึงไม่จำเป็นต้องมีการปรับตัวในการดำเนินชีวิตอะไรมากนัก เพราะเขามีความคิดว่าทุกคนที่มาช่วยฝึกงานที่นี่นั้นต่างก็มีความรู้สึกหรือหัวอกเดียวกัน และในปัจจุบันนี้เกียรติศักดิ์ก็สามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตของตนเองได้แล้ว เพราะเขามีอาชีพที่มั่นคงพอที่จะเลี้ยงตัวเองและครอบครัวของเขาเองได้ โดยที่ไม่ต้องเป็นภาระใคร

กรณีศึกษาที่ 5 : สมประสงค์ (นามสมมติ)

สมประสงค์เป็นผู้ชายรุ่นใหญ่ อายุครบซะยิดในปีนี้ เขาเป็นคนกรุงเทพฯโดยกำเนิด และจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันเขาแต่งงานแล้ว มีลูกทั้งหมด 2 คน เป็นชาย 1 คน และหญิง 1 คน อายุจะไล่เลี่ยกันห่างกันเพียง 1 ปี แต่ขณะนี้ลูกชายอยู่ด้วยกันกับเขาและภรรยา ส่วนลูกสาวนั้นเขาได้ฝากไว้กับน้องชายของเขาให้เป็นผู้ดูแล เนื่องจากสมประสงค์และภรรยามีสภาพที่พิการทางสายตาด้วยกันทั้งคู่ ดังนั้นจึงไม่สามารถที่จะเลี้ยงลูกทั้ง 2 คน ไปพร้อมกัน จึงต้องฝากให้น้องชายเป็นคนช่วยเลี้ยงดู

การดำเนินชีวิต

สภาพครอบครัว

จากคำบอกเล่าของสมประสงค์ ได้เล่าให้ฟังว่า ตั้งแต่เขาจำความได้นั้นได้อาศัยอยู่กับทวดและยายที่กรุงเทพฯ ซึ่งขณะนั้นทวดของเขาประกอบอาชีพปล่อยเงินกู้

เล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กับคนแถวนั้น และยายของเขามีอาชีพหาบขนมขาย ทวดของสมประสงค์ได้เล่าให้เขาฟังว่า พ่อแม่ของเขาได้นำเขามาให้เลี้ยงตั้งแต่เขาอายุได้ 2 ขวบ แต่ในตอนนั้น สมประสงค์ยังตาไม่บอด โดยที่พ่อแม่ของเขาได้ให้เหตุผลที่ต้องนำเขาและน้องมาฝากให้ทวดเลี้ยงดูนั้นว่า ไม่มีเวลาเลี้ยงดูเพราะต้องทำงานหนักด้วยกันทั้งคู่ และได้ให้ค่าเลี้ยงดูเขากับน้องไว้เดือนละ 100 บาท เนื่องจากว่าในสมัยนั้นค่าครองชีพยังถูกอยู่ ทวดของสมประสงค์ยังได้เล่าให้เขาฟังอีกว่า ในตอนนั้นเขาก็เหมือนเด็กปกติธรรมดาทั่วไปที่มีสายตาสกปรก และใช้ชีวิตเล่นไปวันๆ เหมือนกับเด็กทั่วไป จากนั้นไม่นานตาของสมประสงค์ข้างขวาก็เริ่มเป็นอักเสบ สาเหตุที่ทำให้ตาข้างขวาของเขากลับมาอักเสบนั่น เนื่องจากเขาเป็นโรคที่คนในสมัยโบราณ เรียกว่า โรคเกร็ดกระดี่ขึ้นตา และได้ทำการรักษาตามแผนโบราณ เพราะทวดของเขาไม่มีเงินพอที่จะพาไปรักษาที่แพทย์แผนปัจจุบัน จึงทำให้ตาข้างขวาของสมประสงค์บอดก่อน ซึ่งในขณะนั้น เขาก็ไม่ต้องปรับตัวในการดำเนินชีวิตในวัยเด็กของเขามากนัก เพราะว่าเขายังเด็กยังจำความอะไรไม่ได้มากนักและเขายังมีตาข้างซ้ายที่เป็นปกติอยู่

ถึงอย่างไรก็ตาม ทวดและยายของเขาก็กังเลี้ยงดูเขาเหมือนกับเด็กทั่วไป เพื่อที่เขาจะได้ไม่รู้สึกรู้ว่าผิดปกติไปกว่าเด็กคนอื่น จนกระทั่งสมประสงค์อายุได้ 13 ปี เขาก็ออกทำงานหาเงิน โดยการรับจ้างทำงานทุกอย่าง รวมทั้งขายของทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรียงเบอร์, ขายไอศกรีมหวานเย็น และอีกหลายอย่างมากมาย เพื่อที่ที่ต้องการหาเงินช่วยทวดและยายของเขาอีกทางหนึ่ง พ่อเขาอายุ 16 ปี ก็ไปทำงานและพักอาศัยอยู่ที่บ้านนายพลท่านหนึ่ง ที่ซึ่งในขณะนั้นสมประสงค์เรียนหนังสือจบแค่ประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 เท่านั้น เนื่องจากทวดและยายของเขาไม่มีเงินพอที่จะส่งเขาเรียนหนังสือได้หลังจากนั้น เขาทำงานที่นั่นโดยมีหน้าที่ดูแลสวนและรถยนต์ของท่านนายพล สมประสงค์ทำงานอยู่ที่บ้านนายพลจนกระทั่งเขาอายุ 20 ปี เขาก็ต้องลาออกจากงาน สาเหตุมาจากตาข้างซ้ายของสมประสงค์เริ่มที่จะมัวและบอดในภายหลัง จึงทำให้เขาทำงานที่นั่นต่อไม่ได้ เขาก็จะไปอยู่กับน้ำของเขาที่แถววัดปรก และที่เขาไม่ย้ายกับไปอยู่กับทวดและยายนั้นก็เพราะว่าเขาไม่อยากจะมาเป็นภาระของทวดและยายที่แก่มาแล้ว แถมยังต้องมาเลี้ยงดูคนตาบอดเพิ่มอีกคน ดังนั้นเขาจึงเลือกที่จะไปอาศัยอยู่กับน้ำของเขาเอง เมื่อตาของสมประสงค์พิการทั้ง 2 ข้างแล้ว เขาก็หันไปพึ่งธรรมะเพื่อสงบจิตใจของตนเอง แต่เขาก็เคร่งเครียดจนเกินไป จนเหมือนกับคนเสียจริต เขาอยู่สภาพนี้ประมาณ 2 อาทิตย์ น้ำของสมประสงค์ก็เกรงว่าเขาจะเป็นบ้า จึงพาเขาไปหาหมอ แล้วต่อมาเขาก็รู้สึกตัวและปรับเปลี่ยนตัวเองใหม่ โดยที่ไม่เคร่งเครียดกับธรรมะจนเกินไป แต่เขาก็คิดว่าเขายังโชคดีที่ได้นำเข้ามาช่วยเขาทัน มิเช่นนั้นเขาอาจจะเป็นคนบ้าหรือเสียจริตไปแล้วก็ได้ จนกระทั่งปัจจุบันนี้สมประสงค์มีครอบครัวแล้ว และเขาก็คิดว่าครอบครัวมีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเขา

“เพราะเราต้องใช้ชีวิตร่วมกับอีกคนหนึ่งที่เราพร้อมจะดูแลเขา และเขาก็พร้อมที่จะดูแลเรา เป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน”

การศึกษา

ส่วนทางด้านการศึกษาของสมประสงค์ เนื่องจากเขาต้องอาศัยอยู่กับทวดและยายของเขาในสมัยเด็ก ที่มีฐานะยากจนจึงทำให้ไม่สามารถที่จะส่งเขาเรียนหนังสือในชั้นสูงได้ ดังนั้นเขาจึงได้เรียนหนังสือถึงแค่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้นในสมัยที่เขาอยู่กับทวดของเขา ต่อมาเมื่อเขาโตขึ้นเขาก็ได้มาอบรมเรื่องการนวดที่แถวปากเกร็ด ทำให้เขาได้ประกอบอาชีพนวดนี้กับน้ำของเขาอยู่พักหนึ่ง สมประสงค์ได้เล่าถึงการศึกษาที่เขาสามารถได้เรียนหนังสือต่อมานั้น เนื่องจากภายหลังจากเขาได้มาเป็นผู้ฝึกนวดแผนไทยที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนี้ จึงได้มีโอกาสที่จะเรียนกศน.ไปพร้อมกับสอนนวดให้กับผู้พิการทางสายตาร่วมด้วย จนกระทั่งปัจจุบันนี้เขาจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว แต่เขาไม่คิดที่จะเรียนหนังสือในระดับมหาวิทยาลัยในตอนนั้น โดยที่สมประสงค์ได้ให้เหตุผลว่าหัวสมองของเขาไปไม่ไหวแล้ว เนื่องจากเขาก็มีอายุมากขึ้นทุกวัน ประกอบกับเขามีหน้าที่ต้องเลี้ยงดูลูกของเขาทั้ง 2 คนด้วยถึงอย่างไรก็ตามเขาก็คงคิดว่าการศึกษามีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิต เพราะถ้าเรามีระดับการศึกษาที่สูงเราก็สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของเราได้ เนื่องจากความรู้ทำให้มีอาชีพการงานที่ดี ขณะนี้เขาจึงพยายามที่จะส่งลูกๆของเขาทั้ง 2 คนเรียนหนังสือให้ได้สูงที่สุดเท่าที่เขาจะทำได้ เพื่ออนาคตของพวกเขาเองที่จะได้มีงานที่ดีๆทำเป็นหลักแหล่งและมั่นคงไม่ลำบากเหมือนอย่างที่เขาเป็นอยู่ในตอนนี้

สภาพแวดล้อม

เนื่องจากคำบอกเล่าของสมประสงค์ว่า ในสมัยตั้งแต่เขาเกิดและอายุได้ 2 ขวบนั้นเขาต้องมาอาศัยอยู่กับทวดและยายที่กรุงเทพฯ ซึ่งสถานที่ดังกล่าวนี้มีสภาพที่เป็นชุมชนแออัด เนื่องจากทวดและยายของเขามีฐานะที่ยากจน ดังนั้นเขาจึงอาศัยอยู่ที่นั่นเหมือนกับเด็กทั่วไป และทวดกับยายของเขาก็ให้ความเลี้ยงดูอย่างดีพอสมควร ส่วนเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงก็ให้ความสนิทสนมและช่วยเหลือกันดี ไม่มีใครที่จะดูถูกดูแคลนเขาว่าเป็นคนพิการ อาจจะเป็นเพราะว่าเขาตาบอดเพียงข้างเดียวก็ได้ ประกอบกับที่สมประสงค์ยังสามารถเดินทางไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาใคร และต่อมาเมื่อเขาโตขึ้นพอที่จะสามารถทำงานได้แล้วนั้น เขาได้ย้ายมาทำงานและอาศัยอยู่ที่บ้านท่านนายพล พวก

เพื่อนที่ทำงานร่วมกับเขาก็ไม่มีปัญหาอะไร ถึงแม้ว่าทุกคนจะรู้ว่าเขาตาบอดข้างขวา แต่ก็ไม่ได้แสดงความรังเกียจหรือเห็นว่าเขาไม่สามารถทำงานได้ จนกระทั่งเมื่อเขาต้องมีการพักทางสายตาทั้ง 2 ข้างแล้ว เขาก็ต้องลาออกจากงานดังกล่าว เนื่องจากเขาไม่สามารถใช้สายตาข้างซ้ายที่เหลืออยู่ทำงานต่อไปได้ สมประสงค์จึงได้ไปอยู่กับน้ำของเขา เพื่อที่จะได้ไม่เป็นภาระให้กับทวดและยายของเขาที่แก่แล้ว ในขณะที่นั้นสภาพแวดล้อมที่เขาอยู่ก็ไม่มีปัญหาอะไรเช่นกัน มีเพียงแต่เขาต้องปรับตัวในการดำเนินชีวิตในโลกมืดของเขาให้อยู่ได้กับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่เท่านั้น และต่อมาเมื่อเขาได้มาฝึกอาชีพนวดแผนไทยที่ปากเกร็ดนี้ ระหว่างที่ฝึกนี้เพื่อนที่ร่วมฝึกอาชีพก็ได้ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างดี เนื่องจากเป็นผู้พิการทางสายตาเหมือนกันจึงเข้าใจความรู้สึกซึ่งกันและกัน และพอมาทำงานที่ศูนย์ไลฟ์เฮาส์นั้น เขาก็ไม่ต้องปรับตัวมากมายอะไรเหมือนกับที่ปากเกร็ดที่เขาเคยอยู่มา เพราะส่วนใหญ่ที่ศูนย์ไลฟ์เฮาส์นี้จะเป็นคนพิการเหมือนกันจึงเข้าใจกันดีและไม่ต้องปรับตัวอะไรมาก จนกระทั่งสมประสงค์ได้มีโอกาสไปทำงานเป็นผู้ฝึกสอนอาชีพนวดแผนไทยให้กับคนตาบอดด้วยกันที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด เขาก็ต้องปรับเปลี่ยนตัวเองให้สมกับที่เป็นครูฝึกสอนการนวด ทั้งในด้านการให้คำแนะนำสั่งสอนและให้ความคุ้นเคยกับลูกศิษย์ เพื่อที่จะให้การเรียนการสอนนี้มีประสิทธิภาพที่สุด

สภาพความพิการและความถนัดในการทำงาน

ในส่วนสภาพความพิการของสมประสงค์นี้ เนื่องจากเขาเริ่มพิการทางสายตาข้างขวาก่อน เพราะเขาเป็นโรคเกร็ดกระดี่ขึ้นตาและได้รับการรักษาแบบแผนโบราณก่อนที่จะมาหาหมอแผนปัจจุบัน จนกระทั่งทำให้ยากต่อการรักษาและทำให้ตาข้างขวาของสมประสงค์ต้องบอดตอนที่เขาอายุได้เพียง 2 ขวบเท่านั้น แต่สภาพความพิการของเขานี้ยังไม่มีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเขามากนัก เพราะในขณะนั้นเขายังเด็กอยู่และยังไม่รู้เรื่องอะไร ประกอบกับที่เขาายังใช้สายตาอีกข้างได้เป็นปกติทุกอย่าง เขาก็ดำเนินชีวิตได้เหมือนเช่นคนปกติทั่วไป จนกระทั่งเมื่อสมประสงค์ต้องมีการพักทางสายตาข้างซ้ายอีกข้างของเขา สาเหตุมาจากเป็นโรคต้อที่ตาและได้รับการรักษาเข้าไป จึงทำให้ตาบอดในที่สุด และเมื่อสมประสงค์ต้องมีการพักทางสายตาทั้ง 2 ข้างแล้วนั้น ทำให้เขาต้องปรับเปลี่ยนวิถีในการดำเนินชีวิตเสียใหม่เพื่อที่จะได้ดำรงชีวิตอยู่ในโลกมืดต่อไปได้ แต่ในตอนแรกที่เขาได้เริ่มพิการตาที่เหลืออยู่นั้น เขาได้หันไปพึ่งธรรมชาติเพื่อที่จิตใจของเขาจะได้สงบ แต่เนื่องด้วยที่เขาได้มุ่งมั่นที่จะทำสมาธิมากเกินไป จนทำให้สมประสงค์มีสภาพที่เหมือนกับคนเสียจริตคล้ายคนบ้า แต่โชคดีที่เขาได้รับความช่วยเหลือจากน้ำของเขาที่เขาอาศัยอยู่ด้วย ได้ช่วยพาเขาไปหาหมอ จนกระทั่งเขาหายเป็นปกติ

และคิดได้ว่าตัวเองไม่ควรจะหมกหมุ่นกับอะไรมากเกินไป และทำให้เขาดำเนินชีวิตในสภาพที่
ตาบอดทั้ง 2 ข้างได้เหมือนคนตาบอดทั่วไป

ส่วนทางด้าน การประกอบอาชีพของสมประสงค์ เขาได้เล่าให้ฟังว่า เขาเริ่มที่จะทำงานทุกอย่างตั้งแต่เขาอายุได้ 13 ปี โดยที่เขาออกหางานทำทุกอย่าง ทั้งรับจ้างและขายของทุกอย่างที่จะขายได้ เพื่อที่จะได้เป็นการแบ่งเบาภาระในการเลี้ยงดูเขาของทวดและยายที่มีสภาพที่แก่ชรามากแล้ว จนกระทั่งเขาอายุ 16 ปี เขาก็ได้ไปทำงานอยู่ที่บ้านท่านนายพล เขามีหน้าที่ดูแลสวนและรถของท่านนายพล ในสมัยนั้นเขาได้รับเงินเดือน 180 บาท รายได้ที่เขาได้รับนี้ เขาแบ่งส่วนหนึ่งส่งไปให้ทวดและยายของเขาด้วย เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณที่ท่านได้เลี้ยงเขามา และเมื่อเขาอายุ 20 ปีเขาก็ต้องตาบอดข้างซ้ายที่เหลืออยู่ จึงทำให้เขาต้องลาออกจากงาน จนกระทั่งสมประสงค์ได้ยินจากทางวิทยุว่ามีการฝึกอาชีพคนพิการให้กับคนตาบอดที่ปากเกร็ด เขาจึงไปสมัครเรียนอาชีพดังกล่าวจนจบได้ใบประกาศมา และเขาได้มาประกอบอาชีพคนพิการนี้ร่วมกับกับน้ำของเขาได้พักหนึ่ง น้ำของเขาก็มีฐานะที่ต้องกลับไปอยู่ต่างจังหวัด เขาจึงต้องไปอาศัยอยู่กับยายต่อเพราะว่าน้ำเขาไม่ไว้วางใจที่จะให้เขาอยู่ตัวคนเดียว ต่อมาเขาก็ได้ทราบข่าวจากทางวิทยุว่าที่ศูนย์ไลฟ์แฮนด์มีงานให้กับผู้พิการได้ทำ เขาจึงมาสมัครทำงานช่างไม้ชนิดน้อยไปพร้อมกับงานนวด เขาทำงานนี้อยู่ได้ 2 ปี ก็ได้คำชักชวนจากคุณเพชรรัตน์ เตชวัชรา (ประธานมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด) ให้ไปเป็นผู้ฝึกสอนนวดแผนไทยให้กับผู้พิการทางสายตาที่มูลนิธิฯ นี้ สมประสงค์จึงตัดสินใจที่จะมาสอนนวดแผนไทยที่มูลนิธิฯ นี้ตามคำชักชวน จนถึงปัจจุบันนี้เขาก็ก็นสอนอาชีพนวดแผนไทยนี้ไปพร้อมกับทำอาชีพนี้อยู่ที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดร่วมกับลูกศิษย์ที่มีสภาพพิการเหมือนกัน สาเหตุที่เขาต้องประกอบอาชีพ 2 อย่างนี้ไปพร้อมกัน เพราะเขามีภาระที่จะต้องเลี้ยงดูทั้งภรรยาและลูกทั้ง 2 คนของเขา และเขายังให้เหตุผลที่เขาเลือกที่จะประกอบอาชีพนี้ว่า “มันเป็นอาชีพที่ลูกค้าต้องมาหาเรา เราไม่ต้องเดินทางหาลูกค้า เหมือนกับการเดินขายล็อตเตอรี่” และเขาก็คิดว่าความถนัดในการประกอบอาชีพมีส่วนช่วยอย่างมากในการปรับตัวในการดำเนินชีวิต “เพราะถ้าเรามีความชำนาญในการประกอบอาชีพแล้วก็ทำให้มีความมั่นใจจากผู้ที่มาใช้บริการว่าคนตาบอดก็สามารถที่จะทำอาชีพนวดแผนไทยนี้ได้ดีเทียบเท่าหรือดีกว่าคนปกติ”

สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ

เมื่อได้ถูกถามถึงสิทธิและสวัสดิการที่สมประสงค์ได้รับนั้น เขาได้เล่าให้ฟังว่า เนื่องจากเขาเป็นสมาชิกของสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย เขาจึงได้รับสิทธิเช่นเดียวกันกับ

คนพิการทุกคน รวมไปถึงสวัสดิการที่คนพิการสมควรได้รับด้วย นั่นคือเขาจะได้รับการรักษาฟรีเมื่อเจ็บป่วย และได้รับค่าเลี้ยงดูบุตรอีกเดือนละ 1,000 บาท / คน นอกจากนั้นเขาก็ไม่ได้รับความช่วยเหลืออะไรจากรัฐเลย สมประสงค์ได้กล่าวอย่างน้อยใจว่า “คนพิการทุกคนล้วนแต่อยากจะมีงานทำ เพื่อเลี้ยงตัวเองและครอบครัวกันทั้งนั้น และทางรัฐได้ให้อะไรเป็นหลักประกันได้ว่าคนพิการจะมีงานทำกันทุกคน” แต่เขาถือว่าเขายังโชคดีที่เขาเป็นสมาชิกของมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดที่ซึ่งเป็นองค์กรของเอกชน ทางมูลนิธินี้ได้ช่วยเหลือผู้พิการทางสายตาได้มีงานทำพร้อมกับมีที่อยู่อาศัย และเขาก็ได้ให้ความคิดเห็นว่า “ทั้งทางภาครัฐและเอกชนก็น่าจะมีสวัสดิการให้กับคนพิการมากกว่าในปัจจุบันนี้ที่เป็นอยู่ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนพิการทุกคน”

การปรับตัว

ในด้านการปรับตัวของสมประสงค์นั้น เขาได้เล่าให้ฟังว่า เนื่องจากเขามีสภาพความพิการทางสายตาด้านขวาก่อนตอนที่เขาอายุเพียง 2 ขวบเท่านั้น ในขณะนั้นเขาจึงไม่ได้ปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเขามากนัก และเมื่อสมประสงค์ต้องมีสภาพความพิการตาข้างซ้ายอีกข้าง อันเนื่องมาจากโรคต้อที่ตาและได้รับการรักษาเข้าไป จึงทำให้ตาข้างซ้ายของเขาต้องบอดไปด้วย และเมื่อสมประสงค์ต้องมีสภาพที่พิการทางสายตาทั้ง 2 ข้างแล้วนั้น จึงทำให้เขาต้องปรับเปลี่ยนวิถีในการดำเนินชีวิตเสียใหม่ เพื่อที่จะได้ดำรงชีวิตอยู่ในโลกมืดต่อไปได้ ซึ่งในปัจจุบันนี้เมื่อสมประสงค์ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพแล้ว เขาจึงสามารถปรับตัวให้ยอมรับสภาพความพิการนี้ในการดำเนินชีวิตร่วมกับคู่ของเขาได้เหมือนคนปกติทั่วไป

กรณีศึกษา (สมาชิกของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด)

กรณีศึกษาที่ 6 : นกดล (นามสมมติ)

นกดล ชายหนุ่มรูปร่างท้วม มีอัธยาศัยดีกับทุกคนที่รู้จัก เขาเป็นคนจังหวัด ลำปาง อายุ 29 ปี มีพี่น้อง 2 คน คือ ตัวเขาเองกับพี่สาวของเขา นกดลแต่งงานแล้วกับผู้หญิงที่มีสภาพพิการทางสายตาเหมือนกัน แต่ยังไม่มียุค เขาเริ่มพิการตอนอายุ 11 ปี และปัจจุบันเขากำลังฝึกอาชีพนวดแผนไทยอยู่ชั้นปีที่ 2 ของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ซึ่งถือว่าเป็นช่วงประกอบอาชีพในภาคปฏิบัติของผู้พิการทางสายตา

การดำเนินชีวิต

สภาพครอบครัว

นภดล เกิดมาในครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง ค่อนข้างดีพอสมควร ด้วย เนื่องจากในขณะนั้นพ่อของเขาประกอบอาชีพเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง ส่วนแม่ของเขาก็ไม่ต้องทำงานอะไรเป็นเพียงแค่แม่บ้าน ดูแลลูกๆอยู่ที่บ้านเท่านั้น ครอบครัวของเขาในตอนนั้น ถือได้ว่าเป็นครอบครัวที่อบอุ่นครอบครัวหนึ่ง และตั้งแต่ว่าเขาเกิดมานั้น เขายังมีสภาพร่างกายที่เป็นปกติเหมือนกับเด็กทั่วไป จนกระทั่งเมื่อตอนที่เขาอายุได้ประมาณ 11 ปี เขาก็ต้องสูญเสียตาข้างซ้ายของเขา เพราะว่าตาอักเสบจากการโดนลูกบอล ในขณะที่แม่ของเขาต้องเป็นผู้ดูแลเขาเพียงคนเดียว เนื่องจากพ่อของเขาต้องไปทำงานที่ต่างจังหวัด ส่วนพี่สาวของเขาก็ต้องเรียนหนังสือ แต่ครอบครัวของเขาก็กังวลและให้กำลังใจเขาอย่างดี เพื่อที่เขาจะได้ดำเนินชีวิตต่อไปได้ เพราะยังมีตาข้างขวาที่เป็นปกติอยู่ และต่อมาเมื่อเขาอายุ 13 ปี ตาข้างขวาของเขาก็เริ่มจะมัวและบอดในที่สุด สาเหตุมาจากประสาทตาเสื่อม ซึ่งในเวลานั้นทำให้เขามีความรู้สึกเสียใจมาก และครอบครัวของเขาต้องเสียเงินเป็นจำนวนมากในการรักษาตาของเขา ประกอบกับในขณะนั้นธุรกิจรับเหมาก่อสร้างที่พ่อของนภดลทำอยู่นั้น ก็ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำจนทำให้ต้องมีหนี้สินมากมาย และนี่ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พ่อกับแม่ของเขาต้องทะเลาะกันจนต้องแยกทางกัน ซึ่งทำให้เขาต้องคิดมากจนถึงขั้นฆ่าตัวตาย โดยมีการวางแผนไว้ก่อนว่าเขาจะกินยานอนหลับ เพื่อที่เขาจะได้ไม่มีความรู้สึกทรมาน และต่อมาก็จะได้จุดไฟเผาตัวเองในถังข้าวใกล้บ้าน แต่ปรากฏว่ามีชาวบ้านแถวนั้นมาช่วยไว้ได้ทันและรีบนำเขาส่งโรงพยาบาล หลังจากที่นภดลได้รับการรักษาจนหายแล้ว พ่อของเขาก็ได้พาเขามาพึ่งเทศน์ จนทำให้จิตใจของนภดลสงบและมีความคิดที่จะใช้ชีวิตต่อไป เขาคงคิดว่าถ้าในตอนนั้นพ่อของเขาไม่ทำเช่นนี้ เขาคงยังรับสภาพตัวเองที่เป็นอยู่อย่างนี้ไม่ได้

ต่อมาพ่อของเขาก็ได้ทราบข่าวว่าที่จังหวัดเชียงใหม่มีโรงเรียนสอนคนตาบอด จึงได้พานภดลไปเรียนหนังสือต่อที่นั่น เขาคิดว่าพ่อของเขามีส่วนอย่างมากที่ช่วยผลักดันให้เขาได้เรียนหนังสือจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนแม่ของเขาหลังจากที่แยกทางกับพ่อของเขาแล้วก็ต้องเลี้ยงดูพี่สาวของเขา แต่แม่ของเขาก็กังวลและห่วงใยเขาอยู่เหมือนเดิม โดยที่แม่ของเขาจะมาเฝ้านภดลตอนที่เขารักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลแทนพ่อของเขาที่มีงานยุ่งอยู่ในเวลานั้น ด้วยเหตุนี้เขาคงคิดว่าครอบครัวมีบทบาทอย่างมากต่อการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา เพราะคนในครอบครัวทุกคนจะคอยเป็นกำลังใจให้ผู้พิการมีกำลังใจและใจต่อสู้กับชีวิตต่อไป

การศึกษา

ส่วนทางด้านการศึกษาของนกดลนั้น เขาได้เล่าถึงประสบการณ์ของเขาว่า เมื่อตอนที่เขาอายุ 11 ปี ซึ่งในขณะนั้นเขากำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในตอนนั้นถ้าเขาไม่เจอกับเหตุการณ์ที่ทำให้เขาต้องสูญเสียตาข้างซ้ายนั้น เขาคงได้เรียนหนังสือต่อเหมือนเด็กปกติทั่วไป แต่เมื่อเขาต้องมาเจอเหตุการณ์เช่นนี้จึงทำให้เขาต้องเรียนหนังสือช้ากว่าเด็กคนอื่น ๆ ไปหลายปี เหมือนกับว่านกดลต้องสูญเสียเวลาช่วงนั้นไป ถึงอย่างไรก็ตาม ต่อมาภายหลังเขาก็ได้มีโอกาสเรียนหนังสือต่อจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่โรงเรียนสอนคนตาบอดที่จังหวัดเชียงใหม่ ในขณะที่นั้นเขาได้เรียนรู้การใช้ไม้เท้าขาว รวมถึงอักษรเบรลล์ที่เป็นตัวหนังสือสำหรับคนตาบอดจากที่นั่นด้วย เขาจึงคิดว่าการศึกษาที่มีส่วนช่วยให้เขาได้ปรับตัวในการดำเนินชีวิตในโลกมืดของเขาได้เช่นกัน และหลังจากนั้นนกดลก็ต้องมาเรียนร่วมกับนักเรียนปกติต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จนถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่นั่นต่อ โดยที่หลังจากเรียนจบแล้วเขาก็ไม่คิดที่จะเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย เนื่องจากเพื่อนของเขาที่พิการทางสายตาเหมือนกันได้แนะนำว่าที่แถวถนนห้วยขวาง กรุงเทพฯ มีการฝึกสอนอาชีพนวดแผนไทย นกดลจึงมีความสนใจที่จะฝึกอาชีพมากกว่าที่จะเรียนหนังสือต่อ เพราะจะได้ช่วยแบ่งเบาภาระเรื่องค่าใช้จ่ายให้กับพ่อของเขาด้วย ถึงอย่างไรก็ตามเขาก็ยังรักที่จะเรียนหนังสือต่อในระดับที่สูงขึ้น ถ้าในอนาคตเขาได้มีโอกาสที่จะเรียนต่อ

สภาพแวดล้อม

จากคำบอกเล่าของนกดลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เขาอาศัยอยู่นั้น เขาได้เล่าว่า ตั้งแต่เขายังเด็กและยังไม่พิการทางสายตา สภาพแวดล้อมที่เขาอยู่ในตอนนั้นก็เหมือนกับต่างจังหวัดทั่วไปที่สนิทและรู้จักกันเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าต่อมาเมื่อเขาต้องพิการทางสายตาข้างซ้าย เพื่อนบ้านและเพื่อนของเขาเองก็ไม่ได้แสดงความรังเกียจเขาเลย ตรงกันข้ามพวกเขาเหล่านั้นกลับมีความเห็นใจและเข้าใจเขามากขึ้น รวมถึงอยากจะทำให้เขามีกำลังใจที่จะต่อสู้กับชีวิตต่อไปให้ได้ แต่เนื่องจากในขณะนั้นนกดลยังมีความรู้สึกเสียใจอยู่ เขาจึงไม่ได้สนใจต่อความรู้สึกของพวกเขาเหล่านั้น ซึ่งทำให้เขายังมีความรู้สึกเสียใจกับการกระทำของตนเองในตอนนั้นมาจนถึงปัจจุบัน และเขาก็ยังคิดว่าสภาพแวดล้อมมีผลอย่างมากกับการดำเนินชีวิตของเขา ดังเช่นตอนที่เขาต้องมีสภาพพิการตาที่เหลืออยู่ข้างเดียวของเขา ประกอบกับพ่อแม่ของเขาต้องแยกทางกัน จึงเป็นเหตุให้เขามีความรู้สึกเสียใจมากจนถึงขั้นฆ่าตัวตายตามที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ถ้าเขาไม่ได้เพื่อนบ้านที่คอยช่วยเหลือเขาออกจากยุ่งช้ำวันนั้น เขาคงต้องเสียชีวิตไปแล้วก็ได้ใน

เวลานั้น ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวยังอยู่ในใจของนกดลจนถึงวันนี้ รวมไปถึงตอนที่เขาได้ไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนสอนคนตาบอด จังหวัดเชียงใหม่ สภาพแวดล้อมดังกล่าวทำให้เขาได้รู้ว่าไม่ได้มีเขาเพียงคนเดียวที่มีสภาพเช่นนั้น และเมื่อเขาต้องมาเรียนร่วมกับนักเรียนปกติต่อจากนั้น สภาพแวดล้อมนั้นก็ทำให้ต้องปรับตัวใหม่ เพื่อให้เรียนทันกับเพื่อนที่เรียนด้วยกัน โดยที่เขาต้องมีความตั้งใจและเอาใจใส่ให้มากกว่าคนปกติ เขาจึงมีความคิดว่าต่างสถานที่กัน การปรับตัวก็ต้องต่างกันด้วย นกดลได้เล่าถึงความแตกต่างระหว่างที่เขาอยู่ที่ต่างจังหวัดกับตอนที่เขาอยู่ที่กรุงเทพฯ นั้นว่า เมื่อตอนที่เขาอยู่ที่ต่างจังหวัดนั้น เขายังไม่ต้องปรับตัวอะไรมากนัก ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางที่ไม่ยุ่งยากอะไร เมื่อเปรียบเทียบกับการเดินทางในกรุงเทพฯ ที่วุ่นวายและหนาแน่นไปด้วยผู้คนมากมาย รวมไปถึงค่าครองชีพในขณะที่เขาอยู่ต่างจังหวัดนั้น เขาแทบจะไม่มีค่าใช้จ่ายมากนัก แต่พอเขามาอยู่ที่กรุงเทพฯ แล้วนั้น เขาต้องมีค่าใช้จ่ายมากมายทั้งค่าเช่าห้อง ค่าอาหาร ค่าน้ำค่าไฟ ค่าเดินทาง และค่าใช้จ่ายอื่นๆอีกมาก แต่เนื่องจากเขาอยากที่จะมาฝึกอาชีพนวดแผนไทยที่กรุงเทพฯ นี้ตามคำแนะนำของเพื่อน ประกอบกับเขาได้มาเจอกับภรรยาเขาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ในขณะนั้น เขาจึงยังต้องอยู่ที่กรุงเทพฯ มาจนถึงปัจจุบัน

สภาพความพิการและความกดดันในการทำงาน

เนื่องมาจากนกดลไม่ได้พิการมาตั้งแต่กำเนิด แต่เขาเริ่มพิการทางตาข้างซ้ายก่อนเมื่อตอนที่เขาอายุ 11 ปี เพราะในขณะนั้นเขาเล่นบอลลูกกับเพื่อนอยู่นั้น บังเอิญบอลก็กระเด็นมาถูกตาซ้ายของเขา จนเป็นสาเหตุทำให้ตาของเขาอักเสบและในที่สุดก็ตาบอด ซึ่งในตอนนั้นเขาก็มีความรู้สึกเสียใจและต้องยอมรับกับสภาพดังกล่าวให้ได้ เขาจึงคิดว่าไม่เป็นไร ยังมีตาข้างขวาที่ใช้งานได้อยู่ แต่บางครั้งเขาก็ยังมีความรู้สึกที่รำคาญตัวเองเหมือนกันที่มองเห็นสิ่งของต่างๆไม่ถนัดหรือชัดอย่างเดิม เพราะเขามองเห็นได้ด้วยตาขวาข้างเดียวที่เหลืออยู่ และต่อมาไม่นานเขาก็ต้องโชคร้ายเป็นครั้งที่ 2 ที่ต้องมาสูญเสียดวงตาที่เหลืออยู่ของเขานี้ สาเหตุมาจากประสาทตาเสื่อม นกดลได้เล่าความรู้สึกในตอนนั้นของเขาว่า “ผมรู้สึกเสียใจมากกว่าครั้งแรกจนถึงขั้นอยากฆ่าตัวตาย เพราะไม่อยากเป็นภาระของพ่อแม่” แต่ต่อมาภายหลังที่พ่อของเขาพาเขาไปฟังเทศน์ก็ทำให้จิตใจของเขาสงบขึ้นและยอมรับสภาพความพิการของตนเองได้ ซึ่งในตอนนั้นนกดลก็ต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตของเขา ทั้งการเดินทางไปไหนมาไหนและการเรียน โดยที่เขาได้เรียนรู้การใช้ไม้เท้าขาวและอักษรเบรลล์สำหรับคนตาบอด ที่โรงเรียนสอนคนตาบอด จังหวัดเชียงใหม่ จึงทำให้เขาใช้ชีวิตเหมือนกับคนตาบอดทั่วไปได้ และหลังจากที่เขาเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้ว เขาก็ไม่ได้เรียนหนังสือต่อในระดับมหาวิทยาลัยตามที่ตัวเองเคยหวังไว้ในวัยเด็ก เพราะสภาพความพิการของเขาจึงทำให้เขาต้องปรับเปลี่ยนความมุ่งหมายในการ

ประกอบอาชีพใหม่ จากที่เมื่อตอนเด็ก เขาเคยฝันว่าอยากจะเป็นวิศวกรเมื่อเขาโตขึ้น เพื่อที่จะได้มีส่วนช่วยพ่อของเขาทำงานได้บ้าง แต่เมื่อเขามีสภาพที่ต้องพิการทางสายตาแล้ว เขาจึงต้องเปลี่ยนเป้าหมายใหม่ เพื่อให้เหมาะกับสภาพร่างกายที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของเขา โดยที่เขาเลือกที่จะฝึกอาชีพนวดแผนไทยตามคำแนะนำของเพื่อนที่พิการทางสายตาเหมือนกัน

ส่วนทางด้านความถนัดในการทำงานนั้น นกอดได้เล่าให้ฟังว่า เขาเริ่มเรียนนวดแผนไทยที่ซึ่งเป็นอาชีพเดียวที่เขาใช้ในการเลี้ยงชีพและครอบครัวมาจนถึงปัจจุบันนี้ จากศูนย์ฝึกอาชีพสำหรับคนตาบอด แกว่ห้วยขวาง กรุงเทพมหานครนี้เป็นแห่งแรก โดยที่ศูนย์ฯแห่งนี้มีหลักสูตรสอนภาคทฤษฎี 3 เดือน และภาคปฏิบัติ 3 เดือน พร้อมกับมีที่พักให้ด้วย และเมื่อนกอดเรียนจบหลักสูตรจากที่นั่นแล้ว เขาก็ได้ประกาศนียบัตรของศูนย์ฯแห่งนั้นด้วย แต่ในช่วงปฏิบัติเขาก็ไม่ได้รับค่าจ้างนวดใดๆ เพราะทางศูนย์ฯได้ให้เหตุผลว่า เพื่อเป็นรายได้ให้กับศูนย์ฯไว้เป็นค่าใช้จ่ายให้แก่รุ่นต่อไป หลังจากนั้นเขาก็ได้ออกจากที่นั่นมาทำงานนวดที่แถวถนนข้าวสารตามคำชักชวนของเพื่อนที่ฝึกอาชีพด้วยกัน ที่ถนนข้าวสารนี้มีลูกค้ามานวดมากมายทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ รายได้ในตอนนั้นของเขาสูงมาก แต่ค่าใช้จ่ายของเขาก็สูงเช่นกัน เพราะที่บริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งชุมชนจึงทำให้มีค่าครองชีพที่สูงตามไปด้วย เขาทำงานอยู่ที่นั่นประมาณ 2 ปี ต่อมาเจ้ากิจการที่นกอดทำงานอยู่นั้นก็ต้องปิดตัวลง เนื่องจากเหตุผลบางประการ หลังจากนั้นเขาก็ได้งานที่ใหม่แถวถนน ดิวานนท์ ซึ่งเป็นร้านเสริมสวย แต่เนื่องด้วยที่นี่มีผู้มาใช้บริการนวดน้อย รายได้ในตอนนั้นของนกอดจึงน้อยไปด้วย ดังนั้นเขาจึงลาออกจากที่ดังกล่าว ประกอบกับที่เขาได้ข่าวว่าที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ดนี้กำลังรับสมัครผู้พิการทางสายตาเข้ามาฝึกอาชีพนวดแผนไทย เขาจึงสนใจและไปเรียนฝึกอาชีพนวดนี้เพิ่มเติม สาเหตุมาจากเขาต้องการมีความชำนาญในอาชีพนี้มากขึ้น รวมถึงไปประกาศเพิ่มอีกใบ เพื่อเพิ่มความมั่นใจของลูกค้าที่จะมาใช้บริการ โดยที่นกอดพูดอย่างมั่นใจว่า “ถ้าเรานวดเก่ง มีฝีมือก็ทำให้เรามีลูกค้าที่ติดใจในฝีมือเราเยอะ และเราก็จะมีรายได้เยอะตามไปด้วย” ส่วนในอนาคตนั้นนกอดตั้งใจที่จะเปิดร้านนวดเป็นของตนเอง ซึ่งขณะนี้เขาก็กำลังหาทำเลอยู่ เพราะว่าเขาใกล้จะฝึกอาชีพนี้จบแล้ว

สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ

ส่วนทางด้านสิทธิที่นกอดได้รับนั้น เขาได้เล่าให้ฟังว่า เนื่องจากเขาเป็นสมาชิกของสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย ตั้งแต่เขาเริ่มไปเรียนหนังสือต่อที่โรงเรียนสอนคนตาบอดจังหวัดเชียงใหม่ เขาจึงได้รับสิทธิอย่างแรกคือสิทธิเรียนหนังสือฟรีสำหรับคนพิการพร้อมที่พัก

รวมไปถึงสิทธิในการซื้อตั๋วเดินทางไปที่ต่างๆในราคาพิเศษ และสิทธิในด้านค่ารักษาพยาบาล เหมือนกับคนพิการทั่วไปเท่านั้น เขาได้กล่าวรวมไปถึงสวัสดิการที่ทั้งรัฐและเอกชนมีให้กับคนพิการในปัจจุบันนี้ด้วยว่า เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นที่มีสิทธิและสวัสดิการให้กับคนพิการของประเทศนั้นแล้ว ประเทศไทยยังมีให้แก่คนพิการน้อยมาก คนพิการของต่างประเทศนั้นไม่ต้องรวมตัวประท้วงเพื่อขอสิทธิและสวัสดิการต่างๆ เหมือนกับคนพิการในประเทศไทย แต่ในความเป็นจริงแล้วคนพิการในไทยเหล่านั้นก็ไม่ได้อยากที่จะประท้วงอะไร เพียงแต่ผู้พิการทุกคนต้องการเพียงสิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่คนพิการพึงจะได้เท่านั้น เช่น ด้านความเป็นอยู่ , ด้านการศึกษา , ด้านการประกอบอาชีพที่หลากหลาย เป็นต้น และนกดลก็ยืนยันว่า ตั้งแต่ที่เขาพิการมานั้น เขาก็ได้เห็นคนพิการประท้วงเรียกร้องสิทธิเรื่อยมา จนถึงปัจจุบันนี้คนพิการก็ยังไม่ได้สิทธิตามที่เรียกร้องนั้นเลย เขาคิดว่าคนพิการทุกคนต้องการเพียงอย่างเดียวจากทางสังคม นั่นคือ คำว่า “โอกาส” เพียงเท่านั้น เพราะถ้าพวกเขาได้โอกาสจากสังคม โดยเฉพาะโอกาสจากการทำงาน ก็สามารถทำให้พวกเขาดำรงชีวิตได้เหมือนคนปกติทั่วไป และไม่ต้องเป็นภาระให้กับสังคมที่ต้องรับผิดชอบดูแลคนพิการ

การปรับตัว

ในตอนแรกที่นกดลต้องมีสภาพความพิการที่ตาข้างซ้ายก่อน จึงทำให้เขามีความรู้สึกเสียใจ แต่เขาก็ต้องยอมรับกับสภาพดังกล่าวให้ได้และมีการปรับตัวในการดำเนินชีวิตไม่มากนัก จนกระทั่งเมื่อนกดลต้องมาสูญเสียตาข้างที่เหลือ อันเนื่องมาจากประสาทตาเสื่อมในตอนนั้นนกดลมีความรู้สึกเสียใจมาก เพราะเขาต้องปรับตัวและใจของเขาให้ยอมรับกับสภาพความพิการในโลกมีดังนี้ให้ได้ แต่กว่าที่เขาจะปรับตัวและใจให้ยอมรับได้นั้น นกดลก็เกือบฆ่าตัวเองตายไปหลายครั้ง และเมื่อจิตใจของเขาสงบและยอมรับสภาพความพิการนี้ได้แล้วนั้น นกดลก็ต้องปรับตัวในการดำเนินชีวิตในโลกมีดังนี้ของเขาให้ได้ โดยที่ได้เรียนรู้การปรับตัวกับสภาพความพิการนี้จากโรงเรียนสอนคนตาบอด เขาได้เรียนรู้การใช้ไม้เท้าและอักษรเบรลล์จากโรงเรียนนี้ ดังนั้นเมื่อนกดลได้มาฝึกอาชีพนวดแผนโบราณที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดในปัจจุบันนี้ เขาจึงไม่ต้องการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเขามากนัก

กรณีศึกษาที่ 7 : เอกพจน์ (นามสมมติ)

เอกพจน์ พิการทางสายตาแบบเลือนรางตั้งแต่กำเนิด อายุ 35 ปี เขาเป็นคนจังหวัดเพชรบูรณ์ พ่อแม่ของเอกพจน์สายตาปกติทั้งคู่ มีลูกทั้งหมด 8 คน โดยที่พี่กับน้องของ

เอกพจน์ 2 คนก็มีสภาพพิการทางสายตาเหมือนกับเขา และเอกพจน์เป็นลูกคนที่ 3 ปัจจุบัน เขากำลังฝึกอาชีพนวดแผนไทยอยู่ชั้นปีที่ 2 ของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ซึ่งจัดว่าเป็นช่วงประกอบอาชีพในภาคปฏิบัติของผู้พิการทางสายตา

การดำเนินชีวิต

สภาพครอบครัว

เอกพจน์ เกิดมาในครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำไร่ทำนามีฐานะยากจน ถึงแม้ว่าเอกพจน์จะมีสภาพที่พิการทางสายตาแบบเลื่อนรางมาตั้งแต่กำเนิดนั้น แต่เขาก็ยังมีโอกาสได้เรียนหนังสือเหมือนกับเด็กสายตาปกติทั่วไป ดังนั้นชีวิตในวัยเด็กของเขาจึงไม่แตกต่างไปจากเด็กสายตาปกติทั่วไป เนื่องจากสายตาของเอกพจน์ยังสามารถมองเห็นได้เลื่อนราง เขาก็ยังสามารถดำเนินชีวิตได้เป็นปกติทุกอย่าง แต่เขาก็ทำงานได้ไม่ค่อยถนัดรวดเร็วเหมือนเช่นคนปกติ ในสมัยเด็กของเอกพจน์นั้นนอกจากเขาต้องเรียนหนังสือแล้ว เวลาที่เขาว่างจากการเรียน เขาก็จะคอยช่วยเหลือครอบครัวทำงานแทบทุกอย่างเท่าที่เขาพอจะทำได้ แต่ส่วนใหญ่พ่อแม่ของเขาจะไม่ค่อยให้เขาทำอะไรมากนัก เนื่องจากเห็นว่าเขาเป็นเด็กที่สายตาไม่ค่อยดีนักคงทำอะไรไม่ค่อยได้มาก ไม่คล่องแคล่วทันอกทันใจเหมือนพี่ๆน้องๆคนอื่นที่มีสายตาเป็นปกติ ถึงอย่างไรก็ตามเขาก็ยังคิดว่าครอบครัวมีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเขาเหมือนกัน เพราะครอบครัวของเขาก็คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้เขาสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตัวเอง

การศึกษา

ส่วนทางด้านการศึกษาของเอกพจน์นั้น เขาได้เล่าให้ฟังว่า ถึงแม้ว่าครอบครัวของเขาจะยากจน ประกอบกับสายตาของเขาก็มองเห็นได้ไม่ค่อยชัดเจนเหมือนคนปกติ แต่พ่อกับแม่ของเอกพจน์ก็ได้เปิดกั้นทางการศึกษาของเขา โดยที่พ่อกับแม่ของเขาได้ส่งเขาเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ เนื่องจากบริเวณดังกล่าวที่เอกพจน์อาศัยอยู่นั้นไม่มีโรงเรียนสอนคนตาบอด รวมถึงพ่อกับแม่ของเอกพจน์เห็นว่าเขาสามารถที่จะมองเห็นได้แม้ว่าจะไม่ชัด แต่ก็พอที่รับรู้และเข้าใจในการเรียนการสอนได้ เขาก็ได้เรียนหนังสือร่วมกับนักเรียนปกติทั่วไป ความรู้สึกของเอกพจน์ที่มีต่อการได้เข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ ในระยะแรกนั้นก็มิสิ่งต่างๆมากมายที่ทำให้เขารู้สึกเกิดความท้อแท้ใจบ้างเล็กน้อย เนื่องจากยังมีเพื่อนบางคนที่ไม่อยากคบกับเขา

เพราะว่าเขาเป็นคนที่พิการทางสายตา เอกพจน์ยังเล่าว่าเขาไม่รู้ว่าควรจะทำตัวแบบใดจึงจะเข้ากับเพื่อนนักเรียนปกติได้ รวมถึงปัญหาในการเรียนไม่ทันเพื่อน แต่โชคดีที่ยังมีเพื่อนบางคนคอยช่วยเหลือและให้การยอมรับในตัวเอกพจน์ และเข้าใจในตัวเขามากขึ้น เขาก็สามารถเรียนหนังสือร่วมกับนักเรียนปกติทั่วไปได้ จนกระทั่งจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังจากนั้นเขาก็ไม่ได้เรียนหนังสือต่อ เพราะว่าเขายังมีน้องอีกหลายคนที่ต้องการเรียนหนังสือด้วย เอกพจน์จึงต้องเสียสละให้น้องๆของเขาได้เรียน ประกอบกับสายตาของเขาก็เริ่มที่จะมองไม่ค่อยเห็นที่ละนิดแล้ว จึงทำให้เวลาที่เรียนเขามองกระดานดำเห็นไม่ค่อยชัดมากขึ้นทุกที ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้เขาไม่ได้เรียนหนังสือต่อหลังจากที่เขาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่ในขณะที่เขาเรียนหนังสืออยู่ที่เพชรบูรณ์ร่วมกับนักเรียนปกตินั้น เอกพจน์ก็คิดว่าตัวเองไม่มีปัญหาในการเรียนมากนัก อาจจะมีบางครั้งที่ตัวเองมีความรู้สึกน้อยใจและหงุดหงิดบ้างเหมือนกัน เนื่องมาจากเอกพจน์มักจะมองเห็นกระดานดำไม่ค่อยชัด ดังนั้นจึงทำให้เขาเรียนไม่ค่อยทันเพื่อนบ้าง ถึงอย่างไรก็ตามเอกพจน์ก็ยังอยากที่จะเรียนหนังสือในระดับที่สูงกว่านี้ เพราะเขาคิดว่าการศึกษามีส่วนช่วยยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของทุกคนให้ดีขึ้นได้

สภาพแวดล้อม

จากการให้สัมภาษณ์ของเอกพจน์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมนั้น เขาได้เล่าให้ฟังว่า ตอนที่เขาอยู่ที่จังหวัดเพชรบูรณ์นั้นเขาก็ไม่ได้ไปไหนที่ไกลมากและที่เขาไม่เคยชินเพราะในเวลานั้นเขายังไม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเดินทางไปที่ต่างๆของผู้พิการทางสายตา รวมไปถึงพ่อกับแม่ของเขาก็เป็นห่วงเขากลัวว่าจะอาจได้รับอุบัติเหตุในการเดินทาง เนื่องจากสายตาของเอกพจน์มองเห็นได้แบบเลือนรางไม่ชัดเจน แต่พอเขาได้มาฝึกอาชีพทอผ้าที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนี้ก็ทำให้เขาได้เรียนรู้วิธีการเดินทางไปที่ต่างๆของผู้พิการทางสายตาอย่างถูกวิธี โดยการใช้นิ้วเท้าสำหรับคนตาบอดพร้อมกับใส่แว่นตาดำ อีกสาเหตุหนึ่งที่เอกพจน์ได้เล่าให้ฟังว่า ตอนที่เขาอยู่ที่บ้านเกิดของเขานั้นทางผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านที่เขาอยู่นั้น ไม่ได้ให้คำแนะนำแก่เขาเลยถึงสิทธิและสวัสดิการที่คนพิการสามารถพึงได้รับจากรัฐและเอกชน ดังนั้นเขาจึงคิดว่าสภาพแวดล้อมก็ส่งผลต่อการปรับตัวของคนพิการอย่างเขาเช่นกัน เพราะถ้าเขาไม่ได้รับรู้จากเพื่อนของเขาว่ามีการฝึกอาชีพที่ศูนย์ฯแห่งนั้น เขาก็คงยังต้องอาศัยอยู่กับพ่อและแม่ของเขาที่ต่างจังหวัด และเป็นภาระให้ท่านต้องเลี้ยงดูตลอดไป

สภาพความพิการและความถนัดในการทำงาน

ส่วนทางด้านสภาพความพิการของเอกพจน์นั้น เนื่องจากเขามีสภาพที่พิการทางสายตาแบบเลือนรางมาตั้งแต่กำเนิด จึงทำให้เขาไม่ได้คิดอะไรมาก เพราะสภาพของเขาค่อยๆ เริ่มเลื่อมที่ละนิด แต่ก็ยังมีบางครั้งตอนที่เขาเรียนหนังสือร่วมกับนักเรียนปกติ ด้วยสภาพความพิการของเขาก็ทำให้เขามองกระดานดำไม่ค่อยชัด เขาจึงต้องขอจดงานจากเพื่อนบ้าง แต่ก็ยังมีบางครั้งที่เพื่อนของเขาไม่ค่อยพอใจเท่าไร เอกพจน์ก็จะมีความรู้สึกหงุดหงิดและน้อยใจในสภาพความพิการของตนเองบ้างเหมือนกัน ถึงอย่างไรก็ตามเอกพจน์ก็ยังคงมีความคิดว่าสภาพความพิการของเขาไม่มีผลต่อการปรับตัวของเขาเองในการดำเนินชีวิต โดยที่เขาได้ให้เหตุผลว่าถึงเขาจะมีสภาพที่พิการ แต่เขาก็ยังสามารถที่จะเล่นฟุตบอลกับเพื่อนๆ ที่มีสายตาปกติได้ในสมัยเด็กของเขา

หลังจากที่เอกพจน์ได้ทราบข่าวจากเพื่อนของเขาว่าที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด มีฝึกอาชีพนวดแผนไทยสำหรับคนพิการทางสายตา เขาจึงเข้ามาสมัครเรียนนวดที่ศูนย์ดังกล่าวตามคำแนะนำของเพื่อน และเมื่อเขาได้เข้ารับการฝึกอาชีพนวดแผนไทยที่นั่นแล้ว จึงทำให้เขาได้เรียนรู้วิธีการเดินทางไปที่ต่างๆ ไกลๆ ได้อย่างถูกวิธีของผู้พิการทางสายตา โดยที่ทำให้เขาได้รู้หลักการใช้ไม้เท้าขาวและอักษรเบรลล์สำหรับคนตาบอด ประกอบกับทำให้เอกพจน์ได้มีอาชีพที่มั่นคงในการดำเนินชีวิต ซึ่งเอกพจน์ก็ไม่มีปัญหาในระหว่างที่ฝึกอาชีพนวดอยู่จนถึงปัจจุบัน และเขาก็คิดว่าที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนี้ไม่มีข้อเสียอะไร มีแต่เพียงข้อดีเท่านั้น โดยที่เอกพจน์ได้พูดถึงข้อดีของที่ศูนย์ฯ แห่งนี้ว่า “ทำให้เราที่มีสภาพความพิการนั้นมีความกล้าที่จะเดินทางไปที่ต่างๆ ได้ โดยที่ไม่ต้องพึ่งคนตาดี และยังทำให้เรามีความมั่นใจในการที่จะทำงานประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเอง” ดังนั้นเอกพจน์จึงเห็นว่าความถนัดในการทำงานนั้นมีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตสำหรับคนตาบอด เพราะทำให้คนตาบอดมีความมั่นใจในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน

สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ

เอกพจน์ได้เล่าให้ฟังเรื่องสิทธิและสวัสดิการที่เขาได้รับในปัจจุบันนี้ว่า ที่เขาสามารถได้รับสิทธิและสวัสดิการสำหรับคนพิการอยู่ขณะนี้ เพราะเพื่อนของเขาได้แนะนำให้เขาได้มีโอกาสไปขึ้นทะเบียนคนพิการ เพราะถ้าเพื่อนของเอกพจน์ไม่ได้แนะนำเขาก็คงไม่มีโอกาสได้รับสิทธิและสวัสดิการดังกล่าวเหมือนกับคนพิการคนอื่น ประกอบกับที่เอกพจน์ก็ได้สมัครเป็น

สมาชิกของสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยตามคำแนะนำของเพื่อนเช่นกัน จึงทำให้เขาได้รับสิทธิและสวัสดิการตรงนี้เช่นกัน โดยเฉพาะเวลาที่เขาไม่สบาย เขาก็จะได้รับการรักษาจากโรงพยาบาลของรัฐโดยไม่เสียเงิน แต่ส่วนใหญ่นั้นเอกพจน์ได้เล่าให้ฟังว่า ถ้าเขาไม่ป่วยหนักจนเกินไปนั้น เขาก็เลือกที่จะไปรักษาที่คลินิกมากกว่า เนื่องจากเขาจะได้ไม่ต้องเดินทางไกล รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่มากตามไปด้วย อีกทั้งเขายังไม่ได้รับความสะดวกสบายในการรักษาเท่าที่ควรจากประสบการณ์ที่เขาเคยไปรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐ รวมไปถึงเอกพจน์ก็ต้องใช้เวลาในการฝึกงานภาคปฏิบัติ เพื่อให้ได้ชั่วโมงในการทำงานตรงตามหลักสูตร และถ้าวันไหนไม่ได้ทำงานก็ทำให้เขาเก็บชั่วโมงในการทำงานไม่ทันพวกเพื่อนๆของเขาได้

การปรับตัว

เอกพจน์มีสภาพความพิการทางสายตาแบบเลือนรางตั้งแต่กำเนิด จึงทำให้เขาไม่ต้องปรับตัวในการดำเนินชีวิตมากนัก ถึงแม้ว่าเขาต้องเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ แต่เอกพจน์ก็มีการปรับตัวบ้างเพียงเล็กน้อยทางด้านกรมองและอ่าน ทั้งกระดานดำและหนังสือ ถึงอย่างไรก็ตามเอกพจน์ก็ได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากคุณครูและเพื่อนของเขา ทำให้เขาไม่มีปัญหาอะไรในด้านการเรียน และเมื่อเอกพจน์ได้เข้าฝึกฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพแล้ว จึงทำให้เขามีความมั่นใจในการประกอบอาชีพมากขึ้น รวมถึงในปัจจุบันนี้เอกพจน์ก็ปรับตัวในการดำรงชีพของตัวเองได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ

กรณีศึกษาที่ 8 : สุทธิพงศ์ (นามสมมติ)

สุทธิพงศ์ เริ่มพิการทางสายตาแบบเลือนรางทั้งสองข้างตอนอายุ 22 ปี เขาเป็นคนจังหวัดสระบุรี อายุขณะสัมภาษณ์ 27 ปี พ่อแม่ของสุทธิพงศ์สายตาเป็นปกติทั้งคู่ เขาเป็นลูกชายคนเดียว ปัจจุบันเขากำลังฝึกอาชีพนวดแผนไทยอยู่ชั้นปีที่ 2 ที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

การดำเนินชีวิต

สภาพครอบครัว

สุทธิพงศ์ เกิดมาในครอบครัวที่จัดได้ว่าเป็นครอบครัวแตกแยก เนื่องจาก

มาจากพ่อกับแม่ของเขาแยกทางกัน โดยที่ทั้งคู่ต่างไปสร้างครอบครัวใหม่และได้นำสุทธิพงษ์มา ให้อยู่และน้ำของเขาเลี้ยง เนื่องจากน้ำเขยของเขาเป็นทหาร ดังนั้นสุทธิพงษ์และครอบครัวของเขาจึงต้องอาศัยอยู่ในกรมทหารที่จังหวัดสระบุรี ตั้งแต่เขาเกิดมานั้นเขาก็ยังมีสภาพร่างกายที่เป็นปกติทุกอย่าง เขาจึงดำเนินชีวิตเหมือนกับคนปกติทั่วไป ย้ายกับน้ำของสุทธิพงษ์ก็เลี้ยง เขาเหมือนกับเด็กทั่วไป จนกระทั่งเขาอายุ 22 ปี ตาของเขาก็เริ่มพิการโดยค่อยๆมองไม่เห็นที่ ละนิดจนถึงปัจจุบันนี้สุทธิพงษ์บอกว่า เขาสามารถมองเห็นได้เพียง 1 % เท่านั้น เขายังเล่าให้ ฟังถึงตอนที่เขาพอจำความได้ว่า เนื่องจากในครอบครัวของเขาที่เขาอาศัยอยู่นี้มีน้ำเขยเพียงคน เดียวที่ทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัว ขณะที่ค่าใช้จ่ายในครอบครัวของเขามีมากมาย ดังนั้นเขา และครอบครัวจึงต้องประหยัดพอสมควร ถึงอย่างไรก็ตามครอบครัวของเขาก็สามารถส่งเขาให้ ได้เรียนหนังสือจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่เนื่องด้วยสุทธิพงษ์ต้องมาประสบอุบัติเหตุตอนที่ เขาอายุได้ 18 ปี จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายพอสมควรในการรักษาสุทธิพงษ์ ประกอบกับตัวของสุทธิพงษ์เองก็คิดว่า เขาน่าจะออกมาหางานทำสักพักก่อนเพื่อเป็นการแบ่งเบา ภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวไปได้บ้าง หลังจากนั้นพอเขามีเงินเก็บพอที่จะเรียนต่อได้เขาก็จะ เรียนหนังสือต่อ ถึงอย่างไรก็ตามสุทธิพงษ์ก็ไม่ได้มีความคิดว่าครอบครัวมีผลต่อการปรับตัวใน การดำเนินชีวิตของเขา โดยที่เขาให้สาเหตุว่าอาจเป็นเพราะว่าเขาไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ เขาจึง ไม่เห็นความสำคัญของครอบครัว

การศึกษา

ในด้านการศึกษาของสุทธิพงษ์นั้น เนื่องมาจากเขาไม่ได้มีสภาพความ พิจารณาตั้งแต่กำเนิด ดังนั้นเขาจึงได้เรียนหนังสือเหมือนกับนักเรียนปกติทั่วไป และเขาก็ไม่ได้มี ปัญหาอะไรในการเรียนหนังสือ อาจจะมีที่บางครั้งเขามีความขี้เกียจในการเรียนบ้าง แต่เขาก็ยัง สามารถที่จะเรียนหนังสือต่อไปได้จนกระทั่งเขาเรียนจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่อจากนั้นสุทธิพงษ์ก็ไม่ได้เรียนหนังสือในระดับมหาวิทยาลัย ด้วยเหตุผลที่ว่าเขาได้รับอุบัติเหตุ จึงทำให้ทางครอบครัวของเขาต้องเสียค่าใช้จ่ายพอสมควรในการรักษาสุทธิพงษ์ ประกอบกับตัว เขาเองก็ไม่พร้อมทางร่างกายและจิตใจที่จะเรียนหนังสือต่อด้วย จึงทำให้เขามีความคิดที่จะ ออกมาหางานทำที่กรุงเทพฯ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย ถึง อย่างไรก็ตามสุทธิพงษ์ก็ยังมีมีความคิดว่าการศึกษามีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของผู้พิการ ทางสายตา เพราะเขาคิดว่าการศึกษาทำให้คนมีความรู้ ความสามารถที่จะประกอบอาชีพที่ หลากหลายได้ ดังนั้นคนที่มีการศึกษาในระดับที่สูงนั้นก็สมารถที่จะเลือกงานทำได้ รวมไปถึง

การแสดงความคิดเห็นด้วย ที่ส่วนใหญ่แล้วมักจะให้เกียรติคนที่มีความรู้สูง ได้แสดงความ
 คิดเห็นมากกว่าคนที่มีรูปร่างน้อย

สภาพแวดล้อม

ส่วนทางด้านสภาพแวดล้อมนั้น สุทธิพงศ์ได้เล่าให้ฟังว่า เนื่องจาก
 เขาต้องอาศัยอยู่กับยายและน้ำของเขาที่กรมทหาร จังหวัดสระบุรี ตั้งแต่เขายังเป็นเด็ก จึงทำ
 ให้เขาต้องใช้ชีวิตให้เป็นระเบียบตามกฎข้อบังคับของทหาร แต่การดำเนินชีวิตแบบดังกล่าวนี้ก็
 ไม่ได้ถือว่าเป็นปัญหาในการดำเนินชีวิตในวัยเด็กของเขาเลย จนกระทั่งเมื่อสุทธิพงศ์ได้รับ
 อุบัติเหตุในขณะที่เขากำลังเล่นฟุตบอลกับเพื่อนของเขา ทำให้เขาต้องมีสภาพที่พิการทางสายตา
 แบบเลือนราง ซึ่งในขณะนั้นเขาก็มีแต่ยายของเขาเพียงเท่านั้นที่คอยดูแลเอาใจใส่เขา รวมถึง
 คอยให้กำลังใจเขาให้มีชีวิตอยู่ต่อไปได้ในสภาพดังกล่าว ในเวลาเดียวกันนั้นเขาก็ได้ยินน้ำของเขา
 บ่นให้ได้ยินว่า เพราะสภาพความพิการของเขาจึงทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากมาย และพอ
 หลังจากที่เขาได้รับการรักษาและไม่หายนั้น สุทธิพงศ์จึงทำงานอะไรไม่ได้สะดวกนัก จึงทำให้น้ำ
 ของเขาต้องบ่นอีกว่า ตัวของเขาเองเป็นภาระให้กับครอบครัว ทั้งๆที่เขาก็ทำงานบ้านหลายอย่าง
 เท่าที่เขาพอจะทำได้ในสภาพเช่นนั้น แต่เขาก็ยังถือว่าโชคดีที่มีเพื่อนที่เรียนมาด้วยกันนั้นได้
 แนะนำเขาให้ไปอยู่และทำงานด้วยกันที่กรุงเทพฯ ซึ่งในขณะนั้นเขายังพอที่จะมองเห็นได้บ้าง
 แม้ว่าจะไม่ชัดนัก แต่เขาก็ยังสามารถที่จะทำงานได้ จนกระทั่งตาของเขาสามารถมองเห็นได้
 เพียง 1 % เท่านั้นและเป็นสภาพเช่นนี้มาจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้เขาต้องกลับไปอยู่กับยายและ
 น้ำของเขาที่จังหวัดสระบุรี เนื่องจากในขณะนั้นเขายังไม่รู้ว่าจะทำงานอะไรต่อไปได้อีก และ
 ต่อมาเขาก็ได้ทราบจากเพื่อนของเขาคนเดียวกันนั้น ว่ามีการฝึกอาชีพนวดแผนไทยที่ศูนย์พัฒนา
 สมรรถภาพคนตาบอด ที่ปากเกร็ด และได้พาเขามาสมัครฝึกอาชีพดังกล่าวนี้ด้วย สุทธิพงศ์
 จึงมีความคิดว่าสภาพแวดล้อมมีส่วนสำคัญอย่างมากในชีวิตของเขาต่อการปรับตัวในการดำเนิน
 ชีวิตของเขา เพราะถ้าเขาไม่ได้คำแนะนำจากเพื่อนนั้น เขาก็คงไม่ได้มาฝึกอาชีพที่นี่ และคงต้อง
 เป็นภาระให้กับครอบครัวของเขาต้องดูแล

สภาพความพิการและความถนัดในการทำงาน

เนื่องจากสุทธิพงศ์ไม่ได้มีสภาพความพิการมาตั้งแต่กำเนิด และสาเหตุที่ทำให้
 ให้เขาต้องมีสภาพที่พิการทางสายตาเหมือนที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เกิดมาจากอุบัติเหตุหัวฟาดพื้น
 ขณะที่เขากำลังเล่นฟุตบอลกับเพื่อน ดังนั้นความรู้สึกก่อนและหลังของเขากับสภาพความพิการนี้

จึงแตกต่างกัน เพราะความรู้สึกตอนที่เขายังมีสภาพร่างกายที่เป็นปกตินั้น เขาก็ได้ดำเนินชีวิตเหมือนคนปกติทั่วไป แต่เมื่อเขาเริ่มมีอาการที่เห็นได้น้อยลงพร้อมกับมีอาการปวดหัวร่วมด้วย ในเวลานั้นสุทธิพงศ์ก็มีความคิดที่จะฆ่าตัวตายเช่นกัน เพราะทำอะไรก็ไม่ถนัด จับอะไรก็ไม่คล่อง ทำให้มีอาการหงุดหงิดบ้าง บางครั้งเขาก็คิดว่าจะดำเนินชีวิตต่อไปได้ไหม แต่เขาก็อาศัยความเคยชินในการเดินทางไปต่างๆได้ ในที่สุดเขาก็ยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ในตอนนี้ได้ และเขาก็ยอมรับว่าสภาพความพิการมีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิต เพราะสภาพความพิการของเขาทำให้เขาต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตพอสมควร ประกอบกับต้องใช้เวลาที่ละนิดในการปรับตัว

เมื่อสุทธิพงศ์ได้เข้ามากรุงเทพฯตามคำชักชวนของเพื่อนแล้ว เขาก็ได้มาเช่าห้องอยู่กับเพื่อนของเขาแถวปิ่นเกล้า และได้งานทำที่ร้าน แม็คโดนัลด์ เขาทำอยู่ที่นั่นได้สักพักก็เปลี่ยนมาทำงานที่ร้าน เซสเตอร์ กริลล์ หลังจากนั้นตาของสุทธิพงศ์ก็เริ่มที่เห็นน้อยลง จนทำให้เขาไม่สามารถที่จะทำงานที่ร้าน เซสเตอร์ กริลล์ ต่อไปได้อีก เขาจึงย้ายกลับมาอยู่กับยายของเขาที่จังหวัดสระบุรี จนกระทั่งเพื่อนของเขาก็มาบอกเขาว่าที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด กำลังเปิดรับสมัครคนตาบอดฝึกอาชีพนวดแผนไทย และเพื่อนของเขาคนนี้ได้พาเขามาสมัครเรียนที่นี่ หลังจากที่เขาได้รับการฝึกอาชีพมาประมาณปีครึ่งแล้ว สุทธิพงศ์ได้ให้ความคิดว่า ที่ศูนย์แห่งนี้ไม่เพียงแต่จะฝึกอาชีพนวดแผนไทยให้แก่คนพิการเท่านั้น ที่นี่ยังสอนให้คนตาบอดได้เรียนรู้การใช้ไม้เท้าและอักษรเบรลล์สำหรับคนพิการ รวมไปถึงการฝึกวิชาชีพต่างๆควบคู่ไปด้วย เช่น ทอเสื่อ เพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น แต่จะเน้นทางด้านนวดแผนไทยมากกว่า เพราะทางศูนย์คิดว่าอาชีพนวดแผนไทยนี้เป็นอาชีพที่เหมาะสมกับผู้พิการทางสายตามากกว่าอาชีพอื่นที่ต้องใช้สายตา แต่ที่ทางศูนย์ได้ให้คนตาบอดได้ฝึกวิชาชีพอื่นควบคู่ไปด้วย เพราะวิชาชีพเหล่านั้นจัดได้ว่าเป็นวิชาชีพติดตัว เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันสำหรับคนพิการได้ ตัวอย่างเช่น วิชาทอเสื่อกกก็สามารถช่วยให้คนตาบอดมีสมรรถภาพในการเรียนจำเส้นประสาที่มีอยู่หลายเส้น เหมือนกับเส้นกุกที่เป็นเส้นเล็กหลายๆเส้นที่ใช้ทอออกมาเป็นเสื่อผืนใหญ่ได้ เป็นต้น

หลังจากได้รับการฝึกในชั้นปีที่ 1 จบแล้ว สุทธิพงศ์ก็ได้เล่าถึงความแตกต่างระหว่างก่อนที่ได้รับการฝึกและหลังฝึกว่า ทำให้เขามีความมั่นใจในการดำเนินชีวิตในโลกมีมากขึ้น จากที่เขาเคยกลัวเวลาเดินทางไปไหนไกลๆ และในขณะนี้ที่เขาอยู่ในช่วงฝึกอาชีพชั้นปีที่ 2 ซึ่งเป็นช่วงในการฝึกภาคปฏิบัติไปพร้อมกับการเก็บชั่วโมงการทำงานไปพร้อมกัน และในตอนนั้นก็ถือได้ว่าผู้พิการทางสายตาทุกคนมีความสามารถในระดับหนึ่งที่จะประกอบอาชีพได้ จึงทำ

ให้สุทธิพงษ์คิดว่า เมื่อเขาได้รับการฝึกอาชีพดังกล่าวแล้วก็ทำให้เขามีอาชีพที่มั่นคงในการที่จะดำเนินชีวิตในสภาพร่างกายที่พิการเช่นนี้ได้ และในอนาคตข้างหน้าที่เขาจบหลักสูตรการฝึกอาชีพนวดแผนไทยนี้แล้ว จนกระทั่งเขาได้รับใบประกาศจากทางสาธารณสุขแล้วนั้น เขาก็มีความคิดที่จะเปิดกิจการนวดเป็นของตนเอง อาจจะเปิดแถวจังหวัดสระบุรีที่ซึ่งเป็นบ้านเกิดของเขา หรืออาจจะเปิดในกรุงเทพฯ แต่ก็ต้องดูทำเลที่ตั้งก่อน โดยที่เขาวางแผนจะร่วมลงทุนกับเพื่อนที่ฝึกอาชีพที่ศูนย์นี้ด้วยกัน

สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ

ส่วนทางด้านสิทธิและสวัสดิการที่สุทธิพงษ์ได้รับนั้น เขาได้บอกว่า เนื่องมาจากเขาได้ขึ้นทะเบียนคนพิการแล้ว ดังนั้นเขาจึงได้รับสิทธิและสวัสดิการทุกอย่างที่คนพิการพึงจะได้รับทุกคน และในปัจจุบันนี้สุทธิพงษ์ก็มีความเห็นว่าสิทธิที่สังคมมีให้แก่คนตาบอดก็พอเพียงแล้ว มีเพียงอย่างเดียวที่เขาเห็นว่าไม่มีให้แก่คนพิการ นั่นคือการกีดกันความสามารถของคนพิการเท่านั้น เพราะถ้าสังคมได้ให้โอกาสคนพิการได้ฝึกอาชีพที่หลากหลายมากกว่านี้ ก็อาจจะทำให้คนพิการมีทางเลือกที่จะประกอบอาชีพมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

เช่นเดียวกับทางด้านสวัสดิการที่สังคมมีให้แก่คนพิการนั้น สุทธิพงษ์ก็มีความคิดว่า มีเพียงพอแล้วสำหรับเขาขึ้นอยู่กับว่าสวัสดิการเหล่านั้นจะตกมาถึงเขาหรือเปล่าเท่านั้น แต่สุทธิพงษ์เองก็ไม่ได้ต้องการสวัสดิการอะไรเพิ่มสำหรับคนพิการ เพราะเขาคิดว่าเขาสามารถที่จะทำอะไรด้วยตัวเองได้แล้ว มีความรู้ที่สามารถจะประกอบอาชีพเลี้ยงดูตัวเองได้แล้ว ไม่จำเป็นต้องพึ่งคนอื่นแล้ว เขาจึงคิดว่าสวัสดิการที่เหลือเหล่านั้นก็สมควรจะไปให้แก่คนที่ต้องการสวัสดิการในส่วนนี้มากกว่า

การปรับตัว

ส่วนด้านการปรับตัวของสุทธิพงษ์ ในอดีตนั้นเนื่องจากสุทธิพงษ์ไม่ได้มีความพิการมาตั้งแต่กำเนิด แต่เมื่อเขาได้รับอุบัติเหตุและทำให้เขาต้องกลายเป็นคนพิการทางสายตานั้น สุทธิพงษ์จึงต้องปรับตัวในการดำเนินชีวิตตัวเองใหม่ เพื่อที่เขาจะได้ใช้ชีวิตอยู่ในโลกมืดได้ด้วยตัวเองโดยที่ไม่ต้องพึ่งพาใคร และเมื่อเขาเคยชินกับสภาพความพิการนี้ ประกอบกับที่เขาได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพนี้แล้ว ก็ทำให้ปัจจุบันนี้สุทธิพงษ์สามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเขาได้อย่างเช่นคนปกติทั่วไป

กรณีศึกษาที่ 9 : บรรจง (นามสมมติ)

บรรจง หมู่ไม้ใหญ่วัย 45 ปี เกิดในจังหวัดนครราชสีมา บรรจงพิการทางสายตาช้าง เดียวตั้งแต่อายุได้ 5 เดือน ส่วนสายตาก็ข้างที่เหลือนั้นก็พอที่จะมองเห็นได้รางๆ เท่านั้น ซึ่งปัจจุบันนี้เขากำลังฝึกอาชีพนวดแผนไทยอยู่ชั้นปีที่ 2 ที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด

การดำเนินชีวิต

สภาพครอบครัว

จากคำบอกเล่าของยายที่บรรจงได้รู้มานั้น เขาได้เล่าให้ฟังว่า ตัวเขาเองถือว่าเป็นลูกคนเดียวของแม่ที่ไม่มีโอกาสที่ได้เห็นหน้ากันเลยสักครั้ง และเขารู้เพียงว่าแม่ของเขาตายหลังจากที่คลอดเขามาได้ไม่กี่วันเท่านั้น โดยที่บรรจงได้เล่าให้ฟังต่อไปด้วยน้ำเสียงที่ราบเรียบว่า “ตั้งแต่ผมยังเล็กๆ นั้น ก็มีผมเพียงคนเดียวเท่านั้น เพราะว่าเวลาที่แม่คลอดผมมา แม่ของผมก็ตายเลย” เมื่อตอนที่แม่ของเขาเสียชีวิตไปก็มีแต่ยายเท่านั้นที่ดูแลเขามาโดยตลอด ประกอบกับที่เขาได้รู้ว่าตนเองต้องตาบอดเมื่อตอนที่เขาอายุได้เพียง 5 เดือนเท่านั้น โดยที่เริ่มจากเป็นตาแดง เจ็บตา รักษาไม่หาย และพอหลังจากนั้นเขาก็มองไม่เห็นเลยข้างหนึ่ง ส่วนอีกข้างหนึ่งที่เหลืออยู่นั้น เขาก็สามารถมองเห็นได้เพียงรางๆ เท่านั้นก็ไม่ชัดเท่าไร แต่เขาก็พอที่จะช่วยเหลือตนเองได้บ้าง และถึงแม้ว่าบรรจงจะไม่ได้ได้รับความอบอุ่นจากพ่อแม่ในการเลี้ยงดู แต่เขาก็ได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีจากยายของเขาที่รักเขาเหมือนกับเขาเป็นลูกของตนเอง รวมทั้งยังทำให้เขาไม่รู้สึกเหมือนกับว่าเขาเป็นคนพิการ แต่เนื่องจากว่าครอบครัวของยายมีฐานะที่ค่อนข้างยากจน เพราะยายมีลูกหลานหลายคน และประกอบอาชีพทำนาเพียงอย่างเดียว ดังนั้นยายของเขาจึงไม่มีเงินพอที่ส่งบรรจงไปรักษาที่โรงพยาบาลได้ จนกระทั่งปัจจุบันนี้บรรจงรับหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว จึงทำให้เขาต้องเลี้ยงดูภรรยาและลูกชาย 1 คน เขาเป็นคนที่รักครอบครัวมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกชายคนเดียวของเขา ซึ่งถือว่าเป็นแรงผลักดันสำคัญในชีวิตของเขาที่ทำให้บรรจงต้องพยายามหาเงินมาเลี้ยงดู และส่งเสียให้ลูกของเขาได้เรียนหนังสือชั้นสูงในอนาคต ครอบครัวของบรรจงจึงเป็นเสมือนทุกอย่างทุกอย่างในชีวิต ที่ตัวของเขาเองนั้นมีหน้าที่ต้องดิ้นรนทำทุกวิถีทางเพื่อทำหน้าที่ดูแลให้ดีที่สุด โดยที่ให้ลูกของเขาได้รับการศึกษาสูงที่สุดเท่าที่ตนเองจะทำได้ ดังนั้นบรรจงจึงคิดว่าสภาพครอบครัวมีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเขา เพราะทำให้เขามีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นในการเลี้ยงดูครอบครัว

การศึกษา

ส่วนทางด้านการศึกษาของบรรจงนั้น เขาได้เล่าให้ฟังว่า ตามที่เล่าให้ฟังในตอนต้นไปแล้วว่า เนื่องมาจากครอบครัวของยายมีฐานะที่ค่อนข้างยากจน และมีลูกหลานหลายคน จึงทำให้ยายของเขาไม่สามารถส่งเขาเรียนหนังสือในระดับที่สูงได้ แต่ก็ได้พยายามที่จะส่งให้เขาเรียนให้ได้มากที่สุดเท่าที่ยายของเขาจะมีกำลังส่งเขาเรียนได้ โดยเริ่มจากการที่ส่งให้เขาได้เรียนหนังสือร่วมกับนักเรียนปกติในโรงเรียนที่มีอยู่ในหมู่บ้าน เพราะในขณะนั้นบรรจงยังมีสายตาคือข้างที่เป็นปกติอยู่จึงทำให้เขายังสามารถที่จะเรียนหนังสือได้ จนกระทั่งหลังจากที่เขาต้องเสียสายตาข้างที่เหลือนั้น เขาก็ต้องหยุดเรียนไปพักหนึ่ง หลังจากนั้นเขาก็ได้เดินทางเข้ามาศึกษาต่อที่โรงเรียนสอนคนตาบอด กรุงเทพมหานครตามคำแนะนำของครูที่เคยสอนหนังสือ และคอยช่วยเหลือบรรจงตลอดเวลาที่เขาอยู่ที่นครราชสีมา จนทำให้เขาได้เรียนหนังสือต่อจนจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 เขาก็ต้องเลิกเรียนและกลับมาดูแลยายของเขาที่กำลังไม่สบายที่ต่างจังหวัด ประกอบกับที่ในขณะนั้นยายของเขาไม่มีเงินพอที่จะให้เขาได้เรียนหนังสือต่อได้แล้ว แต่บรรจงก็เข้าใจในความจำเป็นดังกล่าวของยาย และไม่คิดน้อยใจในชะตาชีวิตของตนเอง แต่ถึงกระนั้นเขาก็ยังคิดว่าการศึกษามีส่วนสำคัญในการดำรงชีวิตในอนาคตของทุกคน เพราะการศึกษาทำให้คนพัฒนาความสามารถในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้ ดังนั้นในปัจจุบันนี้บรรจงจึงพยายามที่จะทำงานเก็บเงิน เพื่อส่งให้ลูกของเขาได้เรียนหนังสือในระดับสูงๆได้

สภาพแวดล้อม

ส่วนทางด้านสภาพแวดล้อมของบรรจงนั้น เขาได้ให้รายละเอียดว่า สภาพแวดล้อมโดยรวมของเขาตั้งแต่สมัยเด็กจนถึงปัจจุบัน เขาก็คิดว่าไม่มีความแตกต่างอะไรมากมาย เพราะสภาพแวดล้อมในสมัยเด็กของเขานั้น ทั้งเพื่อนบ้านและเพื่อนที่โรงเรียนของเขาทั้งหมดนั้นก็คบกับเขาเหมือนว่าเขาเป็นคนที่มีร่างกายเป็นปกติ และไม่ได้แสดงความรังเกียจเขาว่าเป็นคนพิการเลย จนถึงปัจจุบันนี้สภาพแวดล้อมดังกล่าวก็ยังเหมือนเดิมและไม่เปลี่ยนแปลงในความรู้สึกของบรรจงเอง ดังนั้นเขาจึงคิดว่าสภาพแวดล้อมในความคิดของเขานั้นไม่มีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเขา

สภาพความพิการและความถนัดในการทำงาน

จากคำบอกเล่าของบรรจงเกี่ยวกับทางด้านสภาพความพิการของเขานั้น เขาได้เล่าถึงสาเหตุที่ทำให้เขาต้องกลายเป็นผู้พิการทางสายตาจากคำบอกเล่าของยายอีกที่ว่า เป็นเพราะตอนที่เขาอยู่ในท้องแม่ของเขา แม่ได้กินยาที่ไม่เหมาะกับผู้ที่กำลังตั้งครรภ์อยู่ จนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ตาข้างหนึ่งของเขาต้องมีปัญหาเมื่อเขาเกิดมาได้ 5 เดือน และสายตาข้างนั้นของเขาก็ค่อยๆ มองเห็นไม่ชัด ในสมัยวัยเด็กของเขาจึงต้องนั่งหน้าชั้นเรียนเพื่อที่จะได้มองเห็นส่วนสายตาอีกข้างที่เหลือนั้นก็ค่อยๆ เสื่อมลงตามไปด้วย จนกระทั่งสามารถเห็นได้แบบเลือนรางเท่านั้น โดยที่สาเหตุมาจากประสาทตาเสื่อมตามคำวินิจฉัยของแพทย์ที่ให้การรักษา แต่ถึงกระนั้นบรรจงก็ไม่ได้คิดว่า การที่เขาจะต้องอยู่ในโลกมืดนี้เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของชีวิต ทั้งนี้ก็เพราะบรรจงมีความคิดว่าตนเองค่อยๆ รับสภาพของการมองเห็นน้อยลงมาทีละนิด ดังนั้นเมื่อถึงวันที่ต้องมีดสนิทกันจริงๆ จึงอาศัยการปรับตัวไม่มากนัก

และสาเหตุที่ทำให้บรรจงเลือกที่จะมาฝึกอาชีพนวดแผนไทยนี้ตามคำแนะนำของครูที่โรงเรียนสอนคนตาบอดที่เคยสอนเขามานั้น สาเหตุหนึ่งมาจากว่าอาชีพนวดนี้เป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้สายตาใช้เพียงแต่ความชำนาญเท่านั้น และอีกสาเหตุก็เพราะว่าอาชีพดังกล่าวนี้เป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้การลงทุนมาก มีเพียงทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมที่จะประกอบอาชีพนวดแผนไทยนี้กับแรงเท่านั้น จึงทำให้บรรจงเลือกที่จะมาฝึกอาชีพดังกล่าวนี้ จนถึงปัจจุบันนี้บรรจงได้ฝึกอาชีพนวดแผนไทยนี้ถึงขั้นปีที่ 2 แล้ว ซึ่งในขั้นนี้เป็นการฝึกอาชีพในภาคปฏิบัติ และเก็บชั่วโมงในการทำงานเพื่อให้ได้ใบประกาศนียบัตร ตามที่กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดไว้ ซึ่งใบประกาศดังกล่าวนี้จะใบที่บ่งชี้ถึงความสามารถในการประกอบอาชีพนวดแผนไทยนี้ได้ และอีกไม่กี่เดือนข้างหน้าบรรจงก็จะได้รับใบประกาศนียบัตรนี้เหมือนกับเพื่อนๆ ที่ร่วมฝึกอยู่ในศูนย์แห่งนี้กับเขาทุกคน ดังนั้นบรรจงจึงคิดว่าความถนัดในการทำงานมีผลอย่างมากในการปรับตัวของผู้ที่พิการทางสายตา เพราะความถนัดในการทำงานทำให้ผู้ที่ทำงานมีความมั่นใจในการประกอบอาชีพของตนเองได้

สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ

ส่วนทางด้านสิทธิและสวัสดิการที่บรรจงได้รับนั้น เขาได้บอกว่า เนื่องจากเขาได้ขึ้นทะเบียนคนพิการแล้ว เพราะถ้าเขาไม่ขึ้นทะเบียนดังกล่าวนี้น เขาก็ไม่สามารถมาสมัครฝึกอาชีพนวดแผนไทยที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนี้ได้ จึงทำให้เขาสามารถที่จะได้รับสิทธิ

และสวัสดิการต่างๆที่คนพิการพึงจะได้รับเหมือนกัน แต่ในขณะที่ให้สัมภาษณ์นี้ บรรจงก็ได้บอกว่า ตัวเขาเองนั้นก็ยังไม่รู้ว่าได้รับสิทธิและสวัสดิการดังกล่าวครบหรือไม่ แต่ถึงกระนั้นเขาก็ไม่ได้คิดว่า เขาต้องการสิทธิและสวัสดิการอะไรเพิ่ม เพราะในตอนนั้นเขาก็สามารถที่จะดำรงชีวิตเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้อย่างไม่ขัดสนอะไร แต่ในอนาคตข้างหน้าเขาก็ยังไม่แน่ใจว่าจะมีความคิดเหมือนเช่นปัจจุบันนี้หรือไม่

การปรับตัว

เนื่องจากบรรจงมีสภาพความพิการทางสายตาเพียงข้างเดียวมาตั้งแต่สมัยวัยเด็ก และเริ่มค่อยๆประสาตาเสื่อมในดวงตาข้างที่เหลือของเขา ประกอบกับเป็นความพิการแบบเลือนรางเท่านั้น จึงทำให้เขามีการปรับตัวในการดำเนินชีวิตแบบค่อยเป็นค่อยไป รวมทั้งบรรจงยังได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านการดำเนินชีวิตแบบคนตาบอดจากที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนี้ ทั้งการใช้ไม้เท้าและการใช้อักษรเบรลล์ จึงทำให้ปัจจุบันนี้เขาสามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตแบบสภาพความพิการนี้ได้แล้ว

กรณีศึกษาที่ 10 : ประทีป (นามสมมติ)

ประทีป ไม่ได้พิการมาตั้งแต่กำเนิด เขาเพิ่งเริ่มพิการแบบเลือนรางเมื่อ 3 ปีที่ผ่านมา อายุขณะที่ให้สัมภาษณ์นี้ 48 ปี ประทีปเป็นคนกรุงเทพฯตั้งแต่กำเนิด ปัจจุบันนี้เขากำลังฝึกอาชีพหมวดแผนไทยอยู่ชั้นปีที่ 2 ที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด

การดำเนินชีวิต

สภาพครอบครัว

ประทีป เกิดมาในครอบครัวที่จัดได้ว่ามีฐานะทางการเงินที่ค่อนข้างดี ประกอบกับที่เขาเกิดมาโดยมีสภาพร่างกายที่เป็นปกติทุกอย่าง และพ่อกับแม่ของประทีปเองก็มีสายตาที่ดีทั้งคู่ ท่านทั้งสองมีลูกทั้งหมด 4 คน และประทีปก็เป็นลูกคนสุดท้อง ดังนั้นครอบครัวของเขาจึงรักเขาและเอาใจใส่เขามากเป็นพิเศษอยู่แล้ว เพราะเขาเป็นน้องคนเล็กของบ้าน ด้วยเหตุนี้เขาจึงได้รับความรักจากทุกคนอย่างมากตั้งแต่เขายังเป็นเด็กจนถึงปัจจุบันนี้ รวมไปถึงตั้งแต่ที่เขามีร่างกายที่เป็นปกติทุกอย่าง จนถึงวันที่เขาต้องมีสภาพที่พิการทางสายตา

อย่างเช่นทุกวันนี้ และในความรู้สึกของประทีปเองนั้นก็คิดว่าตั้งแต่ที่เขาเริ่มพิการทางสายตานั้น ก็ดูเหมือนว่าครอบครัวของเขาทุกคนยิ่งให้ความรักและเอาใจใส่ในตัวเขามากยิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยที่เขาให้สาเหตุว่าอาจจะเป็นเพราะว่า ทางครอบครัวของเขาคงกลัวว่าเขาจะรับสภาพความพิการนี้ไม่ได้ จนทำให้คิดมากและอาจจะมีความคิดที่จะฆ่าตัวตายได้ สมาชิกในครอบครัวของเขาทุกคนจึงต้องยิ่งดูแลเขามากขึ้นกว่าเดิม และเพราะความรักความเอาใจใส่ของครอบครัว จึงทำให้เขาผ่านความรู้สึกที่เลวร้ายในช่วงนั้นมาได้ ดังนั้นประทีปจึงคิดว่าครอบครัวมีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเขาอย่างมาก เพราะเขาคิดว่าถ้าเขาไม่มีครอบครัวที่มีอยู่ในทุกวันนี้ เขาก็คงยอมรับสภาพความพิการนี้ไม่ได้ จนในที่สุดอาจถึงขั้นฆ่าตัวตายก็ได้

การศึกษา

ส่วนทางด้านการศึกษาของประทีปนั้น เขาได้เล่าให้ฟังว่า เพราะว่าเขาไม่ได้พิการทางสายตามาตั้งแต่กำเนิด ประกอบกับที่ครอบครัวของเขาเองนั้นก็มีความฐานะที่ค่อนข้างดีพอที่จะส่งเขาให้ได้เรียนหนังสือในระดับสูงๆได้ เท่าที่ประทีปจะมีความสามารถเรียนได้ จึงทำให้ประทีปสามารถที่จะได้เรียนหนังสือเหมือนกับคนปกติทั่วไป จนกระทั่งเขาสามารถเรียนจบและได้รับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม โดยที่ระหว่างตอนที่เขากำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่นั้นก็ไม่มีอุปสรรคใดๆมาทำให้เขาต้องเลิกเรียน แม้กระทั่งสภาพความพิการทางสายตาที่เป็นอยู่ในตอนนี้ เพราะสภาพความพิการดังกล่าวของเขาเพิ่งจะเกิดขึ้นกับเขาเมื่อ 3 ปีที่ผ่านมาเอง และด้วยเหตุที่ประทีปได้รับการศึกษาที่สูงกว่าผู้พิการทางสายตาคนอื่นที่ฝึกอาชีพที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนี้ด้วยกัน จึงทำให้เขาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในรูปแบบของผู้นำกลุ่มมากกว่าผู้พิการคนอื่น ดังนั้นประทีปจึงมีความคิดว่าการศึกษามีส่วนต่อการปรับตัวของผู้พิการ โดยที่เขาได้ให้เหตุผลว่า “เพราะความรู้ทำให้เรามองมมองโลกหรือทัศนคติที่กว้างมากขึ้น จนทำให้คนรอบข้างของเราเชื่อมั่นในความคิดของเราได้”

สภาพแวดล้อม

จากคำบอกเล่าเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของประทีปนั้น เขาได้เล่าให้ฟังว่า สภาพแวดล้อมโดยรวมของเขาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้นั้นถือว่าดีมากในความคิดของเขา เพราะทั้งเพื่อนบ้าน, เพื่อนตั้งแต่สมัยเรียน และเพื่อนร่วมงานทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นคนที่ดี มีน้ำใจคอยช่วยเป็นกำลังใจให้กับประทีป โดยเฉพาะความประทับใจและความปลื้มใจที่ประทีปจะไม่มีวันลืมของเพื่อนในสมัยเรียนของเขาที่เมื่อได้รู้ว่าประทีปต้องมีสภาพที่พิการทางสายตาแล้ว

นั่น ก็ได้เสนอแนวคิดที่จะก่อตั้งกองทุนสำหรับประทีป เพื่อให้ประทีปใช้เป็นเงินทุนสำรองในการเลี้ยงชีพในอนาคต โดยที่เพื่อนของประทีปคนดังกล่าวจะเป็นคนรวบรวมเงินจากเพื่อนๆ ในสมัยเรียน แต่พอประทีปได้ทราบก่อนก็ได้บอกเพื่อนคนดังกล่าวว่าไม่ต้องการให้ทำเช่นนั้น เพราะประทีปไม่ยอมให้ตัวเองต้องเป็นภาระของเพื่อนๆ ประกอบกับที่ในปัจจุบันนี้ประทีปก็สามารถที่จะประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้แล้ว รวมถึงที่เขาสามารถที่จะดำเนินชีวิตในสภาพที่พิการทางสายตาได้ด้วย ดังนั้นประทีปจึงคิดว่าสภาพแวดล้อมส่งผลกับการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเขาพอสมควร เพราะทำให้ประทีปได้คิดว่า เขายังโชคดีกว่าคนอื่นที่มีเพื่อนที่ดี รักและเห็นใจเขาที่เขาต้องมา มีสภาพที่พิการ รวมไปถึงสภาพแวดล้อมที่ประทีปฝึกอาชีพนอนอยู่ในตอนนี้ด้วยว่า สภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้มีส่วนทำให้เขามีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่างๆ ของเขา เพราะที่ศูนย์แห่งนี้ได้เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นต่างๆ ในระหว่างที่ฝึกอาชีพ เพื่อให้ใช้ในการปรับปรุงสำหรับการฝึกอาชีพในรุ่นต่อไป

สภาพความพิการและความถนัดในการทำงาน

เนื่องมาจากประทีปไม่ได้มีความพิการมาตั้งแต่กำเนิดนั้น แต่เขาเริ่มที่จะมีสภาพที่พิการเมื่อ 3 ปีที่ผ่านมา และสภาพความพิการทางสายตาของประทีปนี้เกิดมาจากการที่เขาเป็นต่อหินแบบเฉียบพลัน รักษาไม่หายจนทำให้เขาต้องตาบอดเมื่อตอนที่เขาอายุ 45 ปี ซึ่งประทีปได้เล่าถึงความรู้สึกในตอนแรกนั้นว่า ในตอนนั้นเขามีความรู้สึกที่ไม่อยากพบหรือพูดคุยกับใครเลย ประกอบกับที่เขามีความรู้สึกงงๆ กับชีวิตของเขาว่า ทำไมเขาต้องตาบอดด้วยและเขาต้องทำอะไรกับชีวิตในอนาคตของเขา แล้วเขาจะทำงานอะไรได้บ้าง ซึ่งในตอนนั้นเขาก็คิดว่าตัวเองไม่สามารถทำอะไรได้เลย จากที่ในช่วงก่อนหน้าที่เขาจะต้องมา มีสภาพพิการนี้ เขาก็เคยมีความเชื่อมั่นในตัวเองค่อนข้างสูงว่าเขาสามารถที่จะมีงานที่มั่นคงในชีวิตทำ โดยที่ในขณะนั้นเขากำลังทำงานอยู่ในตำแหน่งนิติกร ที่กระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งจัดได้ว่าเป็นงานที่มีเกียรติและมั่นคงงานหนึ่งในชีวิตของเขา แต่เมื่อเขาต้องมา มีสภาพที่พิการทางสายตา จึงทำให้เขาไม่สามารถที่จะทำงานประจำดังกล่าวได้ต่อแล้ว เขาจึงต้องออกจากงานดังกล่าว และในช่วงนั้นเขาก็ได้มีความคิดแบบนี้ย้อนไปย้อนมาทุกวัน ประทีปได้เปรียบเทียบความคิดในขณะนั้นของเขาว่า “ความคิดในตอนนั้นเหมือนกับคนพายเรืออยู่ในอ่าง ที่หาทางออกไม่เจอ วนอยู่อย่างนั้น” และเขาก็ใช้เวลาอยู่กับตัวเองโดยการเก็บตัวอยู่คนเดียวประมาณ 1 ปี เขาก็เริ่มมีความรู้สึกเบื่อ กับความคิดดังกล่าวนี้ และพยายามเริ่มหาสิ่งใหม่ๆ มาทำเพื่อไม่ให้เกิดความคิดเดิมๆ อีก โดยที่ขณะนั้นเขาได้นึกถึงเพื่อนของเขาที่ทำงานและอยากจะทำอะไร เขาก็คิดที่จะโทรศัพท์ไปพูดคุย แต่ด้วยเหตุบังเอิญที่เขากดเบอร์โทรศัพท์ผิดไปติดที่มูลนิธิเด็กอ่อนพญาไท และทางเจ้าหน้าที่ที่รับ

โทรศัพท์ของประทีปนั้นได้ให้คำปลอบใจกับประทีปว่า “อย่าเพิ่งสิ้นหวัง ยังมีโอกาสอีกมากมาย” รวมทั้งยังได้ให้คำแนะนำกับประทีปว่า ยังมีสถานที่ที่เปิดโอกาสให้กับคนตาบอดได้ฝึกอาชีพมากมายหลายที่ และก็ได้นำที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ดให้กับประทีป ที่ซึ่งเขานอกจากจะได้ฝึกอาชีพแล้ว ที่ศูนย์แห่งนี้ยังได้สอนทั้งการใช้ไม้เท้าขาว รวมทั้งอักษรเบรลล์สำหรับคนตาบอด และวิชาอื่นๆอีกมากมายที่ทำให้คนตาบอดสามารถที่จะดำเนินชีวิตด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งผู้อื่นหรือพึ่งให้น้อยที่สุด ซึ่งประทีปเองก็ได้เห็นถึงประโยชน์ในการฝึกอาชีพดังกล่าว เขาจึงไปสมัครเรียนตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่คนดังกล่าว

จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ประทีปได้ฝึกอาชีพนวดแผนไทยอยู่ในชั้นปีที่ 2 ซึ่งเป็นช่วงฝึกภาคปฏิบัติ เก็บชั่วโมงในการทำงานเพื่อให้ได้ชั่วโมงการทำงานตามที่หลักสูตรกำหนด และขณะที่ประทีปกำลังให้สัมภาษณ์อยู่นี้ เขาได้เก็บชั่วโมงในการทำงานได้แล้วประมาณ 800 ชั่วโมง จากที่หลักสูตรกำหนดไว้ 1,500 ชั่วโมง ดังนั้นในตอนนี้อาจมีความมั่นใจในการประกอบอาชีพนวดแผนไทยนี้มากขึ้น จากที่เขาเคยคิดไว้ก่อนที่จะมาฝึกอาชีพนี้ว่า เขาจะสามารถทำงานนวดนี้ได้ไหม เพราะในระหว่างที่เขาฝึกอยู่ในชั้นปีที่ 1 นั้นเขาก็ได้มีปัญหาในช่วงฝึกบ้างเล็กน้อย นั่นคือด้วยสภาพร่างกายที่ผอมของประทีป จึงทำให้เขาคิดว่าแรงของเขาคงไม่พอที่จะนวดให้มีประสิทธิภาพได้ แต่ด้วยความพยายามในการฝึกของเขา จนทำให้เขาเกิดความชำนาญและเกิดความมั่นใจในการที่จะประกอบอาชีพนี้เลี้ยงดูตัวเองในอนาคต โดยที่ประทีปได้วางแผนไว้ว่าเขาจะทำงานนวดแผนไทยที่บ้านของเขาเอง เพื่อความสะดวกในการทำงานของเขา

สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ

ส่วนทางด้านสิทธิและสวัสดิการที่ประทีปได้รับในปัจจุบันนี้ เขาได้บอกว่า เนื่องจากเขาได้ขึ้นทะเบียนคนพิการแล้ว ดังนั้นเขาจึงได้รับสิทธิและสวัสดิการเหมือนกับคนพิการทั่วไปทุกอย่างแล้ว เขาจึงไม่มีความสนใจที่จะสมัครเป็นสมาชิกของสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยด้วย โดยที่เขาได้ให้เหตุผลว่า “ในตอนนั้นผมยังไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องสมัครเป็นสมาชิกที่สมาคมคนตาบอดเลยสำหรับตัวผมเลย อาจจะเป็นเพราะว่าผมยังไม่มีครอบครัว เหมือนกับผู้ที่ มีครอบครัวแล้วและมีความจำเป็นที่ต้องได้รับเงินค่าเลี้ยงดูบุตร เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของตนเองด้วย” และเมื่อถูกถามถึงสิทธิและสวัสดิการที่มีให้แก่คนพิการในปัจจุบันนี้มีเพียงพอแล้วหรือไม่นั้น ประทีปก็ได้ให้คำตอบว่า “สำหรับผมนั้นคิดว่า มีพอแล้วนะ แต่ถ้าสำหรับผู้พิการคนอื่นอาจจะยังมีไม่พอ อาจจะเป็นเพราะว่าผมมีอะไรที่พร้อมแล้วด้วย คือมีครอบครัวที่อบอุ่นและไม่ขัดสนทางการเงิน รวมไปถึงยังไม่มีครอบครัวเป็นของตนเองด้วย”

การปรับตัว

ในด้านการปรับตัวของประทีปนั้น เนื่องจากประทีปไม่ได้มีความพิการมาตั้งแต่กำเนิด แต่เขาเริ่มพิการทางสายตาเมื่อตอนที่เขาอายุ 45 ปี จึงทำให้ในตอนแรกนั้นเขายังยอมรับกับสภาพความพิการนี้และปรับตัวกับสภาพนี้ไม่ได้ จนกระทั่งประทีปได้ทราบว่าที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนี้เปิดสอนอาชีพให้แก่ผู้พิการทางสายตา และเมื่อเขาได้เข้าร่วมฝึกอาชีพจากที่นี่แล้ว ประทีปก็สามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตแบบสภาพความพิการนี้ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องเป็นภาระต่อครอบครัวและสังคมในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 สรุปกรณีศึกษาสมาชิกมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด

กรณีศึกษา	สภาพครอบครัว	การศึกษา	สภาพแวดล้อม	สภาพความพิการ	ความกดดันในการทำงาน	สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ	การปรับตัว
1. สมศรี -อายุ 45 ปี -โสด แต่มีบุตร บุญธรรม	-เป็นครอบครัวที่ยากจนอยู่ต่างจังหวัด -มีพี่น้อง 7 คน แต่ไม่มีใครรังเกียจและยังให้การช่วยเหลืออย่างดี -ครอบครัวเข้าใจและเป็นกำลังใจให้สู้ชีวิตต่อไป	-จบชั้นป. 6 และหลังจากนั้นก็ไม่ได้ศึกษาต่อซึ่งทำให้หางานได้ลำบาก	-อยู่ต่างจังหวัด เมื่อไม่สบาย รพ.ใกล้บ้านรักษาไม่ได้ จึงทำให้มีสภาพพิการ -มีเพื่อนที่เข้าใจคอยช่วยเหลือและได้ชักชวนให้มาอยู่กรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ	-ต้องใช้เวลาอยู่นานกว่าที่จะคุ้นเคยกับสภาพความพิการนี้และยังกังวลกับอนาคตของตน -สภาพความพิการทำให้ไม่มีใครต้องการที่จะรับเธอเข้าทำงาน	-ทำให้มีลูกค้าประจำที่พอใจในการนัด -ทำให้มีความคิดที่จะเปิดกิจการนวดเป็นของตนเอง	-ได้รับคำรักษาพยาบาลและค่าเลี้ยงดูบุตร -ไม่ได้รับการช่วยเหลือใดๆ จากกรมประชาสงเคราะห์เลย รวมไปถึงการกู้ยืมเงินเพราะมีชั้นตอนมากมาย	-ตอนแรกยังปรับตัวไม่ได้แต่เมื่อได้รับความรักเอาใจใส่จากครอบครัวจึงปรับตัวได้ -ปัจจุบันนี้เธอต้งานเลี้ยงตัวเองและลูก
2. จักรภพ	-ครอบครัวยากจนประกอบอาชีพเกษตรกรรม	-ขณะนี้กำลังเรียน กศน. อยู่ชั้นม. 3	-ตอนบวชเป็นพระยังมีลูกศิษย์วัดคอยช่วยทำงาน จึงไม่	-ไม่มีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิต	-ทำให้มีความเชื่อมั่นในการทำงาน จึง	-ได้รับคำรักษาพยาบาลปีละ 2,000 บาท	-ใช้เวลาปรับตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป เพราะ

กรณีศึกษา	สภาพครอบครัว	การศึกษา	สภาพแวดล้อม	สภาพความ พิการ	ความกดดันใน การทำงาน	สิทธิและสวัสดิการ ที่ได้รับ	การปรับตัว
	-ครอบครัวมีส่วนร่วม ช่วยเหลืออย่างมาก ทั้งให้กำลังใจและ ใจ เพื่อไม่ให้คิดมาก	เพราะเชื่อว่า การศึกษา ทำให้คนเรา รู้จักวิธี แก้ปัญหาได้ กว้างขึ้น	ต้องปรับตัวในการ ดำเนินชีวิตมากนัก -เมื่อมาฝึกอาชีพที่ มูลนิธิส่งเสริมอาชีพ คนตาบอดนี้ จึงทำ ให้ต้องคอยช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน	เพราะพิการ ทางสายตาแบบ เลือนรางเท่านั้น	ทำให้มีลูกค้า ตั้งใจในการ นมามากขึ้น รายได้ก็มากขึ้น	-ได้รับสิทธิเช่าห้อง และฝึกอาชีพที่ มูลนิธิฯนี้ -ส่วนทางด้าน สวัสดิการยังมีให้แก่ คนพิการน้อยไป	มีสภาพความ พิการแบบเลือน รางที่ละข้าง
3.เจนจิรา	-ครอบครัวยากจน อยู่ต่างจังหวัด -ครอบครัวพยายาม ส่งให้เรียนหนังสือ ที่ร.ร.สอนคนตา บอด เพื่อจะได้มี ความรู้ในการ ประกอบอาชีพ	-เมื่อสมัยเด็ก ทางร.ร.แถว บ้านไม่ยอมรับ จึงต้องเข้า มาเรียนที่ กรุงเทพฯ -ขณะนี้จบชั้น ม.6 แล้ว	-ได้รับการดูแลและ สงสารจากเพื่อนบ้าน ทำให้รู้สึกเสียใจและ น้อยใจ -เมื่อได้มาฝึกที่ มูลนิธิฯ เพื่อนๆที่ร่วม ฝึกก็ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน เพราะมี	-ในช่วงแรก รู้สึก น้อยใจและเสียใจ -คิดว่าเป็นส่วนเกิน ของครอบครัวจึง เป็นคนคิดมาก และเก็บตัวอยู่แต่ ในบ้าน -พอได้รู้จักกับผู้	-ทำให้ลูกค้า ตั้งใจมีมือนวด จนมีเงินเก็บ เพื่อเปิดร้าน นวดของตนเอง ในอนาคต	-ได้รับสิทธิเรียนฟรี ที่ร.ร.สอนคนตา บอด -แต่รัฐควรกระจาย ร.ร.สอนคนตาบอด นี้ไปยังต่างจังหวัด ที่ยากจนด้วย -ได้รับค่ารักษา	-แม้จะพิการ ตั้งแต่เกิด แต่ก็ รู้สึกน้อยใจและ เสียใจบ้าง -เมื่อได้รับการ ฟื้นฟูสมรรถภาพ ก็สามารถ ปรับตัวในการ

กรณีศึกษา	สภาพครอบครัว	การศึกษา	สภาพแวดล้อม	สภาพความ พิการ	ความกดดันใน การทำงาน	สิทธิและสวัสดิการ ที่ได้รับ	การปรับตัว
4. เกียรติศักดิ์	-ครอบครัวเป็น กำลังใจให้ต่อสู้ ต่อไป -ครอบครัวยากจน มีพี่น้องหลายคน จึงต้องพึ่งพาตัวเอง -พ่อแม่เปิดโอกาสให้ เรียนหนังสือ เพราะ อยากให้มีความรู้ เพื่อเลี้ยงตัวเอง และครอบครัวใน อนาคต -เมื่อมีครอบครัวแล้ว ก็ต้องเรียนรู้ซึ่งกัน	จึงเชื่อว่าการ ศึกษามีส่วน ช่วยให้มีชีวิตที่ ดีขึ้น -เมื่อต้องเรียน ร่วมกับคน ปกติ จึงต้อง ขยันเรียนให้ มากขึ้น จะได้ เรียนทันเพื่อน -จบชั้นปวส. -การศึกษาช่วย ให้ตัดสินใจทำ อะไรได้ดีกว่า	ความรู้สึกคล้ายกัน จึงเห็นใจซึ่งกันและ กัน -สภาพแวดล้อมไม่มี ผลต่อการปรับตัว เพราะความเคยชิน ตั้งแต่เกิด -เมื่อเรียนกับคนปกติ เพื่อนและครูก็ให้ ความช่วยเหลือดี -เมื่อเข้ามาอยู่ใน กรุงเทพฯ ก็ต้อง ปรับตัวในการ เดินทางบ้าง	พิการ ก็เริ่มรู้สึกดี และพยายาม ทำงานทุกอย่าง เท่าที่ทำได้ -ไม่รู้รู้สึกเสียใจ เพราะมีสภาพ พิการมาตั้งแต่เกิด แต่น้อยใจบ้าง เมื่อได้ฟังคนพูด เกี่ยวกับสภาพ ความพิการ ของตน	ทำให้เกิด ความมั่นใจว่า คนตาบอดก็ทำ อาชีพนี้ได้ -มีความมุ่งมั่นที่ จะเปิดร้านเป็น ของตนเอง	พยาบาลในแต่ละปี -สิทธิและสวัสดิการ มีให้แก่คนพิการ น้อยมาก -ได้รับสิทธิเรียน ร่วมกับนักเรียน ปกติ -สิทธิและสวัสดิการ ที่มีให้แก่คนพิการ ยังได้ไม่เต็มที่ เพราะรัฐไม่ได้ ให้ความสำคัญแก่ คนพิการ	ดำเนินชีวิตได้ -พิการตั้งแต่เกิด จึงไม่ได้ปรับตัว มากนัก ยกเว้น เมื่อต้องเรียน ร่วมกับคนปกติ ก็ต้องขยัน มากกว่าคนอื่น เพื่อจะเรียน ได้ทันเพื่อน -ปัจจุบันเมื่อ ฝึกงานกับเพื่อน

กรณีศึกษา	สภาพครอบครัว	การศึกษา	สภาพแวดล้อม	สภาพความ พิการ	ความกดดันใน การทำงาน	สิทธิและสวัสดิการ ที่ได้รับ	การปรับตัว
5. สมประสงค์	และกัน ต้องปรับตัว เข้าหากัน -อยู่กับทวดและยาย ที่เลี้ยงเขาเหมือน เด็กทั่วไป -ครอบครัวมีผลต่อ การปรับตัวในการ ดำเนินชีวิต เพราะ ต้องใช้ชีวิตร่วมกับ อีกคนหนึ่งและ พร้อมที่จะดูแลและ	-จบชั้น ม. 6 -การศึกษามี ส่วนช่วย ยกระดับความ เป็นอยู่ เพราะ ความรู้ทำให้ มีอาชีพการ งานที่ดี	-สภาพแวดล้อมมีผล ต่อการปรับตัวในการ ดำเนินชีวิต เพราะ ปัญหาทางด้าน ความคิดที่คนปกติมี ต่อคนตาบอดที่ผิด -เพื่อนบ้านให้ความ สนิทสนมและ ช่วยเหลือกันดี ไม่ มีใครดูแคลนว่าเป็น คนพิการ	-เขาเริ่มพิการตา ข้างขวาก่อนใน สมัยเด็ก จึงทำ ให้ไม่ต้องปรับตัว มากนัก และเมื่อ เริ่มพิการตาข้าง ซ้าย เขาจึงต้อง ปรับตัวในการ ดำเนินชีวิตให้ได้	-ทำให้เกิดความ มั่นใจว่าคน พิการสามารถ ทำงานนี้ได้ดีเท่า คนปกติ	-ได้รักษาฟรี และ ได้รับค่าเลี้ยงดูบุตร นอกจากนั้นก็ไม่ได้ รับความช่วยเหลือ อะไรจากรัฐเลย -ทั้งภาครัฐและ เอกชน น่าจะมี สิทธิและสวัสดิการ ให้แก่คนพิการ	ที่พิการเหมือน กัน จึงไม่ต้อง ปรับตัวอะไร มาก -เมื่อต้องพิการ ตาข้างขวาก่อน แล้วต่อมาจึง พิการตาข้าง ซ้าย จึงทำให้ ต้องปรับตัวใน การดำเนินชีวิต ในโลกมีได้ -เมื่อได้รับการ

กรณีศึกษา	สภาพครอบครัว	การศึกษา	สภาพแวดล้อม	สภาพความพิการ	ความกดดันในการทำงาน	สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ	การปรับตัว
	เป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน					มากกว่านี้ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนพิการ	ฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพแล้วก็ปรับตัวได้

ตารางที่ 2 สรุปกรณีศึกษาสมาชิกของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด

กรณีศึกษา	สภาพครอบครัว	การศึกษา	สภาพแวดล้อม	สภาพความพิการ	ความกดดันในการทำงาน	สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ	การปรับตัว
6. นกดล	-ครอบครัวมีฐานะปานกลาง อบอุ่น -เมื่อเริ่มพิการตาข้างซ้าย ครอบครัวก็ยังคงดูแลและให้กำลังใจดี	-ได้เรียนที่ ร.ร. สอนคนตาบอดที่เชียงใหม่ -ได้เรียนรู้การใช้ไม้เท้าและอักษรเบรลล์	-เพื่อนบ้านและเพื่อนมีความเห็นใจและให้กำลังใจเป็นอย่างดี -เมื่อเขาได้เรียนที่ร.ร. สอนคนตาบอด	-ทำให้มีความรู้สึกไร้ค่าของตัวเองที่จะทำอะไรก็ไม่สะดวกเหมือนเดิม -ในตอนแรกที่เขาต้องสูญเสียตาทั้ง	-ทำให้มีความมั่นใจในการประกอบอาชีพมากขึ้น	-ได้รับสิทธิเรียนฟรีที่ร.ร. สอนคนตาบอด จ. เชียงใหม่ -ได้สิทธิซื้อตั๋วเดินทางในราคาพิเศษ	-เมื่อเริ่มพิการตาข้างซ้าย ทำให้รู้สึกเสียใจ แต่ยังยอมรับและปรับตัวได้ -แต่เมื่อต้องสูญเสีย

กรณีศึกษา	สภาพครอบครัว	การศึกษา	สภาพแวดล้อม	สภาพความพิการ	ความกดดันในการทำงาน	สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ	การปรับตัว
	-เมื่อเขาต้องสูญเสียตาอีกข้างที่เหลือ พ่อแม่ก็ทะเลาะกัน ทำให้เขาคิดที่จะฆ่าตัวตาย แต่ช่วยไว้ได้ทัน และพ่อก็ได้พาเขาเข้าวัด เพื่อสงบจิตใจ และยอมรับสภาพของตัวเองได้	การศึกษาจึงมีส่วนช่วยให้ปรับตัวในการอยู่ในโลกมีได้ -จบการศึกษาชั้น ม. 6	จ.เชียงใหม่ สภาพแวดล้อมก็ทำให้เขารู้ว่าไม่ได้มีเขาคคนเดียวที่มีสภาพนี้ -เมื่อเขาเรียนหนังสือร่วมกับคนปกติ เขาก็ต้องปรับตัวให้เรียนทันเพื่อนให้ได้ ดังนั้น เขาจึงคิดว่าสถานที่ต่างกับการปรับตัวก็ต่างกันด้วย	2 ข้างไป เขาก็รู้สึกเสียใจ และยอมรับไม่ได้ แต่ต่อมาเมื่อเขายอมรับความพิการนี้ได้แล้ว เขาก็ต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตใหม่ รวมถึงเปลี่ยนความมุ่งหมายในการทำงานใหม่ด้วย		-ได้สิทธิค่ารักษาพยาบาล -สิทธิและสวัสดิการในปัจจุบันมีอยู่น้อยมาก ทำให้คนพิการต้องเรียกร้องสิทธิเรื่อยมา -คนพิการทุกคนต้องการเพียงโอกาสทางสังคมเท่านั้น เพื่อที่พวกเขาจะได้ดำเนินชีวิตเหมือนคนปกติ	เสียตาข้างที่เหลือ ในตอนแรกก็รู้สึกเสียใจและคิดฆ่าตัวตาย แต่เมื่อได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการศึกษาแล้วจึงปรับตัวได้
7.เอกพจน์	-ครอบครัวยากจน มีอาชีพเกษตรกรรม	-จบ ชั้น ป. 6 และไม่ได้	-เขาได้รู้จักศูนย์พัฒนาสมรรถภาพ	-ไม่มีผลต่อการปรับตัวในการ	-ทำให้มี	-ได้รับสิทธิและสวัสดิการเหมือน	-เพราะพิการแบบเลื่อนราง

กรณีศึกษา	สภาพครอบครัว	การศึกษา	สภาพแวดล้อม	สภาพความพิการ	ความกดดันในการทำงาน	สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ	การปรับตัว
	มีพี่น้อง 8 คน -ครอบครัวคอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ดำเนินชีวิตได้ด้วยตัวเอง	เรียนต่อ เพราะมีฐานะยากจน แต่เขาก็คิดว่าการศึกษามีส่วนช่วยยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น	คนตาบอดนี้จากเพื่อนของเขา -เมื่อเขาได้เข้ามาอยู่ที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนี้ทำให้เขาได้เรียนรู้การใช้ไม้เท้าขาว	ดำเนินชีวิตของเขา เพราะเขาพิการทางสายตาแบบเลือนรางมาตั้งแต่เกิด -มีความรู้สึกหงุดหงิด และน้อยใจในสภาพเช่นนี้บ้างเล็กน้อย	ความมั่นใจในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง	คนพิการทั่วไป แต่สิทธิดังกล่าวที่ได้มา ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และเวลาที่เสียไป	มาตั้งแต่เกิด รวมทั้งได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ จึงไม่ต้องปรับตัวมากนัก
8. สุทธิพงษ์	-ครอบครัวแตกแยกอยู่กับยาย และน้ำ -ครอบครัวมีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเขา อาจเป็นเพราะเขาไม่ได้อยู่กับพ่อแม่	-จบชั้น ม. 6 -การศึกษาทำให้คนมีความรู้ความสามารถ ประกอบอาชีพที่หลากหลาย ทั่วๆ ไปถึง	-เขาต้องอาศัยอยู่กับน้ำที่กรมทหาร จึงทำให้เขาต้องใช้ชีวิตอย่างมีระเบียบตามแบบทหาร -เพื่อนได้แนะนำให้เขามาฝึกอาชีพที่	-ทำให้มีความคิดที่จะฆ่าตัวตาย เพราะทำอะไรก็ไม่ถนัดเหมือนกับตอนที่มียายตาเป็นปกติ	-ทำให้มีความมั่นใจในการดำเนินชีวิตในโลกมืดได้ และทำให้มีอาชีพที่มั่นคงในอนาคต	-สิทธิและสวัสดิการที่สังคมมีให้แก่คนตาบอดมีพอเพียงแล้ว ยกเว้นแต่เพียงโอกาสอย่างเดียวที่ไม่มีให้แก่คนพิการ	-เมื่อต้องพิการทางสายตา เพราะอุบัติเหตุ จึงต้องปรับตัวในการดำเนินชีวิตใหม่ และเมื่อเคยชินแล้ว

กรณีศึกษา	สภาพครอบครัว	การศึกษา	สภาพแวดล้อม	สภาพความพิการ	ความกดดันในการทำงาน	สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ	การปรับตัว	
9.บรรจง	-อาศัยอยู่กับยาย ตั้งแต่เด็ก และได้รับการเลี้ยงดู เหมือนกับเด็กทั่วไป -ทำให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น ในการเลี้ยงดู ครอบครัวของตน	-จบการศึกษา ชั้น ป. 7 -การศึกษาทำให้คนพัฒนาความสามารถในการทำงาน ให้มีประสิทธิผลมากขึ้น	ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนี้ ทำให้เขาไม่เป็นภาระกับครอบครัวของเขา	-เพื่อนบ้านและเพื่อนที่โรงเรียนก็คบกับเขาเหมือนกับคนปกติทั่วไป ดังนั้นเขาจึงคิดว่าสภาพแวดล้อมไม่มีผลต่อเขา	-เนื่องจากสภาพความพิการของเขา เป็นแบบเลื่อนราง และเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป จึงทำให้เขาค่อยๆ ยอมรับกับสภาพความพิการนี้ได้	-ทำให้มีความมั่นใจ ในการประกอบอาชีพของตน	-เขายังไม่รู้ว่าเขาได้รับสิทธิและสวัสดิการครบหรือไม่ แต่เขาก็ไม่ได้ต้องการสิทธิและสวัสดิการเพิ่ม	พร้อมกับได้รับการฝึกอาชีพ จึงสามารถปรับตัวได้ -เพราะพิการแบบเลื่อนรางเท่านั้น รวมทั้งได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ จึงค่อยๆปรับตัวได้

กรณีศึกษา	สภาพครอบครัว	การศึกษา	สภาพแวดล้อม	สภาพความพิการ	ความกดดันในการทำงาน	สิทธิและสวัสดิการที่ได้รับ	การปรับตัว
10. ประทีป	-ครอบครัวมีฐานะค่อนข้างดี -เมื่อเขาเริ่มพิการครอบครัวก็ให้ความรักและเอาใจใส่เขามากขึ้น เพื่อให้เขาปรับตัวในการดำเนินชีวิตต่อไป	-เนื่องจากเขามีสภาพความพิการตอนอายุมากแล้ว เขาจึงมีโอกาสได้เรียนหนังสือจนจบปริญญาตรี เขาจึงคิดว่าการศึกษาคือทำให้เรามีมุมมองหรือทัศนคติที่กว้างขึ้น	-ทั้งเพื่อนบ้าน , เพื่อนในสมัยเรียน และเพื่อนร่วมงานคอยช่วยเป็นกำลังใจให้กับเขา -สภาพแวดล้อมมีส่วนช่วยให้เขามีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่างๆของเขา เพราะที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนี้ได้เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น	-เนื่องจากเขาเพิ่งจะมีสภาพความพิการตอนอายุมากแล้ว จึงทำให้เขาเข้ากับสภาพความพิการนี้ไม่ได้ในตอนแรก จึงเก็บตัวอยู่กับบ้านระยะหนึ่ง	-ทำให้มีความมั่นใจในการประกอบอาชีพมากขึ้น	-ได้รับสิทธิและสวัสดิการเหมือนคนพิการทุกคน เพราะได้ขึ้นทะเบียนคนพิการแล้ว -เขาไม่ต้องการสิทธิและสวัสดิการเพิ่ม อาจเพราะเขายังไม่มีครอบครัว และไม่มีภาระอะไรที่ต้องรับผิดชอบมากมาย	-เพราะต้องพิการตอนอายุ 45 ปี ในตอนแรกจึงยังยอมรับไม่ได้ แต่เมื่อได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพแล้ว จึงปรับตัวได้

บทที่ 6

อภิปรายผลการศึกษา

ในบทนี้ผู้วิจัยได้เข้าสู่การลงภาคสนาม เพื่อศึกษาถึงสิทธิ สวัสดิการและการปรับตัวของผู้พิการทางสายตาจากกรณีศึกษา 2 แห่ง ได้แก่ ผู้พิการทางสายตาที่เป็นสมาชิกในศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด จ.นนทบุรี จำนวน 5 คน เพื่อเป็นตัวแทนของสถานที่ฝึกอาชีพให้แก่ผู้พิการทางสายตาที่ตั้งอยู่ปริมณฑล และผู้พิการทางสายตาที่เป็นสมาชิกในมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด เขตยานนาวา จ.กรุงเทพฯ จำนวน 5 คน เพื่อเป็นตัวแทนของสถานที่ฝึกอาชีพให้แก่ผู้พิการทางสายตาที่ตั้งอยู่ใจกลางเมือง โดยอาศัยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อให้ได้ทราบถึงวิถีคิด มุมมอง และวิถีชีวิต รวมไปถึงสิทธิและสวัสดิการที่ผู้พิการทางสายตาได้รับในปัจจุบัน จากประสบการณ์ชีวิตของผู้พิการทางสายตาผ่านการเล่าเรื่อง โดยมีสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่าสภาพครอบครัว การศึกษา สภาพแวดล้อม สภาพความพิการ ความถนัดในการทำงาน รวมถึงสิทธิและสวัสดิการนั้นมีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของผู้พิการทางสายตาหรือไม่ อย่างไร โดยนำเสนอดังต่อไปนี้

สรุปสมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย	ยอมรับ	ปฏิเสธ
สภาพครอบครัว	√	
การศึกษา	√	
สภาพแวดล้อม	√	
สภาพความพิการทางสายตา		√
ความถนัดในการทำงาน	√	
สิทธิและสวัสดิการของคนพิการทั้งภาครัฐและเอกชน	√	

ตารางที่ 3 สรุปสมมติฐานในการวิจัย

วิถีชีวิตในโลกมืด

ก่อนที่จะเข้าสู่การศึกษาสิทธิ สวัสดิการและการปรับตัวของผู้พิการทางสายตาจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงวิถีชีวิตของผู้พิการทางสายตาอย่างคร่าวๆก่อนในเบื้องต้น เพื่อให้ทำความเข้าใจคนปกติโดยทั่วไปเกิดวิสัยทัศน์ที่สามารถไขข้อข้องใจเกี่ยวกับคนตาบอด เพื่อให้เกิดความเข้าใจชีวิตของคนตาบอดเพิ่มมากขึ้น

มีคำถามมากมายที่คนตาปกติสงสัยเกี่ยวกับคนตาบอด เช่น ตาไม่เห็นแล้วจะทำอะไรต่อมิอะไรได้หรือ จะแต่งตัวอย่างไร เรียนหนังสืออย่างไร ผั้นเป็นสีอะไร เป็นต้น หลายคนอาจตั้งคำถามด้วยความอัศจรรย์ใจว่า คนตาบอดมีพรสวรรค์เหนือมนุษย์ทั่วไปหรืออย่างไร จึงสามารถเขียน อ่านได้ หรือทำงานได้ บ้างก็พูดเปรียบเทียบว่า “นี่ขนาดว่าตาบอดนะถ้าตาดีจะขนาดไหน” ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่แสดงออกมาจากผู้คนที่ไม่เคยรับรู้รับทราบถึงประสบการณ์และความหมายที่แท้จริงของคำว่า “คนตาบอด” (มณฑิธร บุญตัน, 2543, น.2)

นฤมล จันทากุล (2541, น.135-140) นักเขียนสตรีคนตาบอด ได้กล่าวถึงสังคมของคนตาบอดไว้อย่างน่าสนใจว่า ถึงแม้ว่าคนตาบอดจะมองไม่เห็นอะไรก็จริง แต่ที่สามารถทำอะไรต่างๆได้นั้น ก็เพราะมีมือทั้งสองข้าง ซึ่งเปรียบเสมือน “ตาสำรอง” ที่สำคัญที่สุดในชีวิตของคนตาบอดต้องมีการสัมผัสจึงจะเรียนรู้ได้ว่าสิ่งที่สัมผัสนั้นคืออะไร เช่น การประดิษฐ์งานฝีมือชิ้นเล็กๆ แม้กระทั่งการสนเข็มด้วยตนเอง คนตาบอดก็สามารถทำได้ เพราะปลายนิ้วมือมีประสาทที่มีความรู้สึกเป็นพิเศษ ดังนั้นการสอยผ้า เย็บเสื้อผ้า ประดิษฐ์ดอกไม้ ถักเสื้อผ้า ฯลฯ จึงไม่ใช่เรื่องยากนักสำหรับคนตาบอดที่มีความสามารถเฉพาะตัว

ส่วนเรื่องการมองเห็นสีสีนั้น เนื่องจากสีสีไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยมือ เมื่อต้องการทราบว่าสีของนั้นเป็นสีอะไร ก็จำเป็นต้องอาศัยการไต่ถามจากผู้อื่น ในเรื่องการทำอาหาร คนตาบอดสามารถทำได้ โดยการคาดคะเนปริมาณเครื่องปรุงตามความชำนาญเฉพาะตน และถ้าได้รับการฝึกฝนคนตาบอดก็สามารถทำอาหารได้เก่งไม่แพ้คนทั่วไป ส่วนการซักรีดเสื้อผ้านั้นก็ไม่มีปัญหาสำหรับคนตาบอด จะมีปัญหาที่ต่อเมื่อเสื้อผ้านั้นๆเปื้อนคราบสกปรกที่ซักออกยากเท่านั้น

สำหรับการเดินทางไปไหนมาไหน หรือไปเที่ยวตามที่ต่างๆนั้น แม้ว่าคนตาบอดจะมองไม่เห็นสถานที่ ทัศนียภาพ หรือความงามของธรรมชาติ แต่คนตาบอดก็มีความต้องการ

ที่อยากจะท่องเที่ยวเหมือนกับคนตาปกติบ้าง เพราะคิดว่าการไปเที่ยวก็เหมือนกับการแสวงหาความรู้ไปในตัว อย่างน้อยก็ได้รับรู้เรื่องราวอะไรต่างๆจากผู้รู้ อาทิ ประวัติ ความเป็นมาของสถานที่นั้นๆ ความสำคัญของสถานที่ เป็นต้น การไปเที่ยวของคนตาบอดนั้นสำคัญที่สุดก็คือการได้พบปะผู้คนมากหน้าหลายตา การได้ชิมอาหารอร่อย ความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการจับจ่ายซื้อของ ซึ่งนับว่าเป็นการพักผ่อนได้อีกวิธีหนึ่งเหมือนกัน ส่วนการขึ้นรถประจำทางเพื่อไปสถานที่ต่างๆอย่างถูกต้องนั้น ส่วนใหญ่ก็อาศัยการถามจากคนอื่น หรือการให้ช่วยส่งขึ้นรถ ต่อจากนั้นก็อาศัยการสังเกตนับตั้งแต่ขึ้นรถประจำทาง การขึ้น-ลงสะพาน ความลาดต่ำของพื้นถนน เลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา เลี้ยวโค้ง ฯลฯ รวมถึงการพูด “กลืน” จากสถานที่ เช่น กลืนจากตลาด ร้านขายยา ร้านขายเสื้อผ้า เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะเป็นสัญญาณบอกว่าใกล้ถึงที่หมายแล้ว

ผู้พิการทางสายตาศึกษาทั้งหมดจำนวน 10 กรณีศึกษา ประกอบด้วยชาย 8 คน หญิง 2 คน ซึ่งอยู่ในช่วงอายุที่แตกต่างกันตั้งแต่ 25 – 60 ปี แต่ละคนมีที่มาและภูมิหลังที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันไป ทั้งด้านของสภาพครอบครัว ด้านการศึกษา สภาพแวดล้อม สภาพความพิการ ความถนัดในการทำงาน รวมทั้งสิทธิและสวัสดิการที่แต่ละคนได้รับ กรณีศึกษาทั้งหมดนี้มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด 8 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนภาคอีสานและภาคเหนือที่เดินทางเข้ากรุงเทพฯเพื่อมาประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัว ส่วนที่เหลืออีก 2 คนนั้นเป็นคนกรุงเทพฯโดยกำเนิด

1. สภาพครอบครัว

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่หล่อหลอมและดูแลคนในบ้านอย่างดีที่สุด มีบทบาทที่จะให้ความอบอุ่นทางความรู้สึกและจิตใจแก่สมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างดี แต่ด้วยสภาพพื้นเพเดิมของกรณีศึกษาส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ยากจนในชนบท ประกอบอาชีพทางการเกษตรบ้าง รับจ้างบ้าง ขายของบ้าง และโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นครอบครัวใหญ่มีลูกหลายคน ทั้งที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดตั้งกรณีศึกษาของสมศรี จักรภาพ และเกียรติศักดิ์ ซึ่งสอดคล้องกับที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดตั้งกรณีศึกษาของเอกพจน์และบรรจง โดยที่กรณีศึกษาของทั้ง 2 แห่งดังกล่าวนี้มีพี่น้องพ่อแม่เดียวกัน 6 – 8 คน ทุกคนในครอบครัวต่างมีภาระหน้าที่ต้องช่วยเหลือกันในการประกอบอาชีพเลี้ยงปากท้อง จึงไม่มีเวลาพอที่จะดูแลสมาชิกที่พิการทางสายตาได้อย่างใกล้ชิด แต่กรณีศึกษาเหล่านี้ก็มีครอบครัวที่เข้าใจและเป็นกำลังใจให้พวกเขาได้ใช้ชีวิตต่อไป

ส่วนกรณีศึกษาของสมประสงค์ที่อยู่ในมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด รวมไปถึงถึงขนาดและสุทธิพงษ์ที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนี้ มีสภาพครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกันถึงแม้ว่าจะมีพี่น้องอยู่เพียง 2 คนเท่านั้น ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้พวกเขาเหล่านี้ต้องอาศัยอยู่กับญาติของพวกเขา ดังนั้นพวกเขาเหล่านี้จึงมีความรู้สึกที่เหมือนกันว่าตนเองเป็นภาระของครอบครัว ตรงกับงานวิจัยของแวนดาว ทงเจิม (2540) ที่ทำการศึกษารื่อง การมองตนเองและโลกทัศน์ของเด็กพิการตาบอด ที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่ค้นพบว่า การมองตนเองเด็กที่อยู่กับพ่อแม่จะมองภาพรวมในครอบครัวว่าทุกคนในครอบครัวรักและเอาใจใส่ดูแลตนเองเป็นอย่างดี ส่วนเด็กที่อยู่กับญาติจะมองว่าความสุขในครอบครัวของตนเองลดน้อยลงกว่าเด็กที่อยู่กับพ่อแม่ แต่ก็พยายามปรับตัวให้เข้ากับบุคคลในครอบครัวได้

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ครอบครัวของกรณีศึกษาส่วนใหญ่ของทั้ง 2 แห่งยอมรับกับสภาพความพิการของสมาชิกในครอบครัวได้ ยกเว้นกรณีศึกษาของเกียรติศักดิ์ที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดเท่านั้นที่ได้บ่นให้เขาฟังว่า

“เลี้ยงไปวันๆเท่านั้น ไม่รู้ว่าถ้าตัวเองตายไป ใครจะช่วยดูแลมันต่อ”

เกียรติศักดิ์ (นามสมมติ)

ส่วนกรณีศึกษาของประทีปสมาชิกของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดที่เพิ่งเริ่มพิการทางสายตาตอนที่อายุมากแล้ว แต่ครอบครัวของประทีปเองก็ยอมรับกับสภาพความพิการของเขาได้ รวมทั้งยังให้การดูแลและเอาใจใส่ประทีปเป็นอย่างดี

กรณีศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีครอบครัวแล้ว มีเพียง 1 กรณีศึกษาเท่านั้นที่ไม่ได้แต่งงาน แต่ได้รับเลี้ยงลูกของคนงานก่อสร้างที่รู้จักกันมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรมดังกรณีศึกษาของสมศรีที่อยู่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด และทุกกรณีศึกษาที่แต่งงานแล้วทั้งหมดนี้แต่งงานอยู่กับผู้ที่พิการทางสายตาด้วยกัน โดยที่เหตุผลส่วนใหญ่้นั้นมาจากความเข้าใจในสภาพปัญหาของกันและกัน รวมทั้งเหตุผลที่ว่าจะได้มีคนช่วยกันดูแลซึ่งกันและกันในอนาคต แต่จากกรณีศึกษาที่แต่งงานแล้วทั้งหมดนี้ผู้วิจัยพบว่า มีเพียง 2 กรณีศึกษาเท่านั้นที่มีลูก นั่นคือกรณีศึกษาของสมประสงค์ที่มูลนิธิฯ และบรรจงที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ซึ่งมีเพียงกรณีศึกษาของสมประสงค์เท่านั้นที่มีลูก 2 คนและเขาก็ไม่สามารถที่เลี้ยงดูลูกทั้ง 2 คนไปพร้อมกันได้ ดังนั้นเขาจึงต้องฝากให้น้องชายเป็นคนช่วยเลี้ยงดูลูกของเขา 1 คน ส่วนกรณีศึกษาของ

บรรจงบรณนั้นก็ไม่มีปัญหาอะไรสำหรับการเลี้ยงดูลูกของเธอ เนื่องจากบรรจงบรณนั้นมีบุตรแค่คนเดียวเท่านั้น

ส่วนในด้านของภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว ผู้พิการทางสายตาทุกรณมีภาระที่จะต้องรับผิดชอบครอบครัว รวมไปถึงญาติพี่น้องของพวกเขาที่อยู่ต่างจังหวัดด้วย ภาระที่ต้องรับผิดชอบนั้นมีหลายด้าน ทั้งต้องจ่ายค่าเช่าห้องเพื่อใช้สำหรับที่อยู่อาศัยหลักบนอน ที่อยู่อาศัยดังกล่าวเป็นสถานที่ ที่ทางมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดได้จัดให้แก่ผู้พิการทางสายตาที่มาจากอาชีพพจนานุกรมไทย เพื่อความสะดวกของผู้พิการทางสายตาที่จะได้ไม่ต้องเดินทางระหว่างที่พักมาที่มูลนิธิ เพราะฉะนั้นกรณีศึกษาที่ 1 - 5 ที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดจึงต้องรับภาระค่าเช่าห้องที่ตนเองอาศัยอยู่นั้นเดือนละ 900 บาท ในขณะที่กรณีศึกษาที่ 6 - 10 ที่เป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนั้นไม่ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้ แต่ทุกรณศึกษาทั้งหมดนี้ต้องเสียค่าน้ำและค่าไฟที่ใช้ในแต่ละเดือนนั้นตามกฎหมายของสถานที่ฝึกทั้ง 2 แห่ง โดยที่ทางมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดจะเรียกเก็บค่าน้ำรวมกับค่าไฟตามเครื่องใช้ไฟฟ้าที่สมาชิกในมูลนิธิได้ใช้อยู่ในขณะนั้น เช่น กรณีศึกษาของสมศรีที่มีเครื่องใช้ไฟฟ้าไม่กี่อย่างเท่านั้น เพราะทางมูลนิธิได้ขอเก็บค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้เพิ่มจากเดิม โดยที่ให้เหตุผลว่าทางมูลนิธิมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ประกอบกับค่าไฟฟ้าที่ทางภาครัฐได้เก็บเพิ่มขึ้นด้วย จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้สมศรีต้องตัดการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าบางส่วนที่ไม่จำเป็นออกไปบ้าง ส่วนทางศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนั้นได้เรียกเก็บค่าใช้จ่ายทางด้านค่าน้ำและค่าไฟรวมกันเดือนละ 400 บาทกับสมาชิก โดยได้ให้เหตุผลแก่สมาชิกว่าเพื่อให้สมาชิกรู้จักประหยัดพลังงานที่ได้ใช้ไปในแต่ละครั้ง รวมไปถึงให้สมาชิกมีความรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายของตนเองด้วย แต่กรณีศึกษาทั้งหมดนี้ก็มีใจที่เต็มใจที่จะเสียค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้ โดยที่ทุกรณจะให้เหตุผลที่คล้ายๆกันว่าดีกว่าต้องไปหาที่อยู่อาศัยเอง เพราะนอกจากพวกเขาต้องเสียค่าใช้จ่ายดังกล่าวทั้งหมดนี้แล้วพวกเขายังต้องเสียค่าเดินทางมายังสถานที่ทำงานนี้ด้วย

จากกรณีศึกษาทั้งหมดนี้ ให้ผู้วิจัยได้ค้นพบว่าครอบครัวของผู้พิการทางสายตาส่วนใหญ่จากทั้ง 2 แห่งนั้นมีการดูแลสมาชิกในครอบครัวที่พิการไม่แตกต่างกัน คือได้มีความพยายามที่จะผลักดันให้ผู้พิการทางสายตาสามารถที่จะพึ่งพาตัวเองได้ เพื่อที่ผู้พิการทางสายตาจะได้ปรับตัวในการดำเนินชีวิตในอนาคตได้เหมือนเช่นกับคนปกติทั่วไป ซึ่งตรงกับแนวความคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองในแง่ของงานด้านคนพิการ

แนวความคิดการพึ่งพาตนเองในแง่ของงานด้านคนพิการ คือ แนวคิดด้านการดำรง

ชีวิตอิสระหรือการพึ่งตนเองของคนพิการ (Independent living) ตามความหมายขององค์การสหประชาชาติ (สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์, 2544, น. 71-72) หมายถึงชีวิตที่เหมือนคนทั่วไป มีโอกาสตัดสินใจสิ่งที่มีผลกระทบต่อชีวิตของตนเอง สามารถเลือกทำกิจกรรมใดๆด้วยตนเอง หากจะมีข้อจำกัดก็เช่นเดียวกับคนทั่วไปที่ไม่พิการ แนวความคิดดังกล่าวนี้จึงเป็นแนวทางการพัฒนาอย่างหนึ่งซึ่งเริ่มมาจากความเข้าใจในธรรมชาติของบุคคล ในฐานะที่เป็นมนุษย์ที่มีพลังปัญญาความสามารถอยู่โดยพื้นฐานทางธรรมชาติ แต่ไม่มีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้ เพราะสาเหตุมาจากปัจจัยแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร และวัฒนธรรม การพัฒนาจึงไม่ใช่เป็นการกำหนดโดยบุคคลภายนอก หากแต่เป็นการส่งเสริมให้บุคคลพิการได้ทำความเข้าใจกับปัญหาตนเอง และคิดค้นหาวิธีแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ในลักษณะที่สัมพันธ์ต่อปัญหาความต้องการ และความสามารถของตนเอง

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ari Changtong (2002) ศึกษาเรื่อง Self-Care of Blind People in Bangkok Metropolis : An Ethnographic Study ที่พบว่า ผู้พิการทางสายตาให้ความหมายของสุขภาวะในการดูแลตนเองเพื่อให้มีชีวิตอย่างปกติสุข คือการช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

ดังนั้นจากการศึกษานี้ ผู้วิจัยจึงได้ค้นพบว่าครอบครัวมีส่วนช่วยให้ผู้พิการทางสายตานั้นสามารถที่จะพึ่งพาตัวเอง และดำเนินชีวิตเหมือนเช่นคนปกติทั่วไปได้ โดยการดูแลเอาใจใส่และให้กำลังใจกับผู้พิการ เช่นเดียวกันทั้ง 2 แห่ง โดยที่กรณีศึกษาทั้งหมดนี้ได้ให้การสัมภาษณ์ที่มีความหมายคล้ายกันว่า พวกเขาอยากที่จะพึ่งพาตัวเองให้ได้มากที่สุดตามความสามารถที่พวกเขามีอยู่ และพวกเขาก็พยายามที่จะพึ่งพาคนอื่นให้น้อยที่สุด เพื่อที่พวกเขาจะได้ไม่เป็นภาระให้แก่ครอบครัวของพวกเขา รวมถึงผู้อื่นที่อยู่ร่วมด้วย

2. การศึกษา

ในด้านการศึกษา กรณีศึกษาส่วนใหญ่ของทั้ง 2 แห่งนั้นได้เรียนหนังสือในระดับที่ไม่สูงมากนัก คือในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 7 เท่านั้น ด้วยเหตุผลหลายประการด้วยกัน ทั้งเหตุผลที่ครอบครัวของพวกเขาที่มีฐานะยากจน ประกอบกับอาศัยอยู่ในชนบทที่ห่างไกลความเจริญ ไม่มีโรงเรียนสอนคนตาบอด และส่วนใหญ่แล้วโรงเรียนในต่างจังหวัดที่ไม่ยอมให้เด็กพิการทางสายตาเรียนหนังสือร่วมกับเด็กที่มีสายตาปกติ รวมไปถึงบางคนก็มีความ

รู้สึกอายนี่จะต้องไปเรียนหนังสือ เนื่องจากกลัวถูกเพื่อนล้อบ้าง กลัวว่าจะเรียนไม่ได้บ้าง กลัวเรียนไม่ทันเพื่อนบ้าง เหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้พวกเขาไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือในระดับสูงต่อไปได้ ทั้งที่ตามความเป็นจริงแล้ว จากปฏิกญาสากลที่ว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541 โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับด้านการศึกษาของผู้พิการ ตามข้อที่ 6 ดังนี้

คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพในทุกๆ ระดับ ทุก รูปแบบของการจัดการศึกษา ตามความต้องการของคนพิการอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ และการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยไม่จำกัด กีดกัน เลือกปฏิบัติ หรือข้อยกเว้นใดๆ

และจากกรณีศึกษาส่วนใหญ่ที่กล่าวถึง ทำให้ผู้วิจัยได้พบว่า ผู้พิการส่วนใหญ่จะไม่ได้ รับทราบถึงสิทธิของคนพิการที่พึงจะได้รับนี้ ดังเช่น กรณีศึกษาของเจนจิราที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพ คนตาบอดที่ไม่ได้เรียนหนังสือมาตั้งแต่เด็ก เนื่องจากไม่มีโรงเรียนไหนในหมู่บ้านที่เธออาศัยอยู่ หรือแม้แต่บริเวณใกล้เคียงนั้นที่จะรับเธอเข้าเรียน เพราะเธอมีสภาพที่พิการทางสายตา และ ครอบครัวในวัยเด็กของเธอที่อยู่ในชนบทห่างไกลความเจริญ โดยที่โรงเรียนทุกแห่งนั้นจะให้ เหตุผลเดียวกันนี้ว่า

“เป็นโรงเรียนสอนคนตาดีเท่านั้น คนตาบอดจะเรียนได้อย่างไร”

เจนจิรา (นามสมมติ)

รวมไปถึงบางแห่งก็อ้างว่าโรงเรียนไม่มีครูสอนคนตาบอด จึงไม่รู้ว่าจะทำ การเรียนการสอนให้แก่ผู้พิการได้อย่างไร ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เองจึงทำให้เจนจิราไม่มีโอกาสได้ เรียนหนังสือเหมือนกับเด็กสายตาปกติทั่วไป ดังนั้นพ่อและแม่ของเธอจึงต้องส่งเธอไปเรียนที่ โรงเรียนสอนคนตาบอด ที่กรุงเทพฯ ทั้งที่เจนจิรานั้นควรได้รับสิทธิที่จะเรียนหนังสือเหมือนกับ บุคคลปกติทั่วไป ตามที่ได้มีในปฏิกญาสากลที่ว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น แต่เนื่องด้วยทางครอบครัวของเจนจิราไม่ได้รับทราบถึงสิทธิดังกล่าวนี้ของคนพิการ จึงทำให้ เจนจิราไม่ได้รับสิทธิดังกล่าวนี้ ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของผู้พิการทางสายตา เหมือนกับที่ จุริรัตน์ ผ่องแผ้ว (2535 : 23) ได้แบ่งปัญหาและความต้องการหลักๆ ในการดำเนินชีวิตของคนพิการ ไว้ 4 ประการ หนึ่งในปัญหาดังกล่าวนี้มีปัญหาและความต้องการทางด้านการศึกษาของคน พิการ ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ด้วยเหตุที่คนพิการส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบทยากจน และรัฐไม่ สามารถกระจายบริการทางด้านการศึกษาพิเศษไปสู่ชนบทได้อย่างเพียงพอกับความต้องการด้าน

การศึกษาของเด็ก ผู้ปกครองของคนพิการจึงต้องพาเด็กเข้ารับการศึกษพิเศษ ซึ่งมีอยู่เพียง ในจังหวัดใหญ่เพียงไม่กี่แห่งเท่านั้น ส่วนเด็กที่เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติก็ต้องเผชิญกับปัญหาทัศนคติของครูและเพื่อนๆที่มีต่อเด็กพิการ บางคนถูกรังเกียจ ล้อเลียน หรือแสดงความสงสารอย่างผิดๆ อุปสรรคในการเดินทางไปโรงเรียนของเด็กพิการทางการมองเห็น ความไม่เข้าใจในบทเรียนของเด็ก การขาดแคลนอุปกรณ์ช่วยในการศึกษา เป็นต้น

แต่ยังมีบางกรณีศึกษาที่มีโอกาสได้เรียนหนังสือร่วมกับคนปกติทั่วไป ดังเช่น ที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดในกรณีศึกษาของเกียรติศักดิ์ และที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดในกรณีศึกษาของนภดล เอกพจน์ และบรรจง แต่ด้วยสภาพความพิการทางสายตาสองกรณีศึกษาดังกล่าวนี้อาจทำให้ต้องมีการปรับตัวในการที่จะศึกษาร่วมกับคนปกติให้ได้ ซึ่งตรงกับสาเหตุของการปรับตัวที่ อริศรา วิริยะปราโมทย์ (2539 : 30) ได้สรุปว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัวของคนเรานั้นเกิดจากความต้องการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการทางจิตใจ และความต้องการทางสังคม ความต้องการดังกล่าวนี้มีทั้งความสมหวังและความผิดหวัง เมื่อสมหวังจะทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจมีความสุข ในทางตรงกันข้ามถ้าผิดหวังจะทำให้เกิดความรู้สึกตึงเครียด มีความทุกข์เสียใจ วิตกกังวล สับสน ว้าวุ่นใจ และคับข้องใจ สาเหตุดังกล่าวต่าง ๆ นี้ล้วนเป็นแรงผลักดันให้บุคคลต้องมีการปรับตัวเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข เหมือนกับกรณีศึกษาของเกียรติศักดิ์ที่ได้ให้เหตุผลที่คล้ายๆกันนี้ว่า

“เราต่างหากที่ต้องเป็นคนปรับตัวเข้าหาพวกเขา ไม่ใช่ให้พวกเขาปรับตัวเข้าหาเรา”

เกียรติศักดิ์ (นามสมมติ)

การค้นพบดังกล่าวนี้ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของอานนท์ ตั้งพิทักษ์ไกร (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเสมอภาคของโอกาสการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาและสังคมของคนพิการ : ศึกษากรณีคนพิการตาบอด ค้นพบว่า สภาพการเรียนร่วมและกระบวนการเรียนการสอนโรงเรียนที่เรียนร่วมจัดรูปแบบการเรียนร่วมแบบเต็มเวลาที่มีนักเรียนปกติในชั้น กิจกรรมการเรียนต่างๆที่มีการปรับในบางรายวิชาที่มีการปฏิบัติ นักเรียนที่บกพร่องทางการเห็นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนเช่นเดียวกันกับนักเรียนปกติ

ถึงอย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังค้นพบว่ากรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนั้น ส่วนใหญ่ก็จะเรียนหนังสือต่อในรูปแบบการศึกษานอกโรงเรียน เนื่องจาก

จากทางมูลนิธิก็อนุญาตให้สมาชิกได้หาความรู้เพิ่มเติมได้ มีเพียงกรณีศึกษาของสมศรีเท่านั้นที่ไม่ได้เรียนหนังสือต่อเมื่อมาฝึกงานอยู่ที่มูลนิธินี้แล้ว เพราะสมศรีต้องมีภาระที่ต้องเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมของเธออีก 1 คน จึงทำให้สมศรีไม่มีทุนทรัพย์พอที่จะเรียนหนังสือต่อได้ ส่วนกรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด มีเพียง 2 กรณีเท่านั้นที่มีวุฒิการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากมีสภาพที่พิการทางสายตามาตั้งแต่กำเนิดเหมือนกับกรณีศึกษาของเอกพจน์ และที่มีสภาพที่พิการทางสายตามาตั้งแต่อายุยังน้อยดังเช่นกรณีศึกษาของบรรจง ประกอบกับทางศูนย์ฯไม่มีนโยบายให้สมาชิกได้เรียนหนังสือต่อเหมือนดังเช่นมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนั้น ด้วยเหตุผลที่ทางศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดได้ให้ว่าทางศูนย์ฯได้มีหลักสูตรการเรียนการสอนทางด้านวิชาการรวมอยู่ในหลักสูตรการฝึกอาชีพนี้ด้วย และหลักสูตรในการฝึกอาชีพหมวดแผนไทยนี้มีระยะเวลาแค่ 2 ปีเท่านั้น ทางศูนย์ฯจึงอยากให้สมาชิกมีความมุ่งมั่นที่จะฝึกอาชีพมากกว่าทางด้านวิชาการ ส่วนกรณีศึกษาที่เหลือทั้ง 3 กรณีของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนี้ทั้งหมดนั้น เริ่มที่จะมีสภาพความพิการทางสายตาคอนที่อายุพอสมควรแล้ว ดังนั้นทั้ง 3 กรณีดังกล่าวนี้จึงสามารถที่จะเรียนหนังสือเหมือนดังเช่นคนปกติทั่วไปได้ อาทิเช่น กรณีศึกษาของประทีปซึ่งเป็นกรณีเดียวเท่านั้นที่ถือได้ว่ามีความรู้ในขั้นสูงกว่ากรณีศึกษาท่านอื่น คือได้รับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม และด้วยเหตุนี้จึงทำให้เขาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือเป็นผู้นำกลุ่มมากกว่าผู้พิการคนอื่น ดังนั้นเขาจึงคิดว่าการศึกษามีส่วนต่อการปรับตัวของผู้พิการ

“เพราะความรู้ทำให้เรามีมุมมองโลกหรือทัศนคติที่กว้างมากขึ้น จนทำให้คนรอบข้างของเราเชื่อมั่นในความคิดของเราได้”

ประทีป (นามสมมติ)

ดังนั้นจากกรณีศึกษาทั้งหมดนี้ ปัจจุบันมีเพียง 3 กรณี ใน 10 กรณีเท่านั้นที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนหนังสือในระดับสูงต่อไปได้ ด้วยเหตุผลหลายประการ ทั้งที่ครอบครัวมีฐานะยากจน รวมไปถึงมีภาระที่ต้องรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายมากมาย จึงทำให้ไม่มีกำลังทรัพย์พอที่จะส่งตัวเองเรียนหนังสือต่อได้ แต่ทุกกรณีศึกษาก็จะมีความเห็นว่าการศึกษามีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของผู้พิการทางสายตา เพราะการศึกษาทำให้คนมีความรู้พอที่จะสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

3. สภาพแวดล้อม

กรณีศึกษาส่วนใหญ่ของทั้ง 2 แห่งนั้นได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมที่พวกเขาอยู่นั้นในแง่ดี โดยที่ส่วนใหญ่จะมีทั้งเพื่อนและเพื่อนบ้านที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่พวกเขาเป็นอย่างดี ยกเว้นกรณีศึกษาของเจนจิราและเกียรติศักดิ์สมาชิกของมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดที่ได้รับการดูแลและเวทนาสงสารจากเพื่อนบ้าน เนื่องจากเพื่อนบ้านบางคนก็ไม่เข้าใจในสภาพความพิการและความสามารถของพวกเขา ที่สามารถจะทำกิจกรรมต่างๆได้ด้วยตัวเองเหมือนกับคนปกติทั่วไปเช่นกัน ถ้าหากผู้พิการเหล่านั้นได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านต่างๆที่ผู้พิการพึงได้รับทุกคน ตามที่ปรากฏในปฏิญญาสากลที่ว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541 ในข้อ 5 ที่ว่า

คนพิการมีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระได้ด้วยตนเองอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

รวมถึงในข้อ 9 ที่ว่า

คนพิการมีสิทธิอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนของตน และมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม

ผู้วิจัยจึงค้นพบว่า ถ้าผู้พิการทุกคนได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพความสามารถของตนแล้วนั้น พวกเขาเหล่านั้นก็จะสามารถที่จะดำเนินชีวิตได้เหมือนกับคนปกติทั่วไป ซึ่งตรงกับแนวความคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม หรือการฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตวิทยาสังคม (Psycho-Social Rehabilitation) เป็นการแก้ไขปัญหาทางอารมณ์ จิตใจ การแก้ปัญหาทางครอบครัว การปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม สังคม และงานอาชีพของเขาได้ การทำให้บุคคลยอมรับสภาพของตนนั้น ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่บุคคลนั้นว่าตนยังสามารถที่จะดำรงชีพ และทำงานได้ไม่แพ้ผู้อื่น ตลอดจนดึงศักยภาพ (Potentiality) ของบุคคลมาใช้ให้มากที่สุด ซึ่งต้องอาศัยหลักการทางสังคมสงเคราะห์ จิตวิทยา ฯลฯ สรุปได้ว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม คือ การผสมผสานบุคคลด้วยโอกาสให้เข้ากับสังคม (ประสิทธิ์ ติศวัฒน์, 2526, น. 76) และตรงกับงานวิจัยของโอบาส พิมลวิชยาภิจ (2539) ได้ศึกษาเรื่องการปรับตัวทางสังคมของคนพิการในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ พบว่าการปรับตัวทางสังคมของคนพิการ 6 ด้าน คือ การปรับตัวกับเพื่อน เจ้าหน้าที่ ครูฝึกอาชีพ คนแปลกหน้า

ผู้มาเยี่ยมเยียน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม กฎระเบียบ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับระดับความพิการเครือข่ายทางสังคม ประเภทครอบครัว ระยะเวลาที่มีความพิการ บทบาทของคนป่วย และการนับถือตนเอง

ถึงอย่างไรก็ตาม กรณีศึกษาของเจนจิราและเกียรติศักดิ์ ทั้ง 2 กรณีนี้ก็ยังมีข้อดีที่มีครอบครัวที่คอยให้กำลังใจให้ต่อสู้กับชีวิตต่อไป โดยการส่งเสริมพวกเขาเหล่านี้ให้ได้เรียนหนังสือเหมือนกับเด็กปกติทั่วไป ซึ่งถือได้ว่าเป็นการช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพให้แก่คนพิการทางหนึ่งด้วย

จากกรณีศึกษาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยยังค้นพบว่ามีบางกรณีศึกษาที่ได้ให้การสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของพวกเขาในแง่ที่ไม่ดีว่า เพราะพวกเขาอาศัยอยู่ที่ห่างไกล ความเจริญทางการแพทย์ รวมไปถึงการที่พวกเขาได้รับการรักษาแบบแผนโบราณ อันเนื่องมาจากมีสภาพครอบครัวที่ยากจนร่วมด้วย จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เขาต้องมีความพิการทางสายตา ดังเช่นกรณีศึกษาของสมศรี จักรภพ และสมประสงค์สมาชิกของมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด รวมไปถึงบรรจจสมาชิกของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า สภาพแวดล้อมมีผลต่อการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีศึกษาทั้งหมดของทั้ง 2 แห่งนั้น ส่วนใหญ่ต้องการให้เพื่อน เพื่อนบ้าน และคนที่พวกเขาารู้จักนั้นยอมรับความสามารถของพวกเขา รวมไปถึงการให้กำลังใจพวกเขา เพื่อที่พวกเขาจะได้มีแรงใจที่จะต่อสู้กับชีวิตของพวกเขาต่อไป โดยที่ไม่ต้องพึ่งพาคนรอบข้างของพวกเขา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไอฟิ่ง (Irving, 1983) ได้ศึกษาเรื่อง Basic Psychiatric Nursing ที่ได้ให้ความหมายของการปรับตัวว่าหมายถึง การปะทะสังสรรค์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมของเขา แต่ละบุคคลพยายามที่จะบรรลุดูความต้องการและไปถึงเป้าหมายของตน ในขณะที่เดียวกันบุคคลที่อยู่ภายใต้ความกดดันจากสภาพแวดล้อม เพื่อให้มีพฤติกรรมในทางที่ถูกต้อง การปรับตัวนำไปสู่ความปรองดองระหว่างความต้องการของบุคคลและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาและแนวทางในการยอมรับสภาพความพิการ

การศึกษาในครั้งนี้ จาก 10 กรณีศึกษาทั้งหมดมีเพียง 2 กรณีศึกษาของมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด (กรณีศึกษาของเจนจิราและเกียรติศักดิ์) และอีก 1 กรณีศึกษาของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด (กรณีศึกษาของเอกพจน์) เท่านั้นที่มีความพิการมาตั้งแต่กำเนิด

ดังนั้นกรณีศึกษาทั้ง 3 ดังกล่าวนี้นี้จึงไม่ต้องมีการปรับตัวในการดำเนินชีวิตมากนัก รวมไปถึงความรู้สึกที่เสียใจต่อชีวิตในโลกนี้ของพวกเขาด้วย เหมือนดังเช่น กรณีศึกษาของเกียรติศักดิ์ที่ได้ให้เหตุผลว่า เพราะว่าเขาไม่เคยได้มองเห็นโลกจริงๆ เห็นได้เพียงแต่ในจินตนาการของเขาเท่านั้น แต่ก็มีบางครั้งที่ทั้ง 2 กรณีนี้มีความรู้สึกน้อยใจและเสียใจบ้าง

“มีเราเพียงคนเดียวเท่านั้นที่มองไม่เห็น”

เจนจิรา (นามสมมติ)

“คนตาบอดอย่างเขาจะทำงานอะไรได้ นอกจากขอทาน”

เกียรติศักดิ์ (นามสมมติ)

แต่ในความเป็นจริงแล้ว คนตาบอดอย่างพวกเขาทำอะไรหลายอย่างได้มากกว่าที่คนปกติคิด เช่น มีคนตาบอดมากมายที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและได้รับการยอมรับจากสังคม ทั้งอาจารย์วิรัช อาจารย์มณฑิยา และอีกมากมายหลายคน ตามการให้สัมภาษณ์ของเกียรติศักดิ์

ถึงอย่างไรก็ตาม ทั้งกรณีศึกษาของเจนจิรา เกียรติศักดิ์และเอกพจน์ก็มีความคิดที่แตกต่างกัน เกี่ยวกับสภาพความพิการว่ามีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของตนเองหรือไม่ โดยที่กรณีศึกษาของเจนจิราและเอกพจน์นั้นมีความคิดที่คล้ายกันว่า สภาพความพิการนั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิต ซึ่งตรงข้ามกับความคิดของเกียรติศักดิ์ที่มีความคิดว่าสภาพความพิการของเขามีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเขา เนื่องจากบางทีคนที่มีร่างกายเป็นปกติทุกอย่างก็ไม่เข้าใจคนพิการ เช่น เวลาที่คนตาบอดกินข้าวนั้น บางทีก็ต้องใช้มือช่วยกันบ้าง เพื่อความสะดวกในการกิน แต่ก็ทำให้พวกเขารังเกียจ เพราะสภาพความพิการของคนตาบอดนี้เอง ซึ่งตรงกับทฤษฎีจิต-สรีระเป็นทฤษฎีร่วมสมัย ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาผู้ที่มีความเจ็บป่วยทางกายหรือมีความพิการ สำคัญสำคัญของทฤษฎีนี้ คือ สภาวะทางกายและจิตมีความเกี่ยวเนื่องและไม่เป็นอิสระแก่กัน สภาวะทางกายสามารถส่งผลกระทบต่อสภาวะจิตใจตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลได้ เพราะสภาวะทางกายเป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพต่างๆของร่างกายอันเป็นเครื่องมือในการแสดงพฤติกรรม และสภาวะทางกายของบุคคลก็ยังเป็นสิ่งเร้าให้บุคคลนั้น และผู้อื่นรอบข้างเขาแสดงพฤติกรรมต่างๆต่อเขา กล่าวคือ สภาวะความบกพร่องทางกายทำให้ตัวคนพิการเอง และบุคคลอื่นๆประเมินคุณค่าของเขาต่ำลง นอกจากนี้สภาพความพิการยังทำให้บุคคลรอบข้างมองคนพิการอย่างมีอคติทำให้แสดงพฤติกรรมที่เป็นการ

ปฏิเสธคนพิการหรือการให้ความปกป้องคุ้มครองคนพิการจนเกินความจำเป็น ทำให้คนพิการยิ่งเห็นคุณค่าของตนน้อยลง และพลอยทำให้เขารู้สึกว่าเขาไร้ความสามารถในเรื่องอื่นๆที่ไม่เกี่ยวกับความพิการทางกายของเขาอีกด้วย แม็คแดเนียล (McDaniel, 1976 : 8)

ในขณะที่กรณีศึกษาส่วนใหญ่ที่เหลือ 7 กรณีศึกษาของทั้ง 2 แห่งนั้นเป็นผู้ที่มีได้มีความพิการมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งผู้วิจัยขอแบ่งกรณีศึกษาดังกล่าวนี้ออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

1. ช่วงที่ 1 : ก่อนอยู่ในโลกมืด

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า กรณีศึกษาส่วนใหญ่ที่เหลือนั้นเป็นผู้ที่มีได้มีความพิการมาตั้งแต่กำเนิด หากแต่มาพิการในภายหลังด้วยสาเหตุที่แตกต่างกันไป มีทั้งสาเหตุจากโรคภัยไข้เจ็บ เช่น โรคตาแดง (กรณีศึกษาของสมศรีและจักรภพที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด และบรรจงสมาชิกของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด) โรคเกร็ดกระดี่ (กรณีศึกษาของสมประสงค์ที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด) โรคต้อหิน (กรณีศึกษาของประทีปที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด) รวมไปถึงสาเหตุที่เกิดจากอุบัติเหตุจากการเล่นฟุตบอลกับเพื่อน (กรณีศึกษาของนภดลและสุทธิพงศ์ที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด) ซึ่งกรณีศึกษาดังกล่าวทั้งหมดนี้มีทั้งที่เริ่มพิการในวัยเด็ก จนกระทั่งมาพิการในวัยกลางคน โดยที่ความแตกต่างของช่วงวัยในการเข้าสู่โลกมืดนี้ มีผลโดยตรงกับความสามารถในการปรับตัวของพวกเขาเหล่านี้ ยิ่งวัยล่วงเลยมากขึ้นเท่าไร การปรับตัวให้รับกับสภาพความพิการนี้ก็ดูเหมือนจะมีความยากลำบากเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น เหมือนกับทฤษฎีภาพลักษณ์เรือนร่าง (Body Image) ที่ได้กล่าวถึงรูปลักษณะหรือภาพของตัวเอง ซึ่งเกิดขึ้นในใจหรือในแนวความคิดของตนเอง เจ้าของทฤษฎีคือ ซิลเดอร์ (Schilder อ้างถึงใน ระเบียบภัทร์ วงษ์ภักดี, 2542, น.11) ได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในมโนภาพของรูปร่างของคนเมื่อร่างกายส่วนหนึ่งส่วนใดได้สูญเสียไป อาจเป็นการสูญเสียในหน้าที่ของอวัยวะนั้นๆหรือสูญเสียไปเลย เช่น การตาบอด การผ่าตัดบางอย่าง อัมพาตของแขนขา สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้จิตใจแปรปรวนไปด้วย รูปลักษณะหรือภาพของตัวเองนี้เกิดขึ้นในใจหรือในความคิดของตนเอง ซึ่งเป็นมโนภาพที่เกิดขึ้นเองทุกตัวบุคคล

การมีมโนภาพในร่างกายเปลี่ยนแปลงไปเพราะการตาบอดนี้ มีผลกระทบกระเทือนต่อผู้พิการทางสายตาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้ที่พิการทางสายตาภายหลังกำเนิด เพราะเป็นการยากที่จะให้เกิดความสมบูรณ์ทางจิตใจให้เหมือนเดิม เมื่อผู้พิการทางสายตาเจริญเติบโตขึ้นไปแล้ว จะมีปัญหาทางประสบการณ์ทางชีวิตและปัญหาทางอารมณ์เข้าเกี่ยวข้อง

ด้วยโดยผู้พิการทางสายตานั้น มักจะย้อนกลับไปมี Body Image ในสมัยเมื่อยังมีตาดี ตา ปกติอยู่อีกเสมอ ทฤษฎีนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์วิถีชีวิตผู้พิการทางสายตา ในภายหลังจากที่มีการย้อนกลับไปยังรูปลักษณะหรือภาพของตัวเองในอดีตมากน้อยเพียงใด และ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันหรือไม่ ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของเชคสเปียร์ (Shakespeare, 1975 : 25-26) ศึกษาเรื่อง The Psychology of Handicap โดยกล่าวว่า คนที่มีความพิการมากก็มีปัญหาในเรื่องการขาดความเป็นส่วนตัว เพราะความพิการของเขาทำให้ เขาต้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นในการทำกิจกรรมต่างๆบ่อยกว่าผู้ที่มีความพิการน้อย

ดังนั้นความเปลี่ยนแปลงจากคนตาดีไปสู่คนตาบอด ล้วนส่งผลกระทบต่อทั้งด้าน ร่างกายและจิตใจของทุกคน โดยเฉพาะด้านจิตใจ กรณีศึกษาดังกล่าวนี้นั้นส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มี ภูมิลำเนาอยู่ในชนบท (ยกเว้นกรณีศึกษาของสมประสงค์และประทีป ซึ่งทั้งคู่เป็นคนกรุงเทพฯโดย กำเนิด) ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม และมีฐานะที่ยากจนเป็นทุนเดิม (ยกเว้นกรณีศึกษา ของนภดลและประทีป ซึ่งค่อนข้างมีฐานะดีก่อนที่จะตาบอด) เมื่อกรณีศึกษาดังกล่าวนี้นี้ต้องมา มีสภาพความลำบากเช่นนี้ ดังนั้นโอกาสในการหาทางที่จะรักษาให้หายจึงค่อนข้างทำได้ยาก ด้วยความที่อยู่ห่างไกล ขาดทั้งสถานที่และบุคลากรที่จะทำการรักษา และที่สำคัญไปกว่านั้นคือ ขาดทุนรอนที่จะนำมาใช้จ่ายเพื่อการรักษา ซึ่งตรงกับปัญหาและความต้องการหลักๆในการ ดำเนินชีวิตของคนพิการที่จรัรัตน์ ผ่องแผ้ว (2535 : 23) ได้ให้ไว้ดังนี้

ปัญหาและความต้องการทางการด้านการแพทย์ คนพิการจำนวนมากเกือบร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในชนบท คนพิการเหล่านี้จึงมักไม่เคยได้รับการดูแลรักษาให้หายได้ หรือป้องกัน ได้ กลับกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้พิการ อาจเป็นเพราะขาดความรู้ การศึกษา เศรษฐกิจ ที่ไม่เอื้ออำนวย จึงทำให้คนพิการเหล่านี้ขาดโอกาสในการเข้ารักษาพยาบาล ตลอดจนไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยคนพิการได้

และปัญหาดังกล่าวนี้นี้ก็นำไปสู่ความรู้สึกมีปมด้อยของผู้พิการ โดยที่สามารถ เชื่อมโยงกับทฤษฎีปมด้อย (Inferiority complex) ซึ่งปมด้อยเป็นความรู้สึกอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น โดยตนเองคิดว่าเป็นผู้ที่ด้อยกว่าหรือหย่อนสมรรถภาพกว่าคนอื่น เจ้าของทฤษฎีคือ อัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler อ้างถึงในระภีภัทร์ วงษ์ภักดี, 2542, น.11) เป็นผู้สร้างทฤษฎีนี้ขึ้นจาก ประสบการณ์ของตนเอง เนื่องจากเขาเป็นคนไม่แข็งแรงเนื่องมาจากโรคกระดูกอ่อนในวัยเด็ก เขาพบว่าความผิดปกติของอวัยวะในร่างกายทำให้เกิดความแปรปรวนทางจิตใจได้โดยที่ให้เกิด

ปมด้อยขึ้นมาภายในใจเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น จึงต้องหาทางแก้ไขโดยอัตโนมัติเพื่อชดเชยหรือข่มปมด้อยนั้น

อัลเฟรด แอดเลอร์ เน้นความสำคัญของปมด้อยว่ามีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคนเรามาก ปมด้อยจะช่วยหล่อหลอมบุคลิกภาพให้เด่นชัดขึ้น ปมด้อยเกิดขึ้นเมื่อบุคคลไม่อาจแก้ไขปัญหาต่างๆได้ จนเกิดความตึงเครียดขึ้น ซึ่งถ้าผู้พิการทางสายตาเห็นว่าการตาบอดเป็นปมด้อยอย่างหนึ่งของตนเองแล้ว ก็จะทำให้เกิดความวิตกกังวลขึ้น มีความละอาย จึงต้องพยายามหาความรู้สึกเด่นขึ้นมาทดแทน วิธีการที่จะไปสู่ความเด่นมีต่างกัน จึงก่อให้เกิดบุคลิกภาพประจำตัวขึ้น คนที่มีสุขภาพจิตดีจะต่อสู้อย่างกล้าหาญ และมีสามัญสำนึก ยอมรับสภาพความเป็นจริงได้

Turning Point of Life จากผู้ที่เคยมีสายตาปกติต้องกลายมาเป็นผู้ที่มีความพิการ ไม่สามารถมองเห็นได้อีกต่อไป แทบทุกคนกล่าวว่าชีวิตของตนเองนั้นต้องเปลี่ยนแปลงไปแทบจะในทันที¹ เมื่อต้องเข้าสู่สภาพการเป็น “ผู้พิการ” สิ่งเดียวที่ดูเหมือนจะต้องทำให้ได้ก็คือทำใจและยอมรับสภาพ และหาทางดิ้นรนเพื่อให้สามารถมีชีวิตรอดต่อไป (จอมขวัญ ขวัญยืน , 2546, น.6)

ในกรณีศึกษาของประทีปที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ซึ่งมีฐานะค่อนข้างดี รวมไปถึงมีการศึกษาในระดับสูงกว่ากรณีศึกษาทั้งหมด แต่ต้องมาตาบอดเพราะเป็นโรคต้อหินแบบเฉียบพลัน รักษาไม่หาย ซึ่งในตอนนั้นเขามีความรู้สึกที่ไม่อยากพบหรือพูดคุยกับใครเลย ประกอบกับที่เขาไม่มีความรู้สิ่งต่างๆกับชีวิตของเขาว่า ทำไมเขาต้องตาบอดด้วยและเขาต้องทำอะไรกับชีวิตในอนาคตของเขา แล้วเขาจะทำงานอะไรได้บ้าง และเขาก็ใช้เวลาอยู่กับตัวเองโดยการเก็บตัวอยู่คนเดียวประมาณ 1 ปี เขาก็เริ่มมีความรู้สึกเบื่อเกี่ยวกับความคิดดังกล่าวนี้ และพยายามเริ่มหาสิ่งใหม่ๆมาทำเพื่อไม่ให้เกิดความคิดเดิมๆอีก จนกระทั่งเขาได้พบกับความบังเอิญของเขามีสุนัขฝึกอาชีพสำหรับคนตาบอดด้วย ซึ่งนี่ถือได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนทางความคิดของเขา ที่ทำให้เขามีความคิดที่จะช่วยเหลือตัวเองให้ได้มากที่สุด และทำตัวให้เป็นภาระแก่ผู้อื่นให้น้อยที่สุด ส่วนในกรณีศึกษาอื่นๆก็เช่นเดียวกัน อย่างเช่นกรณีศึกษาของสุทธิพงศ์ ซึ่งเขามีสภาพพิการนี้จากอุบัติเหตุจากการเล่นฟุตบอลกับเพื่อน บางครั้งเขาก็คิดว่าจะดำเนินชีวิตต่อไปได้

¹ ยกเว้นกรณีศึกษาของจักรภพ สมประสงค์ และบรรจง ซึ่งตาบอดมองเห็นได้น้อยลง จึงค่อยๆปรับตัวมาเรื่อยๆ ทั้ง 3 คนจึงไม่คิดว่าความพิการเป็นเปลี่ยนของชีวิต

ใหม่ แต่เขาก็อาศัยความเคยชินในการเดินทางไปต่างๆได้ ในที่สุดเขาก็ยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ในตอนนี้ได้

ข้อค้นพบนี้ตรงกับลักษณะการปรับตัวเกี่ยวข้องกับทางด้านชีววิทยาและด้านจิตวิทยา คือ

1)การปรับตัวทางชีววิทยา เป็นการปรับตัวที่เป็นไปตามสภาพความต้องการของร่างกายจากแรงผลักดันทั้งจากภายนอกและภายใน

2)การปรับตัวทางจิตวิทยา เป็นการปรับตัวที่เป็นไปตามสภาพความต้องการทางจิตใจของบุคคล ได้แก่ การปรับตัวด้านส่วนตัวทั้งทางกายและอารมณ์ กับการปรับตัวทางสังคม

ข้อค้นพบยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริสุข ทองสนธิ (2538) ศึกษาเรื่อง การปรับตัวสู่สถานการณ์ชีวิตใหม่ของผู้พิการจากการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันประเทศ : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสายใจไทยที่หน่วยฝึกอาชีพกรุงเทพฯ พบว่า ผู้พิการส่วนใหญ่มีการปรับตัวด้านอารมณ์และสังคมในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวคือปัจจัยด้านจิตวิทยา อันได้แก่ ความรู้สึกไร้อารมณ์ คือความรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถกำหนดสิ่งที่พึงพอใจหรือใฝ่หาได้ และความรู้สึกไร้ความหมาย คือความไม่เข้าใจ ที่ไม่อาจทำนายได้ถึงผลลัพธ์ในอนาคตที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง

อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยค้นพบ คือเรื่องสาเหตุการตาบอดของกรณีศึกษา 2 กรณี คือ กรณีศึกษาของสมศรีและจักรภพ ที่สามารถรักษาให้หายได้ เนื่องจากเป็นแค่โรคตาแดงเท่านั้น แต่ได้รับการรักษาที่ผิดวิธี จนทำให้ต้องตาบอดสนิทในที่สุด ส่วนที่นักศึกษาคิดว่ามีความน่าสนใจ คือในช่วงการเปลี่ยนแปลงจากคนตาดีไปสู่คนตาบอดนี้ การให้ความช่วยเหลือในด้านกรให้คำปรึกษา (Counseling) จากสถานพยาบาลที่เข้ารับการรักษาตัว เพราะถือได้ว่าสถานพยาบาลที่รับผู้ป่วยเข้าดูแลนั้น เป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดและรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของคนตาบอดมากที่สุด แต่จากการพูดคุย สถานพยาบาลยังคงทำหน้าที่เพียงแต่ให้การรักษาตามอาการ มิได้ให้ความช่วยเหลือแนะนำในเรื่องการปรับตัวทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป

2. ช่วงที่ 2 : เริ่มชีวิตในโลกมืด

หลังจากผ่านช่วงการปรับตัวทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจให้สามารถยอมรับกับสภาพความเป็นคนตาบอดได้แล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นต่อมาก็คือการแสวงหาเส้นทางเท่าที่จะสามารถทำได้ ดังในกรณีที่ยังอยู่ในวัยเรียนอยู่² มีอยู่ 2 กรณีคือ กรณีศึกษาของนกดลและบรรจงที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ที่ได้พยายามหาที่เรียนต่อ สำหรับผู้ที่พิการทางสายตาโดยเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับข้อมูลจากครูที่โรงเรียน เพื่อนบ้าน หรือคนรู้จัก มากกว่าที่จะได้รับคำแนะนำจากสถานพยาบาลที่ไปรักษาตัว รวมทั้งหน่วยงานของรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องต่างๆ

ในกรณีศึกษาของนกดล เมื่อเขาต้องมา มีสภาพความพิการตอนที่เขาอายุได้ประมาณ 11 ปี เขาก็ต้องสูญเสียเวลากับการรักษาร่างกายและจิตใจของเขาเอง เพื่อให้ยอมรับกับสภาพความพิการดังกล่าวได้อีกประมาณ 1 ปี ทางด้านพ่อของเขาก็ได้พาไปสมัครเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอด จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องมาจากอยู่ใกล้ภูมิลำเนาเดิมคือ จังหวัดลำปาง และเขาก็ได้เข้าศึกษาที่นั่น ซึ่งทำให้นกดลได้เรียนรู้การใช้ไม้เท้าขาว รวมถึงอักษรเบรลล์ จึงทำให้เขาสามารถที่จะปรับตัวกับการใช้ชีวิตในโลกมืดได้ นกดลได้เรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่อจากนั้นเขาก็ต้องเรียนร่วมกับนักเรียนปกติต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จนถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเขาได้ให้สัมภาษณ์ว่าในขณะนั้นเขาก็ต้องขยันเรียนให้มากกว่าเดิม เนื่องมาจากว่าเขากลัวที่จะเรียนไม่ทันเพื่อนที่มีสายตาปกติ และพอเขาเรียนจบม. 6 แล้วเขาก็ไม่คิดที่จะเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา เพราะเขาอยากจะทำงานหาเงินช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัว จนกระทั่งเขาได้มาฝึกอาชีพที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด ตามคำแนะนำของเพื่อน ซึ่งตอนที่เขาฝึกอาชีพอยู่นั้นเขาก็ไม่ต้องปรับตัวอะไรมากนัก เนื่องมาจากเขาได้เคยเรียนรู้การฝึกอาชีพดังกล่าวนี้จากที่อื่นมาบ้างแล้ว

ส่วนกรณีศึกษาของบรรจงต่างจากนกดล เนื่องมาจากบรรจงมีสภาพความพิการทางสายตาเพียงข้างเดียวตั้งแต่เขาอายุได้ 5 เดือน ส่วนสายตาอีกข้างที่เหลือนั้นก็พอที่จะมองเห็นได้แบบเลือนราง จึงทำให้เขาสามารถที่จะเรียนหนังสือร่วมกับนักเรียนปกติได้ จนจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 เขาก็ต้องเลิกเรียนและกลับมาดูแลยายของเขาที่กำลังไม่สบายที่ต่างจังหวัด และต่อมาภายหลังเขาก็ได้มาเข้ามาฝึกอาชีพที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด ตามคำแนะนำของครูที่โรงเรียน ประกอบกับเขาต้องการที่จะอาชีพทำที่มั่นคง

² ยกเว้นกรณีศึกษาของสมศรี ที่เธอไม่ยอมให้เป็นภาระของครอบครัวที่มีฐานะยากจน และมีพี่น้องหลายคน จึงทำให้เธอไม่สามารถที่จะเรียนหนังสือต่อได้

ซึ่งตรงกับแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง ที่เป็นแนวทางการพัฒนาอย่างหนึ่ง ซึ่งเริ่มมาจากความเข้าใจในธรรมชาติของบุคคล ในฐานะที่เป็นมนุษย์ที่มีพลังปัญญา ความสามารถอยู่โดยพื้นฐานทางธรรมชาติ แต่ไม่มีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้ เพราะสาเหตุมาจากปัจจัยแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร และวัฒนธรรม การพัฒนาจึงไม่ใช่เป็นการกำหนดโดยบุคคลภายนอก หากแต่เป็นการส่งเสริมให้บุคคลพิจารณาได้ ทำความเข้าใจกับปัญหาตนเอง และคิดค้นหาวิธีแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ในลักษณะที่สัมพันธ์ต่อปัญหาความต้องการ และความสามารถของตนเอง

สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยพบจากการศึกษาทางด้านสภาพความพิการนี้ คือ ด้วยสาเหตุจากสภาพของความพิการทางสายตา จึงทำให้คนพิการทางสายตามีความจำกัดในการพึ่งพาตนเองหลายด้าน แต่อย่างไรก็ตามการพึ่งตนเองมีความจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับคนพิการทางสายตาในการดำรงชีพ เช่น ในการประกอบอาชีพ การใช้ชีวิตประจำวันด้วยตนเอง และการเดินทาง ฯลฯ โดยไม่หวังพึ่งพาคือคนอื่น หรือพึ่งพาคือคนอื่นให้น้อยที่สุด

ดังนั้นจากกรณีศึกษาทั้งหมด 7 กรณีดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า เมื่อเข้าสู่ช่วงของการตาบอด ไม่มีใครที่คิดจะมาขอเงินในทันที หากแต่มีความขวนขวายที่จะพัฒนาการตนเองทางด้านอาชีพ โดยการแสวงหาความรู้ให้ได้มากที่สุด เท่าที่ตนเองสามารถจะทำได้ เพื่อที่จะทำให้ชีวิตของตนเองรวมไปถึงครอบครัวมีชีวิตอยู่รอดได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการอยู่รอดได้โดยเป็นภาระแก่ผู้อื่นให้น้อยที่สุด ซึ่งก็รวมไปถึงกรณีศึกษาอีก 3 กรณีที่มีความพิการมาตั้งแต่เกิดก็มีความคิดดังกล่าวนี้เช่นกัน และด้วยเหตุนี้ในปัจจุบันกรณีศึกษาทั้ง 10 กรณีจึงมีความคิดที่ตรงกันว่าสภาพความพิการไม่มีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของพวกเขา

ความถนัดในอาชีพหมวดแผนไทย

จากการศึกษาครั้งนี้ทุกกรณีศึกษา ล้วนแล้วแต่ที่จะเลือกฝึกอาชีพหมวดแผนไทยเช่นเดียวกันหมด แต่ทุกกรณีศึกษานี้ก็มีแรงจูงใจในการตัดสินใจที่จะประกอบอาชีพจากหลายด้านที่แตกต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่ของกรณีศึกษาทั้งหมดนี้มีแรงจูงใจในการตัดสินใจที่จะประกอบอาชีพหมวดแผนไทยนี้ด้วยตัวของตนเอง นั่นคือ กรณีศึกษาของสมศรี จักรภพ และเกียรติศักดิ์ที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด รวมไปถึงบรรจงและประทีปที่เป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด โดยที่กรณีศึกษาดังกล่าวนี้ได้ให้เหตุผลในการเลือกอาชีพนี้เพราะสภาพความพิการของตนเอง รวมไปถึงการประเมินความสามารถและความถนัดของตนเอง ซึ่งตรงกับ

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ (Holland's Theory of Vocational Choice) จอห์น แอล ฮอลแลนด์ อธิบายทฤษฎีการเลือกอาชีพของบุคคลในปี ค.ศ. 1959 ว่า “แบบฉบับของพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน” ส่วนกรณีศึกษาของเจนจิราและสมประสงค์ที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนั้นตัดสินใจที่จะประกอบอาชีพนี้ เพราะต้องการที่จะแบ่งเบาภาระของครอบครัวของพวกเขา ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าครอบครัวมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล โดยที่บุตรจะเลือกอาชีพตามความต้องการของบิดามารดา รวมไปถึงสถานะเศรษฐกิจของครอบครัว ในขณะที่กรณีศึกษาที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดที่เหลือ คือ นมดล เอกพจน์ และสุทธิพงศ์ มีแรงจูงใจในการเลือกอาชีพนวดแผนไทยนี้จากเพื่อนของพวกเขาเอง ซึ่งเพื่อนจะเป็นแรงกดดันให้เกิดความรู้สึกการคล้อยตามกัน

ดังนั้นการเลือกอาชีพ จึงเป็นการตัดสินใจที่สำคัญต่ออนาคตของผู้เข้ารับการศึกษาที่ไม่ใช่การตัดสินใจในครั้งเดียว แต่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในช่วงนั้นๆที่เขาประสบอยู่ การเลือกอาชีพจะเลือกจากลักษณะของตนเองและความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ความต้องการของผู้เข้ารับการศึกษาเอง การจะประสบความสำเร็จในการเลือกอาชีพได้หรือไม่นั้น เขาจะต้องมีความรู้ ความชำนาญ ความถนัด ความพร้อมของสภาพร่างกายควบคู่ไปด้วย

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นว่า กรณีศึกษาทั้งหมดนี้ประกอบอาชีพนวดแผนไทย แต่จะมีความแตกต่างกันเพียงสถานที่ฝึกอาชีพเท่านั้น คือ ที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด เขตยานนาวา กรุงเทพฯ และที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด จ.นนทบุรี แต่มีหลักสูตรการฝึกอาชีพที่คล้ายกัน คือ ใช้ระยะเวลาทั้งหมดในการฝึกอาชีพ 2 ปีเช่นเดียวกัน โดยที่ภายในระยะเวลา 2 ปีนี้จะมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในส่วนของภาคทฤษฎีนั้นก็มี การสอบข้อเขียนเช่นกันด้วยทั้ง 2 แห่ง และในส่วนของภาคปฏิบัตินั้นก็ต้องการเก็บชั่วโมงในการทำงานให้ได้ตามเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด 1,500 ชั่วโมง เพื่อให้ได้ใบประกาศนียบัตรตามหลักสูตรนวดแผนไทยเช่นกัน ส่วนในความแตกต่างของทั้ง 2 แห่งที่ผู้วิจัยค้นพบนั้นก็คือ ที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนั้นได้สอดแทรกการเรียนการสอนในด้านวิชาการไว้ด้วย อาทิเช่นมีการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เป็นต้น รวมอยู่ในการฝึกอาชีพนี้ด้วยในปีที่ 1 ของผู้ฝึกทุกคน ในขณะที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนั้นจะไม่มีการเรียนการสอนทางด้านวิชาการเช่นนั้นรวมอยู่ด้วย แต่ที่มูลนิธินี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้ฝึกสามารถที่จะเรียนหนังสือต่อได้ในรูปแบบคนไปพร้อมการฝึกอาชีพ เพื่อที่ผู้ฝึกจะได้มีวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้นจากเดิม รวมไปถึงผู้ฝึกจะได้มีแนวทางในการเลือกอาชีพที่แตกต่างกันไปได้ตามวิสัยทัศน์ของตนเอง

ส่วนทางด้านรายได้ที่ผู้พิการทางสายตาได้รับในการประกอบอาชีพนวดแผนไทยนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบว่า เพราะกรณีศึกษาทั้งหมดนี้มาจากภาคสนาม 2 แห่ง คือที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดและศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ดังนั้นรายได้ที่กรณีศึกษาจากทั้ง 2 แห่งนี้จะได้รับหลังจากการประกอบอาชีพแล้วจึงแตกต่างกันด้วย ตามข้อกำหนดที่แต่ละแห่งกำหนดเอาไว้ด้วยว่าจะให้ค่านวดแก่สมาชิกที่ประกอบอาชีพนี้เท่าไร และจากการให้สัมภาษณ์ของกรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนี้ทั้งหมด ก็ได้ให้รายละเอียดที่ตรงกันว่าสมาชิกทุกคนจะได้รายได้ครึ่งหนึ่งจากรายได้ทั้งหมดในการนวดตัว 1 ชั่วโมง 40 นาที นั่นคือสมาชิกจะได้รับ 125 บาทจากค่านวดครึ่งหนึ่ง 250 บาท รวมไปถึงการนวดฝ่าเท้าที่ทางมูลนิธิจะได้รับจากการให้บริการจำนวน 150 บาท / 40 นาที / 1 ครั้ง และสมาชิกก็จะได้รับรายได้ครึ่งหนึ่งที่ทางมูลนิธิได้รับเช่นกันคือ 75 บาท แต่ถ้าเป็นค่าบริการนวดน้ำมันที่ทางมูลนิธิเก็บค่าบริการจากลูกค้าจำนวน 500 บาท / 1 ชั่วโมง 20 นาที / 1 ครั้ง ทางมูลนิธิจะให้แก่สมาชิกที่บริการนวดน้ำมันนี้ 200 บาท ในขณะที่สมาชิกของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดจะได้รับรายได้จากค่าบริการที่ทางศูนย์ฯ กำหนดคนละ 75 บาท / 1 คอร์ส / 1 ชั่วโมงครึ่ง จากค่าบริการที่ทางศูนย์ฯ ได้รับ 100 บาท / 1 คอร์ส / 1 ชั่วโมงครึ่ง และจากการสอบถามจากกรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนี้ก็ยิ่งให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า ทางศูนย์ฯ ได้ฝึกอาชีพนวดตัวให้แก่สมาชิกเท่านั้น ถ้ามีจำนวนสมาชิกมากพอที่มีความสนใจจะเรียนนวดฝ่าเท้าด้วยนั้น ทางศูนย์ฯ ก็จะเปิดสอนให้เพิ่มเติม แต่ในขณะที่ผู้วิจัยลงภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลอยู่นั้นไม่มีสมาชิกท่านใดมีความสนใจนวดฝ่าเท้า จึงทำให้ทางศูนย์ฯ ไม่ได้เปิดหลักสูตรดังกล่าว ถึงอย่างไรก็ตามทางศูนย์ฯ ก็ยังมีบริการนวดฝ่าเท้าด้วย โดยที่ทางศูนย์ฯ คิดค่าบริการนวดฝ่าเท้า 150 บาท / 1 คอร์ส / 1 ชั่วโมง ซึ่งทางศูนย์ฯ ก็ได้ให้ค่าบริการนวดฝ่าเท้าแก่สมาชิก 75 บาทเท่ากับค่าบริการนวดตัว และจากกรณีศึกษาทั้งหมดนี้มีอยู่ 1 กรณี คือกรณีของนาดล ที่มีความสามารถในการนวดฝ่าเท้ามาบ้างแล้ว โดยที่เขาได้รับการฝึกนวดฝ่าเท้านี้มาจากศูนย์ฝึกอาชีพสำหรับคนตาบอด แถวช่วยขวาง ซึ่งเป็นสถานที่แรกที่เขาได้รับการฝึกหลังจากได้เดินทางเข้ามาในกรุงเทพฯ จึงทำให้เขามีความถนัดในการประกอบอาชีพที่หลากหลายกว่าสมาชิกที่ร่วมฝึกอาชีพด้วยกัน รวมไปถึงรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นกว่าคนอื่นด้วย เพราะมีความสามารถและความชำนาญในการประกอบอาชีพที่แตกต่างไปจากเพื่อนที่ร่วมฝึกอาชีพด้วยกัน

เช่นเดียวกันกับรายจ่ายที่กรณีศึกษาทั้งหมดต้องเสียไปในแต่ละเดือนนั้น มีความแตกต่างกันตามสถานที่ฝึกอาชีพได้กำหนดไว้ นั่นคือกรณีศึกษาทั้งหมดที่ฝึกอาชีพนวดแผนไทยที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนนั้น 2 ส่วน ดังนี้คือ ค่าเช่าห้อง

และค่าไฟที่เก็บจากจำนวนอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้อยู่ และกรณีศึกษาทั้งหมดของทางมูลนิธินั้นก็ได้นำให้ผู้วิจัยฟังว่าทางมูลนิธิได้ขอเพิ่มค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้จากเดิมมากเกินไป เช่น กรณีศึกษาของสมศรีที่เธอได้ยกตัวอย่างที่ทางมูลนิธิได้ขอเพิ่มการเก็บค่าไฟนี้ว่า อาทิเช่น เครื่องเสียงก็เก็บขึ้นจากเดิม 30 บาท / เดือน มาเป็น 200 บาท / เดือน ตู้เย็นก็เก็บขึ้นจากเดิม 100 บาท / เดือน มาเป็น 200 บาท / เดือน เป็นต้น และจากการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นของทางมูลนิธินี้ จึงทำให้ปัจจุบันนี้เธอมีเงินเก็บในแต่ละเดือนที่ไม่เยอะเหมือนในสมัยก่อน แต่กรณีศึกษาดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่ก็ยอมรับได้กับค่าใช้จ่ายดังกล่าว เหมือนดังเช่นกรณีศึกษาของเจนจิรา ซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็ได้ให้เหตุผลที่คล้ายกันว่า ถ้าพวกเขาออกไปอยู่ข้างนอกเอง พวกเขาก็ต้องมีค่าใช้จ่ายประมาณนี้เหมือนกัน รวมไปถึงพวกเขายังต้องมีค่าเดินทางจากที่พักมาจนถึงที่ทำงานเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ส่วนกรณีศึกษาที่ 6 – 10 ที่เป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดปากเกร็ดนั้น สมาชิกทุกคนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดคนละ 400 บาท / เดือน หลังจากที่สมาชิกทุกคนกำลังฝึกอาชีพภาคปฏิบัติในชั้นปีที่ 2 อยู่ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดนี้จะรวมถึงค่าน้ำและค่าไฟอยู่ในส่วนนี้ด้วย โดยที่ทางศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดได้ให้เหตุผลในการเก็บค่าใช้จ่ายนี้ว่า เพื่อให้สมาชิกมีส่วนรับผิดชอบกับค่าใช้จ่ายของตัวเอง รวมไปถึงเพื่อให้สมาชิกไม่ใช้น้ำและไฟอย่างสิ้นเปลือง ซึ่งจากการสอบถามกรณีศึกษาที่ 6 – 10 แล้วทั้งหมดก็มีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าใช้จ่ายดังกล่าวตามที่ศูนย์ฯได้กำหนดไว้ เพราะทุกกรณีดังกล่าวมีความเห็นที่ตรงกันว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมและยุติธรรมดีแล้ว รวมไปถึงค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้ก็ไม่ได้เป็นภาระมากมายอะไร ซึ่งพวกเขาพอรับได้กับภาระดังกล่าวนี้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทั้งกรณีศึกษาของมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด และกรณีศึกษาของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดทั้งหมดนั้น ต่างก็ยอมรับกับรายจ่ายที่พวกเขาจะต้องจ่ายให้กับสถานที่ที่พวกเขาได้ฝึกอาชีพอยู่ในขณะนี้ทั้งสิ้น ด้วยเหตุผลที่ใกล้เคียงกันว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่พวกเขายังพอรับได้ในการดำเนินชีวิตของพวกเขา

เนื่องจากกรณีศึกษาเกือบทั้งหมดของทั้ง 2 แห่งนี้กำลังอยู่ในช่วงการฝึกภาคปฏิบัติ และเก็บชั่วโมงในการทำงานเพื่อให้ได้รับใบประกาศนียบัตรอยู่นั้น ผู้วิจัยก็ได้พบว่ากรณีศึกษาเกือบทั้งหมดนี้มีความถนัดในการประกอบอาชีพวางแผนไทยนี้ในระดับหนึ่ง เนื่องมาจากในขณะที่ทำให้สัมภาษณ์อยู่นี้ทุกกรณีล้วนแล้วแต่เก็บชั่วโมงในการทำงานได้มากพอสมควรแล้ว รวมไปถึงใกล้

ถึงช่วงจบหลักสูตรการฝึกอาชีพนวดแผนไทยนี้แล้ว³ จึงถือได้ว่ากรณีศึกษาดังกล่าวนี้นี้มีความถนัดและชำนาญในการประกอบอาชีพดังกล่าวนี้บ้างแล้ว โดยเห็นได้จากที่กรณีศึกษาทั้งหมดในปัจจุบันนี้มีรายได้ในการเลี้ยงตนเองและครอบครัวทุกกรณี และรายได้ดังกล่าวนี้ทั้งหมดก็ได้มาจากการประกอบอาชีพนวดแผนไทย ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงค้นพบว่าทั้งมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดและศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ทั้ง 2 แห่งนี้ได้ดำเนินงานการฝึกอาชีพเพื่อให้คนตาบอดได้มีงานทำ มีรายได้เป็นของตนเองนั้น ตรงกับกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพที่มีให้แก่คนพิการหรือผู้สูญเสียสมรรถภาพในการทำงาน โดยที่ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องวางแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพเป็นรายบุคคล โดยมุ่งเน้นความสำเร็จเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การให้คนพิการนำไปประกอบอาชีพ เพื่อมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณรัตน์ นันทไพโรจน์ (2544) ศึกษาเรื่อง ทักษะของคนพิการต่อการสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงในชีวิตภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ศึกษาเฉพาะกรณี : ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพและศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม พบว่าทักษะของคนพิการต่อวิธีการสนับสนุนของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพและศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการ ที่จะเสริมสร้างให้เกิดความมั่นคงในชีวิตทางด้านจิตใจ หลังจากได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ พบว่า คนพิการต้องการได้รับการยอมรับจากครอบครัว ได้รับคำปรึกษาจากศูนย์ฯ การได้รับทุนประกอบอาชีพเพื่อให้สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

การค้นพบในการศึกษาครั้งนี้ตรงกับงานของสุพรรณรัตน์ เพราะกรณีศึกษาส่วนใหญ่จากทั้ง 2 แห่งนี้ก็มีความหวังที่จะเปิดกิจการนวดแผนไทยเป็นของตัวเองในอนาคต ถ้าพวกเขามีทุนทรัพย์เพียงพอ ดังกรณีของเจนจิรา เกียรติศักดิ์ นภดล สุทธิพงษ์ บรรจง และประทีป จึงเห็นได้ว่าเมื่อผู้พิการทางสายตาได้รับการฝึกอาชีพจนเกิดความถนัดหรือความเชี่ยวชาญในอาชีพแล้วนั้น ก็จะทำให้ผู้พิการทางสายตามีความมั่นใจในการที่จะประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ดังนั้นอาชีพนวดแผนไทยนี้จึงเป็นอาชีพหนึ่งที่ต้องใช้ความถนัดในการทำงาน ซึ่งมีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของผู้พิการทางสายตาให้มีความมั่นใจที่มากขึ้น

³ ยกเว้นกรณีศึกษาของสมประสงค์ ที่เป็นผู้ฝึกสอนนวดแผนไทยให้กับทางมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด และได้ไปประกาศนียบัตรเป็นที่เรียบร้อยแล้วเพียงกรณีเดียวเท่านั้น

โอกาสในการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ

ในการศึกษาด้านสิทธิและสวัสดิการที่ได้รับครั้งนี้จากทั้ง 2 แห่ง ผู้ให้การสัมภาษณ์ทุกคนล้วนแล้วแต่ได้จดทะเบียนคนพิการแล้วทั้งหมด เพราะถ้าผู้พิการคนใดที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนแสดงสถานภาพว่าเป็นผู้พิการแล้วนั้น ก็ไม่สามารถที่จะเข้ารับการฝึกอาชีพนวดแผนไทยจากทั้ง 2 แห่งนี้ได้ และผู้วิจัยยังค้นพบว่า เนื่องมาจากทุกกรณีศึกษาดังกล่าวได้ขึ้นทะเบียนคนพิการแล้ว ดังนั้นพวกเขาจึงได้ให้คำตอบทางด้านสิทธิและสวัสดิการที่ได้รับจากการจดทะเบียนคนพิการที่ตรงกันว่า พวกเขาได้รับในด้านค่ารักษาพยาบาลฟรีในแต่ละปีเท่ากันที่เหมือนกัน ถึงอย่างไรก็ตามยังมีข้อที่น่าสังเกตที่ผู้วิจัยพบอยู่ 1 กรณี คือกรณีศึกษาของเอกพจน์สมาชิกของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ที่ถึงแม้ว่าเขาจะได้สิทธิในด้านค่ารักษาพยาบาลนี้แล้ว แต่เขาก็คงมีความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ถ้าเขาไม่ป่วยหนักจนเกินไปนั้น เขาก็เลือกที่จะไปรักษาที่คลินิกมากกว่า เนื่องมาจากเขาจะได้ไม่ต้องเดินทางไกล รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่มากตามไปด้วย อีกทั้งเขายังไม่ได้รับความสะดวกสบายในการรักษาเท่าที่ควรจากประสบการณ์ที่เขาเคยไปรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐ

ถึงอย่างไรก็ตาม ในการศึกษาครั้งนี้ยังมีบางกรณีที่ได้สิทธิและสวัสดิการเพิ่ม นอกจากค่ารักษาพยาบาลที่จะได้ในแต่ละปีแล้วนั้น คือจะได้รับค่าเลี้ยงดูบุตร ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้มีอยู่ 3 กรณีศึกษาด้วยกัน คือ กรณีศึกษาของสมศรีและสมประสงค์ที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด รวมไปถึงกรณีศึกษาของบรรจงที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด เพราะทั้ง 3 กรณีนี้มีบุตรที่จะต้องเลี้ยงดูจึงทำให้ได้รับสิทธิและสวัสดิการในส่วนนี้ด้วย

สำหรับสิทธิทางด้านอื่นที่ผู้พิการควรจะได้รับ นอกเหนือไปจากสิทธิที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า มีเพียงกรณีศึกษาของเกียรติศักดิ์ที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด และนภดลที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดเท่านั้นที่ได้รับสิทธิเรียนหนังสือร่วมกับนักเรียนปกติ ตามสิทธิที่ปรากฏในปฏิญญาสากลที่ว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541 ในข้อที่ 6 ดังนี้

คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพในทุกระดับ ทุกรูปแบบของการจัดการศึกษา ตามความต้องการของคนพิการอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ และการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยไม่จำกัด กีดกัน เลี่ยงปฏิบัติ หรือข้อยกเว้นใดๆ

รวมไปถึงตามแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2540-2544) ที่ได้กำหนดแนวทางการจัดสวัสดิการคนพิการไว้ในข้อที่ 1 ดังนี้

เร่งรัดการดำเนินงานเพื่อให้ผู้พิการได้รับการดูแลตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ทั้งในด้านการรักษาพยาบาล การศึกษา การประกอบอาชีพ และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเร่งรัดการจดทะเบียนคนพิการให้ทั่วถึง และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการตามสถานที่สาธารณะ รถประจำทาง ทางข้าม และการส่งเสริมให้คนพิการได้รับการศึกษาและฝึกอาชีพร่วมกับบุคคลทั่วไป

ตามความเป็นจริงแล้วนั้น สิทธิดังกล่าวนี้ควรจะเป็นสิทธิสำหรับผู้พิการทุกคนที่ควรจะได้รับ แต่เนื่องด้วยกรณีศึกษาส่วนใหญ่ที่เหลือนั้นมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ซึ่งห่างไกลความเจริญ จึงทำให้ไม่ทราบถึงสิทธิดังกล่าวที่ผู้พิการควรจะได้รับนี้ ประกอบกับมีฐานะทางครอบครัวที่ยากจน ดังนั้นจึงไม่มีทุนพอที่จะส่งผู้พิการมาเรียนหนังสือที่โรงเรียนสอนคนตาบอดในกรุงเทพฯหรือจังหวัดที่ใกล้เคียงกับที่ตนอาศัยอยู่ได้ และจากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้กรณีศึกษาส่วนใหญ่นี้ถูกปิดกั้นทางการศึกษาอย่าง ผู้พิการทุกคนที่ควรจะได้รับ โดยที่สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ ชาญเจริญลาก และจอมขวัญ ขวัญเย็น (2545) ที่ทำการวิจัย เรื่อง ความลำบากในโลกมืด : กรณีศึกษาข้อเท็จจริงในแง่วิถีชีวิต ความทุกข์ รวมไปถึงสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมของผู้พิการทางสายตาที่ประกอบอาชีพพณิชยการและขอทาน ที่พบว่าปัญหาต่างๆที่คนตาบอดเผชิญนั้นมาจากปัญหาในเชิงโครงสร้าง และมีความซับซ้อนกันในหลายระบบ ตั้งแต่ระบบสาธารณสุข ระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ ระบบกฎหมาย ที่สำคัญคือเป็นปัญหาที่อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดและความเชื่อของคนในสังคม ที่ยังไม่เอื้อต่อการให้คนเหล่านี้ได้สิทธิ มีโอกาส มีทางเลือก อันจะสามารถทำให้คนตาบอดสามารถก้าวข้ามขอบที่ยืนอยู่ได้

จากการสัมภาษณ์ในด้านสิทธิและสวัสดิการที่ควรได้รับนี้ ผู้วิจัยยังค้นพบว่า กรณีศึกษาของเกียรติศักดิ์และเจนจิราที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด รวมไปถึงภคินีศุภญาพัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนั้นยังได้รับสิทธิเรียนพร้อมพักอาศัยฟรี ที่โรงเรียนสอนคนตาบอด ซึ่งสิทธิดังกล่าวที่ได้รับนั้น ทั้ง 3 กรณีศึกษาถือว่าเป็นสิทธิอย่างแรกๆที่พวกเขาได้รับในขณะนั้น และจากทั้ง 3 กรณีนี้มีอยู่ 1 กรณีนั่นคือ กรณีศึกษาของเจนจิราที่ให้การสัมภาษณ์เกี่ยวกับสิทธิดังกล่าวที่ได้รับนี้เพิ่มเติมว่า ทางภาครัฐน่าจะกระจายโรงเรียนสอนคนตาบอดไปยังต่างจังหวัดที่ยากจน ไม่สามารถส่งลูกหลานมาเรียนที่กรุงเทพฯได้

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า สิทธิและสวัสดิการดังกล่าวข้างต้นนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นในส่วนของภาครัฐที่มีให้แก่คนพิการ ส่วนสิทธิและสวัสดิการในส่วนนี้ของภาคเอกชนนั้น ผู้ให้การสัมภาษณ์ได้พูดถึงว่า พวกเขาได้รับสิทธิและสวัสดิการในส่วนนี้จากสถานที่ฝึกอาชีพที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ ทั้งมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดและศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ที่ได้ให้สิทธิในการฝึกอาชีพหมวดแผนไทยกับผู้พิการทางสายตา ซึ่งตรงตามสิทธิที่ปรากฏในปฏิญญาสากลที่ว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541 ในข้อที่ 7 ดังนี้

คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพทุกประเภท ให้ได้รับการจ้างงานหรือว่าจ้างเข้าทำงานตามความต้องการและความสามารถโดยได้รับค่าตอบแทน และสวัสดิการ ได้รับความก้าวหน้า รวมทั้งได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานโดยไม่มีภารกิจัดกันหรือเลือกปฏิบัติ

เช่นเดียวกันกับที่แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2540-2544) ที่ได้กำหนดแนวทางการจัดสวัสดิการคนพิการไว้ในข้อที่ 4 ดังนี้

เพิ่มโอกาสการมีงานทำให้คนพิการ โดยพัฒนาการฝึกอาชีพ การจัดหางานและการสร้างการยอมรับของสังคมในการรับคนพิการเข้าทำงานกับคนปกติ

โดยเฉพาะสมาชิกของมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด ด้วยการที่สมาชิกมีสิทธิได้เข้าห้องอยู่อาศัยที่มูลนิธิไปพร้อมกับการประกอบอาชีพของตนต่อไปได้โดยไม่จำกัดเวลา ถึงแม้ว่าจะจบหลักสูตรการฝึกอาชีพแล้วก็ตาม ซึ่งตรงกันข้ามกับที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนั้นได้จำกัดระยะเวลาให้กับสมาชิกได้พักอาศัยอยู่ที่ศูนย์เป็นระยะเวลา 2 ปีตามหลักสูตรในการฝึกอาชีพนี้ เพื่อที่สมาชิกรุ่นต่อไปจะได้มาพักที่ดังกล่าวแทน เนื่องจากทางศูนย์นั้นมีพื้นที่จำกัด ในขณะที่มีสมาชิกรุ่นใหม่สมัครฝึกอาชีพมากขึ้นทุกปี ซึ่งถือว่าจุดนี้เป็นข้อแตกต่างของสถานที่ทั้ง 2 แห่งนี้

ถึงอย่างไรก็ตาม มีข้อที่น่าสังเกตอยู่ข้อหนึ่งที่ค้นพบในการศึกษานี้ว่ามีเพียง 3 กรณีเท่านั้นที่ไม่ต้องการสวัสดิการเพิ่มเติมจากปัจจุบันที่มีอยู่ เพราะในขณะนี้พวกเขายังไม่เห็นความจำเป็นดังกล่าวนี้ นั่นคือกรณีศึกษาของสุทธิพงศ์ บรรจง และประทีปที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด โดยที่กรณีทั้ง 3 นี้ได้ให้เหตุผลที่คล้ายกันว่า เนื่องจากตนเองไม่ได้เดือนร้อนอะไรกับความเป็นอยู่ในปัจจุบัน จึงไม่มีความต้องการสวัสดิการอะไรเพิ่มจากที่มีอยู่ ทำให้ข้อมูลที่ค้นพบดังกล่าวนี้วิเคราะห์ได้ว่าทั้ง 3 กรณีดังกล่าวนี้มีความเห็นที่ตรงกันว่า สิทธิและสวัสดิการที่

พวกเขาได้รับในปัจจุบันนี้ไม่มีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของพวกเขา และเป็นที่น่าสังเกตอีกอย่างว่าทั้ง 3 กรณีนี้เป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพทั้งหมด ซึ่งอาจจะเป็นเพราะสมาชิกของศูนย์ฯแห่งนี้มีภาระค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน ที่ไม่มากเท่ากับที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดที่ตั้งอยู่บริเวณใจกลางเมือง ที่ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการครองชีพที่สูงตามไปด้วย สมาชิกส่วนใหญ่ของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนี้จึงไม่มีความเดือดร้อนทางด้านการเงิน

โดยสรุปแล้ว การศึกษาในด้านสิทธิและสวัสดิการที่ทุกกรณีศึกษาของทั้ง 2 แห่งได้รับในครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า มีอยู่สิ่งหนึ่งที่ผู้พิการอยากจะได้มากกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน นั่นคือ คำว่า “โอกาส” ที่สังคมควรมีให้แก่คนพิการทุกคน เพราะแค่โอกาสที่สังคมยื่นให้แก่คนพิการเท่านั้น คนพิการก็สามารถที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยตัวเอง หรืออาจจะพึ่งพาคนอื่นให้น้อยที่สุด ดังกรณีศึกษาของสุทธิพงศ์ ที่กล่าวว่า ถ้าสังคมได้ให้โอกาสคนพิการได้ฝึกอาชีพที่หลากหลายมากกว่านี้ ก็อาจจะทำให้คนพิการมีทางเลือกที่จะประกอบอาชีพมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ตามแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2540-2544) ที่ได้กำหนดแนวทางการจัดสวัสดิการคนพิการไว้ ในข้อ 4 ดังนี้

เพิ่มโอกาสการมีงานทำให้คนพิการ โดยพัฒนาการฝึกอาชีพ การจัดหางานและการสร้างการยอมรับของสังคมในการรับคนพิการเข้าทำงานกับคนปกติ

นอกจากนั้นผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของระภีภัทร์ วงษ์ภักดี (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่องสิทธิและโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการ : ศึกษากรณีผู้พิการทางการมองเห็น พบว่าคนตาบอดยังถูกกีดกันหรือรังเกียจทำให้กลายเป็นส่วนเกินของสังคม ขาดการรับรู้ข่าวสารหรือเข้าถึงบริการของรัฐ โอกาสในการประกอบอาชีพไม่ว่าจะเป็นอาชีพอิสระ ลูกจ้างหรือเป็นครู ยังจำกัดและเต็มไปด้วยอุปสรรคมากมาย คนตาบอดต้องมีความอดทนและต่อสู้อย่างมากจึงจะสามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้วยเจตคติของคนในสังคมยังไม่ยอมรับในความสามารถของคนตาบอด แม้แต่นายจ้างที่รับคนตาบอดเข้าทำงานมักจะรับเข้าทำงานด้วยความสงสารหรือเป็นเพราะนโยบายของหน่วยงาน แต่ไม่ได้เกิดจากความตระหนักถึงสิทธิ และศักยภาพของคนตาบอด คนตาบอดจึงยังมีทางเลือกที่จำกัด

การเรียนรู้การปรับตัว

เนื่องจากกรณีศึกษาทั้งหมด 10 กรณี มีเพียง 3 กรณีเท่านั้นที่มีความพิการมาตั้งแต่กำเนิด ดังนั้นทั้ง 3 กรณีนี้จึงไม่ต้องมีการปรับตัวในการดำเนินชีวิตมากนัก ในขณะที่กรณีที่เหลือนั้นมีทั้งที่เริ่มพิการในวัยเด็ก จนกระทั่งมาเริ่มพิการในวัยกลางคน ซึ่งกรณีที่เหลือดังกล่าวนี้ จะมีกระบวนการปรับตัวและการเรียนรู้ในการเข้าสู่สังคมใหม่ที่ถือว่าเป็นช่วงที่สำคัญช่วงหนึ่งของผู้พิการทางสายตา โดยเฉพาะเมื่อถึงช่วงที่ต้องเข้าสู่โลกภายนอกหรือพื้นที่แห่งการเรียนรู้ใหม่ในสังคม กระบวนการปรับตัวและการเรียนรู้จึงเป็นเรื่องยากและต้องใช้เวลาสำหรับพวกเขา

ในช่วงแรกกรณีศึกษาที่เหลือดังกล่าวยังปรับตัวไม่ค่อยได้ เพราะกรณีศึกษาส่วนใหญ่ผู้นั้นจะมีความคิดว่าทำอะไรไม่ได้ การเดินทางก็ไม่คล่องเหมือนในอดีต แต่กรณีศึกษาเหล่านั้นได้รับความช่วยเหลือจากหลายด้าน ทั้งด้านครอบครัว ครูผู้สอน และเพื่อนของพวกเขา โดยการให้ความรัก ความเอาใจใส่ และให้กำลังใจแก่ผู้พิการให้มีแรงใจในการต่อสู้กับชีวิตต่อไปในโลกมืดให้ได้เช่นเดียวกับคนปกติ รวมทั้งการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านต่างๆที่ผู้พิการพึงได้รับ

สภาพการปรับตัวนี้ตรงกับกรอบแนวคิดหลักของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่มาจากความเชื่อที่ว่า

คนพิการคือผู้ที่สูญเสียสมรรถภาพบางส่วนไปเนื่องจากสภาพความพิการ แต่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพจะช่วยให้คนพิการได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง ทั้ง 4 สาขา คือ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม และการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ

การปรับตัวนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณรัตน์ นันทไพโรจน์ (2544) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทักษะของคนพิการต่อการสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงในชีวิต ภายหลังจากการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ศึกษาเฉพาะกรณี : ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพและศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยศึกษาจากคนพิการภายหลังจากได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ จำนวน 218 รายพบว่าคนพิการต้องการได้รับการยอมรับจากครอบครัว ได้รับคำปรึกษาจากศูนย์ฯ การได้รับทุนประกอบอาชีพเพื่อให้สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

ผู้วิจัยยังวิเคราะห์ได้ว่า กระบวนการเรียนรู้การปรับตัวของกรณีศึกษาส่วนใหญ่ นั้น เริ่มที่ การสร้างความรู้สึกของการมีอำนาจในตัวเอง โดยการเพิ่มความสามารถในตัวเอง จากการ เสริมสร้างความเข้มแข็งของจิตใจในการพัฒนาความรู้สึกที่ต้องต่อสู้ หรือเอาชนะตนเองในการเริ่ม กิจกรรมใหม่ๆให้กับตนเอง ไม่ต้องการเป็นภาระหรือพึ่งพิงใคร ซึ่งตรงกับการปรับตัวด้านส่วนตัว ของทอร์ป และชมูลเลอร์ (Thorpe & Schmuller, 1965 อ้างถึงในสมชาย วรรดิเรก, 2527 : 9) ที่ได้ให้ความหมายว่า เป็นความคิด ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง รวมถึงการปรับตัวทางสังคม ที่หมายถึง ความคิด ความรู้สึก หรือพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น และบุคคลที่มี สุขภาพจิตที่ดี นั่นคือ บุคคลที่สามารถทำให้การปรับตัวด้านส่วนตัวและการปรับตัวทางสังคมอยู่ใน ลักษณะสมดุลกัน

ข้อค้นพบสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริสุข ทองสนธิ (2538) ที่ศึกษาเรื่อง การปรับตัวสู่ สถานการณ์ชีวิตใหม่ของผู้พิการจากการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันประเทศ : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิก สายใจไทยที่หน่วยฝึกอาชีพกรุงเทพฯ พบว่า ผู้พิการส่วนใหญ่มีการปรับตัวด้านอารมณ์และ สังคมในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวคือปัจจัยด้านจิตวิทยา

ส่วนเรื่องการเรียนรู้หนังสือเบรลล์และการใช้ไม้เท้า นั้น กรณีศึกษาทั้งหมด 10 กรณีจะได้ เรียนรู้จากสถานที่ฝึกอาชีพทุกคน ถึงแม้ว่าจะมีบางกรณีที่ได้เรียนรู้การใช้หนังสือเบรลล์และการ ใช้ไม้เท้ามาจากโรงเรียนสอนคนตาบอดมาบ้างแล้ว แต่สมาชิกทุกคนที่เข้ารับการฝึกอาชีพนี้จะได้ เรียนรู้ทักษะดังกล่าวนี้ด้วย ดังนั้นในปัจจุบันนี้กรณีศึกษาทั้งหมดจากทั้ง 2 แห่งนี้ ทุกคนสามารถ ปรับตัวและยอมรับสภาพความพิการของตนเองได้แล้ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องสิทธิ สวัสดิการ และการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเชิงคุณภาพในการศึกษาวิจัย โดยเลือกสถานที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไว้ 2 แห่ง ได้แก่ ที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด จ.นนทบุรี และที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด เขตยานนาวา จ.กรุงเทพฯ รวมทั้งศึกษาสมาชิกที่เลือกเป็นกรณีศึกษา โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ในการจัดลำดับการทำงานของกรณีศึกษา รวมไปถึงความแตกต่างทางด้านเพศและอายุ จากสถานที่ที่กล่าวมาแล้วทั้ง 2 แห่ง โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ในจำนวนกรณีศึกษาทั้งหมด 10 คน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทราบถึงเรื่องราว วิถีชีวิตของผู้พิการทางสายตา ได้แก่ สภาพครอบครัว การศึกษา และสภาพแวดล้อมของสถานที่ที่ใช้ในการศึกษาทั้ง 2 แห่งนี้ เพราะทั้ง 2 แห่งนี้มีความแตกต่างกันในด้านสถานที่ตั้งระหว่างใจกลางเมืองกับบริเวณชานเมือง รวมทั้งยังทราบถึงความสามารถที่จะปรับตัวในการดำเนินชีวิตของผู้พิการทางสายตา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทราบถึงสิทธิและสวัสดิการของรัฐที่มีให้แก่ผู้พิการทางสายตาในปัจจุบัน

ส่วนการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพนี้คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) โดยมีวิธีการดังนี้ (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2548 : 129) การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) คือการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบคือการสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่มาจะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งสถานที่ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ เช่น ที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด จ.นนทบุรี กับมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด เขตยานนาวา จ.กรุงเทพฯ และแหล่งบุคคลคือมีการตรวจสอบจากกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันทั้งทางด้านอายุและเพศ ว่าข้อมูลที่ได้มาจะเหมือนกันหรือไม่ และการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล คือ การใช้วิธีรวบรวมข้อมูลต่างๆกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบต่างๆด้วย

ในช่วงที่ผู้วิจัยลงสู่ภาคสนาม เพื่อเข้าไปสัมผัสวิถีการดำเนินชีวิตของกรณีศึกษาอย่างใกล้ชิด และกรสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะลึก ผู้วิจัยได้เห็นถึงรอยยิ้ม มิตรภาพและความจริงใจจากพวกเขาเหล่านั้น ที่เต็มใจให้ข้อมูลอย่างไม่ปิดบังแต่อย่างใด โดยผ่านการเล่าเรื่องอย่างไม่เป็นทางการของพวกเขา จึงทำให้ผู้วิจัยไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย หรือย่อท้อ เมื่อไปสัมภาษณ์ในทุกครั้ง แต่ในทางตรงกันข้ามกลับทำให้ผู้วิจัยมีความกระตือรือร้น และใคร่อยากรู้เรื่องราวของพวกเขาเหล่านั้นให้มากขึ้น แม้เวลาจะมีอยู่อย่างจำกัดก็ตาม

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงเรื่องราว วิถีชีวิตของผู้พิการทางสายตา อันได้แก่ สภาพครอบครัว การศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งในเรื่องของสภาพความพิการและความถนัดในการทำงาน เพื่อที่พวกเขาจะได้ยืนหยัดอยู่ในสังคมได้ด้วยลำแข้งของตัวเอง และเพื่อพัฒนาโอกาสทางสังคม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทราบถึงสิทธิและสวัสดิการที่ผู้พิการได้รับ ซึ่งผู้วิจัยจะขอเสนอสรุปผลการศึกษาในครั้งนี้ดังต่อไปนี้

ในการศึกษาวิถีชีวิตของกรณีศึกษาที่พิการทางสายตานั้นพบว่า กรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกของทั้งศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด และมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดทั้งหมดนั้น ส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่อยู่ในระดับรากหญ้า ซึ่งมาจากครอบครัวชนบทที่อยู่ต่างจังหวัด ห่างไกลความเจริญ มีฐานะยากจน มีอาชีพทำนา ทำสวน รับจ้าง ขายของ รวมไปถึงเป็นครอบครัวใหญ่มีลูกหลายคน จึงไม่สามารถที่จะดูแลสมาชิกที่พิการได้อย่างใกล้ชิด แต่ครอบครัวเหล่านั้นก็เป็นครอบครัวอบอุ่น ในขณะที่ก็มีบางกรณีศึกษาที่เกิดมาจากครอบครัวที่แตกแยก นั่นคือกรณีศึกษาของสมประสงค์และสุทธิพงศ์ และก็มีบางกรณีที่ครอบครัวขาดความพร้อม รวมไปถึงมีความเปราะบางและเกิดปัญหาหลายอย่างในครอบครัว จนกระทั่งครอบครัวต้องแยกทางกันเหมือนกรณีศึกษาของนภดล

กรณีศึกษาส่วนใหญ่ของทั้ง 2 แห่งนั้นมีครอบครัวแล้ว และแต่งงานกับผู้ที่พิการทางสายตาด้วยกัน ด้วยเหตุผลที่มาจากความเข้าใจในปัญหาของกันและกัน รวมไปถึงจะได้มีคนช่วยดูแลกันในอนาคต แต่มีเพียง 1 กรณีเท่านั้นที่ไม่ได้แต่งงาน แต่ได้รับเลี้ยงลูกของคนงานก่อสร้างที่รู้จักกันมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม เช่น กรณีของสมศรี จึงทำให้กรณีศึกษาส่วนใหญ่ นั้นมีภาระที่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว รวมไปถึงญาติพี่น้องของพวกเขาที่อยู่ต่างจังหวัดด้วย แต่พวกเขาก็มีความเต็มใจที่จะเสียค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้

ส่วนทางด้านครอบครัวของกรณีศึกษาส่วนใหญ่ของทั้ง 2 แห่งนั้น มีความพยายามที่จะผลักดันให้ผู้พิการทางสายตาสามารถที่จะพึ่งพาตัวเองได้ เพื่อจะได้ดำเนินชีวิตในอนาคตเหมือนคนปกติได้ ซึ่งตรงกับแนวความคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองในแง่ของงานด้านคนพิการ ตามความหมายขององค์การสหประชาชาติ (สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์, 2544, น. 71 – 72) คือ ชีวิตที่เหมือนคนทั่วไป มีโอกาสตัดสินใจสิ่งที่มีผลต่อชีวิตของตน จึงเป็นแนวทางการพัฒนาที่เริ่มจากความเข้าใจธรรมชาติของบุคคล แต่ไม่มีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้ เพราะปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ดังนั้นการพัฒนาจึงเป็นการส่งเสริมให้บุคคลพิการได้ทำความเข้าใจปัญหาของตน และคิดหาทางแก้ไขในลักษณะที่สัมพันธ์ต่อปัญหาความต้องการและความสามารถของตนเอง ด้วยแนวคิดนี้จึงสัมพันธ์กับกรณีศึกษาทั้งหมดที่อยากจะทำจะพึ่งพาตัวเองให้ได้มากที่สุดตามความสามารถที่พวกเขามีอยู่ รวมไปถึงการพึ่งพาคนอื่นให้น้อยที่สุด

ดังนั้นกรณีศึกษาส่วนใหญ่จากทั้งหมด 10 กรณีนี้จึงมีความคิดที่คล้ายกันว่าครอบครัวมีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของพวกเขา ทั้งทางด้านทำให้ความเข้าใจและการให้กำลังใจพวกเขาให้มีแรงใจที่จะต่อสู้กับชีวิตต่อไปของพวกเขา ในการพึ่งพาตัวเองของผู้พิการให้ได้มากที่สุด

ในด้านการศึกษา กรณีศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในอดีตในระดับที่ไม่สูง เนื่องด้วยครอบครัวยากจน อยู่ในชนบทที่ห่างไกลความเจริญ ไม่มีโรงเรียนสอนคนตาบอด และโรงเรียนส่วนใหญ่ในต่างจังหวัดไม่ยอมรับเด็กพิการ รวมไปถึงบางกรณีก็กลัวถูกเพื่อนล้อ กลัวเรียนไม่ได้ กลัวเรียนไม่ทันเพื่อน ทั้งที่ความจริงแล้ว จากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการ ไทย พ.ศ. 2541 ในข้อ 6 ที่ได้ให้สิทธิและโอกาสแก่คนพิการให้ได้รับการศึกษาในทุกๆ ระดับ และรูปแบบของการจัดการศึกษา ตามความต้องการของคนพิการให้เท่าเทียมกับคนทั่วไป โดยไม่จำกัด กีดกัน เลือกปฏิบัติ หรือข้อยกเว้นใดๆ แต่จากการศึกษานี้พบว่า ผู้พิการส่วนใหญ่จะไม่ได้รับทราบถึงสิทธิดังกล่าวนี้ เช่น กรณีของเจนจิราที่ในวัยเด็กไม่ได้เรียนหนังสือ เนื่องจากไม่มีโรงเรียนที่จะรับเธอเข้าเรียน เพราะสภาพความพิการของเธอ

แต่กรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด ส่วนใหญ่จะเรียนหนังสือต่อในรูปแบบการศึกษานอกโรงเรียนที่ทางมูลนิธิอนุญาต มีเพียงกรณีของสมศรีเท่านั้นที่ไม่ได้เรียนต่อ เพราะมีภาระที่ต้องเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม ส่วนกรณีศึกษาที่เป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดไม่มีนโยบายให้เรียนหนังสือควบคู่ไปกับการฝึกอาชีพด้วย เพราะได้มี

หลักสูตรด้านวิชาการรวมอยู่ในการฝึกอาชีพนี้ด้วย และหลักสูตรนี้ก็มีระยะเวลาแค่ 2 ปีเท่านั้น จึงอยากให้สมาชิกมุ่งที่จะฝึกอาชีพมากกว่า

ถึงอย่างไรก็ตาม มีบางกรณีที่มีโอกาสเรียนหนังสือร่วมกับคนปกติ เช่น กรณีของ เกียรติศักดิ์ นภดล เอกพจน์ และบรรจง แต่พวกเขาก็ต้องปรับตัวในการที่จะศึกษาร่วมกับคนปกติ ซึ่งตรงกับสาเหตุของการปรับตัวที่ อริศรา วิริยะปราโมทย์ (2539 : 30) ที่สรุปว่า เกิดจากความต้องการขั้นพื้นฐาน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และทางสังคม ที่มีทั้งความสมหวังและความผิดหวัง สาเหตุนี้ล้วนเป็นแรงผลักดันให้บุคคลต้องปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข ดังนั้นทุกกรณีจึงเห็นว่าการศึกษานั้นมีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของผู้พิการทางสายตา เพราะการศึกษาทำให้คนมีความรู้พอที่จะประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

กรณีศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีทั้งเพื่อนและเพื่อนบ้านที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่พวกเขาเป็นอย่างดี ยกเว้นกรณีของเจนจิราและเกียรติศักดิ์ ที่ได้รับการดูถูกและเวทนาสงสารจากเพื่อนบ้าน เพราะไม่เข้าใจในสภาพความพิการและความสามารถของพวกเขา ที่สามารถทำได้ด้วยตัวเองเหมือนคนปกติทั่วไปเช่นกันหากได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านต่างๆ ตามที่ปรากฏในปฏิญญาสากลที่ว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541 ในข้อ 5 ที่ให้สิทธิคนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อดำรงชีวิตอย่างอิสระได้ด้วยตนเองอย่างเต็มศักยภาพ และในข้อ 9 ที่ให้สิทธิคนพิการอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนของตน และมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม รวมไปถึงตรงกับแนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคมหรือทางจิตวิทยาสังคม (Psycho-Social Rehabilitation) ที่เป็นการแก้ไขปัญหาทางอารมณ์ จิตใจ ทางครอบครัว การปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม สังคม และงานอาชีพของเขาได้นั้นคือการผสมผสานบุคคลด้วยโอกาสให้เข้ากับสังคม (ประสิทธิ์ ดิศวัฒน์, 2526, น. 76) แต่ทั้ง 2 กรณีก็ยังโชคดีที่มีครอบครัวที่คอยให้กำลังใจให้ต่อสู้กับชีวิตต่อไป

แต่ก็มีบางกรณีที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในแง่ที่ไม่ดีว่า เพราะอยู่ห่างไกล ความเจริญทางด้านการศึกษา รวมไปถึงได้รับการรักษาแบบแผนโบราณ เนื่องจากครอบครัวยากจน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องพิการทางสายตา เช่น กรณีของสมศรี จักรภาพ สมประสงค์ และบรรจง ดังนั้นสภาพแวดล้อมจึงมีผลต่อการปรับตัวของผู้พิการทางสายตา ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาในครั้งนี้นี้ส่วนใหญ่ต้องการให้เพื่อน เพื่อนบ้าน และคนที่พวกเขารู้จักยอมรับความสามารถของพวกเขา รวมไปถึงการให้กำลังใจ เพื่อที่จะได้มีแรงใจที่จะต่อสู้กับชีวิตต่อไป

ในการศึกษาคั้งนี้ มีเพียง 2 กรณีศึกษาที่มีความพิการมาตั้งแต่กำเนิด คือ กรณีของ เจนจิราและเกียรติศักดิ์ จึงไม่ต้องมีการปรับตัวในการดำเนินชีวิตมากนัก แต่กรณีของเกียรติศักดิ์ ก็ยังคิดว่าสภาพความพิการมีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเขา เพราะความไม่เข้าใจใน คนพิการ ในขณะที่กรณีของเจนจิราที่คิดว่าสภาพความพิการไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิต ของเธอ เพราะถ้าเธอมีแต่กังวลเธอก็ไม่สามารถทำอะไรได้ ซึ่งตรงกับทฤษฎีจิต - สรีระเป็น ทฤษฎีร่วมสมัย ที่ได้กล่าวว่า สภาวะทางกายสามารถส่งผลกระทบต่อสภาวะทางจิตใจตลอดจน พฤติกรรมของบุคคลได้ ดังนั้นสภาวะความบกพร่องทางกาย จึงทำให้คนพิการประเมินคุณค่า ของตัวเองต่ำลง และทำให้บุคคลรอบข้างมองคนพิการอย่างมีอคติ รวมไปถึงจะทำให้เขาารู้สึกว่า เขาไร้ความสามารถ (McDaniel, 1976 : 8)

ดังนั้นกรณีศึกษาส่วนใหญ่จึงล้วนแล้วแต่มาพิการในภายหลัง โดยสาเหตุอันเนื่องมาจาก เป็นโรคตาแดง โรคต่อ หรือโรคอื่นๆที่มีผลต่อตา ซึ่งไม่ได้รับการรักษาพยาบาลที่ถูกต้อง ด้วย เหตุผลที่ว่าอยู่ห่างไกลความเจริญ ขาดระบบการบริการและข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่ดีพอ ซึ่ง กรณีศึกษานี้ล้วนเกิดในช่วงวัยที่แตกต่างกันด้วย จึงมีผลต่อการปรับตัวที่แตกต่างกัน ดังทฤษฎี ภาพลักษณ์เรือนร่าง (Body Image) ของ ซิลเดอร์ (Schider อ้างถึงใน ระเบียบภัทร์ วงษ์ภักดี, 2542, น.11) ที่กล่าวถึงรูปลักษณะของตัวเองที่เกิดในใจหรือในความคิดของตนเอง ซิลเดอร์ยัง ได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในมโนภาพของรูปร่างของคน เช่น การตาบอด การผ่าตัดบางอย่าง อัมพาตแขนขา สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้จิตใจแปรปรวนไปด้วย ดังนั้นการมีมโนภาพในร่างกาย เปลี่ยนแปลงไปเพราะการตาบอดนี้จึงมีผลกระทบต่อผู้พิการทางสายตาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ ผู้ที่พิการทางสายตาในภายหลัง เพราะเป็นการยากที่จะให้เกิดความสมบูรณ์ทางจิตใจให้เหมือน เดิม และปัญหานี้ก็นำไปสู่ความรู้สึกมีปมด้อยของผู้พิการ ดังแนวคิดของ อัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) ที่กล่าวไว้ว่า ปมด้อยมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ ซึ่งถ้าคนตาบอดเห็นว่าการตา บอดเป็นปมด้อยอย่างหนึ่งของตนเองแล้วก็จะเกิดความวิตกกังวลขึ้น มีความละอายได้จนกลายเป็นบุคลิกภาพประจำตัว

กรณีศึกษาส่วนใหญ่จะมีกระบวนการในการปรับตัวที่ไม่เหมือนกัน เช่น กรณีของประทีป ที่ซึ่งในตอนแรกนั้นเขายังยอมรับกับสภาพความพิการนี้ไม่ได้ เขาจึงใช้เวลาอยู่กับตัวเองประมาณ 1 ปี จนรู้สึกเบื่อกับความรู้สึกเดิมๆและพยายามหาสิ่งใหม่มาทำ โดยการที่เขาเลือกที่จะฝึก อาชีพสำหรับคนตาบอด รวมไปถึงกรณีของสุทธิพงศ์ ที่บางครั้งเขาก็คิดว่าจะดำเนินชีวิตต่อไป ได้ใหม่ แต่เขาก็อาศัยความเคยชินในการเดินทาง จนเขายอมรับสภาพความพิการนี้ได้ ซึ่งตรง กับลักษณะการปรับตัวเกี่ยวกับทางด้านชีววิทยาและด้านจิตวิทยา ที่เป็นการปรับตัวที่เป็นไปตาม

สภาพความต้องการของร่างกายและจิตใจของบุคคล และเมื่อปรับตัวกับสภาพความพิการนี้ได้แล้ว ก็จะแสวงหาเส้นทางที่สามารถจะทำได้ เช่น ในกรณีของนภดลและบรรจงที่พยายามที่จะเรียนหนังสือต่อ เพราะต้องการที่จะพึ่งพาตัวเองให้ได้ในอนาคต ดังแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง ที่เป็นแนวทางการพัฒนาอย่างหนึ่ง ซึ่งเริ่มจากความเข้าใจธรรมชาติของบุคคล รวมทั้งปัญหาของตนเอง และคิดหาทางแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ในลักษณะที่สัมพันธ์ต่อปัญหา ความต้องการ และความสามารถของตนเอง ดังนั้นเมื่อเข้าสู่ช่วงของการ تابอด จึงไม่มีใครที่จะขอเงินในทันที หากแต่มีความขวนขวายที่จะพัฒนาตนเองทางด้านอาชีพ ซึ่งก็รวมไปถึงกรณีศึกษาอีก 3 กรณีที่มีความพิการมาตั้งแต่เกิดก็มีความคิดดังกล่าวนี้เช่นกัน และด้วยเหตุนี้ในปัจจุบันกรณีศึกษาทั้ง 10 กรณีจึงมีความคิดที่ตรงกันว่าสภาพความพิการไม่มีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของพวกเขา

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ทุกกรณีเลือกที่จะฝึกอาชีพนวดแผนไทย แต่จะแตกต่างกันที่แรงจูงใจในการตัดสินใจที่จะประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีแรงจูงใจที่จะประกอบอาชีพนี้ด้วยตัวเอง เช่น กรณีของสมศรี จักรภพ เกียรติศักดิ์ บรรจง และประทีป โดยมีสาเหตุมาจากสภาพความพิการของตนเอง การประเมินความสามารถและความถนัดของตนเอง ตามทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ (Holland's Theory of Vocational Choice) ที่ว่า แบบฉบับของพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน ส่วนกรณีของเจนจิราและสมประสงค์นั้นต้องการแบ่งเบาภาระของครอบครัว ดังนั้นครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพด้วย โดยที่ลูกจะเลือกตามความต้องการของพ่อแม่ รวมไปถึงสถานะเศรษฐกิจของครอบครัว และกรณีของนภดล เอกพจน์ และสุทธิพงศ์ เลือกอาชีพนี้จากคำแนะนำของเพื่อนที่ทำให้เกิดการคล้อยตามกัน แต่การที่จะประสบความสำเร็จในการเลือกอาชีพได้นั้น เขาจะต้องมีความรู้ ความชำนาญ ความถนัด ความพร้อมของสภาพร่างกายควบคู่ไปด้วย และเพราะกรณีศึกษาทั้งหมดกำลังอยู่ในช่วงฝึกภาคปฏิบัติ และเก็บชั่วโมงในการทำงานเพื่อให้ได้ใบประกาศนียบัตรตามหลักสูตร ดังนั้นกรณีศึกษาทั้งหมดนี้จึงมีความถนัดในการประกอบอาชีพอยู่ในระดับหนึ่ง จึงเห็นได้ว่าการฝึกอาชีพนี้ตรงกับอาชีพที่ผู้สมรรถภาพทางอาชีพที่มีให้แก่คนพิการ โดยมุ่งเน้นให้คนพิการนำไปประกอบอาชีพ เพื่อมีรายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว

สำหรับรายได้และรายจ่ายของกรณีศึกษาทั้งหมดนี้ แบ่งออกเป็น 2 แห่งตามสถานที่ฝึกอาชีพ คือ ที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดและศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด โดยที่รายได้ของกรณีศึกษาจากทั้ง 2 แห่งนี้จะได้จากการฝึกอาชีพนวดแผนไทยนี้ในรูปแบบที่คล้ายกัน นั่นคือ

กรณีศึกษาจะได้ครึ่งหนึ่งจากค่านวดที่ทางสถานที่ฝึกอาชีพกำหนดไว้เหมือนกัน ดังเช่น ที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดจะกำหนดค่านวดไว้ 250 บาทและทางมูลนิธิฯจะให้แก่สมาชิกที่ปฏิบัติงาน 125 บาท ส่วนทางศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดได้กำหนดค่านวดไว้ 150 บาทและจะให้สมาชิกที่ปฏิบัติงาน 75 บาท ในขณะที่รายจ่ายของทั้ง 2 แห่งนี้แตกต่างกัน คือทางมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดจะเก็บทั้งค่าเช่าห้องและค่าน้ำกับค่าไฟกับสมาชิก ซึ่งในส่วนค่าน้ำค่าไฟนี้จะเรียกเก็บตามจำนวนของที่สมาชิกใช้อุปโภคบริโภคในปัจจุบัน แต่ทางศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนั้นจะเก็บค่าใช้จ่ายเพียงอย่างเดียว และในจำนวนที่เท่ากันทุกคน ถึงอย่างไรก็ตามกรณีศึกษาจากทั้ง 2 แห่งก็มีความเต็มใจที่จะเสียค่าใช้จ่ายดังกล่าวเช่นกัน

และกรณีศึกษาส่วนใหญ่ของทั้ง 2 แห่งนี้ ก็มีความหวังที่จะเปิดกิจการนวดแผนไทยเป็นของตนเองในอนาคตเช่นเดียวกัน เพราะเมื่อได้รับการฝึกอาชีพจนมีความถนัดในการประกอบอาชีพแล้ว ก็ทำให้เกิดความมั่นใจในการทำงานเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว

จากการศึกษาครั้งนี้ กรณีศึกษาทั้งหมดได้ขึ้นทะเบียนคนพิการแล้ว เพื่อที่จะได้เข้ารับการฝึกอาชีพนวดแผนไทยได้ ดังนั้นกรณีศึกษาทั้งหมดนี้จึงได้รับสิทธิและสวัสดิการในค่ารักษาพยาบาลที่เหมือนกัน แต่มีกรณีของเอกพจน์ที่แม้ว่าเขาจะได้รับสิทธินี้แล้ว เขาก็ยังเลือกที่จะรักษาที่คลินิกแถวใกล้ที่พักมากกว่า เพื่อความสะดวกและค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่ต้องเสียไปน้อยกว่าที่จะไปรักษาตามโรงพยาบาลรัฐ และมีบางกรณีที่ได้รับค่าเลี้ยงดูบุตรเพิ่ม คือ กรณีของสมศรี สมประสงค์ และบรรจง ในขณะที่กรณีของเกียรติศักดิ์และนภดลได้รับสิทธิเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ ดังสิทธิที่ปรากฏในปฏิญญาสากลที่ว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541 ในข้อที่ 6 ว่า คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพในทุกระดับและรูปแบบโดยไม่จำกัด กีดกัน เลือกรูปแบบ หรือข้อยกเว้นใดๆ และผู้พิการทุกคนควรจะได้รับสิทธินี้ แต่เพราะกรณีศึกษาส่วนใหญ่อยู่บนพื้นที่ห่างไกลความเจริญ จึงทำให้ไม่ทราบสิทธิดังกล่าวนี้ของตน รวมถึงมีฐานะทางครอบครัวที่ยากจน จึงไม่มีทุนพอที่จะส่งมาเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดในกรุงเทพฯหรือจังหวัดที่ใกล้เคียงกับที่ตนอาศัยอยู่ได้ ดังนั้นจึงทำให้กรณีศึกษาส่วนใหญ่ถูกปิดกั้นทางด้านการศึกษาอย่างที่ผู้พิการทุกคนควรจะได้ ยกเว้นกรณีศึกษาของเจนจิรา เกียรติศักดิ์ และนภดล ที่ยังได้รับสิทธิเรียนฟรีพร้อมที่พักที่โรงเรียนสอนคนตาบอดด้วย ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิอย่างแรกๆที่พวกเขาได้รับจากทางภาครัฐ

ส่วนสิทธิและสวัสดิการทางภาคเอกชนที่กรณีศึกษาได้รับนั้น มาจากสถานที่ฝึกอาชีพที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ ทั้ง 2 แห่งที่ให้สิทธิในการฝึกอาชีพแก่ผู้พิการทางสายตา ดังปฏิญญา

สากลที่ว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541 ในข้อที่ 7 ว่า คนพิการมีสิทธิฝึกอาชีพและประกอบอาชีพทุกประเภท โดยได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการ รวมทั้งได้เข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานโดยไม่ถูกกีดกันหรือเลือกปฏิบัติ

กรณีศึกษาส่วนใหญ่ยังเห็นตรงกันว่า ในปัจจุบันมีสิทธิและสวัสดิการอยู่น้อยเกินไป เช่น กรณีของจักรภพ เชนจิรา นภดล และบรรจง แต่ก็มีบางกรณีที่ไม่ต้องการสวัสดิการเพิ่มจากปัจจุบันที่มีอยู่ เพราะไม่เห็นความจำเป็นดังกล่าว เช่น กรณีของสุทธิพงษ์ บรรจง และประทีป

สำหรับกระบวนการปรับตัวและการเรียนรู้ในการเข้าสู่สังคมใหม่ของทุกกรณีศึกษาถือได้ว่าเป็นช่วงที่สำคัญช่วงหนึ่งของชีวิตผู้พิการทางสายตา โดยเฉพาะผู้พิการทางสายตาที่ไม่ได้พิการมาตั้งแต่กำเนิด เมื่อถึงช่วงที่ต้องเข้าสู่โลกมืด กระบวนการปรับตัวและการเรียนรู้จึงเป็นเรื่องที่ยากและต้องใช้เวลาสำหรับพวกเขา แต่เมื่อผู้พิการทางสายตาในกรณีที่ไม่ได้พิการมาตั้งแต่เกิดนั้นต้องการที่จะเผชิญกับสังคมภายนอกโดยที่ไม่ต้องการเป็นภาระกับใคร และต้องการที่จะยืนหยัดได้ด้วยตนเอง จึงได้เข้ามาฝึกอาชีพนวดแผนไทยที่มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดและที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด จ.นนทบุรี จนกระทั่งได้รู้จักกับกลุ่มคนที่มีสภาพเดียวกัน คอยช่วยเหลือพึ่งพากัน จึงเกิดความรู้สึกว่าตัวเองไม่โดดเดี่ยวอีกต่อไป รวมทั้งยังได้ฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านต่างๆที่ผู้พิการพึงได้รับ ทั้งการใช้ชีวิตประจำวันและการฝึกอาชีพ ที่ทำให้พวกเขาารู้จักช่วยตนเองให้ได้มากขึ้น เริ่มรู้จักคุณค่าในตนเอง และกล้าที่จะต่อสู้เพื่อพัฒนาโอกาสในสังคมต่อไปได้เหมือนคนทั่วไป ซึ่งตรงกับการปรับตัวด้านส่วนตัว ของทอร์ป และชมูลเลอร์ (Thorpe & Schmuller, 1965 อ้างถึงในสมชาย วรรดิเรก, 2527 : 9) ที่ได้ให้ความหมายว่า เป็นความคิดความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง รวมถึงการปรับตัวทางสังคมที่หมายถึง ความคิด ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น และบุคคลที่มีสุขภาพจิตที่ดี นั่นคือ บุคคลที่สามารถทำให้การปรับตัวด้านส่วนตัวและการปรับตัวทางสังคมอยู่ในลักษณะสมดุลกัน เพราะฉะนั้นการปรับตัวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่บุคคลจะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

เพื่อเปิดโอกาสให้กับผู้พิการทางสายตา มีโอกาสในการใช้สิทธิที่มีอยู่อย่างเต็มที่ รวมไปถึงการมีโอกาสในการประกอบอาชีพที่มากขึ้น และเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วย จนทำให้ผู้พิการทางสายตาเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า มากกว่าที่จะเป็นผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคม ด้วยเหตุผล

ดังกล่าวนี้เองผู้วิจัยจึงคิดว่าสังคมควรจะให้ออกาส รวมไปถึงการหาแนวทางและมาตรการในการช่วยเหลือผู้พิการทางสายตาท่าอย่างถูกต้องและตรงกับความต้องการ ดังนี้

1.มีการเตรียมความพร้อมของคนปกติทั่วไปในการอยู่ร่วมกับผู้ที่มีสภาพพิการ โดยมี การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีและถูกต้องกับบุคคลทุกฝ่ายด้วย รวมไปถึง การเตรียมความพร้อมของผู้พิการให้มีการฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายและอารมณ์ จิตใจ เพื่อ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ผู้พิการจะต้องอาศัยอยู่

2.การประสานความร่วมมือกันระหว่างบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะ ส่งเสริมให้ผู้พิการทางสายตาได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองด้านการศึกษาให้ได้ทั่วถึง ทั้ง ในต่างจังหวัดที่ห่างไกลความเจริญ ในรูปแบบของการศึกษาร่วมกับนักเรียนปกติ ซึ่งจะสัมฤทธิ์ ผลเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ ผู้บริหารของโรงเรียนตลอดจนบุคลากรต่างๆที่ เกี่ยวข้อง การให้ความสนใจ สนับสนุนและส่งเสริมของผู้บริหารในระดับต่างๆ การจัดเตรียม ความพร้อมของโรงเรียนและครู ตลอดจนการปฏิบัติงานของครูและเพื่อนนักเรียนปกติต่อเด็กที่ มีสภาพความพิการ ครูควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ มีคุณธรรมและให้ความสนใจต่อเด็ก มีการเตรียมสภาพแวดล้อมที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนร่วมของเด็กที่พิการ ผู้ที่เกี่ยวข้องและ ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กพิการจะต้องคำนึงเสมอว่า เด็กจะพัฒนาและปรับสภาพความพิการได้ดี เพียงใด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความเอาใจใส่ความเข้าใจ และการยอมรับจากบุคคล แวดล้อมในสังคม การประสานและร่วมมือกันจึงมีความสัมพันธ์มาก

3.การกระจายความเจริญทางด้านสาธารณสุขไปยังชนบทต่างจังหวัดที่อยู่ห่างไกลความ เจริญ เพื่อให้การรักษาพยาบาลที่มีประสิทธิภาพสูงสุดได้เข้าสู่ชาวบ้านที่อยู่ต่างจังหวัดเหล่านั้นได้ ทั่วถึง รวมไปถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเบื้องต้นที่ถูกวิธีแก่ชาวบ้านเหล่านั้น เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องของชาวบ้านในการรักษาพยาบาลสมาชิกในครอบครัวของตนเอง

4.ส่งเสริมให้ผู้พิการทางสายตาได้มีโอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยการ ส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้พิการทางสายตาให้มากขึ้นกว่าปัจจุบันที่มีอยู่ เพื่อที่ผู้พิการทางสายตา จะได้พึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง และเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ให้แก่ผู้พิการทางสายตา เช่น อาชีพโอบอเตอร์เรเตอร์ ที่ซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้สายตาแต่อย่างใด

5.หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำงานในเชิงรุกให้มากขึ้น ในด้านของการส่งเสริมสมรรถภาพผู้ พิการทางสายตา เพื่อให้มีโอกาสในการทำงาน โดยการให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุนผู้ที่พิการ ทางสายตาที่ช่วยเหลือตนเองได้ให้มีงานทำ รวมไปถึงการตั้งข้อกำหนดกฎเกณฑ์ด้านเงินทุนใน การประกอบอาชีพให้มีความเหมาะสม เพื่อที่ผู้พิการทางสายตาจะได้มีโอกาสกู้เงินเพื่อใช้เป็นทุน ในการประกอบอาชีพ

6.การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางให้กับผู้พิการทางสายตา โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปกรณ์ในการเดินทาง การขนส่งสาธารณะ ซึ่งมีส่วนสำคัญทั้งในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของผู้พิการทางสายตา เช่น การจัดบริการในรูปแบบที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่ผู้พิการของรถเมล์ การทำทางเดินเท้าสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ เพื่อความปลอดภัยและความสะดวกสบายในการเดินทางของผู้พิการทางสายตา

7.การจัดงบประมาณ รวมไปถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการสนับสนุนทางการเงิน ที่มีให้แก่ครอบครัวของผู้พิการทางสายตา ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือทางด้านค่าเทอมบุตรของผู้พิการทางสายตา ที่ทางสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยมีให้แก่สมาชิกที่ล้าช้าเกินไป รวมทั้งมีไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายดังกล่าวที่ต้องเสียไป

งานศึกษาวิจัยดังกล่าวนี้จึงเป็นเพียงจุดเริ่มต้นที่ผู้วิจัยต้องการขยายพรมแดนแห่งความรู้เกี่ยวกับชีวิตของผู้พิการทางสายตาให้สาธารณชนได้รับทราบในเบื้องต้นเท่านั้น เพื่อที่จะขยายพื้นที่และมุมมองของผู้พิการทางสายตา เปลี่ยนพลังเงิบของพวกเขาให้เป็นพลังที่มีอำนาจ อันจะนำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนทัศนคติในเชิงลบต่อพวกเขา และนำไปสู่การสร้างนโยบายหรือแนวทางในเรื่องต่างๆ เพื่อประโยชน์ต่อผู้พิการทางสายตาอย่างแท้จริงต่อไปได้ แต่เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของเวลาของผู้พิการทางสายตาในการให้สัมภาษณ์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่ามีอีกหลายประเด็นที่น่าสนใจที่จะหยิบยกขึ้นมาศึกษาต่อ สำหรับเป็นคำแนะนำในการศึกษาครั้งต่อไปโดยเฉพาะประเด็นเรื่องของวิถีชีวิตของผู้พิการทางสายตาในกลุ่มอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อจะได้ทราบถึงความแตกต่าง ในการดำรงชีวิต รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อดูว่าผู้พิการทางสายตามีการปรับตัวในการดำเนินชีวิตที่เหมือน หรือแตกต่างกันอย่างไร การศึกษาเปรียบเทียบถึงสิทธิและโอกาสในด้านต่างๆที่ได้รับจากสังคมระหว่างผู้พิการทางสายตาและผู้พิการประเภทอื่นๆว่าพวกเขาได้รับสิทธิและโอกาสที่แตกต่างกัน มากน้อยเพียงใด รวมไปถึงการศึกษาในเรื่องเพศวิถี (Sexuality) ของผู้พิการทางสายตา ว่ามีบทบาทสำคัญหรือไม่ในการดำเนินชีวิตของผู้พิการทางสายตา และเป็นสาเหตุแห่งการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของตนเองหรือไม่

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กชกร ศรีสัมพันธ์. 2537. บทบาทของสมาชิกครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมของคนพิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กัญญา สุวรรณแสง. 2533. การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว. กรุงเทพมหานคร : บำรุงสาส์น.
- กิติพงศ์ สุทธิ. 2543. การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิติพัฒน์ นนทปัทมดุรงค์. 2538. นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิตติยา รัตนากร. 2531. คนพิการ : การสงเคราะห์และการฟื้นฟูสมรรถภาพ. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชนิษฐา เทวินทรภักดี. 2540. แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพ : ผู้การพัฒนที่ยั่งยืนของคนพิการ. กรุงเทพมหานคร : กรมประชาสงเคราะห์.
- จุฑามาศ ชาญเจริญลาภ และจอมขวัญ ขวัญเย็น. 2545. ความลำบากในโลกมืด : กรณีศึกษาข้อเท็จจริงในแง่ชีวิต ความทุกข์ รวมไปถึงสวัสดิการสังคมที่เหมาะสม ของผู้พิการทางสายตาที่ประกอบอาชีพพนักงานและขอทานบนพื้นที่แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง สถานภาพคนจนและคนด้อยโอกาสในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล. วันที่ 20 เมษายน 2545 : 3.
- จวีรัตน์ ผ่องแผ้ว (มปป.). 2535. คนพิการในสังคมไทย : สถานภาพ ปัญหา และความต้องการในกฎหมายเพื่อคนพิการ. กรุงเทพมหานคร : หจก. ซี. ที. วาย. ซัพพลาย.
- ชนนาค โชตินันท์. 2542. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของคนพิการ กรณีศึกษา : งานฝึกทักษะคนพิการ (Independent living Unit) ศูนย์สิรินธร เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข. ภาคนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต โครงการบัณฑิตศึกษากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดำรง กิจกุล. 2529. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพและการหางานทำของคนพิการ.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร.

- ทิพย์วรรณ ประภาพรรณศิริ. 2531. การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน เพื่อการวางแผนการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นฤมล จันทรากุล. 2541. แสงสว่างในโลกมืด. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- นิภา นิธยานน. 2530. การปรับตัวและบุคลิกภาพ : จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต. กรุงเทพมหานคร : โอเดียร์สโตร์.
- นุชลี อุปมัย. 2543. การแนะแนวเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : พิสิทธ์เซ็นเตอร์.
- ประสิทธิ์ ดีศวัฒน์. 2526. การสงเคราะห์และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : กรมประชาสงเคราะห์.
- พรรณเลขา พลอยสระศรี. 2546. กระบวนการปรับตัวของผู้ต้องขังวัยหนุ่มในเรือนจำกลาง บางขวาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มณฑิยา บุญตัน. 2543. คู่มืออาสาสมัครร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอด.
- มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย. 2547. ความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านคนพิการ เรื่อง อาชีพและการจ้างงาน. [Online]. Available URL : <http://www.tddf.or.th>.
- ระพีภัทร วงษ์ภักดี. 2542. สิทธิและโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการ : ศึกษากรณีผู้พิการทางการมองเห็น. ภาคนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติ.
- รัตนา ยัญทิพย์. 2522. ความสัมพันธ์ระหว่างกรอบมัลติเพอร์สเปกทีฟตอบสนองของระหว่างบุคคล และการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษา มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุ่งเพชร สุमितนันท์ และมงคล จันทร์บำรุง. 2545. รายงานการวิจัยเรื่อง ครอบครัวเด็กพิการ : ปัญหา สาเหตุ และทางออก. กลุ่มงานวิจัย สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ประจำปีงบประมาณ 2544-2545.
- วาสนา ตะเภาพงษ์. 2537. การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิศิษฐ์ ทรัพย์สาคร. 2539. ปัญหาและการแก้ไขเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนใน

โรงเรียนสอนคนตาบอด. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แววดาว ทองเจิม. 2540. การมองตนเองและโลกทัศน์ของเด็กพิการตาบอด. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริสุข ทองสนธิ. 2538. การปรับตัวสู่สถานการณ์ชีวิตใหม่ของผู้พิการจากการปฏิบัติหน้าที่ป้องกัน ประเทศ : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสายใจไทยที่หน่วยฝึกอาชีพกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร ศาสตร์.

สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย. 2541. โครงการสัมมนาวิชาการเรื่อง โอกาสในการมีงานทำ ของคนตาบอดไทย : จากวิกฤตสู่การแก้ปัญหาที่สาเหตุ. กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. 2540. พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคน พิการ พ.ศ. 2540-2544. กรุงเทพมหานคร : กรมประชาสงเคราะห์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2543. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544). ม.ป.ท.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการแห่งชาติ. 2541. แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและ สังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 3 (2540-2544). กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม.

สำนักนายกรัฐมนตรี. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุพรรณรัตน์ นันทไพโรจน์. 2544. ทัศนะของคนพิการต่อการสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงในชีวิต ภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ฟื้นฟูอาชีพและศูนย์ พัฒนาอาชีพคนพิการ สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์. 2544. แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

สุภาวงศ์ จันทวานิช. 2548. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 13 : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

อรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ. 2537. ปัญหาการเข้าสู่แรงงานของคนพิการที่เคยได้รับการฟื้นฟูอาชีพ จากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

มหาวิทยาลัยมหิดล.

- อริศรา วิริยะปราโมทย์. 2539. ปัญหาการปรับตัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สำหรับเด็กพิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาประชากรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อานนท์ ตั้งพิทักษ์ไกร. 2544. ความเสมอภาคของโอกาสการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาและสังคมของคนพิการ : ศึกษากรณีคนพิการตาบอด. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โอภาส พิมลวิชยาภิจ. 2539. การปรับตัวทางสังคมของคนพิการในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. ภาควิชาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- American Library Association. 2000 (December, 6) Revised standards and guidelines of service for blind and physically handicapped[online]. Available URL : http://www.ala.org/ascla/bph_standards2.html.
- Bate and others.2002. Beyond W3C : Tru Vision-Enhanced Online Learning for People Blind or Vision Impaired. [online]. Available URL : <http://www.ericit.com>.
- Changtong, Ari. 2002. Self-Care of Blind People in Bangkok Metropolis : An Ethnographic Study. A Thesis for The Degree of Doctor of Public Health, Faculty of Graduate Studies, Mahidol University.
- Dell Orto, Authur E., and Marinelli, Robert P. 1995. Encyclopedia of Disability and Rehabilitation. New York : Macmillan Publishing.
- English,HB. & English, AC. 1958. A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytical Terms. (9th ed). New York : David Mckay Company.
- Finkel, Gail Lois. 1994. Wayfinding by People with Visual Impairments in the Built Environment. March Thesis of University of Manitoba : Canada.
- Gordon, M. 1994. The concise Oxford dictionary of sociology. Oxford : Oxford University Press.
- Irving. 1983. Basic Psychiatric Nursing. (3th ed). Philadelphia : W.B. Saunders Company.

- Koenig, Alan J. 1988. "A Study of Expressive Writing Skills of Blind Students Including Partial Replication of the National Assessment of Education Progress." Third Writing Evaluation. Dissertation Abstracts International. New York.
- Mann, M. 1983. Macmillan student encyclopedia of sociology. London : Macmillan Press Ltd.
- Menlove, Martell. 1996. A conceptual analysis of the appropriate role of assistive technology in the education of students with disabilities (individualized education). [CD-ROM]. Abstract from : ProQuest File : Dissertation Abstract Item : I9706110.
- McDaniel, W. 1976. Physical Disability and Human Behavior. (2nd ed.). New York : Pergamon Press.
- Paul, Arthur and Romedi Passini. 1992. Wayfinding People, Signs, and Architecture. Canada : Mc. Graw-Hill Ryerson.
- Riemer-Reiss, Martilynn. 1997. Factors associated with assistive technology discontinuance among individuals with disabilities. [CD-ROM]. Abstract from : ProQuest File : Dissertation Abstract Item : I9827969.
- Shaeffer, F. and Shoben. 1959. The Psychology of Adjustment. Boston : Houghton Mifflin Company.
- Shakespeare. 1975. The Psychology of Handicap. Bungay Suffolk : Richard Clay.
- United Nations. 1983. World Program of Action Concerning Disabled Persons : U.N. Decade of Disabled Persons. [online]. Available URL : http://www.org/depts./dh/resguide*/hrdec.htm.
- W.H.O. 1980. Classification of impairment. Disability and Handicap. [online]. Available URL : <http://www.who.int/en/>

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

น.ส.จันทิมา เจริญสุภกร เกิดเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 ที่จังหวัด กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาเอกปรัชญาและศาสนา สาขาวิชาโทปรัชญาและศาสนา จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อปีพ.ศ. 2539

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย